

İNSANİ YARDIM ÇALIŞMALARINDA
ÇOCUK KORUMA'YA YÖNELİK
ASGARİ STANDARTLAR

Çocuk Koruma Çalışma Grubu (ÇKÇG) insani yardım çalışmalarında çocuk koruma konusunda eşgüdüm gerçekleştirilmesi için çalışan küresel düzeyde bir forumdur. Anılan grup; acil durumlarda daha öngörülebilir, hesap verilebilir ve etkili çocuk koruma faaliyetlerinin sağlanması ortak amacı kapsamında STK'ları, BM kuruluşlarını akademisyenleri ve diğer ilgili paydaşları bir araya getirmektedir. İnsani yardım sisteminde ÇKÇG, Küresel Koruma Kümesi içerisinde bir "sorumluluk alanı" oluşturmaktadır.

<http://www.cpwg.net>

Türkçesi / Translated by : Caner Çetiner

Editör / Edited by : Kâmil Kurtul

Teşekkür

Çocuk Koruma Çalışma Grubu; çoğunluğu grubun üyeleri olan ve çalışanları taslak sürecinde önemli roller oynayan, başta aşağıdaki kurumlar olmak üzere bu standartların geliştirilmesinde emeği geçen herkese teşekkür eder.

CHILDFUND
CHILDSOLDIERS INTERNATIONAL
COLUMBIA UNIVERSITY
DANISH REFUGEE SCHOOL
GENEVA CALL
HANDICAP INTERNATIONAL
ICRC
INTERNATIONAL RESCUE COMMITTEE
ISLAMIC RELIEF WORLDWIDE
INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION
KEEPING CHILDREN SAFE

NORWEGIAN REFUGEE SCHOOL
PLAN INTERNATIONAL
SAVE THE CHILDREN
SOS CHILDREN'S VILLAGES
TERRE DES HOMMES
UNDPKO
UNHCR
UNICEF
WAR CHILD
WOMEN'S REFUGEE COMMISSION
WORLD VISION INTERNATIONAL

Save the Children ve Terre des Hommes kuruluşları taslak sürecinin koordine edilmesi ve yönetilmesi konularında kıdemli birer personel görevlendirmiştir. Anılan kuruluşlara ve görevlendirdikleri Minja Peuschel ve Sabine Rakotomalala'ya özellikle teşekkür ederiz.

Ayrıca standartların önceki versiyonları üzerinde yaptıkları yorumları ile bu standartların geliştirilmesine büyük ölçüde katkı sağlayan dünyanın çeşitli yerlerinden katılan 400'den fazla hakeme ve standartların farklı bağlamlardaki uygunluğunu ve uygulanabilirliğini test eden çok sayıdaki insani yardım görevlisi ve ekibine teşekkür ederiz. Bu uzmanlara verdikleri bilgiler ve çocuk korumaya olan bağlılıklarından dolayı teşekkür ederiz.

Son olarak insani yardımımızda bize ilham veren, destekleyen çocuklara en derin şükranlarımızı sunmayı borç biliriz.

Mali Katkı Sağlayan Kuruluşlar: Save the Children, Terre des Hommes, UNICEF

Tasarım: KUKKA Studio

Önerilen atıf şekli: İnsani yardım çalışmalarında çocuk korumaya yönelik asgari standartlar, Çocuk Çalışma Grubu (2012).

Önsöz

Günümüzde dünya genelindeki çatışmalardan ve afetlerden etkilenenlerin yarısından fazlasını çocuklar oluşturmaktadır. Çocukların karşı karşıya kaldığı çok sayıdaki risk mutlulukları, fiziksel güvenlikleri ve gelecekleri üzerinde yıkıcı etki yaratmaktadır. Bazı çocuklar yaralanmakta bazılarıysa öldürülmektedir. Diğerleri ailelerinden ve vasilerinden ayrılmaya ya da silahlı kuvvetlere ya da silahlı gruplara katılmaya zorlanmakta, çok daha fazlası ise cinsel şiddete veya sömürü ve istismarın diğer biçimlerine maruz bırakılmaktadır.

Çocukların şiddetten, sömürüden, istismar ve ihmalden korunması; gerek koruma aktörleri gerekse bir dizi sektör uzmanı dâhil olmak üzere insani amaçlı eylemlerde çalışan herkes için acil öncelik taşımaktadır. Çabalarımızın hızlı, iyi planlanmış ve etkili olması ihtiyacının yanı sıra, gayretlerimizin çocuklara ulaşım ulaştırdığını ve onları uygun şekilde koruyup korumadığını ölçmemiz de gerekmektedir. Bunun yanında insani amaçlı eylemlerimizde uzun vadede, yani acil durum müdahalesi bittiğinde de çocukları koruyacak sistemlerin güçlendirmesine ihtiyaç vardır.

Çocuk korumaya yönelik olarak uzun süredir beklenen kurumlar-arası bu asgari standartlar, çocukları koruma amaçlı faaliyetlerin kalitesini ve kapsamını dönüştürme ve insani yardım çalışanları olarak verdiğimiz taahhütlerin geçerliliğini ölçme potansiyeli taşımaktadır. İnsani yardım amaçlı eylemlerde yer alan herkesi bu fırsattan yararlanmaya, standartları uygulamaya ve geliştirmeye çağırıyoruz.

Louise Aubin
Küresel Koruma
Kümesi Koordinatörü

Rashid Khalikov
Direktör

BM Mülteciler Yüksek
Komiserliği

BM İnsani İşler Koordinasyon
Ofisi

İÇİNDEKİLER

Teşekkür

Giriş

Acil Durumlarda Çocuk Koruma Nedir?	9
Acil Durumlarda Çocuk Korumaya Yönelik Uluslararası Yasal Zemin	10
Çocuk Koruma İnsani Yardım Amaçlı Eylemlerin Neresinde Yer Alır?	12
Bu Standartların Amacı Nedir?	13
Standartların Sphere Projesi ve Diğer	13
Standartlarla Olan Bağlantısı Nedir?	
Her Standart Neleri Kapsar?	14
Standartlar Kimlerin Kullanımına Yöneliktir?	15
Standartlar Nasıl Geliştirildi ve Neye Dayanmaktadır?	16
"Asgari" Standartlar ile ne kastedilmektedir ve	17
Karşılanmadıklarında Ne Olur?	
Standartları Kendi Bulduğum Ortamda Nasıl Kullanabilirim?	18
Standartlar İnsani Yardım Amaçlı Eylemlerin Hangi Aşamasında Uygulanır?	19

İlkeler ve Yaklaşımlar

20

1. İlke	Eylemlerinizi nedeniyle insanların daha fazla zarara uğramasından kaçının	22
2. İlke	İnsanların tarafsız yardıma erişimlerini sağlayın	23
3. İlke	İnsanları şiddet ve tehditten kaynaklanan fiziksel ve psikolojik zararlardan koruyun	24
4. İlke	İnsanlara haklarını talep etmelerine, mevcut çözümlere erişmelerine ve istismanın etkilerinden kurtulmalarına yardım edin	24
5. İlke	Çocuk koruma sistemlerini güçlendirin	25
6. İlke	İnsani yardım amaçlı eylemlerde çocukların dirençlerini artırın	26

Çocuk Koruma Çalışmalarında Kalite Sağlamaya Yönelik Standartlar

1. Standart	Eşgüdüm	31
2. Standart	İnsan Kaynakları	39
3. Standart	Savunuculuk, İletişim ve Medya	44
4. Standart	Program Döngüsü Yönetimi	52
5. Standart	Bilgi Yönetimi	59
6. Standart	Çocuk Korumanın İzlenmesi	65

Çocuk Koruma İhtiyaçlarının Giderilmesine Yönelik Standartlar

7. Standart	Tehlikeler ve Yaralanmalar	74
8. Standart	Fiziksel Şiddet ve Diğer Zararlı Uygulamalar	81
9. Standart	Cinsel Şiddet	87
10. Standart	Psiko-sosyal Stres ve Ruhsal Bozukluklar	93
11. Standart	Silahlı Kuvvetlerle ya da Silahlı Gruplarda İlişkilendirilmiş Çocuklar	100
12. Standart	Çocuk İşçiliği	108
13. Standart	Refakatsiz veya Ailelerinden Ayrı Düşmüş Çocuklar	114
14. Standart	Çocuklar İçin Adalet	125

Yeterli Çocuk Koruma Stratejilerinin Geliştirilmesine Yönelik Standartlar

15. Standart	Vaka Yönetimi	133
16. Standart	Topluluk Temelli Mekanizmalar	141
17. Standart	Çocuk Dostu Mekanlar	147
18. Standart	Dışlanmış Çocukların Korunması	153

Çocuk Korumanın Diğer İnsani Sektörlerde Yaygınlaştırılmasına Yönelik Standartlar

19. Standart	Ekonomik İyileşme ve Çocuk Koruma	162
20. Standart	Eğitim ve Çocuk Koruma	169
21. Standart	Sağlık ve Çocuk Koruma	176
22. Standart	Beslenme ve Çocuk Koruma	182
23. Standart	Su, Sanitasyon, Hijyen ve Çocuk Koruma	189
24. Standart	Barınma ve Çocuk Koruma	194
25. Standart	Kamp Yönetimi ve Çocuk Koruma	199
26. Standart	Yardımların Dağıtılması ve Çocuk Koruma	203

GİRİŞ

ACİL DURUMLARDA ÇOCUK KORUMA NEDİR?

Çocuk Koruma Çalışma Grubu tarafından kararlaştırıldığı üzere Çocuk Koruma “çocuklara karşı istismarın, ihmalin, sömürünün ve şiddetin önlenmesi ve bunlara müdahale edilmesidir”. Dolayısıyla Çocuk Koruma, çocuk haklarının tümünü değil bu hakların bir alt kümesini işaret eder.

Genel olarak bir kriz veya acil durum, acil eylem gerektiren tehdit edici bir hal olarak tanımlanır. Etkili acil durum müdahalesi; bu tür bir olayın toplumun veya topluluğun işleyişinin bozulması olarak görülen ve etkilenen topluluğun kendi kaynaklarını kullanarak başa çıkamadığı yaygın insani, maddi, ekonomik ya da çevresel kayıpları veya etkileri içeren ve dolayısıyla acil müdahale gerektiren afete dönüşmesini engelleyebilir.

Acil durumlar çatışma ya da sivil ayaklanmalar gibi insan kaynaklı olabilir veya seller ve depremler gibi doğal afetlerden ya da bunların her ikisinin bileşiminden de kaynaklanabilir. Bunların çoğunlukla çocukların yaşamları üzerinde yıkıcı etkileri vardır. Acil durumlar kız ve erkek çocuklarının yaralanmalarına, ölmelerine, yetim kalmalarına, ailelerinden ayrılmalarına, silahlı kuvvetlere veya gruplara asker yapılmalarına, cinsel istismara uğramalarına, engelli olmalarına, yasa dışı ticarete maruz kalmalarına ve daha da kötüsü aynı anda bunların birçoğunu yaşamalarına neden olmaktadır.

Acil durumlarda çocuk koruma riskleri; etkilenen çocukların sayısı, çocuk koruma problemlerinin çeşitleri, acil durum öncesinde ve süresince devletin istikrarı ve teşkilatlanma düzeyi, ülkenin müdahale etme kapasitesi ve acil durumun mahiyeti gibi faktörlere bağlıdır.

Acil durumlarda çocuk koruma, ister ulusal düzeyde ister belirli bir topluluk düzeyinde olsun, çocuk koruma aktörleri ve/veya bölgesel kapasiteleri (yerel yetkilileri) destekleyen insani yardım çalışanları tarafından gerçekleştirilen belirli faaliyetleri kapsar. Acil durumlarda çocuk koruma, amaçları kapsamında özellikle çocuk koruma olmasa dahi, çocukların güvenliğinin geliştirilmesinde etkisi bulunan diğer insani yardım sektörlerindeki faaliyetleri de kapsar.

ACİL DURUMLARDA ÇOCUK KORUMAYA YÖNELİK ULUSLARARASI YASAL ZEMİN

İnsani Yardım Çalışmalarında Çocuk Korumaya Yönelik Asgari Standartlar, devletin vatandaşlarına ve o devlet içerisinde yaşayan diğer kişilere karşı yükümlülüklerini düzenleyen uluslararası yasal zemin çerçevesine oturtulmuştur ve bu yüzden ilgili uluslararası araçlara yapılan başvurular her bir standart altında gösterilmiştir. Bununla birlikte, standartlar çeşitli hukuki araçların detaylı bir açıklamasını vermemekte, bunun yerine insani yardım çalışanlarının gerekirse daha detaylı bilgi aramalarına yönelik bir başlangıç noktası sunmaktadır.

Uluslararası yasal çerçeve temel olarak, karşılıklı olarak birbirini destekleyen ve birbiriyle ilişkili üç anlaşma hukuku organından, yani uluslararası insan hakları hukuku, insancıl hukuk ve mülteci hukukundan oluşur.

Uluslararası insan hakları hukuku, kişilerin haklarını ortaya koyar ve hem çatışma hem de barış zamanında uygulanır. Bazı haklar acil durum zamanlarında askıya alınabilir fakat yaşama hakkı ve işkence edilmeme hakkı gibi temel haklar asla askıya alınmaz. Devletin insan haklarını koruma, yerine getirme ve bu haklara saygı duyma sorumluluğu farklı anlaşmalar veya sözleşmelerle (yani devletler arasında bağlayıcı özellik taşıyan resmi anlaşmalar aracılığıyla) devletler tarafından karara bağlanmıştır. Her bir hükümetin hangi sözleşmeyi onayladığının bilinmesi önemlidir çünkü yalnız o sözleşmelerin ilgili devlet üzerinde yasal bağlayıcılığı vardır.

Uluslararası İnsancıl Hukuk, hem uluslararası hem de uluslararası nitelik taşımayan çatışmalar esnasında, savaşan tarafların davranışlarını düzenler ve sivillere yönelik özel koruma sağlar. Uluslararası İnsancıl Hukuk, Cenevre Sözleşmelerinde yer alır. Cenevre Sözleşmelerinin 1. Ek Protokolü uluslararası silahlı çatışmayla, 2. Ek Protokolü ise uluslararası nitelik taşımayan silahlı çatışmalarla ilgilidir.

Uluslararası mülteci hukuku mültecilerin haklarını ve korunmasını ele alır: Mülteciler:

Vatandaşı olduğu ülkenin veya normal ikametinin dışında kalan

- "İrki, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir korku taşıyan
- ülke tarafından korunamayan veya korunmak istemeyen
- veya zulüm göreceği korkusu nedeniyle geri dönemeyen veya dönmek istemeyen kişilerdir.

"Yumuşak" hukuk olarak adlandırılan ve yasal bağlayıcılığı bulunmayan bazı uluslararası standartlar vardır. Başka bir deyişle, bunlar devlet açısından sorumluluk içermezler. Ancak ahlaki olarak bağlayıcı görülürler ve önemli rehberlik sağlarlar.

ÇOCUK HAKLARINA DAİR SÖZLEŞME TARAFINDAN ORTAYA KONAN DÖRT TEMEL İLKE VE BUNLARIN İNSANİ YARDIM ÇALIŞMALARIYLA OLAN İLGİSİ:

YAŞAMA VE GELİŞME HAKKI

İnsani yardım çalışanları, Çocukların yaşama hakkını dikkate aldıkları kadar acil durumun ve müdahalenin çocuğun fiziksel, psikolojik, duygusal, sosyal ve ruhsal gelişimi üzerindeki etkisini de dikkate almalıdır.

AYRIM GÖZETMEME

Acil durumlar, var olan farklılıkları çoğunlukla artırır ve ayrımcılığa uğrama riski olanları yalnız bırakır. İnsani yardım çalışanları, mevcut ve yeni ortaya çıkan ayrımcılık ve güç ilişkilerini tanımlamalı, izlemeli ve bunları müdahale sırasında gözetmelidir.

ÇOCUĞUN KATILIM HAKKI

İnsani yardım çalışanları, bir acil durum hazırlığının ve müdahalesinin her aşamasında kız ve erkek çocuklarının anlamlı şekilde yer almaları için yeterli zaman ve yerin sağlandığını temin etmelidir. Farklı yaş ve yeteneklerden farklı bakış açılarına sahip kız ve erkek çocukları, fikirlerini güven içerisinde açıklamaları için desteklenmeli ve fikirleri saygıyla karşılanarak ciddiye alınmalıdır. İnsani yardım çalışanları; çocukluk, çocuğun rolü ve aile hakkında kendi değerlerinin, inanışlarının ve varsayımlarının farkında olmalı ve bunları çocuklara dayatmaktan kaçınmalıdırlar. Gelişim bakımından uygun çocuk katılımı yollarına imkan tanımaları, karar almada çocuklarla güç paylaşmaları ve çocukların katılımı eksik gerçekleştiğinde, bunun çocukların sosyal rollerini ve güç ilişkilerini alt üst edebileceği gerçeğine karşı hassas olmaları gerekir.

ÇOCUĞUN YÜKSEK YARARI

Çocukları ilgilendiren tüm eylemlerde çocuğun yüksek yararı temel çıkış noktası olmalıdır. Bu ilke tüm insani programların ve müdahalelerin ayarlanmasına, izlenmesine ve tasarısına rehberlik etmelidir. İnsani yardım çalışanlarının bireysel çocuklara ilişkin karar aldığı yerlerde, bu prensibin uygulandığının temin edilmesi amacıyla üzerinde karar kılınan yönetime ilişkin önlemler uygulanmalıdır.

ÇOCUK KORUMA İNSANI YARDIM AMAÇLI ÇALIŞMALARIN NERESİNDE YER ALIR?

Her acil durumda çocukların güvenliğine ve refahına karşı tehditler oluşur. Bu nedenle çocuk koruma, tüm insani yardım çalışmalarında önemli bir husus teşkil eder ve çocuk koruma amaçları sıklıkla insani yardım çalışmalarına yönelik hazırlıklı olmanın ve müdahalenin açık bir bileşenidir.

Sphere Projesi, İnsani Yardım Çalışmasını ve Müdahaleyi aşağıdaki gibi tanımlar:

İNSANI YARDIM ÇALIŞMASI: İnsani yardım çalışmasının amaçları insan kaynaklı krizler ve doğal afetler esnasında ve sonrasında hayat kurtarmak, acıyı dindirmek, insan onurunu korumak ve aynı zamanda bu tür durumların meydana gelmesini önlemek ve bunlara karşı hazırlıklı olma durumunu güçlendirmektir. İnsani yardım çalışmalarının birbirinden ayrılmaz iki boyutu vardır: insanları korumak ve yardım sağlamak (bkz. İnsani Müdahale). İnsani yardım çalışmalarının temelleri; insaniyet, yansızlık, tarafsızlık ve bağımsızlık gibi insani ilkelere dayanır.

İNSANI MÜDAHALE: İnsani müdahale, insani yardım çalışmalarının bir boyutudur (bkz. İnsani Yardım Çalışması). Belirli bir acil durumda yardım sağlanmasına odaklanır.

Bir acil durumda insani müdahalenin başlangıcında çocuk korumaya yönelik acil ihtiyaçlar arasında: Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklara yönelik geçici bakım sağlanması, ailelerinin bulunması, ailelerin birbirinden ayrılmasının önlenmesi amacıyla hızlı müdahale gerçekleştirilmesi, stresli çocuklara ve ailelerine yönelik psiko-sosyal destek sağlanması, çocukların silahlı kuvvetlere veya gruplara asker yapılmaktan ya da başka türden sömürü risklerinden ve farklı şiddet türlerinden korunması vardır. Doğal olarak çoğu durumda etkilenen topluluktan kişiler ve aileler, bu ihtiyaçlara en iyi şekilde müdahale edecektir ve dış kuruluşlar bu çabaları desteklemenin ve artırmanın yollarını bulabilirler.

Çocuklara yönelik insani yardım çalışması bir acil durum öncesinde, esnasında ve sonrasında çocuk koruma sistemlerinin güçlendirilmesi dahil olmak üzere devletin, toplumun, ailenin ve çocuğun acil duruma karşı direncinin artırılması ve bu acil durumun etkilerinin hafifletilmesi amacıyla hazırlıklı olma durumunu da kapsar.

Uluslararası insani yardım sistemi, çocuk korumayı hayat kurtarıcı olarak tanımlar ve bu tür çocuk koruma faaliyetleri BM'nin Merkezi Acil Yardım Fonu kriterleri içerisinde yer alır. UNICEF, küme sisteminde çocuk korumaya yönelik lider kuruluştur ve çocuk koruma BM Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından yürütülen küresel koruma kümesine dahil edilmiştir.

BU STANDARTLARIN AMACI NEDİR?

Çocuk Koruma Çalışma Grubunun üyeleri, 2010 yılında kritik bir boşluk olarak görüleni ele almak amacıyla insani ortamlarda çocuk korumaya yönelik ihtiyaç olduğu konusunda anlaşmışlardır. İnsani Yardım Çalışmalarında Çocuk Korumaya Yönelik Asgari Standartlar insani ortamlarda çocuk koruma faaliyetinin desteklenmesi amacıyla geliştirilmiştir. Bu tür ortamlarda standartların amacı:

- Çocuk koruma alanında çalışanlar arasında ortak ilkeler oluşturulması ve bu kişiler arasında eşgüdümün güçlendirilmesi
- Çocuk koruma programının kalitesini ve çocuklar üzerindeki etkisinin artırılması
- Çocuk koruma alanındaki hesap verebilirlik mekanizmasının geliştirilmesi
- Çocuk Koruma uzmanlık alanının daha detaylı tanımlanması
- İyi uygulamaların ve şimdiye kadar öğrenilenlerin bir sentezinin oluşturulması
- Çocuk koruma riskleri, ihtiyaçları ve müdahaleleri konusunda daha iyi savunuculuk ve iletişim sağlanmasıdır.

BU STANDARTLARIN SPHERE PROJESİ VE DİĞER STANDARTLARLA BAĞLANTISI NEDİR?

Sphere projesi, insani yardımların kalitesinin geliştirilmesini ve insani yardım çalışanlarının kurucularına, bağışçılara ve etkilenen nüfusa karşı hesap verebilirliklerinin geliştirilmesini amaçlayan bir girişimdir.

İnsani Yardım Sözleşmesini, dört koruma ilkesini ve İnsani Yardım Müdahalesindeki bir dizi Asgari Standartları kapsayan Sphere Projesi el kitabı; tüm insani yardım çalışmalarına yönelik evrensel bir rehber ve referans kitabıdır. Kitap; afet veya çatışmalardan etkilenen tüm insanların onurlarıyla yaşamalarına yönelik gerekli temel şartların temin edilmesi için koruma ve yardım alma haklarının olduğu inancında birleşen, bir dizi farklı sektörden insani yardım çalışanı tarafından geliştirilmiştir.

İnsani Yardım Çalışmalarında Çocuk Korumaya Yönelik Asgari Standartlar da aynı zemine dayanmaktadır ve bunlar yapısı Sphere standartlarında belirtilenler ile uyumludur. İnsani Yardım Çalışmalarında Çocuk Korumaya Yönelik Asgari Standartlar'ın Sphere kitabı ile bağlantılı olarak kullanılması ve insani yardım ortamlarında çocuk koruma işi ile özellikle ilgili, üzerinde karar kılınmış bir dizi ölçüt sağlaması amaçlanmaktadır. Dolayısıyla bu kitabın genelinde Sphere Projesine atıflar yapılmaktadır.

Çocuk korumaya özgü standartlar hakkında bilgi veren diğer koruma standartları arasında:

- İnsani Yardım Çalışmalarında Çocuklara Yönelik UNICEF Temel Yükümlülükleri (2010'da güncellendi)
- Koruma Çalışmalarına Yönelik Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin Profesyonel Standartları (ICRC, 2009)
- Refakatsiz ve Ailelerinden Ayrılmış Çocuklara Yönelik Rehber İlkeler (Save the Children, UNICEF, IRC, ICRC, UNHCR, Word Vision,2004)

Standartlar aynı zamanda aşağıdaki kurumlar-arası politika ve araçlara da dayanmaktadır:

- IASC Acil Ortamlarda Ruh Sağlığı ve Psiko-Sosyal Destek Kılavuzu
- Eğitim'e (hazırlıklı olma, müdahale, iyileşme) yönelik asgari standartlar (INEE, 2011'de güncellendi)
- Zorla Yerinden Edilmiş Engelli İnsanlarla Çalışma (UNHCR,2011)

Konuya ilişkin diğer önemli kaynaklar Kriz Durumlarında Çocuk Koruma Ağı (CPC), Daha İyi Bakım Ağı (BCN) ve Şiddeti Önleme Birliği (VPA) gibi platformlarda bulunur.

Her standardın test edilmesi ve geliştirilmesine yönelik sorular aşağıdakileri kapsar:

- Faaliyetler hem ergenler hem de 5 yaş altı çocuklar için gerekli hususları yansıtıyor mu?
- Faaliyetler erkek ve kız çocukları için gerekli hususları yansıtıyor mu?
- Faaliyetler farklı etnik, dini ve kültürel gruplara yönelik hususları yansıtıyor mu?
- Faaliyetler farklı türde engeli olan çocuklara yönelik kapsayıcı bir yaklaşım yansıtıyor mu?
- Faaliyetler çocuk koruma sistemlerinin geliştirilmesine yönelik hususları sağlıyor mu?

HER STANDART NELERİ KAPSAR?

İnsani Yardım Çalışmalarında Çocuk Korumaya Yönelik Asgari Standartlar, Sphere standartlarının yapısına benzer. Her bir standardın arkasından temel eylemler, ölçüm tabloları (göstergeler ve hedefler dahil) ve kılavuz notlar gelir.

- Her bir standart çocukların yeteri kadar korunmasının temin edilmesi amacıyla insani yardım çalışmasının bir alanında nelerin başarılması gerektiğini bir cümlede açıklar.
- Temel eylemler her bir standardın karşılanmasına yönelik tavsiye edilen faaliyetlerdir. Bunlar her bağlamda uygulanamamasına rağmen koşullar el verdiği ölçüde atılacak adımlara dair fikir verir.

- Ölçüm tabloları; bir standardın başarılıp başarılmadığının gösterilmesinde “işaretler” olarak kullanılabilir hedeflerle birlikte iki gösterge şekline dönüşürler. Sonuç göstergeleri bir hüküm olarak standartla ilişkiliyken, eylem göstergeleri o standarda yönelik temel faaliyetlere ilişkindir. Standartların birçok göstergesi vardır. Çocuk koruma konusunda aynı bağlamda çalışan kişilerin hangi göstergeyi kullanmanın daha ilgili ve anlamlı olduğuna karar vermeleri gerekir. Bazı bağlamlarda hedefler uyarlanamayabilir ve başka türde uyarlamalar gerekebilir. Verilerin daima en azından yaşa ve cinsiyete göre sınıflandırılması gerekir. Bağlama göre coğrafi yer, engellilik hali veya nüfus grubu gibi farklı sınıflandırma etkenlerine göre, veriler daha detaylı biçimde sınıflandırılabilir.
- Kılavuz notlar, standarda ilişkin öncelikli konular üzerine detaylı bilgi sağlar ve tavsiyelerde bulunur. Bazıları mevcut bilgi birikimindeki boşlukları veya etik hususları aydınlatırken bazıları pratik öneriler sunar.
- Kaynaklar, standarda ilişkin uluslararası hukuki araçların yanında kullanışlı rehberlere ve eğitim materyallerine de işaret eder. Bunlar eksiksiz olmaktan ziyade, gerektiğinde daha detaylı bilgilerin araştırılmasına yönelik bir başlangıç noktası sağlama amacını gütmektedir.

STANDARTLAR KİMLERİN KULLANIMINA YÖNELİK?

Bu standartlar, çocuk koruma veya insani yardım faaliyetlerinin ilgili diğer alanlarında çalışanların kullanımına yöneliktir. Bunlar dahilinde çocuklarla, ailelerle ve topluluklarla doğrudan çalışan kişiler, siyasi karar vericiler, koordinatörler, başışçılar, akademisyenler ve savunuculukta, medyada veya iletişimde çalışan kişiler yer alır. Bunlar arasında aynı zamanda hükümet yetkilileri, bağımsız veya çok yönlü kuruluşlarda çalışan kişiler de vardır. Ayrıca adalet sisteminde çalışanların ve güvenlik çalışanlarının yanı sıra silahlı kuvvetler ve gruplar da bulunabilir.

Standartlar; çatışmalardan veya afetlerden sonra hayatta kalanlar ile insani yardım çalışanları arasındaki hesap verebilirlik ilişkilerini, aldıkları yardım hakkında kararları etkileme imkânı bulunan kimselerin katılımları aracılığıyla ve insani yardımın iyi planlanmaması durumunda, şikâyet etme kanallarının açılması aracılığıyla desteklemeyi de amaçlamaktadır.

Aşağıda standartların kullanılabilir olduğu bazı alanlar yer alır:

- İnsani müdahalelerin planlanması ve maliyetlerinin hesaplanmasında,
- Çocuklara, ailelerine ve topluluklara sağlanan çocuk koruma hizmetlerinin kalitesi ve kapsamına ilişkin ölçülebilir ve ortak beklentilerin oluşturulmasında,
- Çocuk Koruma eşgüdüm mekanizmasının farklı üyeleri gibi çeşitli aktörler arasında ortak ilkelerin oluşturulmasında,

- Benzer ve ortak kuruluşlarındaki dâhil olmak üzere, insani müdahalelerin kalitesinin ve etkinliğinin gözlenmesinde,
- Paydaşlara yönelik mali destek sağlanması, izlenmesi ve değerlendirilmesinde, örneğin; mali uygulamalarda, sözleşmelerde ve ortaklık anlaşmalarında bir referans olarak,
- Yeni çalışanların ve paydaşların işe alınmasında ve eğitilmesinde,
- Çocuk Koruma çalışanları ve diğerleri için bireysel öğrenme aracı ve referans metin olarak,
- Çocuk Koruma konularında savunuculuk yapılmasında ve çocuk koruma öncelikleri ve ilkelerine ilişkin karar alıcıların bilgilendirilmesinde,
- Çocukların daha iyi korunması için insani yardım çalışmalarının diğer sektörlerinde çalışanların desteklenmesinde ve onlara imkan tanınmasında.

STANDARTLAR NASIL GELİŞTİRİLMİŞTİR VE NEYE DAYANMAKTADIR?

Çocuk Koruma müdahalelerinin hangi farklı bağlamlarda en etkili ve uygun olduğuna dair mevcut veriler çok kısıtlıdır. Bu yüzden bu standartlar günümüzde çalışan kişilerin tecrübesine ve uzmanlığına dayanmaktadır.

Standartlar Ocak 2011 ile Eylül 2012 arasında oluşturulmuştur. Farklı ülkelerden ve kuruluşlardan çocuk koruma çalışanları, diğer insani yardım çalışanları, akademisyenler ve siyasi karar vericilerden oluşan bir ekip ilk taslağı hazırlamak için birlikte çalışmıştır. Bu taslak; mevcut politikaların, araçların ve farklı insani yardım durumlarından öğrenilenlerin dikkatli şekilde incelenmesi aracılığıyla üretilmiştir. Ardından taslak standartlar, uygunluk ve uygulanabilirlikleri açısından ulusal ve yerel düzeyde çalışan kimseler tarafından bir dizi insani yardım ortamı bağlamında incelenmiş ve devamında revize edilip düzeltilmiştir.

Tüm dünyadan 40 ülke ve 30 kuruluşta toplamda 400'den fazla kişi standartların geliştirilmesinde katkıda bulunmuştur.

“ASGARI” STANDARTLAR İLE NE KASTEDİLMEKTEDİR VE BUNLAR KARŞILANMADIĞINDA NE OLUR?

Standartlar; insani ortamlarda çocuk korumanın yeterli kalitede olması için neyin başarılması gerektiği konusunda ortak bir anlayış ortaya koymaktadır. Bu yüzden insani ortamlarda çocuk korumaya yönelik planlama ve bütçeleme, yapılacak müdahalenin kalitesini ve kapsamını belirlerken tüm standartlar bir başlangıç noktası olarak algılanmalıdır.

Uygulamada standartların ne ölçüde karşılanacağı etkilenen nüfusa erişim, ilgili yetkililerin işbirliği düzeyi ve yerel bağlamdaki güvensizlik seviyesi dahil olmak üzere bir dizi faktöre bağlı olacaktır. Çocuk korumada çalışanların kısıtlı kapasitesi ve kaynakları, çocuk korumanın acil ve hızla değişen ihtiyaçları ile birleştiğinde, bazı standartların diğerlerinin önüne geçmesini veya standartların karşılanmasında kademeli bir yaklaşımı gerekli kılar. Bir diğer husus ise acil durum öncesindeki bir bağlamda çocuk koruma düzeyi aşırı zayıf ise müdahale aşamasında standartların uygulanmaya ve karşılanmaya çalışılması gerçekçi veya uygun olmayabilir. Son olarak bazı standartların yerel bağlamlardaki uygunluğu çok kısıtlı olabilir.

Bu yüzden tüm standartları karşılanmanın bazen mümkün olmadığına veya tavsiye edilmediğini gösteren önemli gerekçeler vardır. Yine de standartların karşılanmadığı yerlerde de, anılan standartlar, üzerinde anlaşılmiş evrensel ölçüt görevini üstlenir ve çocuk korumaya yönelik nihai veya istenen amaçların ifade edilmesi için kullanılabilir.

Bu şekilde kullanıldığında, standartlar insani yardım çalışmasında bulunanların Çocuk Koruma müdahalesinin kapsamında ve kalitesindeki boşlukları ve bu boşlukların kapatılmasında gerekli yatırımları ve şartları aydınlatmalarına imkan tanıyabilir. Bir acil durum müdahale esnasında çocuk koruma standardını kısıtlayan zorlukları ve etkenleri ortaya çıkarabilir fakat bu acil durum aynı zamanda –anında veya kademeli olmak üzere– uzun vadede çocuk korumayı güçlendiren değişimlerin yapılmasına yönelik bir fırsat da yaratabilir.

STANDARTLARI KENDİ ORTAMIMDA NASIL KULLANABİLİRİM?

Uygun şekilde kullanılabilmesi için standartların ilgili ortama uyarlanması, aynı zamanda yayılması ve geliştirilmesi gerekir. Böylece çocuk korumada rolü olan herkes bunlara başvurabilecektir.

Uyarlama, her bir standardın uygulandığı çocuk koruma düzeyinin yeniden ayarlanması için bir fırsat olarak görülmemelidir ve bir cümleden oluşan standart, normalde değiştirilmemelidir. Fakat her bir standarda ulaşılması için temel eylemlerin öncelikli hale getirilmesi ve diğerlerinin uyarlanması veya kaldırılması veya bunlara yenilerinin eklenmesi mantıklı olabilir. Bu uygulanırken kılavuz notlar yardımcı olacaktır.

Ayrıca göstergeler ve hedeflerin uyarlanması ve yeniden ayarlanmaları gerekebilir -ancak bir hedefin küçültülmesini gerektiren nedenin açıkça belirtilmesi ve mümkün olduğunda, başlangıçtaki ya da daha yüksek bir hedefe ulaşılacak isteneceği ifade edilmelidir.

Aşağıda kendi ortamınızda standartların uyarlanması ve geliştirilmesine yönelik bazı öneriler yer almaktadır:

- Ortamınızdaki çocuk koruma görevinin öncelikli ya da daha zayıf yönlerini giderebilecek standartları seçerek başlayın,
- Temel eylemlere ve ölçüm tablolarına ilişkin hedefleri ve (uygun olan yerlerde) hedef tanımlarını tartışın ve bunlar üzerinde karara varın ve hedeflerin küçültülmesi gereken yerlerde başlangıç hedefinin nihai olarak elde edilmesinde gerekecek sonraki adımları belirleyin,
- Kurumlar arası eşgüdüm mekanizmaları dahil olmak üzere farklı kuruluşlar ve gruplar içerisindeki standartları ortaya koyun ve tartışın,
- İlgili standartları kendi süreçlerine uyarlamaları ve eklemeleri için insani yardım alanındaki diğer sektörlerde iş yapanlarla birlikte çalışın,
- Hazırlıklı olma planlarının, müdahale planlarının ve uygulamanın izlenmesinde kullanılan araçların yapılandırılması ve bilgilendirilmesi amacıyla ilgili standardı ve belirlenen göstergeleri kullanın,
- Gerektiği ölçüde sadeleştirerek ve ilgili başlıkları kullanarak standartların çevirisini yapın,
- Müdahaleye yeni katılan insani yardım çalışanlarına verilecek ön eğitimlerine standartlar hakkındaki bilgileri dâhil edin,
- Standartlar hakkında farkındalık yaratılması ve çocuk koruma konularının görünürlüğünün artırılması için bir etkinlik yapmayı düşünün. Etkinlik özel olarak standartlara odaklanabilir (açılış gibi) ya da ilgili konuda (anneler gününün kutlanması veya bağlama uygun insani yardım konuları hakkındaki yeni bir raporun yayınlanması gibi) başka etkinliklere odaklanabilir.
- İnsani yardım alanında farklı konularda çalışan üst düzey siyasi yetkililere, karar alıcılara ya da sözcülere yönelik olarak standartlar konusunda brifingler düzenleyin,

- Çocuk Koruma alanında çalışanlara ve insani yardım amacıyla faaliyet gösteren diğer kişilere, standartlar konusunda yönlendirme ve uygulama eğitimleri düzenleyin,
- Standartları kız ve erkek çocuklarıyla, ailelerle ve aynı zamanda dini liderler ve çocukların rol modelleri gibi özel etkiye sahip kişiler dahil olmak üzere topluluğun diğer temsilcileriyle tartışın,
- Engelli çocuklara ve yetişkinlere nasıl ulaşabileceğinizi düşünerek standartlara dayalı çocuk ve topluluk dostu malzemeler ve mesajlar geliştirin,
- Farkındalık seviyesinin ve ortamınızda standartların kullanımının gözlenmesi ve artırılması amacıyla yerinde ve sistematik incelemeler yapın.

STANDARTLAR İNSANİ YARDIM ÇALIŞMALARININ HANGİ AŞAMASINDA UYGULANIR?

Standartlar, insani yardım çalışmalarının tüm aşamalarını güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Her bir standarttaki temel eylemler; “hazırlıklı olma faaliyetleri” ve “müdahale ve erken dönem iyileştirme faaliyetleri” şeklinde ayrılmıştır. Hazırlıklı olma halinin hiç bulunmadığı ya da çok düzeyde var olduğu yerlerde müdahale ve erken iyileştirme faaliyetleriyle birlikte hazırlıklı olma durumuna yönelik eylemler de tasarlanmalıdır.

Standartlar içerisinde afet riskini azaltmayı (ARA) hedefleyen faaliyetler çok az sayıdadır ve özellikle 7. Standartta yer alır. Bu durum, ARA ve çocuk koruma eylemlerinin birleştirilmesi konusunda bugüne kadar öğrenilenlerin ve rehberliğin kısıtlı olduğunu gösterir. ARA faaliyetlerine yönelik konuların, standartların gelecek baskılarında daha detaylı biçimde yer alacakları umulmaktadır.

İLKELER VE YAKLAŞIMLAR

İLKELER VE YAKLAŞIMLAR

Bu bölümdeki hususlar, standartların tam olarak uygulanması ve başarıya ulaşması konusunda kilit öneme sahiptir ve standartlarla birlikte kullanılmalı ve sunulmaları gerekir. Sphere Kitabında Korumaya ilişkin olarak bulunan 1- 4. İlkeler, burada çocuk korumaya yönelik özel atıfla yeniden ifade edilmiştir.

reference to child protection

1. İLKE: EYLEMLERİNİZ EDENİYLE İNSANLARIN DAHA FAZLA ZARARA UĞRAMASINDAN KAÇININ

“İnsani müdahalede bulunanlar; afetlerden veya silahlı çatışmalardan etkilenen insanların daha fazla zarara uğramasından” ve özellikle çocukların daha çok tehlikeye ya da haklarını kullanamama riskine maruz kalmalarından kaçınmak amacıyla yapabilecekleri her şeyi mümkün olduğu ölçüde yapmalıdırlar.

Sphere kitabında yer alan rehber ilkelere ek olarak, çocuk koruma konusunda özel vurguya sahip aşağıdaki hususlar da dikkate alınmalıdır:

- Yeni müdahaleye girişmeden önce, ele alınacak sorunlara daha önceden çocuklar, aileleri, topluluk ve yetkililerin nasıl müdahale ettiklerini anlayın,
- Muhtemel gerginlik veya çıkar çatışmalarının olası nedenlerini azaltmaya çalışarak çocuklar ve yetişkinler ve farklı çocuk grupları arasında var olan ilişkileri analiz edin,
- Farklı yaşlardaki kız ve erkeklere yönelik beklenen davranışları ve sosyal ölçütleri tam olarak anlayın ve bunu zamanlama, ulaştırma ve hijyenle ilgili düzenlemeler dahil olmak üzere müdahaleleri planlarken dikkate alın,
- Yetişkinlerin yanı sıra çocukların da görüşleri ve ilgilerini belirleyebilmek amacıyla program planlama ve değerlendirilme aşamalarına anlamlı ve güvenli çocuk katılımını teşvik edin,
- Hizmetleri ve hakları, “ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar” veya “eski askerler” gibi belirli çocuk kategorilerine özellikle yönelmekten kaçının, çünkü bu durum çocukların ailelerinden ayrılmasını veya silahlı kuvvetlere katılmasını özendirir,
- Hassas konuları ele alırken gizliliği sağlayın ve bilgilendirerek çocukların rızasını alın ve müdahalelerin gizliğe saygı duyulmasını sağlayacak şekilde dikkatle planlanmasını temin edin,
- Şüphe edilen ihlallerin raporlanması ve bunlara müdahale edilmesi dahil olmak üzere Çocuk Koruma Protokolleri oluşturun ve bunlara bağlı kalın.

2. İLKE:

İNSANLARIN TARAFSIZ YARDIMA ERİŞİMLERİNİ SAĞLAYIN

“İnsani yardımların özellikle en savunmasız kişiler veya siyasi ya da diğer nedenlerle dışlananlar başta olmak üzere ihtiyacı bulunan herkese ulaşmasını sağlayın”. Yardımlar ayrımcılık yapılmadan sağlanır ve ihtiyacı olan çocuklardan veya ailelerinden, bakıcılarından esirgenmez ve standartların gereğince karşılanması için ilgili insani yardım kuruluşlarının ihtiyaç sahiplerine erişimleri sağlanmalıdır.

Bu ilke kapsamında çocuk koruma çalışanlarına ve diğer insani yardım çalışanlarına yönelik önemli bir husus ise müdahalelerin kasıtlı veya kasıtsız olarak dışında tutulan çocukların önceden hareket edilerek belirlenmesidir.

Farklı yaşlardaki kız veya erkek çocuklarının, çocuk korumaya veya diğer hizmetlere erişimleri daha az düzeyde olabilir. Bazı çocuklar sosyal pozisyonları veya etnik kimlikleri dolayısıyla dışlanabilir. Bu durum insanlar arasındaki daha geniş ayrımcılık hallerini yansıtabilir. Belirli çocuklar; evde üstlendikleri görevler (diğer çocukların ve yaşlı yetişkinlerin bakımı gibi), çalışma saatleri, hareket edememeleri veya engelleri, bakım düzenlemeleri (örneğin, bu çocuklar yatılı bakım kapsamındaysa ya da evin düzeni çocuk tarafından sağlanıyorsa veya ailedeki yetişkinlerden biri ya da daha fazlası öldüyse veya iş aramak için aileyi terk ettiyse) gibi faktörleri içeren kendi şartları dolayısıyla dışlanabilir.

Çocuk koruma müdahaleleri, korumaya ihtiyacı en fazla olan bu çocuklara ulaşmak amacıyla yenilikçi ve yaratıcı yollar bulmak zorundadır. Ayrımcılık ve dışlanma şekilleri ve vakaları tanımlandığında çocuk koruma çalışanlarının ve diğer insani yardım çalışanlarının hızlı müdahale etmeleri gerekir. Çocuklarla, aileleriyle ve topluluklarıyla görüşüldükten sonra bu çocukların erişiminin en üst düzeye çıkarılması için müdahaleler üzerinde uyarılama yapılmalıdır.

3. İLKE:

İNSANLARI ŞİDDET VE TEHDİTTEN KAYNAKLANAN FİZİKSEL VE PSİKOLOJİK TEHLİKELERDEN KORUYUN

Çocuklar “şiddetten, kendi isteklerine karşı hareket etmeye zorlanmaktan veya ikna edilmekten ve bu tür istismar korkusundan” korunurlar.

Çocukların tehlikelerden korunması hükümetlerin sorumluluğu olmasına rağmen tüm çocuk koruma müdahaleleri; çocukları daha güvenli hale getirmenin, çocukların ve ailelerinin güvende kalma çabalarını kolaylaştırmanın ve çocukların risklere maruz kalmalarını azaltmanın yollarını aramalıdır.

4. İLKE:

İNSANLARA HAKLARINI TALEP ETMELERİNE, MEVCUT ÇÖZÜMLERE ERİŞMELERİNE VE İSTİSMARIN ETKİLERİNDEN KURTULMALARINA YARDIM EDİN

Çare ararken çocuklara bilgi ve belge sağlanarak haklarını talep etmelerine yardım edilir. Şiddetin ve diğer istismarların fiziksel, psiko-sosyal ve toplumsal etkilerinden kurtulmalarında çocuklar uygun şekilde desteklenir.

Çocuklar hak sahipleridir. Çocuk koruma çalışanları ve insani yardım alanında faaliyet gösteren diğer kişiler mümkün olduğunda, müdahalelerin kendi haklarını talep etmeleri konusunda çocuklara destek olmasını ve onların adına haklarını talep etmeleri için aileleri ve bakıcıları gibi diğer kişileri de desteklemesini sağlamalıdır. Bu durum kapsamına doğum kayıtlarının teşvik edilmesine ve belgelerin güvenliğinin sağlanmasına veya kaybolan belgelerin yenilenmesine yönelik çalışmalar girer. Bu kapsamda ayrıca çocukların yerel, ulusal veya uluslararası düzeyde adli yardım benzeri çözümlere erişmelerinin sağlanması da yer alır. Son olarak bu durum yasaya göre miras veya mülk iadesi gibi haklarını talep etmeleri için çocukların desteklenmesini kapsar; bu ise çocukların kendilerini koruyabilme ve diğer hakları talep etme yeteneklerinde önemli bir etken olabilir.

5. İLKE:

ÇOCUK KORUMA SİSTEMLERİNİ GÜÇLENDİRİN

İnsani ortamlarda, normalde çocukları koruyan kişiler, süreçler, yasalar, kurumlar ve davranışlar -yani çocuk koruma sistemleri- zayıflayabilir ya da etkisizleşebilir. Bununla birlikte müdahale aşaması, topluluk temelli sistemler dahil olmak üzere ulusal çocuk koruma sistemlerinin geliştirilmesinde ve güçlendirilmesinde fırsat sunar.

İnsani yardım amaçlı müdahalelerin ulusal veya topluluk düzeyindeki eski veya potansiyel çocuk koruma sistemlerinin öğelerini, mümkün mertebe yeniden kurması ve güçlendirmesini sağlamada aşağıdaki hususlar yararlı olabilir (Ayrıca insani çalışanlarda çocukların direncinin artırılması konulu sonraki bölüme bakınız).

- Mevcut kapasiteleri ve yapıları tanımlayın ve bunların üzerine ekleme yaparak geliştirin. Devlet çalışanlarının veya topluma-dayalı sosyal çalışmacılar yerine geçen veya onları boşa çıkaran kurum-tabanlı çalışanlar gibi paralel yapıların oluşturulmasından kaçının,
- Müdahale esnasında gerek sivil toplum gerekse ulusal ve devlet yetkililerinde kapasitesi oluşturun. Bazı durumlarda desteğin aileler ve topluluk temelli çocuk koruma mekanizmaları gibi çocuk koruma sistemlerinin daha gayri resmi alanlarına yönlendirilmesi daha etkili ve uygun olabilir.
- İncelemelerde, planlamalarda ve değerlendirmelerde çocukların anlamlı katılımı dâhil olmak üzere topluluğun katılımını temin edin ve sistematik hale getirin,
- Çocuk koruma ve ilgili konularda çalışanlarla bağlantı kurun ve eşgüdüm sağlayın. Sistemin genelini güçlendirilmesine ilişkin her aktörün güçlü yönleri ve olanakları vardır. Bu ortak amaçlara karşı ilgi ve bağlılık oluşturmaya çalışın.
- Mümkün olan yerlerde çocuk koruma müdahalelerinin yerel düzeyde sahiplenilmesini öncelikli hale getirin
- Kalkınma aktörleri ve süreçleri ile birlikte acil durum sonrası aşamaya geçişin planlanmasında yer alın. Bu aşamada çocuk koruma sistemlerin güçlendirilmesi çabalarının artırılmasına ve yoğunlaştırılmasına yönelik önemli yatırımlar, yeni belirlenmiş ulusal gündemler ve diğer fırsatlar oluşabilir.

Bazı durumlarda silahlı bir kuvvet, grup veya devlet-dışı bir aktör fiili otorite haline gelebilir. Mümkün ve uygun olan yerlerde, uzmanlığı bulunan tarafsız ve adil kuruluşlar, bu tür gruplarla onların çocuk korumaya ilişkin yasal yükümlülükleri ve çocuk korumadaki rolleri dahil olmak üzere, çocuk koruma konularını tartışabilirler.

6. İLKE: İNSANİ YARDIM ÇALIŞMALARINDA ÇOCUKLARIN DİRENÇLERİNİ GÜÇLENDİRİN

Çocuklar, genellikle pasif ve bağımlı olarak tasvir edilmelerine rağmen ailelerinde ve topluluklarında doğal, aktif katılımcıdırlar. Bir kriz öncesinde birçok çocuğun ailevi sorumlulukları vardır; bunlar kendi kararlarını kendileri alırlar ve okullarında veya akran gruplarında liderlik yapabilirler. Krizler esnasında ise çocuklar; sorunları çözerek veya aile üyeleri, akranları veya dini liderler gibi kişiler dahil olmak üzere dışarıdan destek alarak acil durumların getirdiği ilave risk ve baskılarla başa çıkmaya çalışırlar.

Çocukların içinde buldukları şartları ele almada ve bunlarla başa çıkmada ne kadar başarılı olduğu, risklerin şekline ve sosyal çevrelerindeki koruyucu etmenlere ve ayrıca kendi güçlü yönlerine ve kapasitelerine bağlıdır. Savunmasızlık bir çocuğun ilgili bir ebeveyn ile yaşamak, destekleyici arkadaşlara ve yardım aramak için iyi becerilere sahip olmak benzeri koruyucu faktörlerden yoksun olduğu durumlarda ve çok katmanlı risklerle karşılaştığı zamanlarda ortaya çıkabilir. Bir çocuğun etrafındaki koruyucu etmenlerden risk faktörlerinden fazla ise direnç ortaya çıkar. Aynı şekilde, sorun çözme becerisi gibi güçlü yönleri bulunan çocuklar, kriz ortamını oldukça etkili biçimde idare ederek, kendilerinin ve ailelerinin refahlarını destekleyecek karar alabilirler.

Bu açıdan bakıldığında, acil durumlarda çocuk korumanın programlanması görevinin amacı, çocukların direncini artıran koruyucu faktörlerin güçlendirilmesi ve çocukları riske maruz bırakan hususlara müdahale edilmesidir. Direnci artıran, tehditleri ele alan ve çocuklar, aileler ve topluluklar arasında olumlu ilişkileri destekleyen programların tasarlanması konusunda aşağıdaki sorular söz konusudur:

- Programlar tüm çocuklar için erişilebilir mi; çocukların becerilerine ve güçlü yönlerine dayanıyor mu, bunları artırıyor mu? Çocukların kırılabilirliğini veya direncini etkileyebilecek bireysel özelliklerini dikkate alın (örneğin; onların yaşı, yetenekleri, etnik kökeni, dili, cinsiyeti, sağlık durumları, ruhsal sağlıkları, dinleri vs.)
- Programlar çocuklara yakın kişileri de kapsıyor mu; çocuklar ve ebeveynleri, bakıcılar, akranları ve diğer önemli kişiler arasındaki destekleyici ilişkileri güçlendiriyor mu? Çocukların aile ilişkilerinin ve diğer yakın ilişkilerinin özelliklerini dikkate alın (örneğin; bakım düzenlemeleri, yakın ve destekleyici aile ortamları, öğretmenlerle ve akranlarla pozitif ilişkiler vs.).

- Programlar topluluktaki çocukların korunmasına yardım eden yapıları, uygulamaları ve hizmetleri güçlendiriyor mu? Topluluk liderlerinin, grupların, kuruluşların ve hizmetlerin rollerini, becerilerini, erişilebilirliklerini ve ilgili yönetmelikleri dikkate alın. Örneğin; konuya hakim ve aktif liderleri, çocuk koruma hakkındaki ilgili bilgileri, erişilebilir ve çocuk dostu sağlık merkezlerini, becerikli ve uygun sosyal çalışmacıları vs. tanımlayın.
- Programlar, çocukların hayatlarını ve şartlarını etkileyen sosyal ve hukuki ölçütleri dikkate alıyor mu? Hukuk bağlamını, kültürü ve bunların çocukların güvenliğini ve refahını nasıl etkilediğini dikkate alın (Örneğin; yasalar ve politikalar, yönetmelik uygulamaları, ekonomik faaliyetler, kültürel ve dini inanışlar, yapısal eşitsizlikler vs.)
- Programlar, yukarıdaki tüm öğeleri birbirine bağlıyor mu; tutarlı bir yaklaşım sergiliyor mu? Çocuklar, diğer çocuklar, aileleri, topluluklar ve kültürler arasındaki ilişkileri ve bir tarafın diğerlerini nasıl etkilediğini dikkate alın.

STANDARTLAR

**ÇOCUK KORUMA
ÇALIŞMALARINDA
KALİTE SAĞLAMAYA YÖNELİK
STANDARTLAR**

ÇOCUK KORUMA ÇALIŞMALARINDA KALİTE SAĞLAMAYA YÖNELİK STANDARTLAR

Bu standartlar temel programlama bileşenlerine odaklanır, bunlar arasında aşağıdakiler vardır:

- Eşgüdüm
- İnsan Kaynakları
- İletişim, savunuculuk ve medya
- Program döngüsü yönetimi
- Bilgi yönetimi
- Çocuk Korumanın izlenmesi

Standartlar, bu konulardaki mevcut politikaların ve araçların yerine geçmeyi amaçlamaktan ziyade her bir faaliyet alanıyla ilgili çocuk koruma-odaklı bir görüş sağlamayı amaçlar.

Sonraki bölümde yer alan standartlar çocuk korumanın belirli alanları ile ilgilidir fakat her biri bu ilk bölümde bahsedilen standartlarla bağlantılıdır.

1. STANDART EŞGÜDÜM

Eşgüdüm; çocuk koruma müdahalelerinin öncelik sırasına konulmalarını, verimli, öngörülebilir ve etkili olmalarını sağlamaya yardım eder. Kısmi müdahalelerden veya tekrarlardan kaçınır ve paydaşlar tespit edilen ihtiyaçları karşılayamadığı zaman, son çareyi kimin bulacağını belirleme imkânı sağlar. Aynı zamanda çocuk korumada yer alan herkesin bir dizi ortak amaç ve iş bölümü konusunda hemfikir olmasını temin eder. Böylece ulusal veya topluluk temelli çocuk koruma sistemlerini uzun vadede güçlendiren kurumlar-arası veya çok sektörlü müdahalenin oluşmasına destek olur. Yetersiz eşgüdüm, programların etkisini azaltabildiği gibi zararlı programlarla bile yol açabilir -örneğin; aile veya topluluk koruma yapılarını zayıflatan programlar veya bir çocuğu diğer risklere maruz bırakmaya devam ederken, çocuğun karşılaşılabileceği belirli risklere müdahale eden programlar gibi.

Bu standarttaki temel eylemlerin birkaçı, eşgüdüm işlevinin karşılanmasına yönelik sorumlu olarak belirlenen veya atanmış kuruluşlar veya devlet daireleri gibi özellikle öncü kurumlarla ilişkilidir. Diğer temel eylemler, eşgüdüm mekanizmasının üyelerine ilişkindir (bunun öncü kurumları da kapsamı muhtemeldir). Fakat bu, yaptıkları eylemlerin konuyla ilişkilendirilmesi için üyelerin resmi üye olması gerektiği anlamına gelmez: eylemlerin kapsamına, aktif durumda olan ve dolayısıyla eylemlerinin diğer aktörlerle eşgüdümünü sağlama sorumluluğu bulunan tüm kuruluşlar girer.

STANDART

Konu ile ilgili ve sorumlu yetkililer, insani yardım kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve etkilenen nüfusun temsilcileri tam, verimli ve zamanında müdahalenin sağlanması amacıyla çocuk koruma, çabalarının eşgüdümünü sağlarlar.

TEMEL EYLEMLER

Hazırlıklı Olma

- Mevcut eşgüdüm mekanizmalarını tespit edin ve yerel sivil toplumla birlikte insani amaçlı çocuk koruma müdahalelerinin eşgüdümünün en iyi nasıl sağlanabileceğini belirleyin;
- Çocuk koruma eşgüdümünde bir lider belirleyin;
- Çocuk Koruma konusundaki en son istatistikleri belirleyin ve mümkünse öncelikli çocuk koruma konuları üzerinde karara varın (Örneğin; aileye-dayalı bakım, çocuk refahı, çocuk işçiliğinin ve şiddetin en kötü biçimleri) (bkz. 4. ve 5. Standart)

- Geçmiş acil durumlardan öğrenilenlerin yanında mevcut (topluluk ve diğer) yapılara dayanarak ortak hazırlıklı olma durumu veya acil durum planı geliştirin ve hazırlıklı olma durumu eylemlerinin (personel eğitimi, materyallerin çevirisi, mutabakat anlaşmalarının oluşturulması ve depolama gibi) tamamlandığından ve güncel olduğundan emin olun;
- Hızlı çocuk koruma tespitinin yerel bağlama uyarlanmasını sağlayın (bkz. 5. Standart);
- “Kişisel Bilgi Araçları” (Kim, Nerede, Ne Zaman Ne Yapıyor) gibi kurumlar arası temel araçların, çocuk koruma izleme araçlarının ve performans izleme araçlarının çevirisini yapın ve bunları ortama uyarlayın;
- Ulusal ve yerel yönetim düzeylerinde eşgüdüm ve bilgi yönetimi açısından sorumluluk üstlenebilecek personeli tanımlayın ve hazırlayın;
- Kurumlar arası çocuk koruma işbirliğinin geliştirilmesinin yanı sıra kurumsal çocuk koruma politikalarının oluşturulması için de lobi faaliyeti yürütün;
- Çocuklara yönelik muhtemel koruma risklerini ele alan çocuk koruma mesajları hazırlayın (ailelerinden ayrılma, cinsel şiddet, psikolojik destek, yaralanma vs.) ve acil durum anında bunları paylaşabilmek ve kullanabilmek için bir strateji üzerinde karar kılın (bkz. 3. Standart);
- Çocuk Koruma amaçlı finansmana ilişkin eşgüdümün önemini savunun;
- Kurumlar-arası çocuk koruma ve eşgüdüm eğitiminin gerçekleştirilmesini sağlayın;
- İnternet platformları ve mail listeleri oluşturun;
- Çocuk koruma konusundaki bilgi ve veri kaynaklarını tanımlayın ve mümkünse çocuk korumaya yönelik temel bir veri seti oluşturun;
- Gerektiğinde bu standartları çevirin ve bilginin geniş ölçüde yayılmasını sağlayın;

MÜDAHALE (LİDER KURUM)

- Hükümet ve sivil toplumdakiler dâhil olmak üzere önceden var olan eşgüdüm yapıları üzerine inşa edin;
- Ulusal düzeyde bir koordinatör, yerel düzeyde koordinatörler ve gerektiği kadar bilgi yönetimi personeli atayın;
- Yerel eşgüdüm mekanizmaları kurmaya yönelik ihtiyaçları tespit edin;
- Eşgüdüm açısından yerel sivil toplumun katılımını teşvik edin (Örneğin; yerel sivil toplum kuruluşları, topluluk temelli kuruluşlar, topluluk liderleri ve uygun yerlerde hükümet yetkilileri ve yerel yetkililer);
- Katılımcıların bağlı buldukları kuruluşlar ve gruplar adına ne derece yetkili olduklarını belirleyin;
- Ulusal eşgüdüm mekanizmalarına yönelik amaçlar ve iş tanımları geliştirin;

- Diğer gruplarla eşgüdüm araçlarını ve sorumlulukların paylaşılmasını açıklığa kavuşturun (Örneğin; sorumluluk alanları; korumayı, cinsiyete dayalı şiddeti, psiko-sosyal müdahaleleri, temel eylemleri, eğitimi, ekonomik iyileşmeyi vs. kapsayabilir);
- Çocuk korumaya yönelik üzerinde anlaşılan ve mevcut yapılara, kapasitelere dayanan kurumlar-arası bir stratejik müdahaleyi başlatın, denetleyin ve buna yönelik ortak göstergelere karar verin;
- “Kişisel bilgi araçları” gibi araçlar dâhil olmak üzere üzerinde anlaşılan performans sistemlerinin geliştirilmesi ve stratejik planda belirtilen hedeflere yönelik ilerlemenin takip edilmesi için gerekli süreci ve bu standartlara ilişkin müdahalelerin kalitesinin gözlemlenmesi amacıyla gerekli sistemleri başlatın ve denetleyin;
- Eşgüdümün desteklenmesi ve ortak iletişim için internet sayfaları, raporlama taslakları vs. gibi ortak araçlar oluşturun (bkz. 5. Standart);
- Bu kılavuzda yer alan ilgili standartların eşgüdüm mekanizması üyelerinin kullanımına uygun dillerde hazır olmasını ve en kısa sürede standartlar konusunda brifingler ve eğitimler verilmesini sağlayın;
- Gerekliğinde kurumlar-arası hızlı tespitler başlatın (sonraki aşamalarda durum veya bağlam analizleriyle birlikte) ve ortak sürekli çocuk koruma izleme sistemleri kurun;
- Stratejik planlamada ve fon oluşturma süreçlerinde çocuk koruma önceliklerinin dâhil edilmesi için ülke içerisindeki insani yardım sistemleri ve hükümetteki siyasi karar alıcılarla görüşün;
- Etkilenen çocuklara erişilmesi veya bu çocukların bakımı, evlat edinilmesi veya diğer önceliklere ilişkin hükümet politikası belirlenmesi benzeri ortaya çıkan acil konularda eşgüdüm mekanizmasının üyeleri adına savunuculuk yapın;
- Müdahalelerin öncelik sırasına konulması, boşlukların tanımlanması ve bunların giderilmesi için “Kişisel Bilgi” aracından, hızlı tespitlerden, durum veya bağlam analizlerinden ve devam eden çocuk koruma gözlemlerinden elde edilen bilgileri kullanın;
- Çocuk koruma konularını ele almak amacıyla insani yardım işgücü kapasitesindeki boşlukları tanımlayın; gerektiğinde herkese yönelik brifingler, eğitimler verin ve teknik destek sağlayın.

MÜDAHALE (EŞGÜDÜM MEKANİZMASI ÜYELERİ)

- Ulusal veya yerel yönetim düzeyinde eşgüdüm mekanizmasına yardımcı liderlik veya liderlik yapmayı, kuruluşlarınızın uzmanlık alanlarındaki grupların üyelerine liderlik, eğitim veya teknik destek sağlamayı düşünün;
- Stratejik planlamada aktif rol üstlenin ve en kısa zamanda ortak stratejik planı tamamlayın;
- Tek kurumla veya eşgüdümden yoksun tespitlerden kaçının ve ortak veya eşgüdümlü tespitler yapın ve bunlarda yer alın, programlama için tespit bulgularını kullanın;
- Üzerinde anlaşılan hedefler ve sorunlarda sağlanan ilerleme dahil olmak üzere planlanan ve mevcut programlar konusunda bilgi paylaşın;

- Çocuk Koruma programlamasına yönelik mevcut finansman bilgisini paylaşın ve alınan tüm finansmanın İnsani İşler Koordinasyon Ofisi'nin (OCHA) Finansal Takip Hizmeti sisteminde veya finansmanın takip edilmesine yönelik ilgili bir başka kurumlar-arası mekanizmada belgelendiğinden, kayıt altına alındığından emin olun;
- Öncelikli ihtiyaçların belirlenmesi, iş bölümü, üzerinde karar kılınan göstergeler, belirlenen hedeflere yönelik ilerlemenin takip edilmesi konularında ortak bir performans takip sistemi dahil olmak üzere ortak çocuk koruma stratejik planı üzerinde anlaşın;
- Program kalitesindeki eksikliklerin veya üzerinde anlaşılan hedeflerden sapmaların (performans takip sistemi aracılığıyla belirlenen) giderilmesine yönelik yapılacaklara karar verin;
- Müdahaledeki tekrarları, tutarsızlıkları veya boşlukları önceden tanımlayın ve bunların hızlıca giderilmesi için diğerleri ile birlikte çalışın;
- Kurum çalışanlarının, paydaşların ve diğer ilgili aktörlerin bu standartlara kendi dillerinde erişebilmelerini ve programlarında uygulayacakları eğitim ve teknik destek yardımına ulaşabilmelerini sağlayın;
- Ortak bilgi-paylaşımı prosedürleri üzerinde karar kılın (bkz. 5. Standart);
- Çocuk koruma mesajlarını uyarlayın, test edin ve yaygınlaştırın (bkz. 3. Standart);
- Diğer çocuk koruma aktörleriyle birlikte başvurulara veya ortak savunuculuğa yönelik anlaşmalar yapın;
- Çocuk koruma çalışanlarına verilecek maaş miktarları ve teşvikler üzerinde anlaşın;
- Medyaya ilişkin olarak anlaşılan politikalara uyun (3. Standart);
- Eşgüdüm mekanizmasını kullanarak kaynakları paylaşın;
- Koruma Sektörü veya diğer sektörlerle birlikte ilgili çocuk koruma sorunlarını dile getirin;
- Çocuk koruma çalışanlarının kapasite oluşturmalarına yönelik eşgüdümlü bir strateji geliştirin;

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. İlgili ve sorumlu yetkililer, insani yardım kuruluşları ve sivil toplum aktörleri tarafından çocuk koruma müdahalesine yönelik belgelendirilmiş bir stratejik plan üzerinde karar kılınmıştır.	Evet	Sıklıkla meydana gelen veya yavaş gelişen acil durumlara yönelik olarak bazı hedefler uyarlanabilir. (5) Her bağlam için ayrı bir zaman çizelgesinin belirlenmesi gerekir.
2. Stratejik plana göre uygulama düzenli olarak izlenmiştir.	En az bir kez/üç ayda	
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
3. Çocuk koruma çalışma grubuna yönelik iş tanımları, açıkça belirlenen sorumluluklarla birlikte ulusal düzeyde mevcuttur.	Evet	
4. Bir acil durum öncesi çocuk koruma ve eşgüdüm eğitimi düzenlenmiştir.	Evet	
5. Acil durum başlangıcından itibaren en geç on gün içerisinde bir koordinatör atanmıştır.	Evet	
6. Düzenli olarak kişisel bilgi gönderen eşgüdüm mekanizması üyelerinin oranı	%90	
7. Anket yapılanlar arasında Çocuk Koruma eşgüdüm mekanizmasını tatmin edici bulan Çocuk Koruma çalışanlarının oranı	%80	

KILAVUZ NOTLAR

1. Eşgüdüm Sorumluluğu:

Çoğu durumda çocuk koruma faaliyetlerinin eşgüdümünün sağlanmasında hükümetler temel sorumluluk taşırlar ve eşgüdüm mekanizmasına liderlik veya yardımcı liderlik yapabilirler. Böylesi durumlarda acil durum sonrası eşgüdüm mekanizmasında nihai geçişin ya da aşamaların gerçekleştirilmesi daha kolay ve etkilidir. Hükümet yetkililerinin eşgüdüm mekanizmasının kalıcı üyeleri olmadığı yerlerde, onlarla mümkün olduğu ölçüde birlikte hareket edilmesi, eşgüdüm mekanizmasındaki üyelerin sorumluluğudur. Uluslararası İnsani Yardım Kümesinde, Çocuk Koruma Sorumluluk Alanı UNICEF'e aittir ve UNICEF eşgüdüm mekanizmasının kurulması, mekanizmanın işletilmesi ya da bunu başka bir kuruluşun yerine getirmesini sağlama görevlerini yerine getirir. Başka bir kuruluş tarafından yardımcı liderlik veya liderlik sunulması, hem ulusal hem de yerel yönetim düzeyinde mümkündür. Ulusal düzeydeki çocuk koruma mekanizması, daha geniş bir koruma eşgüdüm mekanizmasının parçasını oluşturur. Bir küme sisteminin etkinleştirildiği yerde, çocuk koruma konusundaki sorumluluk alanı, koruma kümesi içerisine verilir ve koordinatörler çocuk koruma müdahalesinin insani yardımın diğer tüm yönleriyle doğru biçimde eşgüdümünün sağlandığından emin olunması için, koruma kümesi koordinatörleri ve diğer insani yardım eşgüdüm gruplarıyla birlikte çalışmalıdırlar.

2. Eşgüdüm Mekanizmasının İşletilmesi

Kaynakların tahsis edilmesi, eşgüdüm ve bilgi yönetimi açısından önemlidir. Geniş kapsamlı acil durumlarda eşgüdüm mekanizmalarının en azından ulusal düzeyde bir özel koordinatöre, bir bilgi yönetimi görevlisine ve ayrıca ekipman, seyahat, çeviri, toplantı ve eğitim etkinliklerine yönelik bütçeye ihtiyaç duyması olasıdır. Yerel yönetim düzeyindeki eşgüdüm tam zamanlı ve yarı zamanlı çalışanları kapsayabilir. Konuyla ilgili teknik grupların eşgüdümünün sağlanması, kurumlar-arası toplantıların veya etkinliklerin düzenlenmesi ve bunlara ev sahipliği yapılması veya yerel düzeyde idare benzeri eşgüdüm görevleri sadece öncü kuruma ait değildir, dolayısıyla bu sorumluluk herhangi biri tarafından üstlenilebilir. Cinsiyete dayalı şiddet, ruh sağlığı ve psiko-sosyal destek veya eğitim gibi konular ele alınırken, kuruluşlar için bilgi yönetimi rolünün bir başka sektör ile paylaşılması verimli olabilir.

3. Son Başvuru Makamı

Uluslararası insani yardım küme sistemi içerisinde, lider kuruluş aynı zamanda son başvuru makamı olma sorumluluğuna da sahiptir. Bu çocuk koruma amaçlı müdahalelerdeki boşlukların giderilmesinden kurumun sorumlu olduğu anlamına gelir. Sorumluluk boşlukların giderilmesine yönelik stratejiler, savunuculuk ve daha fazla kaynak kullanmayı kapsar. Müdahaledeki boşluklar, coğrafi olabileceği gibi konuya özgü de olabilir, örneğin yetişkinlere, çalışan çocuklara veya engelli çocuklara yönelik yetersiz müdahaleler.

4. Karar Alma

Eşgüdüm mekanizması içerisinde karar alımlara ilişkin açık ve şeffaf kurumlar-arası süreçler olmalıdır. Kararlar grup tarafından alınır ve coğrafi bölgeleri etkileyenleri, eylem türlerini, stratejik öncelikleri ve finansmanı kapsar. Eşgüdüm mekanizması içerisinde stratejik planlamaya ve karar almaya yönelik çekirdek bir grup oluşturmayı düşünün. Eğitimler, yeni üyelerin göreve başlatılması, bilgi yönetimi ve diğer kümeler ve sektörlerde temsiliyetin denetlenmesi için çalışma grupları kurulabilir. Kadınların çalışma gruplarında mümkün ölçüde eşit oranda temsil edilmesi gerekir.

5. Hassas Konular

Çocuk Korumaya, korumaya veya diğer sektörlerle yönelik eşgüdüm; kürtaj, evlat edinme, erken yaşta evlilik, engelliliğe ve cinsel eğilimlere yönelik sosyal algılar gibi zor kültürel konuların tartışılmasına ve ele alınmasına dair yollar bulmaya yönelik platformlar oluşturabilir. Fakat yetkililer veya eşgüdüm mekanizmasının bir üyesi tarafından gerçekleştirilen ihlaller veya çatışmalı bir bölge konusundaki özel bir bilgi gibi özellikle siyasi ve aynı zamanda hassas olan ve insanları riske edebilecek konular ikili görüşmelerde veya küçük gruplarda daha ihtiyatlı şekilde ele alınabilir. Özel olay bilgisi eşgüdüm mekanizmasında asla açıkça paylaşılmamalıdır.

6. Aktörlerin Eşgüdüm Mekanizmalarına Dahil Edilmesi

İnsani yardım konusunda daha az deneyime sahip yerel insanlar ve kuruluşların dahil edilmesi için aktif müdahale gerekebilir. Stratejiler: yerel Toplumsal Tabanlı Kuruluşlara ve STK'lara ulaşılmasını; cinsiyet, din, iş, çalışma odakları vs. açısından mümkün olduğunca geniş kitlelere erişilmesini, yerel dillerde toplantılar düzenlenmesini, farklı kuruluşların binalarında toplantılar yapılmasını, farklı paydaşlar arasında toplantı düzenlenmesini ve erişilebilir formatlarda teknik materyal üretilmesini kapsar. Bu bir taraftan çocuk koruma müdahalelerinin sürdürülebilir olduğunu ve paralel yapılar oluşturmadığını temin ederken, diğer taraftan bunların daha iyi anlaşılmasına ve bunlara yönelik daha derin bağlılığı yardımcı olacaktır.

7. Küresel Düzey Çocuk Koruma Çalışma Grubu

UNICEF'in liderliğinde ve Cenevre'de bulunan Küresel Düzey Çocuk Koruma Çalışma Grubu veya Küresel Koruma Kümesi himayesindeki Çocuk Koruma Çalışma Grubu ülke düzeyinde kurumlar-arası eşgüdümlü çocuk koruma müdahalelerinin desteklenmesiyle yetkilendirilmiştir. Kuruluşun Personel (örneğin; kısa sürede koordinatörler görevlendirilebilir) ve Araç (tespit araçları ve eğitim materyalleri) ve teknik yardım desteği mevcuttur. Daha detaylı bilgi <http://www.cpwg.net> adresinde mevcuttur.

8. Performans Takibi

Bir kez kurulduktan sonra eşgüdüm grubu; (1) müdahalenin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik ve (2) bu standartlar ve stratejik planda kararlaştırılan hedefler doğrultusunda müdahalenin kapsamının ve kalitesinin takip edilmesi konusunda anlaşılacak süreçler geliştirebilir. Bunun gerçekleştirilmesine yönelik online kaynaklar <http://www.cpwg.net> adresinde mevcuttur ve Çocuk Koruma Çalışma Grubu koordinatöründen temin edilebilir.

Kaynaklar

- CPWG (2009). *Child Protection in Emergencies Coordinator's Handbook*
- GBV Area of Responsibility Working Group (2010). *Handbook for Coordinating Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Settings*
<http://oneresponse.info/GlobalClusters/Protection/GBV/>
- IASC WG (2012). Cluster coordination Reference Module (4). Transformative Agenda Reference Document PR/1204/4066/7
- The Sphere Project (2011). *The Sphere Handbook: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response; Core standard 2: coordination and collaboration*
- www.cpwg.net
- www.humanitarianinfo.org

2. STANDART İNSAN KAYNAKLARI

İnsani yardım kuruluşları, çocuk koruma çalışanlarının acil durumlarda çocuk korumada gerekli becerileri ve uzmanlığı geliştirmelerine ve tüm personelin uygun politikalar ve prosedürler aracılığıyla çocukları koruduğunun temin edilmesine yönelik adım atmaktadır. Bu standart başka yerlerde geliştirilen standartların yerine geçmeyi amaçlamaktan ziyade çocuk koruma çalışanları harekete geçirilirken ve koruma gereklilikleri uygulanırken, insan kaynaklarına yönelik bir odak noktası sunmaktadır.

STANDART

Çocuk koruma hizmetleri, kendi çalışma alanlarında yetkinliklerini kanıtlamış çalışanlar tarafından verilir ve işe alma süreçleri ve insan kaynakları (İK) politikaları; çocukların insani yardım çalışanları tarafından sömürüye ve istismara uğramasından korunmasına yönelik önlemleri de kapsar.

TEMEL EYLEMLER HAZIRLIKLI OLMA

- Tüm çalışanlara ve paydaşlara uygulanan bir çocuk koruma politikası veya çocuk muhafaza politikasını geliştirin, uygulayın ve gözlemleyin. Genel Sekreterin Çocukların Cinsel Sömürüden ve İstismardan Korunmasına Yönelik Özel Önlemler Konusundaki Bültenine; Çocukların Güvenliğinin Sağlanması Standartları ve IASC'nin Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Altı Temel İlkesine yapılan atıfları dahil edin;
- Özellikle çocukların cinsel sömürüye ve istismara karşı korunmasıyla ilgili davranışları yöneten kurallar olmak üzere tüm personelin, davranış kuralları konusunda uyum eğitimi aldığını ve bunu imzaladığını ve bu kuralları ihlal ettiklerinde sonuçlarının ne olacağını bildiklerini temin edin;
- Odak noktaları oluşturun ve kuruluş içerisinde izleme ve şikayet mekanizmaları kullanın;
- Hızlı görevlendirmeler yapılabilmesi için tercihen acil durum merkezine mümkün olduğunca yakın yerlerden onları görevlendirebilme esnekliği dahil olmak üzere küresel düzeyde destek personeli havuzu ve mekanizmalar oluşturun;

MÜDAHALE

- Sosyal çalışmacılar veya stajyer sosyal çalışmacılar, öğretmenler, yerel kuruluşların personeli ve topluluk gönüllüleri (dini topluluklar gibi) gibi o ortamdaki mevcut insan kaynaklarının envanterini çıkarın ve müdahalede bu insan kaynaklarını en iyi şekilde destekleyecek, kullanacak ve geliştirecek yolları bulun;

- Çocuk Koruma Çalışma Grubu yetkinlik çerçevesi doğrultusunda sorumlulukları belirten iş profilleri geliştirerek gerekli uzmanlığı tanımlayın;
- Seçim jürilerinde ilgili teknik uzmanlar kullanarak gerekli yeni personeli işe alın;
- İnsani müdahalelere yönelik çocuk koruma alanındaki boş kadroların bir öncelik meselesi olarak doldurulmasını sağlayın;
- İşe alırken kadınlara, erkeklere, engelli kişilere ve farklı etnik veya dini gruptan olan kişilere karşı adil fırsatlar sunulduğundan emin olun ve iş yeri içerisinde ayrımcı olmayan bir ortam oluşturmayı sağlayın;
- Yöneticilerin ilgili personeli rolleri ve sorumlulukları hakkında bilgilendirmesini temin edin;
- Davranış kuralları sözleşmesinin imzalanması ve ihlallerin bildirilmesine yönelik uygun mekanizmaların olduğunun farkında olmaları dahil olmak üzere organizasyon politikaları ve süreçleri konusunda personele yönelik teşvikler düzenleyin;
- Yöneticilerin işe alındıktan 30 gün sonra adaylık süresi incelemesi ve daha sonra uygun aralıklarla düzenli değerlendirme toplantıları yapmalarını temin edin;
- Çocuk koruma sistemi oluşturma sonuçları güçlendirildiği geçiş dönemi boyunca üst düzey personelin ülkede kaldığından emin olun;
- Çocuk koruma çalışanlarına yönelik maaşları inceleyin ve uluslararası STK'lara katılmada hükümet personelinin önceliğini kısıtlayın;
- Gönüllülerin, personelin ve paydaşların belirlenen kapasite oluşturma ihtiyaçlarını ele alan kapasite oluşturma stratejisi geliştirin;
- Sağlıklı bir çalışma ortamı oluşturarak ve dinlenme ve iyileştirme süreleri sağlayarak çalışanların esenliğini geliştirin;
- Personelin sözleşmesi bittiğinde, organizasyondan öğrenilenler hakkında bilgi vermek üzere işten çıkış görüşmeleri gerçekleştirin. Uygun olan yerlerde personele kaynak sağlayın.

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Çocuk Koruma Çalışma Grubu yetkinlik çerçevesi doğrultusunda geliştirilen çocuk koruma iş tanımlarının yüzdesi	%80	(2) Personelden ya organizasyonlarının davranış kuralları hakkındaki özel sorular aracılığıyla ya da "Davranış kuralları sözleşmesini imzaladınız mı? Eğer imzaladıysanız ne olduğunu tarif edebilir misiniz?" gibi genel sorular aracılığıyla bilgi toplanabilir.
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
2. Organizasyonun davranış kuralları sözleşmesini imzalayan ve anlayan; mevcut olarak insani yardım müdahalesinde aktif ve kendilerine anket yapılmış personelin yüzdesi	%90	
3. Farklı sorumluluk düzeyleri ile birlikte çocuk koruma çalışanları arasında kadınların erkeklere oranı	0,5	
4. Başlangıç tarihinden itibaren bir ay içerisinde performans takip çerçevesini geliştirmede yer alan ve kendilerine anket uygulanan çocuk koruma personelinin yüzdesi	%70	
5. Sözleşmeleri bitip işten çıkış görüşmesi yapılan personelin yüzdesi	%70	
6. Uluslararası bir organizasyonda yer almak için devletteki işlerini bırakan kendilerine anket uygulanan çocuk koruma personelinin yüzdesi	<%5	(4) Gerekli görüldüğü takdirde zaman sınırı uyarlanabilir.

KILAVUZ NOTLAR

1. Kuruluş Yükümlülüğü (Örgütsel Yükümlülük):

Kurumlar ve kuruluşlar çalışanlarının iyi planlandığını, rol ve yükümlülüklerin iyi tanımlanmasını, yeterli faaliyet yönetimi aracılığıyla personelin desteklenmesini ve personel kapasitesinin geliştirilmesine odaklanmayı temin etmelidir. Çocuklarla temas düzeyi ve çocuklar üzerindeki etkiyi de kapsaması gereken risk tespitleri; istihdam öncesi uygun referanslara ve güvenlik kontrollerine bağlı olarak uygun randevularla gerçekleştirilmelidir.

2. Yetkinlikler:

Çocuk korumasına yönelik özel sorumluluğu bulunan personelin belirli becerilere ve niteliklere sahip olması gerekir. Duruma bağlı olarak strese dayanıklılık ve birden fazla görevi yerine getirebilme gibi özel yetkinlikler gerekebilir. İşe alma usullerinin; uygun yetkinlik çerçeveleri ve yararlı yetkinlik süreçleri kullanarak tutum ve davranışı ve aynı zamanda beceri ve tecrübeyi değerlendirmesi gerekir.

3. Personel Kapasitesi:

Yeterli sayıda kalifiye çocuk koruma personeline sahip olunması herhangi bir çocuk koruma sisteminin önemli bir gereğidir ve bir acil durum öncesinde, esnasında veya sonrasında kapasite geliştirilmesine gerek duyulabilir. Bir acil durum öncesinde, esnasında veya sonrasında kültürel normlara ve uygulamalara dair bilgi birikimi edinilmesi ve bunların yerel düzeyde anlaşılması özellikle acil durumlarda çocuk koruma sistemlerinin güçlendirilmesi açısından önemlidir.

4. Cinsiyet:

İşe alma görüşmeleri; adayların cinsiyet eşitliğine bağlılıklarını test etmeye yönelik bir soru içermelidir ve personel eğitimi, günlük işlerinde cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi amacıyla temel becerileri sağlamayı amaçlamalıdır. Tüm sorumluluk düzeylerinde eşit düzeyde kadın ve erkek çalışan olduğuna dikkat edilmelidir. Kadın veya erkekler bazen kendi cinsiyetinden olanlarla etkileşim kurmada kendilerini daha rahat hisseder ve kendi cinsiyetlerinden birinin mevcut olduğu hizmetlere daha rahat erişebilirler. Dengeli bir ekibin oluşturulması aynı zamanda cinsel şiddet ve istismar risklerinin azaltılmasına da yardımcı eder. Kadın ve erkeklerin dengeli sayıda olduğu bir ekibin oluşturulması için aşağıda birkaç strateji yer almaktadır:

- Deneyim ve eğitim gerekliliklerinin aşırı dar biçimde tanımlanmadığını kontrol edin,
- Bazı işlerin kadınlar için aşırı zor ya da aşırı tehlikeli olduğuna dair varsayımda bulunmayın,
- İş ilanına “nitelikli bay ve bayan adayların başvurusu beklenmektedir” yazısını ekleyin;

- İş görüşmesi panellerine hem kadınları hem de erkekleri dahil edin;
- Uygun yerlerde kadınlar için alternatif düzenlemeleri dikkate alın (Örneğin; güvenli uyuma mekanları ve ayrı tuvaletler)
- Personel hakkındaki tüm bilgileri cinsiyete göre sınıflandırılmış olarak muhafaza edin böylece takip edilmesi daha kolay olur.

5. Yeti Yitimi:

İşe alma esnasında adayların engellilik algısı ve anlayışı da dikkate alınmalıdır. Tüm adaylar aynı kriterlere göre değerlendirilmelidir. Bir aday engelli ise iş görüşmesi sürecinde adayın engel durumuna ve gereksinimlerine göre makul bir konaklama sağlanmalıdır. “Engelli adayların başvurması beklenmektedir” şeklinde bir standart cümle tüm iş ilanlarına dahil edilmelidir. Acil durumlarda çocuk koruma alanında çalışırken tespitleri gerçekleştirecek ve programları planlayacak ekiplere engelli kişilerin dahil edilmesi önerilir. Deneyimlere göre, engelli kişiler acil durumların odak noktası olduklarında etkilenen nüfus da engelli hale geldiyse, bunların engelli personelle iletişime geçmeleri daha olası bir hal almaktadır.

6. Ayrımcılık yapmama ve kapsayıcı olma:

Cinsiyet dengesinin sağlanmasının ve engelli kişilerin dahil edilmesinin yanında yöneticilerin ve çalışanların; iş ortamının ayrımcılığa karşı olduğunu ve etnik veya dini arka-planları veya cinsel yönelimleri gözetilmeksizin herkesi kapsadığını temin etmeleri gerekir. Farklı gruplara karşı personel hassasiyeti, işe alma süreci kadar erken gösterilmelidir ve insani yardım boyunca desteklenmelidir. Ayrımcılığın önlenmesine ek olarak, etrafındaki insanlardan korkmalarının (örneğin; homoseksüel ve transseksüel bireylere ve koğuş tipi konaklamaya ilişkin olarak) ele alınması dahil olmak üzere grupların ve bireylerin özel ihtiyaçları da gözetilmelidir.

7. Kapasite Oluşturma:

Çocuk koruma alanında uygun öğrenme ve gelişim ihtiyaçları tüm personele sağlanmalıdır. Personelin kapasitesinin ve ihtiyaçlarının tespiti; online-eğitim, yüz yüze eğitim ve düzenli bilgi takviyesi gibi imkanları kapsayan bir kapasite oluşturma stratejisinin geliştirilmesine yardım eder. Personele denetim ve birebir destek imkanları teklif edilmelidir; böylece zorlukları ve onlarla baş etme yollarını tartışabilirler. Kurumlar-arası eğitimlere öncelik verilmesi en son uygulamalar hakkında güncel bilgiler olarak ve ortak bir dil geliştirerek personelin birbirleriyle deneyimlerini paylaşmalarına imkan tanır.

8. Geri-bildirim mekanizmaları:

Değerlendirme ve gelişim hakkındaki bilgiler, faydalanıcıların insani yardım görevlilerinin nasıl davrandıkları ve çalıştıkları konusundaki görüşleri alınarak sağlanır. İnsani yardım örgütleri tarafından sağlanan hizmetlerin asıl kullanıcısı olarak faydalanıcılar, bunlara dair önemli bilgi sağlayabilir ve bu kişilerin hizmetlerin personel ve gönüllüler tarafından nasıl planlandığını ve sunulduğunu etkileme imkanları olmalıdır. Örgütler personel değerlendirmelerinde kullanılacak gizli geri bildirimlerin sağlanmasına yönelik basit ve erişilebilir mekanizmalar oluşturmalıdır.

9. Çocuk Koruma Politikası:

Her organizasyonun Çocuk Koruma Politikası, Muhafaza Politikası veya Davranış Kuralları Sözleşmesi olmalıdır. Bunlar çocukların korunması için verilen taahhütleri açık, güçlü ve olumlu biçimde ifade etmelidir ve çocukların güvende tutulması için ilgili organizasyon tarafından yapılan bir kamuoyu açıklaması olarak görülmelidir. Bu açıklamaya danışmanlara, gönüllülere ve ortaklara yapılan referansları da kapsayan eksiksiz bir uygulama planı eşlik etmelidir. Bir çocuk politikası ve prosedürü oluşturulması, planlanması ve geliştirilmesi için doğru sayıda, nitelikli kişilerin bulunması önemlidir. İlgili politikanın uygulanabilir ve etkili olduğunun temin edilmesi amacıyla ortaklık anlaşmalarından, finanstan, kaynaklardan, personel ve yönetimden sorumlu olanlar dahil olmak üzere tüm personelin katılması gerekir. Çocukları Güvende Tutma veya yerel veya ulusal yönetim düzeyindeki çocuk koruma eşgüdüm mekanizması destek sağlayabilir.

10. Personelin Esenliği

Çocuk koruma görevlileri aşırı stresli durumlarda, baskı altında ve zor güvenlik koşullarında çalışırlar. Denetmenler acil durumlarda en azından personelin esenliğini geliştirmeli, sağlıklı iş ortamlarının oluşturulmasına yardım etmeli, dinlenme ve iyileşme fırsatları sunmalı, işle ilgili olası stres kaynaklarını ele almalı ve gerektiğinde desteğe erişimin sağlandığından emin olmalıdırlar.

Kaynaklar

- ICRC, OHCHR, Save the Children, Terre des Hommes, UNHCR, UNICEF (2009). *Action for the Rights of Children*
  - Keeping Children Safe Coalition (2009). *The Keeping Children Safe: A Toolkit for Child Protection*
  - Keeping Children Safe Coalition (2011). *Safeguarding children in emergencies*
  - The UN Secretary-General's Bulletin (2003). *Special Measures for Protection from Sexual Exploitation and Sexual Abuse*. ST/ SGB/2003/13
-
- www.arc-online.org
  - www.cplearning.org
  - www.un.org/en/pseataaskforce/index.shtml
  - www.hapinternational.org
  - www.keepingchildrensafe.org.uk
  - www.peopleinaid.org

3. STANDART

İLETİŞİM, SAVUNUCULUK ve MEDYA

İnsani yardım kuruluşları; kendi internet sitelerini, yayınladıkları raporları ve resmi belgeleri, medya ile çalışmalarını, programlarını ve savunuculuk projelerini kullanarak geniş kitlelerle iletişime geçerler. Dikkatli ve stratejik bir tutumla kullanıldığında, çocukları içeren metinler, görseller, radyo, TV ve video araçları çocukların korunmasında çok etkili olabilir. Ancak yanlış kullanıldığında iletişim ve savunuculuk çocukların algılanma şekillerini olumsuz yönde etkileyebilir. Kötü iletişim veya savunuculuk çocukları ve ailelerini tehlikeye atabilir.

Savunuculuk olumlu değişim sağlanmasında bir hedef grubunu etkilemeyi amaçlayan bir dizi planlı eylemdir. Savunuculuk etki sahibi kişilerle temasa geçilmesi veya etki sahibi kişiler üzerinde iletişim veya medya aracılığıyla dış baskı oluşturulması sayesinde gerçekleştirilebilir. Savunuculuk, mutlaka başkalarıyla çalışmayı gerektirir. Bunlar arasında platformlar (ağlar ve ittifaklar) oluşturulması, özellikle çocukları kapsayan gruplar olmak üzere sivil toplumun desteklenmesi vardır. Böylelikle bu gruplar, değişime yönelik olarak savunuculuk yapabilir ve yetkilileri ve başkalarını önemser.

STANDART

Çocuk koruma konuları, erkek ve kız çocuklarının onuru, yüksek yararı ve güvenliğine saygı duyularak aktarılmalı ve savunulmalıdır.

TEMEL EYLEMLER

HAZIRLIKLIL OLMA

- Yerel gazeteciler ve topluluk üyeleri dahil olmak üzere çocuk koruma konularında aktarım yapabilecek çocuk koruma liderlerini ve aktörlerini tanımlayın
- Kurumların çocukları kapsayan konularda aktarım yapabilmeleri için bir politika ve sürece sahip olduklarını, bu politika ve sürecin çocuk katılımına yönelik en iyi uygulama doğrultusunda oluşturulduğunu temin edin;
- Muhtemelen savunacağınız çocuk koruma konularını önceden belirleyin ve ulusal ve uluslararası düzeyde kullanılacak özel mesajları hedefleyin;
- BM, Uluslararası STK'lar, ulusal STK'lar ve diğer sivil toplum kuruluşları, topluluklar ve uygun olan yerlerde çocuklar dahil olmak üzere savunuculuk ortaklarınızı tanımlayın;
- Savunuculuk ve bağlı toplamanın birbirinden ayrıl tutulmasını ve her ikisinin amaçlarının şeffaf olmasını temin edin.

MÜDAHALE (SAVUNUCULUK)

- Hedeflenen her kitleye yönelik amaçları kapsayan bir savunuculuk stratejisi ve zaman çizelgesi geliştirin;
- Hükümetlerle, diğer kuruluşlarla, uzmanlarla ve genel kamuoyu ile görüşmeler başlatmak için araştırmaların, incelemelerin ve politika tavsiyelerinin sonuçlarını yayınlayın;
- Temel çocuk koruma konularının ilgili forumlarda (eşgüdüm mekanizmaları, insani yardım ülke ekipleri, hükümet kurumları vb.) tartışılmasını ve savunuculuk müdahalelerine dahil olmasını temin edin;
- Ulusal ve yerel idare düzeyindeki sorumluluk sahiplerinin ve gazetecilerin temel çocuk koruma konuları konusunda doğru bilgilendirilmesini sağlayın;
- Yerel sosyal ölçütleri ve kültürel kısıtlamaları tam olarak göz önünde bulundurarak daima cinsiyet eşitliğini sağlamaya çalışın;

MÜDAHALE (İLETİŞİM)

- Her acil durumda öncelikli çocuk koruma risklerini tanımlayın ve topluluklarla, ailelerle, çocuklarla ve yetkililerle çocuk koruma mesajları paylaşın;
- Diğer sektörlerdeki insani yardım çalışanları ile öncelikli çocuk koruma konularını paylaşın;
- Diğer sektörlerdeki insani yardım çalışanlarını çocuk koruma ilkeleri ve en iyi uygulamaları konusunda eğitin;
- Çocuk koruma konularına ilişkin bulgular ve kanıtlar hakkında ulusal düzeydeki yetkilileri ve etkilenen toplulukları düzenli olarak bilgilendirin ve dahil edin;
- Mesajların açık ve başarılı biçimde aktarılmasını sağlamak amacıyla mümkün olduğu ölçüde sade bir dil kullanın ve ilgili yerel dil(lere) çevirin;

MÜDAHALE (MEDYA)

- Bir yayının; ilgili materyalde resmedilen çocuğun, ailesinin ve topluluğunun çıkarına olup olmadığına daima dikkat edin;
- Onların herhangi bir görselini, kaydını veya sözlerini kullanmadan önce çocukların, ebeveynlerinin ve bakıcılarının doğru şekilde bilgilendirilmesini ve bir rıza formunu imzalamalarını sağlayın;
- Kullanılan hikâye ve görsellerin doğru ve hassas olduğundan daima emin olun;
- İçinde buldukları durumu abartmaktan veya çocukları güçsüz göstermekten kaçının;
- Başkalarının cinsel çağrışım yaptığı düşünülebilecek erkek veya kız çocuklarına ait fotoğrafları kullanmaktan kaçının;
- Tektipleştirici modelleri sürdürmek benzeri ek sorunlar yaratmaktan kaçının;
- Çocuklar istemedikçe ve ebeveyn veya bakıcıları razı olmadıkça çocukların gerçek isimlerini kullanmayın;

- Önceden veya halen savaşmakta olan çocukların, fiziki veya cinsel istismar mağdurlarının, istismarcıların ya da HIV veya AIDS hastalığına sahip çocukların kimliklerini asla açıklamayın;
- Uygun yerlerde kendi fikirlerini açıklamaları için çocukların medyaya erişimini sağlayın;
- Farklı kaynaklardan sağlanan bilgileri bir araya getirin;
- Kullanılacak bilgi veya materyaller için çocuklara, ebeveynlerine veya bakıcılarına ödeme yapmayın;
- Medyaya açıklama yapan veya kanıt sunan çocukların hiçbir şekilde riske girmemelerini sağlayın.

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Araştırmalar, çocuk koruma konularının görünürlüğünün ve anlaşılabilirliğinin olumlu yönde arttığını göstermektedir.	Evet	(1) "Olumlu" ifadesi, çocukların onuruna, en yüksek yararlarına ve güvenliklerine ve ülkedeki potansiyel diğer kriterlere saygı duyulmasını kapsar. (2) Ülkedeki çalışma grubu tarafından ilgili forumlar tanımlanmalıdır. (7) Bu göstergenin özelleşmesi için "Hiçbir zarar verme" kriteri ülke içerisinde daha fazla geliştirilebilir.
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
2. Diğer sektörlerde, çocuk koruma ilkeleri ve en iyi uygulamalar hakkında eğitilen insani yardım çalışanlarının sayısı	İlgili ülkede belirlenecektir	
3. Çocukların haberlerini ve ifadelerini kapsayan haber kaynaklarından seçilen medya raporlarının sayısı	İlgili ülkede belirlenecektir	
4. Bir röportaj öncesi bilgilendirilerek razı olan kendilerine anket uygulanan çocukların, ebeveynlerinin veya bakıcılarının yüzdesi	%100	
5. Bilgi karşılığında kendilerine para veya farklı bir hak (materyal veya gıda yardımı gibi) verildiğini söyleyen kendilerine anket uygulanan çocukların, ebeveynlerinin veya bakıcılarının yüzdesi	%0	
6. Çocukların takip edilmesine neden olan raporların, yayınların yüzdesi	%0	
7. Çocuklara ilişkin, "Hiçbir zarar verme" kriterini karşılayan iletişim materyallerinin yüzdesi	%100	

KILAVUZ NOTLAR

1. Örgütsel Rehberlik:

Mümkün olan yerlerde çocuk konuları hakkındaki iletişim ve savunuculuk ulusal veya uluslararası düzeydeki kurum ve kuruluşların mevcut kılavuzlarına ve faaliyetlerine dayanmalıdır. Çocuk koruma riskleri ve müdahaleleri ve aynı zamanda yerel iletişim uygulamaları açısından yerel kültürel normları ve uygulamaları daima dikkate alınmalıdır. Bu tür kılavuzların bulunmadığı yerlerde çocuk koruma çalışanlarının bu standardı uygulaması gerekir.

2. Savunuculuğa Yönelik Ulusal Kapasite Oluşturulması:

İster resmi ister gayri resmi, ister ulusal ister yerel düzeyde olsun herhangi bir bağlamda çocuk koruma konusunda çalışanların, bir acil durum meydana gelmeden önce, çocuk koruma konusunda bilgileri ve kapasiteleri varsa, bu kişiler acil durumda da donanımlı olacaktır. O kişilerin kapasiteleri geliştirilirse, uzun vadede çocukları koruyan sistemler de güçlendirilir.

3. Çocuk Koruma Konulu Mesajlar:

Çocuk koruma riskleri ve güvenliği konusundaki mesajlar çocukların kendi aralarında, bakıcıları arasında, diğer bireyler ve topluluklar arasında farkındalık yaratarak ve koruyucu ve güvenli davranışlar teşvik edilerek risklerin en aza indirilmesi için kullanılır. Çocuk koruma mesaj stratejisi, aşağıdakileri kapsayabilir:

- Riskler ve bunların farklı yaş, cinsiyet, engel vb. grubundaki çocuklar üzerindeki çeşitli etkileri konusunda farkındalık yaratılması;
- Bu risklerin azaltılmasında ve bunlara müdahale edilmesinde çocukların,vasilerinin, topluluğun ve ilgili paydaşların üstlenebileceği roller;
- Hedef kitlelerin nitelikleri ve mesajların onlara göre nasıl uyarlanacağı;
- Mesajların nasıl aktarılacağına yönelik hangi kanalların kullanılacağı.

Mesajlar ve onları iletmenin yollarının anlaşılabilir, sosyal olarak kabul edilebilir, ayrımcılık içermeyen, ilgili, gerçekçi ve ikna edici olduklarının temin edilmesinden önce, bunlar uygun bağlamlara dayandırılmalı ve alan testinden geçirilmelidir. Mesajlar kitle iletişim araçları yoluyla (TV ve radyo gibi), hedeflenen uzmanlar aracılığıyla (öğretmenler veya tıbbi personel gibi) veya bunların hepsinin birleşimi aracılığıyla paylaşılabilir.

4. Katılım:

Çocukların ve gençlerin savunuculuk, iletişim ve medyada katılımı çok önemlidir. Çocukların katılımı, iletişimin kalitesini, doğruluğunu ve ikna ediciliğini geliştirecektir. Aynı zamanda katılan çocukları güçlendirecek; zor durumlarda kontrol edebile ve kendilerini ifade hissi kazanmalarına yardımcı olacak ve de kişiliklerine, mücadeleye etme yönlerine ve yaşam becerilerine katkı sağlayacaktır.

Çocukların güvende olduklarının ve bilgilendirildiklerinin temin edilmesi için çocukları dahil etme yöntemleri gözden geçirilmeli ve bunlar hiçbir çocuğu veya yetişkinini riske atmamalıdır.

5. Uyarı:

İletişim veya savunuculuk materyalleri durumla ilgili olmayan çocukların resimlerini veya videolarını içerecek olursa, materyale bir uyarı eklenmelidir. Bu uyarı çocukların seks turizmine, uyuşturucu kaçakçılığına, asker yapılmalarına, yolsuzluklara, bağlı buldukları topluluk tarafından reddedilmelerine yönelik risklerini azaltacaktır. Eğer bu konuyla ilgili şüpheleriniz varsa aşağıdaki örneği kaynak alın:

“Bu belgede kullanılan, fotoğraflar İlgili (Organizasyonun Adı) kuruluşunun birlikte çalıştığı topluluklardan ve gruplardan çocuklara aittir fakat bunların şiddetten kurtulan çocuklar ya da bu kampanyada sesleri duyulan çocuklar olduğu varsayılmamalıdır.”

6. Olur Alımı:

Bilgilendirilerek alınan rıza, bilgiyi toplayan ve bilgiyi veren kişi arasındaki muhtemel çatışmaları önler. Bilgilendirilmiş bir rıza formu genel olarak bilgi toplamanın amacını, niteliğini, yöntemini ve sürecini; bilgi veren kişilerin rollerini ve haklarını, bilgi vermenin potansiyel fayda ve risklerini göstermelidir. Bilgi formu aynı zamanda bilginin doğru olduğunu ve saklı tutulacağını ve eğer kişi razı olursa, kamu iletişimde veya savunuculuğunda kullanılacağını açıkça ortaya koymalıdır. Formda ebeveynin veya bakıcının tam adı, imzası ve tarih olmalıdır. Okuma yazması olmayan veya formun dilinden farklı bir dil konuşan çocuklara veya ailelerine/bakıcılarına alternatif çözüm sunulması gerekir. Zeka geriliği olan çocukların veya ailelerinin/bakıcılarının kendilerine verilen bilgiyi tam olarak anlamadan izin vermeleri olasıdır. Çocuklara ve ebeveynlerine tüm bilgileri yaşlarına uygun sade bir dille verin veya gerekliyse görsel öğeler kullanın; böylece bilgilendirilmiş şekilde karar almada gerekli birikimi geliştirirler. İsterlerse izin vermeyebileceklerini açıkça belirtin.

7. Tanıklık Yapma:

Gençler sıklıkla etkili eylemcilere dönüşebilir ve güçlü konuşmacılar haline gelebilirler. Hükümetler, gazeteciler ve ulusal veya uluslararası kuruluşlar ve diğerleri bunun farkına vararak bu genç insanlara basına demeç vermelerini teklif edebilir. Bu gençler böyle yaptıklarında içine girdikleri risklerin ve basın açıklamasından sonra ortaya çıkabilecek baskıların farkına varamayabilirler. Bu hassas bir konudur ve gençlere kendi istedikleri iletişim biçiminde bu konudaki fikirlerini açıklamalarına izin verilmelidir. Ancak böyle yapmak eğer onların çıkarına değilse, kimliklerinin açıklanmasının reddedilmesi dahil olmak üzere ihtiyatlı davranılır ve bu tür işlere girişen genç gözetilir. Hiçbir zaman bu kişilerin güvenliğini sağlamanın başkalarının sorumluluğu olduğunu düşünmeyin. Mümkün olan yerlerde sorunları açıklayan birden fazla kişinin olmasını sağlayın; böylece diğerlerinin dışlanması önlenir ve bu durum tanıklık yapanları, anılarını sürekli tekrar tekrar yaşamaktan korur.

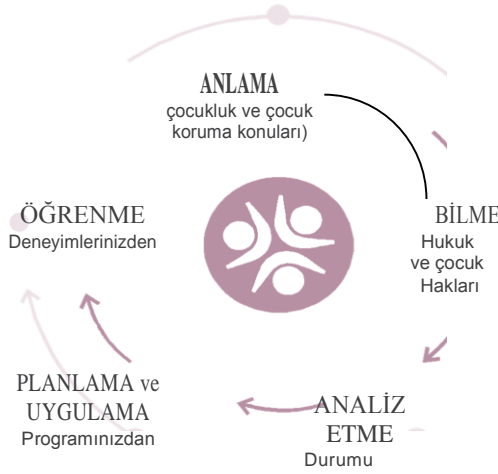
Kaynaklar

- ICRC (2009, revision forthcoming). *Professional Standards for Protection Work (Chapter 5; Managing Sensitive Protection Information)*
- Handicap International (2011). *Using testimony: supporting our denunciation and advocacy actions*
- UNICEF (2011). *Communicating with Children: Principles and practices to nurture, inspire, excite, educate and heal*
- UNICEF (2010). *Advocacy Toolkit : A guide to influencing decisions that improve children's lives*
- UN Committee on the Rights of the Child (2009). *General Comment No 12. RC/C/GC/12*
- Save the Children (2005). *Practice Standards in Children's Participation*

4. STANDART PROGRAM DÖNGÜSÜ YÖNETİMİ

Bu standart için “proje döngüsü yönetimi” yerine “program döngüsü yönetimi” kullanılmıştır. Bir program ile proje arasındaki temel fark projenin sonu olan bir niteliğe sahip olmasıdır-projenin belirli bir bitiş tarihi vardır. Çocuk koruma programları tespitlerle birlikte (gerekirse) önceden-var olan bilgilere dayanmalıdır. Bu ise herhangi bir değişiklik veya plan hakkında bilgi verilmesi için izlenmelidir. Her bir programın özel hedefleri vardır ve çocuklar ve bağlı buldukları toplulukları; durum analizinde, program tasarısında, takibinde ve değerlendirmesinde tam dahil olmalıdır. Mevcut çocuk koruma sistemlerinin ve bunların nasıl güçlendirilebileceğinin incelenmesi ile ilgili hususlar daima programa dahil edilmelidir. Program döngüsü yönetimi geniş bir alan olduğundan standardın odak noktası, çocuk koruma müdahalesiyle doğrudan ilgili öğelerdir.

STANDART

Tüm çocuk koruma programları mevcut kapasitelere, kaynaklara ve yapılara dayanır ve acil durumun etkilediği kız ve erkek çocukları ve yetişkinler tarafından belirlenen değişen çocuk koruma risklerini ve ihtiyaçlarını ele alır.

TEMEL EYLEMLER

HAZIRLIKLI OLMA

- Çocuklara yönelik tehditlerin temel sebeplerinin belirlenmesi amacıyla devamında bir durum veya bağlam incelemesi gelecek mevcut bilgilerin incelenmesini gerçekleştirin;
- İnceleme ve planlamada çocukları dahil edin ve onların görüşlerinin dinlenildiğinden ve görüşlerine saygı duyulduğundan ve bunlara gerekli ağırlık verildiğinden emin olun;
- Mevcut politikaların, yönetmeliklerin, hizmetlerin, uygulamaların ve kapasitelerin anlaşılması için Ulusal çocuk koruma sistemi haritalarını inceleyin;

MÜDAHALE

- Tespit aşamasından ve programın her bir aşamasından itibaren çocukları hâlihazırda koruyan mevcut resmi ve gayri resmi mekanizmaları anlama çabasında bulunun ve faaliyetlerinizi bunlara dayanarak geliştirin;
- Ortak veya koordineli bir kurumlar arası tespit eşgüdüm yapısı kurun veya destekleyin
- Bilgileri zamanında ve erişilebilir şekilde paylaşın;
- Bilgi toplanması için mümkün olduğu ölçüde mevcut yapıları kullanarak kurumlar arası tespitleri tek-kurumlu tespitlere göre daha öncelikli hale getirin;
- Çok sektörlü tespitlerde çocuk koruma hususlarının dahil edildiğini temin edin;
- Müdahalenin ilk beş haftalık dönemi içerisinde hızlı çocuk koruma tespitleri gerçekleştirin;
- Zaman ve durum elverdiği ölçüde çocuklarla ve yetişkinlerle istişare dahil olmak üzere derin tespitlerde ve devam eden durum takiplerinde irtibat halinde olun;
- Tespit ekiplerinin cinsiyet, yetenek, etnik arka-plan açısından karma olduğundan emin olun, böylece hedef nüfusu yansıtabilirler;
- Nüfusu cinsiyete, yaşa ve coğrafi yere (ve ilgili olan yerlerde engellilik durumuna ve enik arka-plana göre) göre sınıflandırın;
- Var olan yerlerde mevcut, faal veya olumlu yapılara dayanırken devlet veya insanlar tarafından karşılanamayan veya karşılanamayacak ihtiyaçları karşılamak için program tasarlayın;
- Müdahaleyi Ötekileştirilenleri, çocukları ve en fazla risk altındaki çocukları dikkate almak amacıyla tasarlayın;
- Hayat kurtaran eylemleri öncelikli hale getirin;
- Faydalanıcılardan geri bildirim ve şikayet alımına yönelik mekanizmalar oluşturun;
- Programın kalitesini, çıktılarını, sonuçlarını ve mümkün olan yerlerde etkisini izleyin;
- Etkilenen çocuklar ve aileler dahil olmak üzere bulguları ve sonuçları paydaşlarla paylaşın;

- Bulguların programdaki düzeltmelere yönelik geri bildirim sağladığını temin edin;
- Çocuk koruma programlarının ve çocuk korumayı etkileyebilecek insani müdahalenin diğer yönlerinin değerlendirilmesini ve ortak öğrenme girişimlerini başlatın ve bunlarda yer alın;
- Sonraki müdahalelerin tasarlanmasında bilgi sağlama amacıyla öğrendiklerinizi paylaşın ve kullanın

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Çocuklar ve yetişkinler tarafından belirlenen çocuk koruma önceliklerine denk gelen hedeflere sahip çocuk koruma programlarının yüzdesi	%80	(4) Geçen altı ay içerisinde bir tespit yapılan yer.
2. Belirlenen, önceden var olan kapasitelerin, kaynakların ve yapıların kullanılması niyetiyle tasarlanan çocuk koruma programlarının yüzdesi	%90	
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
3. Acil durumun başlamasından itibaren ilk iki hafta içerisinde masa üstü bir inceleme yapıldı veya güncellendi.	Evet	
4. Acil durumun başlangıcında veya ilk beş haftası içerisinde Çocuk Koruma sorunlarını kapsayan hızlı bir tespit gerçekleştirildi.	Evet	
5. Çocuk Koruma tespit ekiplerindeki bayanların oranı	%40 ile %60 arası	
6. Değerlendirilen çocuk koruma programlarının yüzdesi	%90	
7. Çocuklar ve yetişkinlerden toplanan bilgilere istinaden uyarlamaların yapıldığı çocuk koruma projelerinin yüzdesi	%90	
8. Program kalitesi ve çıktılarının izlenmesi amacıyla projenin başlangıcından ilk 3 hafta içerisinde sistem kuruldu.	Evet	

KILAVUZ NOTLAR

1. Acil Durum Öncesi Bilgi

Her ne kadar bu doğrudan çocuk koruma bilgisi olarak sunulmasa da ve kısmi olsa da çocuk koruma durumu hakkındaki bilgi her zaman mevcuttur. Yatılı bakım hizmetlerine, çocuk işçiliğine, yerlerinden edilmiş insanlara ve okula devam etmeye ve aynı zamanda politikalar ve yasalar hakkındaki gerçek bilgilere ve ulusal hazır olma ve müdahale planlarına ilişkin nicel veriler hazır olabilir. Davranışlar ve sosyal normlar hakkında nitel veriler hazır olabilir. Kapsamlı bir çocuk koruma sistem haritasının yapıлып yapılmadığını ve önceki insani durumlarda çocuk korumaya ilişkin bilginin var olup olmadığını kontrol edin.

2. Eşgüdüm Yapısı:

Uluslararası bir tespit eşgüdüm yapısı (eğer varsa bir çocuk koruma mekanizması içerisindeki); bilginin toplanmasına ve paylaşılmasına, yaygın metotların ve ilgili araçların uyarlanmasının teşvik edilmesine, ortak planlar yapılmasına ve bunların birlikte analiz edilmesine yönelik yol olarak hizmet eder. İyi eşgüdüm; şeffaflığı geliştirir, tespit bulgularının sahiplenilmesini destekler ve program ve fonların öncelikli hale getirilmesine yardım eder. Çocukların boşluklar arasına düşmesi ihtimalinin azaltılmasını ve kapasite boşluklarının azaltılmasını temin ederek eşgüdüm, çocuk koruma konularına daha genel bir yaklaşım getirir. Çocuklar birçok çocuk koruma riski altında olabilir ve bu sebeple tespit, planlama, uygulama ve değerlendirme etrafındaki eşgüdüm daha kapsayıcı bir müdahalenin oluşturulmasına yardım eder (Bkz. 1. Standart).

3. Çok Sektörlü Tespitler:

Eşgüdüm ilgili olan yerlerde özellikle koruma, cinsiyete dayalı şiddet ve ruh sağlığı ve psiko-sosyal desteği ele alan diğer sektörlerle birlikte yürütülmelidir. Başlangıçtaki çok sektörlü tespitler, genelde ilk acil durum programlaması ve fon öncelikleri hakkında bilgi verir ve öncelikli çocuk koruma sorunlarının hızlı bir görüntüsünü sağlar. Bu amaca yönelik kurumlar-arası göstergeler, IASC Koordineli İhtiyaçlar Tespiti Operasyon Kılavuzunda bulunabilir. Bu tespitler sıklıkla kültürlü kişiler tarafından gerçekleştirildiğinden bu aşamada sadece hassas olmayan hususlar dahil edilmelidir.

4. Aşamalı Tespitler:

Tespitler kendi başlarına bir etkinlik olmaktan ziyade bir süreç olarak görülebilir. İlk tespitler; bilgi toplama ve karşılık gelen müdahale arasında bir denge olduğunu temin ederken durumun ve çocuk koruma konularının devamlı izlenmesine yönelik bir temel sağlar. "Tespit yorgunluğunun" (insanların sayısız kişi ve kuruluşlar tarafından sürekli olarak değerlendirilmesi) ve buna neden olabilecek veya bunu artıracak etkenlerin farkında olunması önemlidir. Mümkün olan yerlerde hızlı aşamaya yönelik olarak Çocuk Koruma Hızlı Tespit Aracını kullanın veya zaman ve kaynaklar el verirse Kurumlar-arası Çocuk Koruma Tespit aracını kullanın. (Bkz. Sphere Projesi Tespit Konusunda Koruma İlkesi 1 ve Temel Standartlar 3).

5. Verilerin Sınıflandırılması

Bir acil durumun başlangıcında detaylı sınıflandırma yapılması nadiren mümkündür. Fakat mümkün olan en kısa sürede bilgiler cinsiyete, yaşa ve engel durumuna göre (0-5 yaş yaş çocuk grubu kız ve erkek; 6-12 yaş arası çocuk grubu kız ve erkek ve 13-17 yaş arası çocuk grubu kız ve erkek olarak) sınıflandırılmalıdır.

6. Kapsayıcı olma:

Tespitler; engelli çocuklar, etnik azınlık gruplarındakiler, HIV/AIDS hastası çocuklar ve (Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Transseksüel veya interseksüel) çocuklar gibi ötekileştirilmiş çocuklar dahil olmak üzere tüm topluluğun görüşlerini yansıtmalıdır. Bazı insanlar için açıkça konuşmak zor veya tehlikeli olabilir. Yetişkinlerin önünde konuşmaları onlar için mümkün olmadığı için ve bunu yapmaları onları riske atacağı için çocuklarla ayrı konuşun. Çoğu durumda kadınlar ve kız çocuklarıyla yetişkin erkeklerden ve erkek çocuklarından ayrı konuşulmalıdır. Engelli çocuklar veya ebeveynleriyle görüşürken iletişimi onların engel durumlarına göre uyarlayın.

7. Bilgi Yönetimi

Bir tespitin planlaması, tasarımı, analizi ve yorumu esnasında bilgi yönetimi uzmanlarına danışın. Bilgi toplama metodlarının teknik olarak sağlam olması gerekir. Bilgi yönetimi konusunda yerel bilginin olmadığı yerlerde teknik destek Çocuk Koruma Çalışma Grubu vasıtasıyla bulunabilir (Bkz. 5. Standart).

8. Onurlu bir yaşam:

İnsani müdahalelerin tasarlanma şekli afetten etkilenen insanların onurunu ve refahını ciddi biçimde etkilemektedir. Her bir bireyin değerine saygı duyan, sıkıntılarla baş etme mekanizmalarını güçlendiren, kültürel ve dini kimlikleri destekleyen, toplum tabanlı öz yardımları geliştiren ve pozitif sosyal destek ağları oluşturan program yaklaşımlarının hepsi psikososyal refaha katkı sağlamaktadır ve insanların onurla yaşama haklarının temel bir parçasıdır.

9. Program Değerlendirmeleri:

Değerlendirmeler; gerçek zamanlı olarak bir projenin veya programın tam ortasında veya sonunda sonuçların tespit edilmesi için, iyi uygulamaların tanımlanması için ve gelecekteki programlara yönelik önerilerde bulunulması için stratejilere bilgi verir. Bağımsız değerlendiriciler dahil olmak üzere bu alana özgü standartlar doğrultusunda gerçekleştirilmelidir. Değerlendirme sonuçlarının etkilenen insanlarla paylaşılması mümkündür böylece programların kalitesinin geliştirilmesine yönelik alternatif seçeneklere dair fikirlerini paylaşabilirler. Değerlendirmelerin bulgularını programlamaya dahil etmek için açık bir plan olmalıdır.

10. Çocuklar dahil olmak üzere etkilenen insanların görüşlerinin alınması:

Etki tespiti (başka bir deyişle, ister olumlu ister olumsuz, ister kasıtlı ister kasıtsız olsun müdahalelerin yaygın etkileri) insani müdahaleler için hem gerçekçi hem de önemli olarak görülmektedir. Çocuklar dahil olmak üzere etkilenen insanlar hayatlarındaki değişikliklerin en iyi yargıcıdır.

Bu yüzden etki tespiti, program izlemesi ve program değerlendirilmesi; çocukların ve yetişkin insanların niteliğe ve aynı zamanda niceliğe odaklanan geribildirimlerini, açık uçlu dinlemelerini ve diğer katılımcı yaklaşımlarını kapsamalıdır. Çocuklar için bu onların bir hakkı olmasının yanında aynı zamanda zor durumlarda kontrol edebilme ve kendilerini ifade hissi kazanmalarında onlara yardımcı olacaktır ve olumlu kişiliklerine, mücadele etme yönlerine ve yaşam becerilerine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- CPWG (2012). *Child Protection Rapid Assessment toolkit*
- Save the Children (2005). *Practice Standards in Children's Participation*
- The Sphere Project (2011). *Sphere Core Standards*
- UN Committee on the Rights of the Child (2009). *General Comment No 12. CRC/C/GC/12*
- www.cpwg.net
- www.cpmerng.org
- www.oneresponse.net/assessments

5. STANDART BİLGİ YÖNETİMİ

İnsani müdahale bağlamında bilgi yönetimi standardının uygulandığı üç faaliyet kategorisi vardır:

- (1) Gerektiğinde belirli bir çocuk hakkında bilgi toplanır, depolanır ve paylaşılır (Bkz. 15. Standart Vaka Yönetimi)
- (2) Genel risk faktörlerine ve ihlal şekillerine bakılarak belirli bir bağlamdaki çocukların genel durumu hakkında bilgi toplanır veya derlenir (Bkz. İzleme konulu 6. Standart)
- (3) Müdahalenin genel bir resminin çizilmesi için bilgi toplanır, işlenir ve kullanılır (Bkz. 4. Standart Program Döngüsü Yönetimi)

Son iki bilgi kategorisi; çocukların korunmasına yönelik program kararlarının bilgilendirilmesi amacıyla güçlendirilebilir, incelenebilir, özetlenebilir ve kullanılabilir. Uygun olduğunda koordineli bir müdahaleye yönelik olarak bilgi ilgili aktörlerle paylaşılmalıdır. Bu standart mevcut olan araçların ve bilgi yönetimi konusundaki eğitimlerin yerine geçmeyi amaçlamaktan ziyade bilgi yönetimi konusunda bir çocuk koruma perspektifi sunmaktadır.

STANDART

Etkili çocuk koruma programına yönelik gerekli güncel bilgi; gizliliğe tamamiyle saygı gösterilerek ve "hiçbir zarar verme" ilkesi ve çocukların yüksek yararı dikkate alınarak toplanır, kullanılır, depolanır ve paylaşılır.

TEMEL EYLEMLER HAZIRLIKLIL OLMA

- Diğer insani yardım çalışanları ile bağlantılı olarak ulusal veya diğer mevcut bilgi yönetimi sistemlerine ve ilgili ulusal mahremiyet kanunlarına ve gerekliliklerine dayalı (örneğin; kayıt ve vaka yönetimi formları, tespit ve durum takibi araçları, çocuk koruma müdahalelerinin izlenmesi için performans izleme araçları; bilgi yönetimi ile ilgili eğitimler ve bilgi paylaşımı protokolleri gibi) kurumlar arası standart bilgi araçlarını geliştirin, uyarlayın ve çevirisini yapın;
- Çocuk koruma alanında çalışan diğerleriyle birlikte bağlamdaki mevcut en güncel çocuk koruma istatistiklerini tanımlayın ve üzerinde karar kılınan bir dizi öncelikli çocuk koruma konularına (aile tabanlı bakımla ilgili konular, çocuk refahı, çocuk işçiliğinin ve şiddetin en kötü biçimleri gibi) yönelik kurumlar arası bir referans değer belirleyin;

MÜDAHALE

- Üzerinde karar kılınan araçlar kullanarak ortak veya koordineli tespitlerde yer alın, mümkün olan yerlerde kuruma özgü tespitlerden kaçının;
- Herhangi bir veri toplama öncesinde veri toplayıcılarını röportaj becerileri, çocuklarla etkileşim kurmaya ve gizlilik önlemlerine yönelik teknikler konusunda eğitin;
- Bilginin kaynağından rıza isteyin (örneğin; çocuklardan, bakıcılarından veya topluluk üyelerinden);
- Vaka yönetimi, durum takibi, performans takibi veya bireysel çocukların takibi, ülkede hâlihazırda var olanların üzerine dayanarak geliştirilmesi gibi çocuk koruma müdahalesinin kilit öğelerinin desteklenmesi amacıyla insani yardım çalışanlarıyla birlikte en uygun bilgi yönetimi sistemlerini kurun;
- Kişisel bilgileri isim kullanmadan diğer bilgilerle bağlayan referans kodlar geliştirin;
- Vakaya dair bilgiyi ancak çocuk veya bakıcısı izin verdiğinde paylaşın;
- Yazılı bilgiyi (vaka belgelerini) kilitli (yangına dayanıklı ve metal) kabinlerde saklayın veya ülke dışına, başka bir yere transfer edin;
- Elektronik verileri şifrelerle koruyun ve internet aracılığıyla ancak şifreli dosyalar olarak gönderin;
- Bilgiyi analiz eden/derleyen/şifreleyen kişilerin güvenilir olduklarını ve ellerindeki bilginin niteliğinin farkında olduklarını temin edin ve bilginin güvenli bir ortamda ele alındığını temin edin;
- Tahliye veya diğer mücbir sebepler ihtimaline karşın gizlilik temin eden bir acil durum/çıkış stratejisi tasarlayın;
- İnsanlara ilişkin bilginin uygun olduğu ölçüde topluluk ve çocuklar dâhil olmak üzere ilgili aktörlerle birleştirildiğini, incelendiğini ve paylaşıldığını temin edin;
- Tüm Çocuk Koruma çalışanlarını temel ve güvenli bilgi yönetimi konusunda eğitin;

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Belirlenen kurumlar arası araçların aktif olarak kullanıldığı süreçlerin sayısı:	3/3	(1)Bazı kurumlar vaka yönetiminde dahil olmak istemediğinden uyarılma gerekebilir. (2) İnsanlara ilişkin bilgiye etik bir yaklaşım, ülke düzeyinde belirlenmelidir fakat "hiçbir zarar verme", çocukların yüksek yararı, bilginin gizliliği gibi ilkelere saygıyı da kapsayabilir.
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
2.Vakalar yönetilirken bilginin paylaşılmasına yönelik prosedürler hakkında bilgi sahibi olan üzerinde anket uygulanan üye kuruluş personel oranı	%90	
3.Bilgi toplamaya başlamadan en az bir gün önce eğitilen veri toplayıcılarının yüzdesi	%100	
4.Veri toplamada takip edilmesi gereken en az 5 etik ilke sıralayabilecek veri toplayıcıların yüzdesi	%90	
5. Acil durum müdahalesi içerisinde çalışılan Çocuk Koruma önerilerinin oranı Kurumlar arası tespitler esnasında toplanan bilgilerle kritik bağlantı göstermiştir.	Evet	
6. Bir röportajdan önce bilgilendirilip rıza gösterdiğini hatırlayan anket yapılan çocukların, ebeveynlerin veya bakıcıların oranı	%90	

KILAVUZ NOTLAR

1. Eşgüdüm:

Çoğu acil durum müdahalesinde OCHA; çocuk koruma bilgi yönetimi odak noktalarının aktif katılımı aracılığıyla içerisine çocuk korumanın dahil edildiği Bilgi Yönetimi Görev Gücü oluşturur. Bazı acil durumlar özel bir çocuk koruma bilgi eşgüdüm mekanizması gerektirirken diğerleri bilgi yönetimi eşgüdümünü geniş çocuk koruma mekanizmasının içine dahil etmektedir. Bu eşgüdüm organı; bilgi yönetimine ilişkin faaliyetleri yürütebilir ve diğer bilgi yönetimi süreçleriyle (örneğin; diğer sektörlerdekiyle) bağlantılar temin edebilir. Standart kayıt formları, standart eğitim modülleri, tespitler esnasındaki acil eylemler konusunda rehberlik, değerlendirme sonuçlarının paylaşılması konusunda rehberlik ve etkilenen insanların bilgi ihtiyaçlarının nasıl ele alınacağı konusunda rehberlik gibi standart araçların ve prosedürlerin geliştirilmesi veya uyarlanması amacıyla diğer kişilerle işbirliği oluşturulmasında sorumluluk alabilir. Bu tür araçlar Küresel Çocuk Çalışma Grubu ile paylaşılabilir. Eşgüdüm çabaları; belirli bir yerde mevcut tüm organizasyonları ve onların kendilerine ait yetkilerini dikkate almalıdır.

2. Yaygın Hatalar:

Bilgi yönetiminde karşılaşılan aşağıdaki yaygın hatalara dikkat edin:

- Mevcut vaka yönetimi sistemlerinin kullanılmaması
- Gizlilik ilkesine saygı göstermeyen verilerin toplanması
- Bilginin sonunda nasıl kullanılacağıının bilinmemesi
- Koordineli olmayan bir yolla veri toplanması
- Verilerin toplanması fakat analiz edilmemesi
- Karmaşık göstergelerin kullanılması
- Genelleştirilmemesi gereken verilerin genelleştirilmesi
- Verileri yorumlarken mevcut bağlamların dikkate alınmaması
- Uygun olmayan veri toplama metodlarının kullanılması
- Bilginin sınıflandırılmaması
- Bilgi veren kişilere verdikleri bilginin neden gerekli olduğunun ve nasıl kullanılacağıının anlatılmaması
- Bilgi toplama esnasında beklentilerin artırılması (yanlış taahhütlerde bulunarak)
- Bilginin geç kullanımı ya da hiç kullanılmaması

3. Güvenlik Önlemleri

Belirli durumlarda aşırı kritik bilgiler, kısıtlı erişim gibi güvenlik önlemlerini gerektirebilir. Bilgiler; transfer edilmeyen şifrelere erişim imkanı verilmiş sınırlı sayıda kişilerin bilgisiyle ülke içinde veya dışında güvenli yerlerde depolanmalıdır. Tüm belgelerin sadece bu iş için kullanılan mevcut kilitlenebilir dosya sepetlerinde veya dolaplarda saklanması gerekir. Tüm elektronik bilgiler korunmalıdır.

veri tabanlarının mı kullanılacağına karar verilmesi, Kurumlar arası Çocuk Koruma Bilgi Sisteminde olduğu gibi vakanın yüküne, çocukların ve elektronik veri tabanı oluşturacak kaynakların coğrafi yerine bağlı olarak gerçekleştirilmelidir.

4. Bilginin Sahibi Kimdir

Uygun olduğunda hükümetler (Sosyal Politikalar Bakanlığı aracılığıyla) veri toplanması ve bilginin depolanması dahil olmak üzere bilgi yönetimine dahil olmalıdır. Her ne kadar bu bir acil durumun başlangıcında mümkün olmayabilirse de uzun vadede sürdürülebilirliklerin temin edilmesi, mevcut uygulamaların baltalanmasından kaçınılması ve çocuk koruma sistemlerinin güçlendirilmesi amacıyla mevcut yapılar içerisinde çalışmaya ve bilgi yönetimi konusunda hükümetin kapasitesinin oluşturulmasına özel önem verilmelidir. Özellikle silahlı kuvvetlere veya gruplara katılan çocuklar ve hükümet yetkilileri veya vekilleri tarafından işlenen ihlallerden hayatta kalanlar hakkında bilgi toplandığında hükümet katılımının çocuklara yönelik kasıtsız zararlar vermemesini temin edin.

5. Bilgi Paylaşımı

Bireysel kız veya erkek çocukları hakkında bilgi ve veri toplanılan herhangi bir projede birlikte çalışan farklı ortaklar (hükümetler dahil) arasında Bilgi Paylaşım Protokollerinin geliştirilmesi önemlidir. Bu protokoller; bilginin nasıl toplandığı hakkında ve bir çocuk hakkındaki bilginin bir kısmının veya tamamının paylaşılmasında hangi temellerin olması gerektiği hakkında rehberlik sağlamalıdır. Bilgi paylaşımı çocuğun yüksek yararına olmalıdır ve “hiçbir zarar verme” ve “gizli bilgi” ilkelerine uymalıdır.

6. Zorunlu Raporlama

Bazı ülkelerin; çocuk koruma çalışanlarının istismar veya ihmal vakalarını ilgili hükümet yetkililerine bildirmesini gerektiren zorunlu raporlama yükümlülükleri vardır. Bağlamda uygulanabilir yerel kanunlara ve standartlara aşına olunması ve mümkün olan yerlerde bunlara bağlı kalınması önemlidir. Bazı aktörlerin gizliliği sürdürüremeyebileceğine dair endişelerin olduğu yerlerde veya raporlamanın aktörleri veya çocuğu riske atacağı durumlarda kararlar her bir vaka temelinde ayrı ayrı alınmalıdır ve kararlar alınırken her şeyden önce çocuğun yüksek yararına dikkat edilmelidir.

7. Veri Gizliliği

Herhangi bir çocuk, bakıcı veya topluluk lideri hakkında toplanan bilgiler gizli olarak ele alınmalıdır. Bu yüzden bilgiye erişimi olan uzmanların sayısının en aza indirilmesi önemlidir: ne kadar az kişi dahil olursa gizliliği sağlamak o kadar kolay olur. Çalışmaları içerisinde görevliler vakalara kişisel bilgileri gereksiz yere açıklamadan tanımlanabilecekleri uygun referans numaralarının verilmesini temin etmelidirler. Referans kodlarının tek işlevi, kişisel bilgilerin diğer bilgilerle bağlanmasıdır. Benzer şekilde, elektronik olarak gönderilen/paylaşılan herhangi bir bilginin ayrı bir ek olarak gönderilmesi ve şifre ile korunması gerekir.

Bilgi ancak çocuğun yüksek yararına olduğu takdirde “gizli bilgi” temelinde

paylaşılmalıdır. Kişisel olarak tanımlanabilen bilgiyi korumanın bir diğer yolu ise istenilen kullanımına bağlı olarak yalnız kümelenmiş verilerin paylaşılmasıdır.

8. Olur Alımı

Bilgilendirerek rıza alımı, onay verme kapasitesi olan ve seçim özgürlüğünü kullanan kişinin gönüllü anlaşmasıdır. "Bilgilendirilmiş Rıza Alımı" nın gerçekleştirilmesi için bireyin anlayabilmesi ve kendi durumuna ilişkin karar alabilmesi gerekir. Çocuğun yaşına ve olgunluk seviyesine bağlı olarak bilgilendirilmiş rıza bir çocuktan veya çocuğun vasisinden alınabilir. Genel olarak rıza, çocuk anlayacak kadar olgun sayıldığında çocuktan alınır. Genelde 15-18 yaş arasındakiler yazılı veya sözlü rıza verebilecek durumda olurlar. Daha küçük çocuklar için kararlar her bir vaka temelinde ayrı ayrı alınmalıdır. Eğer röportajı yapan kişi, çocuğun bilgilendirilmiş rıza sözleşmesinin içeriğini anlamadığına kanaat getirirse yazılı rıza bir ebeveyninden veya vasisden alınmalıdır. Her durumda, çok küçük yaştaki çocuklar için bile (5 yaş altı çocuklar) çocukların yaşına uygun sade bir dille bilginin neden alındığı ve nerede kullanılacağı ve nasıl paylaşılacağı açıklanmaya çalışılmalıdır. Bu, bilgiyi veren ile alan arasındaki potansiyel çatışmaları önler. Bilgilendirilmiş bir rıza formunda genel olarak: bilgi toplamanın amacı, niteliği, metodu ve süreci; bilgiyi verenin rolleri ve hakları, potansiyel risk ve faydalar gibi veriler yer almaktadır. Aynı zamanda bilginin doğruluğunu ve gizliliğini de temin etmelidir. Rızalar, sözlü veya yazılı şekilde doldurulan formlarda alınabilir. İki şekilde de formda bilgiyi verenin tam adı, soyadı ve imzası ve tarih olmalıdır (bu bilgi gizlilik sebeplerinden dolayı ayrı tutulmadıkça).

KAYNAKLAR

- ICRC (2009, revision forthcoming). *Professional Standards for Protection Work (Chapter 5; Managing Sensitive Protection Information)*
- UNHCR and IRC (2011). *Field Handbook for Implementation of UNHCR BID Guidelines*
- www.childprotectionism.org

6. STANDART

ÇOCUK KORUMANIN İZLENMESİ

Çocuk koruma konularının sistematik olarak izlenmesi, acil durumun ilk aşamasından itibaren gerçekleştirilmelidir. İzleme; şiddet, sömürü, istismar ve ihmal şekillerini ve seviyelerini gösteren bilgilerin sürekli toplanması anlamına gelmektedir. Bazı durumlarda bu özel vakalar veya ihaller hakkında bilgi toplanmasını da kapsayabilir. İzlenecek konular ve sorunlar bağlama göre büyük ölçüde değişiklik gösterse de genelde çocuk kaçırma, istismar, keyfi gözaltına alma, tehlikeli çocuk işçiliği, ruhsal ve fiziksel refah, öldürme, yaralama, askere alma, aileden ayrılma, cinsel sömürü, cinsel şiddet ve kaçakçılık gibi konuları kapsar.

Bir çocuğun hayatına veya refahına yönelik risklere karşılık verilebilmesinde acil müdahale eylemlerinin yapılabilmesi için izleme, müdahale ve sevk sistemleriyle birleştirilmelidir. Çatışmadan etkilenen bağlamlarda ve çatışmanın taraflarının, BM Genel Sekreterliği Çocuklar ve Silahlı Çatışmalar yıllık raporunda listelendiği yerlerde BM Genel Sekreteri, çocuklara karşı işlenen ciddi ihaller konusunda izleme ve raporlama mekanizmalarının kurulmasını talep edecektir. İlgili ülkelerde çatışmaya ilişkin cinsel şiddet konusunda izleme, analiz ve raporlama düzenlemeleri de aktif hale getirilecektir. Bu raporlar BM Güvenlik Konseyinin ve diğerlerinin harekete geçmeleri için ihaller konusunda teyit edilmiş bilgi sağlar.

STANDART

Çocuk Koruma sorunları konusundaki objektif ve zamanlı bilgi, etik bir tutum içerisinde toplanır; önleme ve müdahale faaliyetlerini sistematik biçimde başlatır ve bilgilendirir.

TEMEL EYLEMLER

HAZIRLIKLI OLMA

- Mevcut sevk sistemleri ve bu sistemlerdeki boşluklar dahil olmak üzere çocuk koruma sistemlerinin ulusal düzeyden topluluk düzeyine haritasını çıkarın;
- Temel çocuk koruma bilgisi konusunda üzerinde karar kılınan bir referans noktası oluşturulması amacıyla mevcut kaynakları kullanın;
- Diğer insani yardım çalışanlarıyla birlikte izlemeye yönelik ortak göstergelere ve süreçlere karar verin ve farklı aktörlerin rollerini belirleyin;
- Hükümet ve topluluk kuruluşları/organları arasında ve içerisinde bir sevk sistemi geliştirin ve tüm personelin bireysel vakaları sevk sorumluluklarının farkında olduklarından emin olun;

- İzlemede yer alan çocuk koruma çalışanlarının ve topluluk üyelerinin etik hususlar dahil olmak üzere gözetime ilişkin rollerine özgü eğitimler aldığından emin olun;
- Raporların ve sevklerin uygun zamanda gerçekleştirildiğinin temin edilmesi için finansal ve lojistik gereksinimleri ve iletişim yöntemlerini dikkate alın;
- Silahlı çatışma durumlarında, çatışmaya ilişkin cinsel şiddet dahil olmak üzere çocuklara yönelik önemli ihlallerin gözetimini üstlenecek ortakları belirleyin.

MÜDAHALE

- Mevcut olan araştırma, tespit, gözetim veya ilgili diğer mevcut bilgileri analiz edin;
- Kullanılacak tanımlar ve göstergeler, veri toplama metodları ve bilgi yönetim sistemleri (kâğıtta ve elektronik) dâhil olmak üzere izlenecek sorunlar üzerinde anlaşın;
- Veri toplayıcılarını eğitin;
- Diğer çocuk koruma izleme sistemleri ile bilginin paylaşılmasına yönelik prosedürleri harmanlayın;
- Az sayıda raporlamanın (raporlanmayan vakaların yüzdesi) veya fazla sayıda raporlamanın (birden fazla kez raporlanan vakalar) farkında olun ve mümkünse bunları tahmin edin ve her ikisinin sebeplerini de inceleyin
- Yaş ve cinsiyete ek olarak veri sınıflandırmaya yönelik diğer ölçütlere karar verin;
- BM'nin İzleme ve Raporlama Mekanizması ülke görev gücü kurduğu silahlı çatışma durumlarında çocuklara yönelik ciddi ihlalleri izleyin, raporlayın ve çatışmaya ilişkin çocuk koruma sorunlarının ilgili görev gücüne yönlendirildiğini doğrulayın;
- Mevcut kuruluşların veya eşgüdümünden sorumlu insanların izleme faaliyetleri aracılığıyla bilginin nasıl sağlandığı konusunu tartışmalarını temin edin;
- Koordineli kurumlar arası bir düzeyde, vakalara ve ihlallere karşı uygun müdahaleleri tanımlayın (Bkz. 3. 4. ve 15. Standart)
- Bilgi toplarken ve rıza alırken çocuğun yüksek yararını en önemli husus olarak göz önünde bulundurun;
- Bilgi yönetiminde iyi uygulamaların takip edildiğini temin edin (Bkz. 5. Standart).

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Çocuk koruma sorunları konusunda bilgi içeren düzenli raporların oranı (örneğin, durum raporları)	%100	(1) "Düzenli Rapor" ülkede tanımlanabilir.
2. Çocuk koruma izleme sistemine dahil edilen bilgiler en azından cinsiyete ve yaşa göre sınıflandırılmıştır	Evet	
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
3. Etik hususlar dahil olmak üzere çocuk koruma hakkında veri toplama konusunda eğitilen veri toplayıcılarının yüzdesi	%100	
4. İzleme ekiplerindeki ortalama kadın üye oranı	%50	
5. Göstergeler, veri toplama metodları ve veri toplama sıklığı olmak üzere ortak izleme çerçevesi üzerinde karar kılınmıştır	Evet	
6. BM'nin İzleme ve Raporlama Mekanizması görev gücü kurduğu silahlı çatışma durumlarında çocuklara yönelik ciddi ihlaller BM'nin İzleme ve Raporlama Mekanizması kılavuzuna uygun olarak izlenmektedir ve çatışmaya ilişkin cinsel şiddet ilgili rehberlere uygun olarak izlenmektedir	Evet	
7. "En yüksek yarar belirleme sürecinden" geçen vakaların sayısı		

KILAVUZ NOTLAR

1. Haritalama

Durumun ve temel boşlukların anlaşılması için mevcut izleme ve gözetim sistemlerinin haritasının çıkarılması gerekir. İzleme sistemi yoksa kurulmalıdır ve mümkün ve uygun yerlerde onları geliştirmeye ve güçlendirmeye istinaden mümkün ölçüde mevcut sistemlere bağlanmalıdır. Mevcut izleme ve raporlama mekanizmaları aşağıdakileri kapsayabilir:

- Topluluk temelli izleme veya raporlama
- Mülteci ve Ülkesinde Yerinden Edilmiş Kişilerin kamp Koruma Komiteleri veya yönetim komiteleri
- Çocuk haklarının veya çocuk korumanın izlenmesine yönelik ulusal metodlar
- Ulusal veya yerel olay ya da yaralanma gözetim sistemleri
- Rutin idari veri (örneğin; sağlık sisteminden, polisten ve eğitim sisteminden gelen)

- Silahlı çatışma durumlarında çocuklara yönelik ciddi ihlaller konusunda BM Güvenlik Konseyi tarafından kurulan İzleme ve Raporlama Mekanizması
- Cinsel Şiddet Konusunda Güvenlik Konseyi tarafından kurulan İzleme, Analiz ve Raporla Düzenlemeleri
- Cinsiyete Dayalı Şiddetin ve Çocuk Koruma Bilgi Yönetim Sistemlerinin izlenmesine yönelik BM Mülteciler Yüksek Komiserliği ve BM Nüfus Fonunun ortak sistemi
- Medya bilgisinin, polis raporlarının vs. sistematik incelemesi dahil olmak üzere herhangi bir İzleme ve Raporlama Mekanizması veya İzleme Analiz Etme Raporlama Mimarisine ek olarak diğer izleme mekanizmaları kurulmalıdır.

2. Tespit Etme:

Eğilimlerin ve temel çocuk koruma sorunlarının ve risklerinin tanımlanması amacıyla mevcut bilgileri analiz edin. Bunun kapsamında bu problemlerin ortaya çıkma bağlamları ve bunlara müdahale edilip edilmediği ve nasıl müdahale edildiği vardır. Analiz; izlemenin önündeki güvenlik bağlamını ve riskleri, kaynak gereksinimlerini, mevcut bilgi kaynaklarını ve mümkün olan yerlerde ihlallerin tespitini dikkate almalıdır. Krizden etkilenen toplulukta şiddetlerden en fazla etkilenme riski olanların kimler olduğunu (kız ya da erkek çocukları, bay veya bayan yetişkinler ya da daha özel olarak engelli kişiler) belirlemek amacıyla kanıta dayalı analiz kullanın. Analiz; risk grubundaki erkek veya kadınların farklı ihtiyaç profillerinin geliştirilmesine imkân tanımalıdır ve onların ihtiyaçlarının, çocuk koruma sektörü müdahalesiyle birleşen mevcut çocuk koruma sistemleri tarafından karşılanıp karşılanmadığını veya nasıl karşılandığını belirlemelidir. Mümkün olduğunda eğilimleri ve ilgili profilleri analiz edin.

3. Eşgüdüm:

Tekrarlardan kaçınılması ve tüm coğrafi alanın kapsandığının ve belirli ihlal ve risklerin izlendiğinin temin edilmesi amacıyla uygun olan yerlerde diğer insani yardım sektörleri dâhil olmak üzere tüm çocuk koruma izleme faaliyetlerinin koordineli olduğundan emin olun.

Ortak formlar, göstergeler, asgari veri setleri, güvenlik rehberleri vs. dâhil olmak üzere hem elektronik hem de kâğıt üzerinde bilgi yönetimi ve toplanmasına yönelik üzerinde karar kılınan bir sisteme sahip olunması önemlidir. Bu sistemin olduğu yerlerde bu çabalar daha geniş eşgüdüm çalışma gruplarının veya küme sistemlerinin bir parçası olmalıdır. (Bkz. 1 ve 5. Standart).

4. Eğitim:

Bir hazırlıklı olma önlemi olarak çocuk koruma çalışanlarının tümü uluslararası insan hakları ve insani yardım hukuku konusunda ve çocuk koruma konuları ulusal mevzuatı konusunda eğitilmelidir. Bir müdahale esnasında tüm insani yardım çalışanları, vakaların izleme sistemlerine güvenli şekilde nasıl bildireceğinin farkında olmalıdırlar.

Ortak kurumlar, sivil toplum üyeleri ve çocuk koruma izlemesinde yer alan ulusal/yerel düzeyde yetkililer (ulusal yetkililerin yer almadığı İzleme ve raporlama Mekanizması ve İzleme Analiz ve Raporlama Mimarisi hariç) dahil olmak üzere tüm personelin; çocuk ve engelli dostu röportajlar, risk tespiti, güvenlik, çatışmaya duyarlı röportaj, röportaj süreçleri ve metodolojileri ve bilgi toplama konusunda özel eğitim alması gerekmektedir. Eğitim; kız ve erkek çocuklarının gizlilik haklarını, kimliklerinin ve gizliliklerinin korunmasını, çocuklarının fikirlerini duyurma ve kendilerini etkileyen kararlarda yer alma haklarını ve çocukların zarardan cezadan korunma haklarını kapsamalıdır. BM himayesindeki İzleme ve raporlama Mekanizması ve İzleme Analiz ve Raporlama Mimarisi gibi inisiyatiflere yönelik olarak izleme personelinin ilgili özel rehberler uyarınca eğitilmesi gerekir.

5. Program Müdahalesi:

İzleme faaliyetlerine yönelik açık bir amacın olması önemlidir. Çocuk koruma sorunlarının rapor edilmesi için, hesap verebilirliğin başlatılması ve ilgili aktörlerden Programa dair önleme ve müdahale faaliyetlerinin bilgilendirilmesi için izleme gerçekleştirilmelidir. Çocuk koruma eşgüdüm mekanizmasının olduğu yerlerde bu mekanizmanın üyeliği ilgili tüm aktörlere şu bilgileri sağlamalıdır:

- Raporlama Sevki- uzmanlaşmış veya uzmanlaşmamış aktörlerin, vakaları uygun izleme mekanizmalarına sevk etmeleri
- Vaka Sevki-İzlemeyi gerçekleştirenlerin; şiddetten sonra hayatta kalan özel çocuk vakalarını uygun destek ve müdahale hizmetlerine sevk etmeleri.

6. Topluluk Katılımı:

Çocukları korumadaki mevcut rollerinin güçlendirilmesine ilişkin olarak topluluk ve sivil toplum gruplarına danışılması gerekir. Müdahale ve sorumluluğa ilişkin beklentilerinin gerçekçi olabilmesi için kız ve erkek çocuklarının, bakıcıların ve topluluk liderlerinin izleme faaliyetleri ve izlemenin muhtemel sonuçları hakkında bilgilendirilmeleri gerekir. Uygun olduğunda, izleme aracılığıyla tanımlanan çocuk koruma sorunları konusundaki iletişim; onları genelleştirerek ve bireysel kaynakların kimliklerinin belirlenmesini zorlaştırarak ortaklar arasında standart hale getirilmelidir.

7. Silahlı Çatışmalarda Çocuklara Karşı Ciddi İhlallerin İzlenmesi:

Silahlı Çatışmalarda veya sorunlu durumlarda altı “ciddi ihlal” kategorilerine odaklanan Özel bir izleme ve raporlama mekanizması; Güvenlik Konseyinin 1612 (2005) sayılı kararıyla ortaya konmuştur ve 1882 (2009) ve 1998 (2011) kararlarıyla güçlendirilmiştir. Bu altı kategori aşağıdakilerdir:

- Çocukların askere alınması ve kullanılması
- Öldürme ve yaralama

- Kaçırma
- Cinsel Şiddet
- Okullara ve hastanelere saldırılar
- İnsani yardım erişimlerin reddedilmesi

Tetikleyici ihlaller(Çocukların asker yapılması ve kullanılması, Öldürme ve yaralama, Kaçırma, Cinsel Şiddet, Okullara ve hastanelere saldırılar, İnsani yardım erişimlerin reddedilmesi) hakkındaki güvenilir ve doğrulanmış bilgi; Genel Sekreter'in sorumlu tarafları Güvenlik Konseyi Çocuklar ve Silahlı Çatışmalar yıllık raporu eklerine listelemesine neden olacaktır. "Listelenen tarafları" ın olduğu durumlar, genellikle daha sonra Güvenlik Konseyi Çocuklar ve Silahlı Çatışmalar Çalışma Grubunun iş planına dahil edilir ve bu da BM'nin o durumda İzleme ve Raporlama Mekanizması kurmasını gerektirir. Güvenlik Konseyi Çalışma Grubu; İzleme ve Raporlama Mekanizması sonucunda ortaya çıkan raporları dikkate alır ve bu da tekrar Güvenlik Konseyinden gelecek bir müdahaleyi başlatabilir. Bu müdahalenin kapsamında ise çocuklara karşı bu ciddi ihlalleri yapmaya devam eden özel bireylere karşı hedeflenen eylemler vardır. Altı ciddi ihlalin izlenmesine ve Güvenlik Konseyi'ne raporlanmasına ek olarak İzleme ve Raporlama Mekanizması; tarafların listelendiği ihlallerin ele alınması amacıyla silahlı çatışmanın taraflarını bir eylem planının geliştirilmesinde ve uygulanmasında dahil etmeyi ve İzleme ve Raporlama Mekanizmasından sağlanan bilginin uygun paydaşlara göre koordineli bir müdahale başlatmasını mümkün kılar. Güvenlik Konseyinin 1960 sayılı kararına istinaden Çatışmaya ilişkin cinsel şiddetin izlenmesi ve raporlanmasına yönelik olarak Cinsel Şiddet Konulu 9. Standart'a bakınız.

Kaynaklar

- Ager, Akesson & Schunk (2010). *Mapping of Child Protection M&E Tools*
- Bloom, Shelah (2008). *Violence Against Women and Girls: A Compendium of Monitoring and Evaluation Indicators*
- IASC *Guidelines on Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Settings*
- ICRC (2009, revision forthcoming). *Professional Standards for Protection Work* (Chapter 5; Managing Sensitive Protection Information)
- O/SRSG-CAAC, UNICEF, DPKO (2012), MRM, *Global Good Practice Study*
- O/SRSG-CAAC, UNICEF, DPKO (2010), *MRM Guidelines, Field Manual and Training Toolkit*
- The Sphere Project (2011). *The Sphere Handbook: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response; Core Standards*
- UN Action against Sexual Violence in Conflict (2008). *Do's and Don't's: Reporting and interpreting data on sexual violence from conflict-affected countries*
- WHO (2007). *Ethical and Safety Recommendations for Researching, Documenting and Monitoring Sexual Violence in Emergencies*
- www.childrenandarmedconflict.un.org
- www.unicef.org/esaro/5440guidelines_interview.html (UNICEF Guidelines for interviewing children)

**ÇOCUK KORUMA
İHTİYAÇLARININ
KARŞILANMASINA
YÖNELİK
STANDARTLAR**

7. STANDART TEHLİKELER ve YARALANMALAR

İstenmeyen yaralanmalar; 10-14 yaş arası çocuklarda ölümlerin %30'una, 15-19 yaş arası çocuklarda ölümlerin yaklaşık %50'sine denk gelerek bir yaşından sonra çocuklar ve ergenler arasında ölümün önde gelen sebebidir. Trafik kazalarından kaynaklanan yaralanmalar (15-19 yaş arası ölümlerin önde gelen sebebi), boğulma ve yangın kaynaklı yanıklar dünya çapında çocuk ölümlerinin yaklaşık%50'sinden sorumludur. Bir acil durumda bu "sıradan risklerin" yanında çocuklar daha ciddi yaralanma ve engelli kalma riskleriyle karşı karşıya kalırlar. Zaten engelli olan çocuklar, doğal afet durumlarında özellikle fiziki yaralanma riski altında olabilirler. Çatışmalarda çocuklar savaşın patlayıcı kalıntıları ve kara mayınlarından kaynaklanan riskler altında olurlar. Acil durum sebebiyle yerinden edilmeler de çocukları karayolu trafiği, ırmak ve sel suları, tehlikeli enkaz ve savaşın patlayıcı kalıntıları gibi önceden aşına olmadıkları risklere yaklaştırır.

Çocukların yaralanmaları hızlı ve uygun şekilde tedavi edilmezse uzun süreli veya kalıcı yaralanma olasılığı artar. Acil durumlarda yaralanan çocukların, özellikle engelli kalan çocukların, yetişkinlere göre daha farklı rehabilitasyon ihtiyaçları vardır ve kaynakların kısıtlı olduğu durumlarda onların yaşlarına uygun destek almaları daha az muhtemeldir.

STANDART

Kız ve erkek çocukları; çevrelerindeki fiziki tehlikelerden kaynaklanan zararlara, yaralanmalara ve yeti yitimlerine karşı korunur ve yaralanan çocukların fiziki ve psiko-sosyal ihtiyaçlarına uygun zamanda ve verimli şekilde müdahale edilir.

TEMEL EYLEMLER

HAZIRLIKLI OLMA

- Çocuklara yönelik mevcut veya potansiyel fiziki tehlikeleri tespit edin, tanımlayın ve analiz edin;
- Yaralanmaların önlenmesi amacıyla çocuklara yönelik riskler hakkında topluma dayalı mesajlar verin, farkındalık ve toplumsal eğitimler oluşturun (Bkz. 3. Standart);
- Eğitimcilere, bakıcılara ve çocuklara yönelik zorunlu bir konu olarak risk eğitimini resmi ve gayri-resmi müfredata ve faaliyetlere (okullara, çocuk bakım merkezlerine, çocuk dostu mekanlara, gençlik kulüplerine vs.) dahil edin;

- Özellikle engelli çocuklar olmak üzere tüm çocukları risk önleme faaliyetlerine aktif olarak dahil edin;
- Çocukların topluluk düzeyinde risk azaltma süreçlerine dahil olduğunu temin edin;
- Acil durum planları yaparken çocuklara yönelik tehlikeleri göz önünde bulundurun;
- Kurtarma gruplarını ve birlikleri çocuklara yönelik tehlikeli durumlar konusunda eğitin;
- Topluluk üyelerini suda hayat kurtarma ve ilk yardım konusunda eğitin;

MÜDAHALE

- Çocuklara yönelik fiziki tehditler konusunda tüm ilgili aktörlerle bilgi toplayın;
- Çocuklara ve gençlere yönelik güvenli topluluk alanları, oyun sahaları ve eğlendirilen alanları oluşturun (Bkz. 17. Standart)
- Resmi ve gayri-resmi müfredata, çocuklara yönelik eğlendirilen aktivitelere ve topluluğa yönelik mesaj verme faaliyetlerine risk azaltma ve risk eğitimi mesajlarını dâhil edin (Bkz. 3. Standart);
- Risklerin haritasının çıkarılmasında ve tespit edilmesinde çocukları ve gençleri dâhil edin ve çocukların fiziki güvenliği konusunda mesajlar yayın;
- Vaka yönetimi ve sevkler için hâlihazırda prosedürler olduğundan ve yaralanmış veya engelli bırakılmış çocuklara yönelik kalite programlarının hazır, erişilebilir ve kullanılabilir olduğundan emin olun;
- En önemli paydaşlarla çocukların güvenliğinin artırılması için savunuculukta bulunun;
- Kamp tasarımında/inşasında/yönetiminde çocuklara ilişkin risklerin göz önünde bulundurulduğundan emin olun;
- Çocukların okullara, hastanelere vs. gittiği yerlerde mayınların ve savaşın patlayıcı kalıntılarının temizlenmesi önceliğini savunun ve mayınla kirlenmiş alanlarda mayın risk eğitimi gerçekleştirin;

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Farklı yaş gruplarından erkek ve kız çocuklarına yönelik en önemli beş fiziki tehlike, yerel aktörlerle danışarak tanımlandı.	Evet	
2. Farklı yaş gruplarından erkek ve kız çocuklarına yönelik en önemli beş fiziki tehlikenin azaltılması için gerekli müdahaleler tüm etkilenen topluluklarda hazırdr.	Evet	
3.Ciddi yaralanmalardan hayatta kalan ve 12 saat içerisinde tıbbi bakım alan çocukların oranı	%80	
4.Kasıtsız yaralanmalar tarafından etkilenen çocukların topluluk veya kamplardaki sayısı	Referans değerden her yıl azalmakta	
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
5.Çocukları ve genç insanları dahil eden topluma dayalı oluşturulan risk haritaların oranı	%100	
6.Çocukların kasıtsız yaralanmasının önlenmesi amacıyla tehlikeler ve güvenli davranışlar hakkında bilgi sahibi olan, kendilerine anket yapılan çocukların, gençlerin ve topluluk üyelerinin oranı	%100	
7.Çocuklara ve gençlere yönelik güvenli alanları sahip etkilenen veya kampların oranı	%100	

KILAVUZ NOTLAR

1. Fiziksel Tehlikeler ve Riskler

Kasıtsız yaralanmalar: boğulmayı (nehirlerde, göllerde, okyanuslarda, kuyularda, tuvalet çukurlarında); düşmeyi (uçurumdan, ağaçtan, çukurlara, sipere düşmeyi); yanıkları (yangınlardan kaynaklanan, pişirme yağından, su kaynatırken, elektrokusyon sebebiyle); kara yolu trafik kazalarını; vahşi hayvanları (yılan sokmaları); keskin nesnelere (bıçaklar, dikenli tel); enfeksiyonlu atık barındıran çöplere maruz kalınmasını kapsayabilir. Afet alanlarında riskler: bozuk altyapıyı (çatı ve duvarların yıkılması, elektrikli ve dikenli tellere maruz kalınmasını, molozu) ve boğulmayı (seller, toprak kaymaları) kapsar. Çatışma alanlarında riskler: patlayıcı silahların kullanımını, savaşın patlayıcı kalıntıları tarafından alanların kirletilmesini (kara mayınları, misket bombaları, fişekler, el bombaları vs.) çöken altyapıları ve tabanca ve diğer silahların yaygın olarak mevcut olmasını kapsayabilir.

2. Veri Toplama:

Yaş, cinsiyete ve risklere özgü risk eğitim mesajlarının geliştirilmesi amacıyla tespitlerden ve çocuk koruma izleme mekanizmasından gelen bilgileri kullanın. Çocukların riskler hakkındaki görüşleri yetişkinlerin görüşlerinden oldukça farklı olduğundan tespitler; farklı yaş, cinsiyet ve engel grubundan çocukları kapsmalıdır. Bunun nasıl yapılabileceğinin iyi bir örneği; topluluğun bir haritasının çizilmesi ve yetişkin ve çocukları bir araya getirerek risklerin olduğu yerlerin işaretlenmesi ve daha sonra bu yerlerin tartışılmasıdır. Tartışma kapsamında aşağıdakiler olmalıdır:

- Çocukların kasıtsız yaralanmalarına dair temel fiziki riskler,
- Çocuklara yönelik kasıtsız yaralanma risklerinin sıralanması (Örneğin; en sıkta en az sika kadar)
- Belirli çocuk gruplarına özgü riskler (genç çocuklar, yetişkin erkek veya kızlar, engelli çocuklar vs.)
- Bu risklerin bulunduğu tehlikeli alanların nereler olduğu;
- Bu tehlikeler hakkında toplum ve çocukların ne bildiği;
- Bu tür risklerle başa çıkmada çocukların, hangi becerilere ve kapasitelere sahip olduğu;
- Halihazırda hangi önleyici müdahale mekanizmalarının olduğu;
- Yaralanan çocuklar için özellikle sağlık merkezleri ve sağlık hizmetleri olmak üzere hangi hastanelerin mevcut olduğu

3. Özel Gruplar

Tehlikeye dair daha az tecrübesi olan küçük çocuklar, eğer yeteri kadar gözetilmezlerse kendilerini tehlikeye atabilirler. Yetişkinler sıklıkla kendilerini tehlikeden etkilenmeyen olarak görürler ve tehlikeli davranışlarda bulunma riski altındadırlar. Yetişkin erkekler tabanca veya silahlarla oynamaya, savaşın patlayıcı kalıntılarına yaklaşmaya veya tehlikeli araçları içeren faaliyetlerde bulunmaya en meyilli gruptur. Fiziki kaybı olan çocuklar kendilerini tehlikeden koruyacak daha az hareket kabiliyetine sahipken zeka veya duyu geriliği olan çocuklar (örneğin; işitme veya görme kaybı) etrafındaki risklerin daha az farkında olabilirler.

4. Topluluk Faaliyetleri

Çocuklara yönelik fiziki risklerin belirlenmesi ve ele alınması amacıyla topluluk temelli mevcut koruma mekanizmalarını güçlendirin. Fiziki yaralanmaların önlenmesi amacıyla topluluk düzeyinde gerçekleştirilebilecek faaliyetler arasında (bunlarla sınırlı kalmamak koşuluyla) aşağıdakiler vardır:

- Riskler ve önleme tedbirleri konusunda topluluk ve kamu farkındalığı mesajlarının yayılması
- Çocuklara yönelik toplumsal güvenlik alıştırılmalarının yapılması
- Topluluk temelli temizleme programları

- Çitler ve köprüler inşa edilmesi
- Kuyuların ve çukurların güvenlik önlemine sahip olmalarının temin edilmesi
- Geceleri yeteri kadar aydınlığın sağlanması
- Savaşın patlayıcı kalıntıları ile kirlenmiş alanlar hakkında farkındalık yaratılması ve bu alanların işaretlenmesi

Erkek ve kız çocuklarının ve gençlerin bu faaliyetlerin tasarlanmasında ve uygulanmasında liderler olarak dahil edilmesi; öz saygılarının oluşmasını sağlar ve onlara bu güvensizlik ortamlarında kontrol hissi verir. (Bkz. 3. ve 16. Standart).

5. Okullar:

Okul ve okul sonrası faaliyetler, çocuklarla bireysel-koruma bilgilerinin tartışılmasına ve paylaşılmasına yönelik fırsatlar sağlar. Risk eğitimi ve bilgi faaliyetleri çocuklar ve yetişkinlerin kendileri tarafından tasarlanıp iletilirse daha etkili olabilir. Okul dışındaki çocuklara, gayri resmi okullara, dini okullara veya engelli çocuklara özgü okullara giden çocuklara ulaşmaya yönelik özel metotların geliştirilmesi gerekebilir. Resmi okullara giden çocuklara göre daha fazla risk altında olduklarından bu çocuklara erişme ihtiyacı ciddi bir zorluk teşkil etmektedir (Bkz. 3. ve 20. Standart).

6. Vaka Yönetimi ve Sevk:

Vaka yönetimi hizmetlerine yönelik kriterler arasında ciddi fiziki yaralanma ve engelleri dahil edin (Bkz. 15. Standart). Engelli kız ve erkek çocuklarının karşılaştığı özel risklere dikkat edin.

- Engelli çocuklar dahil olmak üzere hayatta kalan yaralıların belirlenmesi ve hem önlemeye hem de müdahaleye yönelik erişilebilir çocuk bakımı ve diğer programlara ve sevk edilmesi için;
- Hayatta kalan yaralı destek programları aracılığıyla özel hizmetler (Örneğin; orto-prostetik rehabilitasyon) sağlanması için

Sevk mekanizması geliştirin.

7. Hayatta Kalana Yönelik Destek:

Yaşa ve cinsiyete uygun olması gereken hayatta kalan desteği aşağıdakileri kapsamalıdır:

- Acil ve sürekli bakım
- Fiziki Rehabilitasyon (orto-prostetik hizmetler dahil)
- Psiko-sosyal destek
- Hukuki destek

- Ekonomik dâhil etme (Çalışma ve istihdam hakkı ve yeterli yaşam standardı hakkı dahil olmak üzere)
- Sosyal dâhil Etme (Dâhil olma, eğitim, erişim, kültürel yaşam ve spor dâhil olmak üzere)

Herkesin erişimi olduğu ve engelli kişilerin haklarını geliştiren yasalar ve politikalar ve kamu eğitim kampanyaları; aynı zamanda hayatta kalanlara verilen desteğin bir parçasını oluşturmaktadır. Destek sağlarken topluma dayalı sistemler dâhil olmak üzere mevcut ulusal çocuk koruma sistemlerini güçlendirdiğinizden ve baltalamadığınızdan emin olun.

Engelli Kişilerin Haklarına İlişkin Sözleşme, Mayın Yasaklama Anlaşması, Belirli Konvansiyonel Silahlar Sözleşmesi, Misket Bombaları Sözleşmesi ve ilgili ulusal yasa ve politikalar; engelliler dâhil hayatta kalanlara destek verilmesi dahil olmak üzere patlayıcı silahların kullanımının ve etkilerinin ele alınmasına yönelik bir yasal çerçeve sağlamaktadır.

Kaynaklar

- CCF, IRC, ICRC, Terre des Hommes, *Save the Children*, UNHCR, Unicef (ECHO) (2009). *Introduction to Child Protection in Emergencies Training Package, Module on Children with Disabilities*
- Centre for Disease Control and Prevention (CDC) & World Health Organization (WHO) (2001). *Injury Surveillance Guidelines*
- ICBL (2011). *Connecting the Dots Detailed Guidance: Victim assistance in the Mine Ban Treaty, and the Convention on Cluster Munitions & the Convention on the Rights of Persons with Disabilities*
- UNICEF and Geneva International Centre for Humanitarian Demining (GICHD) (2005). *IMAS Mine/ERW Risk Education Best Practices Guidebook 9: Emergency mine/ERW risk education*
- UNICEF (1st Ed, 2008). *Emergency Mine Risk Education Toolkit*
- UNICEF & WHO (2008), *World Report on Child Injury Prevention*
- Convention on the Rights of the Child (1989)
- Convention on the Rights of Persons with Disabilities (2006)
- The Cluster Munitions Coalition and the International Campaign to Ban Landmines (2011)
- Convention on Cluster Munitions (CCM) (2010 (entry into Force))
- Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on their Destruction (1999)
- Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May Be Deemed to Be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects (1983)
- Amended Protocol II to the 1980 Convention: Protocol on Prohibitions or Restrictions on the Use of Mines, Booby-Traps and Other Devices (1996); and Protocol V on Explosive Remnants of War (2006)

8. STANDART

FİZİKSEL ŞİDDET VE DİĞER ZARARLI UYGULAMALAR

İnsani yardım ortamlarında şiddet türleri artmaktadır. Aileler ve diğer koruma kaynakları yoğun baskı altına girerler ve çocuğun etrafındaki bu zayıf koruma çevresi; aile veya topluluk üyelerinin çocuğu istismar etmeleriyle, çocukları aile içi şiddet, fiziksel ve cinsel istismar ve fiziksel ceza riskine atmalarıyla sonuçlanabilir. Aileler bir acil durum sonrasında baş etme mekanizması olarak zararlı uygulamalara başvurabilir. Örneğin; kızlarına imkân sağlamak veya ailenin ekonomik durumunu geliştirmek niyetiyle erken yaşta evlilik veya kadın sünneti gibi uygulamalara girişebilirler. Bu tür zararlı uygulamalar, bir şiddet ve istismar türüdür. Özellikle çatışmalar esnasında çocuklar öldürme, sakatlama, işkence ve kaçırma gibi aşırı şiddetten sıkıntı çekebilirler.

STANDART

Kız ve erkek çocukları fiziksel şiddetten ve diğer zararlı uygulamalardan korunur ve hayatta kalanların yaşlarına ve kültürlerine uygun müdahalelere erişimleri vardır.

TEMEL EYLEMLER

HAZIRLIKLI OLMA

- Çocuklarla ve yetişkinlerle istişare içerisinde aile içi şiddet ve fiziksel ceza dâhil olmak üzere farklı şiddet türlerinin aileler, topluluk liderleri ve hükümetteki paydaşlar tarafından nasıl görüldüğünü ve bunların normalde nasıl ele alındığını araştırın;
- Olumsuz başa çıkma mekanizmaları dâhil olmak üzere acil durumlar esnasında artabilecek zararlı uygulamaların haritasını çıkarın;
- Çok disiplinli sosyal çalışmacı, emniyet personeli ve sağlık hizmeti sunucu ekipleri oluşturun veya mevcut yapıları güçlendirin ve şiddeti ve zararlı uygulamaları ele alırken cinsiyete ve yaşa uygun müdahalelere ek olarak onları önleme stratejileri konusunda da eğitin;
- Müdahale hizmetlerinin etkili, çocuk dostu sunucularının haritasını çıkarın, boşlukları belirleyin ve bunları ele alacak stratejiler geliştirin;
- Pozitif disiplin, topluluk meditasyonu veya dini liderlerin müdahaleleri gibi yerel olarak tanımlanan stratejiler konusunda öğretmenleri, ebeveynleri ve topluluğun kilit isimlerini eğitin; onların da özel vakalara nasıl müdahale edecekleri ve bunları nasıl sevk edecekleri konusunda eğitilmiş olmalarını temin edin;

- Mevcut süreçlere dayanarak hizmet sunucuları arasında verimli, çocuk dostu bir sevk sistemi geliştirin;
- Çocuklarla çalışan kişilere sevk sistemi hakkındaki bilgiyi kullanıcı dostu bir tutumla yayın;

MÜDAHALE

- Hem çocuklardaki hem de yetişkinlerdeki psiko-sosyal stres belirtilerinin farkında olun ve bunları şiddet içermeyen yollarla ele alın (Bkz. 10. Standart)
- Çocukları ve toplulukta etkiye sahip üyeleri fiziksel şiddet ve zararlı uygulamalar hakkında farkındalık yaratma mesajlarının oluşturulmasına ve iletilmesine dahil edin (Bkz. 3. Standart)
- Farkındalık yaratmak tartışmaları kolaylaştırmak için zararlı uygulamaların sonuçlarını örnek olarak kullanın ve bu uygulamalara son vermek amacıyla kolektif taahhütleri başlatma yolları bulun;
- Fiziksel şiddete ve zararlı uygulamalara maruz kalmış çocuklara ve onların ailelerine yaş, cinsiyet hassasiyetlerine uygun çok sektörlü bakım sağlayın (psiko-sosyal destek, tıbbi destek, yeniden toplumla kaynaşma, eğitim ve mesleki eğitim fırsatları, nakit transferleri, hukuki yardım vs. dahil olmak üzere);
- Mevcut kaynaklara dayanarak müdahale sağlayan farklı hizmet sunucuları arasında verimli sevk sistemleri kurun;
- Fiziksel şiddetten veya zararlı uygulamalardan etkilenebilecek çocukları tanımlayın ve sevk edin;
- İhmal dahil olmak üzere şiddet riski altında olabilecek erkek ve kız çocuklarının durumlarını izleyecek sistemler kurun. Bu kapsamda evde bakım hizmeti alan çocuklar, engelli çocuklar, ailelerinden ayrılmış çocuklar, sokaktaki çocukları veya önceden silahlı kuvvetlerle veya silahlı gruplarla ilişkili çocuklar olabilir.
- Bu yerlerin güvenli olduğunun ve kız ve erkek çocuklarına karşı şiddeti engellediğinin temin edilmesine özel önem vererek çocuk dostu mekanların ve güvenli topluluk yerlerinin oluşturulmasını destekleyin;
- Çocuklarla etkileşime geçen kişilerin çocuklara karşı şiddeti yasaklayan davranış kuralları sözleşmesini imzaladığını ve pozitif disiplin konusunda eğitildiğini temin edin (Bkz. 2. Standart).

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Fiziksel şiddetin ve zararlı uygulamaların önlenmesi ve bunlara müdahale edilmesine yönelik stratejiler acil durum müdahale programına dahil edilmiştir.	Evet	(1)"Stratejiler" ve "dâhil edilen" ihtiyaçlar bağlamda belirlenecektir.
2. Fiziksel şiddet ve zararlı uygulamaların hayatta kalanları için çocuk dostu müdahalelerin ortaya konduğu toplulukların oranı	%80	
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
3. Fiziksel şiddet ve zararlı uygulamalar konusunda temel mesajları olan kampanyaların sayısı	En az 1	
4. Fiziksel şiddete ve zararlı uygulamalara karşı yerel tutumlar konusunda bilgi içeren, etkilenen toplumlardaki çocuk koruma proje önerilerinin sayısı	%100	
5. Çoklu disipline sahip ekiplerden destek alan çocukların yüzdesi	%20	
6. Psiko-sosyal stres ve bunlarla şiddet içermeyen bir yolla başa çıkma konusunda bilgi verilen ebeveynlerin ve bakıcıların oranı	%70	

KILAVUZ NOTLAR

1. Sosyal Normlar

Bunlar ilgili bağlamdaki sosyal davranış kurallarıdır. Birçok bağlamdaki zararlı uygulamalar sosyal normlardır. Ebeveynin çocuklarını dövme "hakkı" gibi çeşitli şiddet türleri sosyal normlar tarafından onaylanabilir. Bunlardan bazıları kültürel mirasın parçasıdır. Fakat acil durumlar, özellikle eğer kriz şiddetten muzdarip olunan bir krize ve çatışmaların ve uyuşmazlıkların barışçı çözümlerine yönelik güçlü bir istek varsa şiddetle sonuçlanan sosyal normların tartışılmasına yönelik fırsatlar sağlayabilir. Bir uygulamanın sosyal norm olup olmadığının tespit edilmesinde basit bir yol: Bireyler, o uygulamaları önemseyen diğer kişilerle aynı uygulamalarda yer alıyor mu? Sorunun sorulmasıdır. Sorunun cevabı "Evet" ise; Bireyler, o uygulamaları önemseyen kişilerin zararlı uygulamalara veya fiziksel şiddete kendilerinin de katılması gerektiğini düşünüyorlar mı? Sorusu sorulur ve bu sorunun cevabı da evet ise bireylerin davranışı karşılıklı beklentilerle şartlandırılmıştır ve bu uygulama bir o toplulukta sosyal norm olarak görülmektedir.

2. Tespitler:

Tespitler; fiziksel şiddetin ve zararlı uygulamaların arkasındaki etkenleri ortaya çıkarmalıdır. Çocuklar tarafından üstlenilen rollerdeki ve görevlerdeki kriz sonrası değişimleri, çocukların hizmetlere erişimlerini, bunların çocukların şiddete maruz kalmalarını nasıl artırabileceğini incelemelidir. Tespitler; hizmetlerin ve sevk sistemlerinin haritasının çıkarılmasının yanında farklı cinsiyet, yaş ve engel gurubundan çocukları kapsmalıdır. (Bkz. 4. Standart).

3. Bilgi Toplama:

Fiziksel şiddet ve zararlı uygulamalar hakkında bilgi toplanması ve raporlanması; ulusal sistem doğrultusunda ve mümkünse Kurumlar Arası Çocuk Koruma Yönetim Sistemi doğrultusunda olmalıdır. Çocuk Koruma İzleme Sistemi kurarken veya ilk tespit gerçekleştirirken aşağıdakiler hakkında devamlı bilgi toplamaya dikkat edin:

- Kız ve erkek çocuklarına yönelik şiddete ilişkin riskler,
- Engelli kız ve erkek çocuklarına özgü riskler,
- Erkek çocuklarına özgü ve kız çocuklarına özgü riskler,
- Yetişkin kız ve erkeklere özgü riskler,
- Erkek ve kızların en çok risk altında olduğu durumlarda onları riske atan bireylerin kim olabileceğinin dikkate alınması;
- Kız ve erkek çocuklarının ve bakıcılarının bu risklerle başa çıkma kapasiteleri,
- Mevcut önleyici ve müdahale edici mekanizmalar,
- Kurbanlara yönelik hangi sağlık, psiko-sosyal, güvenlik/emniyet ve diğer hukuki yardım hizmet veya programları mevcuttur, olmadığı durumlarda Kız ve erkek çocukları yardım için nerelere başvurabilir;

4. Farkındalık:

Çocukların şiddete ve zararlı uygulamalara karşı korunmasında ve psiko-sosyal refahlarının geliştirilmesinde ebeveynler ve bakıcıları temel noktadır. Toplulukların, ailelerin ve çocukların şiddetin farkında olması ve anlaması, onları önlem ve müdahale faaliyetlerine dahil etmede önemli bir başlangıç noktasıdır. Hem çocuklarda hem de yetişkinlerde psiko-sosyal stresin belirtilerine karşı farkındalık oluşturulması ve bunlarla şiddet içermeyen yollarla başa çıkılması özellikle önemlidir. (Bkz. 3 ve 10. Standart).

5. Topluluk Faaliyetleri:

Mevcut topluluk koruma mekanizmalarını güçlendirin ve onları baltalamamaya çalışın. Yaygın faaliyetler arasında topluluk tabanlı çocuk koruma komitelerinin veya izleme komitelerinin desteklenmesi vardır. Hem erkekleri hem de kızları şiddetten koruyacak açık, paylaşılan taahhütlere götüren tartışma ve diyalogo

destekleyin. Bu taahhütler kolektif olarak ve kamuya açık biçimde yapılacaktır böylece muhtemel failer yaptıkları eyleme karşı direncin olacağını ve yaptıkları eylemin sonucunun olacağını görebilirler. Tasarım ve uygulamada erkeklerin, kızların ve gençlerin liderler olarak dahil edilmesi; öz-saygı yaratmaktadır ve bu güvensizlik durumlarında onlara bir kontrol hissi vermektedir (Bkz. 16. Standart).

6.Röportajlar:

Sürekli olarak kendisiyle röportaj yapılan bir çocuk daha fazla zarardan muzdarip olabilir. Bu aynı zamanda eğer gizlilik ihlal edilirse çocuğu daha fazla riske atabilir. Çocuklara karşı şiddet vakalarına müdahale; gizliliği, bilgilendirilmiş rıza alımını ve hayatta kalanın isteklerine, haklarına ve onuruna saygı duyulmasını destekleyen bir dizi kılavuz ilkeleri ve bilgi paylaşım anlaşmalarını özetleyen hizmet sunucuları arasındaki anlaşmaları kapsamaktadır. (Bkz. 5. Standart).

7.Cinsiyet:

Cinsiyet; çocukların fiziksel şiddet ve zararlı uygulamalara karşı risk altında olmalarını etkileyecektir. Erkek çocuklar, eğer riskli hareketlere dahil olurlarsa daha fazla toplumsal şiddet altında olabilirler. Küçük silahların yaygın olarak bulunması tarafından şekillendirilen durumlarda yetişkin özellikle erkek çocukları silahlı kuvvetlerin ana kurbanları veya faileri haline gelmeye açıktır. Cinsel şiddet ve sömürü, erken yaşta veya zorla evlendirme veya diğer "onur" ilişkili uygulamalar dahil olmak üzere kız çocukları belirli uygulamalara dair daha yüksek risk altında olabilirler.

8.Program Fırsatları:

Acil durumlar esnasında başlatılan programlar; uzun vadede çocuk koruma sistemlerinin güçlendirilmesine, farkındalık yaratılmasına ve çocuklara karşı şiddet gibi hassas konular hakkında yeni sosyal kuralların belirlenmesi için zemin hazırlanmasına yönelik bir fırsattır. Bunlar daima, mevcut çocuk koruma sistemleriniz üzerine inşa edilmelidir ve mevcut kültürel ve sosyal normları ve tutumları dikkate almalıdır.

KAYNAKLAR

- IRC, OHCHR, Save the Children, Terre des Hommes, UNHCR, UNICEF (2009). *Action for the Rights of Children*
- NGO Advisory Council for Follow-Up to the UN Study on Violence Against Children (2011). *Five Years On: A Global Update on Violence Against Children*
- Pinheiro P.S./ United Nations Secretary-General's Study on Violence against Children (2006). *World Report on Violence Against Children*
- UNICEF (2010). *Child Disciplinary Practices at Home: Evidence from a Range of Low- and Middle-Income Countries*
- Convention on the Rights of the Child (1989)
- International Covenant of the Civil and Political Rights (1966)
- Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (1979)

9. STANDART CİNSEL ŞİDDET

Farklı ortamlarda ve durumlarda çok çeşitli sayıda cinsel şiddet meydana gelebilir. Bunlar arasında bilinen bir aile üyesi ve topluluk üyesi tarafından tecavüz, yabancılar tarafından tecavüz, silahlı çatışmalar esnasında tecavüz, iyilik karşılığında cinsel ilişki talep edilmesi, engelli çocukların cinsel istismarı, çocukların seks işçiliğinde sömürülmesi; cinsel sömürü amacıyla yasadışı insan ticareti vardır. Bir acil durum sonrasında ortaya çıkan karmaşada kanuni kuralların eksikliği, onlara sağlanan bilginin eksikliği, kendilerine ait karar almadaki kısıtlı güçleri ve bağımlılık düzeyleri sebebiyle özellikle çocuklar cinsel şiddet riski altında olurlar. Yetişkinlere göre çocuklar daha kolay sömürülürler ve baskı altında tutulurlar.

Çocuklar üzerindeki cinsel şiddetin etkilerinin; sosyal, fiziksel, duygusal, ruhsal ve psiko-sosyal boyutları vardır ve çok-sektörlü bir müdahaleyi gerektirir. Cinsel şiddet, tüm acil durumlarda vardır fakat genelde saklanır. Çocuklara yönelik cinsel şiddetin önlenmesi ve müdahale edilmesi tüm acil durumlarda ilgili bir konudur. Tüm insani yardım çalışanları; cinsel şiddetin meydana geldiğini ve somut ve güvenilir kanıtların varlığı dikkate alınmaksızın bu durumun ciddi ve hayatı tehdit edici bir koruma konusu olduğunu varsaymalıdırlar. Aynı zamanda saygılı ve profesyonel bir yolla sorunları ele almalı ve potansiyel ve gerçek kurbanlara yaklaşmalıdırlar.

STANDART

Erkek ve kız çocukları, cinsel şiddetten korunur ve cinsel şiddetten kurtulanların; yaşlarına uygun bilgiye ve aynı zamanda güvenli, hassas ve bütüncül müdahaleye erişimleri vardır.

TEMEL EYLEMLER

HAZIRLIKLI OLMA

- Farklı cinsel şiddet türlerinin aileler (yetişkinler/çocuklar dahil), topluluk liderleri ve hükümet paydaşları tarafından nasıl görüldüğünü ve normalde bunların nasıl ele alındığını anlayın;
- Cinsel şiddetin önlenmesine yönelik pozitif topluluk ağlarını destekleyin ve gerekliyse yeniden canlandırın;
- Çocuklarla, ailelerle ve topluluklarla çalışarak cinsel şiddetin önlenmesine dair önemli mesajları yayın;
- İlgili riskler, cinsel şiddetin sonuçları, destek hizmetleri ve cinsel şiddetin neden kabul edilebilir olmadığı gibi konularda erkeklerin, kadınların, kız ve erkek çocuklarının farkındalıklarını artırın;

- Dini liderler ve topluluk liderleri ile desteklenen tartışmaları teşvik edin;
- Asgari olarak, hayatta kalan çocuklara yönelik çocuk dostu sağlık ve psiko-sosyal desteğin var olduğunu temin edin ve mümkün olan yerlerde sosyal çalışmacılardan, emniyet çalışanlarından ve sağlık hizmeti sunucularından oluşan çok disiplinli bir ekip oluşturun ve onları cinsel şiddet ele alınırken çocuklara uygun müdahalelerde bulunulması konusunda eğitin;
- Çocuk dostu ve etkili sevk sistemlerine yönelik bir harita hazırlayın ve bunu çocuklarla çalışan personele kullanıcı dostu uygun bir yolla dağıtın (engelli kişilere erişilebilir hale getirilmesi dahil);
- Öğretmenleri, sosyal çalışmacıları, topluluğun kilit üyelerini ve diğer bakıcıları, cinsel şiddet riski altında olan veya etkilenen çocukları tanımlamaları ve sevk etmeleri konusunda eğitin;
- Silahlı kuvvetleri ve polisi; çocukların cinsel şiddet, ahlak kuralları (varsa) ve ulusal ve uluslararası yasa ve mevzuatlar tarafından nasıl etkilendikleri konusunda eğitin

MÜDAHALE

- Çocuklarla, ailelerle ve topluluklarla çalışarak cinsel şiddetin önlenmesine dair önemli mesajları yayın;
- Cinsel şiddetin önlenmesine yönelik pozitif topluluk ağlarını destekleyin ve gerekliyse yeniden canlandırın;
- İlgili riskler, cinsel şiddetin sonuçları, destek hizmetleri ve cinsel şiddetin neden kabul edilebilir olmadığı gibi konularda erkeklerin, kadınların, kız ve erkek çocuklarının farkındalıklarını artırılması amacıyla toplulukla birlikte çalışın;
- Gizlilik, güvenlik/emniyet, saygı ve ayrımcılık yapmama kılavuz ilkelerinin temin edilmesindeki prosedürler, protokoller ve hizmetler aracılığıyla yaşa, cinsiyete ve kültüre uygun sevk sistemlerine ve hizmetlerine bağlı kalındığını temin edin;
- Kurtulan çocuklara ve ailelerine yönelik çocuk dostu çok sektörlü bütüncül bakım sağlayın (tıbbi destek, psiko-sosyal destek ve vaka yönetimi, koruma, hukuki destek, yeniden toplumla kaynaşma vs.)
- Yetişkin kız çocuklarına özel güvenlik sorunlarını ele almalarında, topluluk hizmetlerine daha iyi erişmelerinde ve bu hizmetleri kullanmaya ilişkin muhtemel risklerin azaltılmasında destek sağlayın;
- Yatılı bakım hizmeti alan çocuklar, engelli çocuklar, ailelerinden ayrılmış çocuklar, sokaktaki çocuklar veya silahlı kuvvetlerle veya silahlı gruplarla ilişkili çocuklar(önceden veya şimdi), hamile kızlar, tecavüz sonrası doğan çocuklar, seks işçiliğinde ve insan ticaretinde cinsel olarak sömürülen çocuklar gibi ekstra ilgiye ihtiyaç duyabilecek kız ve erkek çocuklarına onları küçük düşürmeyen destekler sağlayın;
- Kurtulanları yalnız bırakıp onları küçük düşürmeye maruz kalmasına neden olarak veya gizliği, emniyeti ve güvenliği vs. ihlal ederek programların çocukları daha büyük risklere atmamasını temin edin;

- Güvenlik ve saha planlamasına istinaden önleyici tedbirler konusunda paydaşlarla savunuculukta bulunun. Bunlar arasında çocuk dostu mekânların oluşturulması, hane içi enerjiye güvenli erişim (örneğin; yakacak odun), yeterince aydınlatmanın sağlanması, aşırı kalabalıktan ve çocukları akrabaları olmayan yetişkinlerle birlikte aynı yerde yerleştirmekten kaçınılması; gıdaların veya gıda dışı malzemelerin dağıtılmasında cinsel istismara veya sömürüye karşı güvenlik önlemlerinin alınması, her bir cinsiyete yönelik yeteri sayıda tuvalet ve banyonun inşa edilmesi vardır.
- Devlet ve topluluk düzeyindeki yetkili mercilerle savunuculukta bulunun böylece cinsel şiddetin faileri tanımlanır ve failerin cezasız kalmamasına yönelik mücadele sürdürülür;
- Silahlı kuvvetler veya silahlı gruplar tarafından işlenen cinsel şiddet vakalarında İzleme ve Raporlama konusundaki ülke görev gücüne ve BM İzleme, Analiz ve Raporla düzenlemelerine başvurun. Cinsel şiddet, silahlı kuvvetlerin veya grupların BM Güvenlik Konseyi önünde adlarının açıklanacağı ve bundan utanacakları altı ciddi ihlalden biridir, bu durum hedeflenen tedbirleri başlatabilir. (Bkz. 6. Standart)

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Cinsel şiddeti ele alan çocuk koruma programlarının sayısı	Ülkede veya bağlamda belirlenecektir	(2)Yaşa ve cinsiyete uygun müdahale tanımlı bağlamda belirlenecektir. (5)"Açıkça Dâhil Etme" ülkede veya bağlamda belirlenecektir.
2.Rapor edilmiş cinsel şiddet gören çocuk vakalarından yaşlarına ve cinsiyetlerine uygun müdahale alan çocukların oranı (yaşa ve cinsiyete göre ayrılmış)	%100	
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	(6)Masa başı incelemeler, önemli bilgi kaynaklarıyla yapılan röportajlar veya odak grubu görüşmeleri aracılığıyla yapılabilir.
3.Program yapılmadan önce, ailelerin ve topluluğun cinsel şiddeti (kız ve erkek çocuklarına karşı) nasıl gördüğü tam olarak anlaşılmıştır.	Evet	
4. Uluslararası standartlar (cinsiyete dayalı şiddet bilgi yönetimi sistemi gibi) uyarınca bilgi paylaşım protokolü geliştiren veya uyarlayan Çocuk Koruma programlarının oranı	%100	
5.Cinsel şiddeti ele alan ve açıkça diğer sektörleri de dahil eden projelerin ve girişimlerin oranı	%100	
6.Cinsel şiddete karşı çocuklara uygun müdahaleler verilmesi konusunda eğitilmiş sosyal çalışmacıların, emniyet yetkililerinin ve sağlık hizmeti sunucularının sayısı	Ülkede veya bağlamda belirlenecektir	

KILAVUZ NOTLAR

1. Farkındalık:

Hükümet yetkililerinin, toplulukların, ailelerin ve çocukların cinsel şiddetin farkında olmaları ve anlamaları, onların önleme ve müdahale faaliyetlerinde dahil edilmesine yönelik önemli bir başlangıç noktası olabilir. Onların katılımları, kurtulanların üzerindeki toplumsal damganın ve raporlamayla ortaya çıkan risklerin ve azaltılmasına yardım etmelidir. Fakat toplulukların dahil olması, kurtulanların gizliliğini ve korunmasını etkilememelidir. Bazı vakalarda hizmetlerin 72 saat içerisinde verilmesi gerektiğinin anlatılması önemlidir.

2. Kapasite Oluşturma:

Sosyal çalışma görevlilerinin, emniyet personelinin ve sağlık hizmeti sunucularının çocuklara uygun müdahale konusunda eğitilmesi gerekir. Cinsel şiddet klinik yönetimi konusunda çalışan sağlık hizmeti sunucularının; çocuklara yönelik tıbbi bakım ve tedaviyi nasıl uyarlayacakları konusunda özel eğitim almaları gerekebilir. (Bkz. 21.Standart).

3. Yapısal ayrımcılık

Düşük “sosyal statüde” olarak algılanan kızlar, daha fazla cinsel şiddet riski altında olabilirler. Buna ek olarak engellilik hakkındaki sosyal izolasyon ve yanlış algılar; engelli çocukları cinsel şiddete karşı daha korunmasız yapabilir. Kötü hizmet ve kültürel tabularla birlikte bu konuların tanınmasındaki eksiklik, sıklıkla belirli kurumların yardım alma ihtimalini kısıtlamaktadır.

4. Davranış kuralları:

Kanıtlar; özellikle referans kontrollerinin titizlikle yapılmadığında çocukları cinsel, fiziksel veya duygusal olarak istismar eden bireylerin çocuklar konusunda çalışan kuruluşların (okullar dahil) üyesi olmaya çalıştıklarını göstermektedir. Her türlü cinsel sömürüyü ve istismarı yasaklayan davranış kuralları sözleşmesinin insani yardımın tüm çalışanlarına ve hizmet sunucularına ulaştığından ve bunların uygulandığından emin olun. İnsani eylem kurumlarının; “sıfır tolerans” yaklaşımları olmalıdır ve ihlallerin bildirilmesine ve bunlara karşı derhal müdahale edilmesine yönelik yolları temin etmelidirler. (Bkz. 2. Standart).

5.Tespitler:

Tespitler, cinsel şiddetin önlenmesine ve buna müdahale edilmesine yönelik uygun yollar hakkında tartışmaları kapsmalıdır. Cinsel şiddetin nasıl ve nerede gerçekleştiğinin ve bunun nasıl ele alındığının (çocuklar için koruyucu olmayabilir) haritasının çıkarılmasını desteklemelidirler. Çocukların cinsel şiddete maruz kalmalarını artıran faktörler hakkında açık olun. Krizlerin etkisi ve bunların görev paylaşımı, işgücü ve hizmetlere erişim konusunda beraberlerinde ne getirdikleri ve bunun cinsel şiddete maruz kalmayı nasıl artırdığı analiz edilmelidir.

Örnekler arasında: silahlı kuvvetlere veya gruplara yakınlık, yakacak odun veya su kaynaklarına yönelik güvenli olmayan rotalar, gıda ve gıda dışı malzemelerin dağıtımı, aşırı kalabalık kamp veya toplama merkezleri, ailelerin ayrılması ve/veya çocukların refakatçisiz kalması olabilir. Çocuk koruma çalışanları, eğer ifşa edilene ele almaya ve uygun sevkler yapmaya hazır değillerse soru sormamalarına yönelik eğitilmelidirler.

6. Program Fırsatları:

Acil durumlar esnasında başlatılan çocuk koruma ve müdahale programları, cinsel şiddet dâhil olmak üzere çocuklara karşı şiddetin ele alınması gibi hassas konularda farkındalık yaratılmasının yanında uzun vadede çocuk koruma programlarını güçlendirmeye yönelik önemli bir fırsattır. Bunlar daima mevcut sistemlere dayanmalıdır ve mevcut kültürel normları ve tutumları dikkatli almalıdır.

7. Bilgi toplama:

Bilginin toplanması ve raporlanması; ulusal yasalar, uluslararası normlar ve mümkün olduğunda kurumlar arası çocuk koruma yönetim sistemi ve cinsiyete dayalı şiddet bilgi yönetim sistemi doğrultusunda gerçekleştirilmelidir. (Bkz. 5. ve 6. Standart).

8. Röportajlar

Sürekli olarak kendisiyle röportaj yapılan bir çocuk, daha fazla zarardan muzdarip olabilir. Çocuklara karşı cinsel şiddet vakalarına müdahale; gizliliği, bilgilendirilmiş rıza alımını ve kurtulmanın isteklerine, haklarına ve onuruna saygı duyulmasını destekleyen bir dizi kılavuz ilkeleri ve bilgi paylaşım anlaşmalarını özetleyen hizmet sunucuları arasındaki anlaşmaları kapsamaktadır.

9. Yetişkinler:

10 ile 19 yaş arası yetişkin kızlar; fiziksel gelişimleri ve yaşları sebebiyle en riskli grubu oluşturur. Bu faktörler; tecavüz, cinsel sömürü, erken yaşta veya zorla evlendirme ve istenmeyen gebelik gibi daha yüksek düzeyde cinsel şiddete neden olabilir. Özel ihtiyaçlarını dikkate alarak (çocuk bakım sorumlulukları, evdeki yükümlülükler ve okuma yazma seviyeleri gibi) okullardaki hizmetler, sosyal becerilerini artıran programlar ve ekonomik fırsatlar geliştiren programlar gibi onların sağlıklı gelişimlerini sağlayacak hizmetlerin ortaya konması için çaba gerekmektedir.

10. Engelli Çocuklar ve Yetişkinler:

BM HIV/AIDS Ortak Programı'na göre: Özellikle risk altında olan engelli kadın ve kızlar, zihinsel engelli kişiler ve özel kuruluşlardaki okullardaki veya hastanelerdeki kişiler ile birlikte engelli insanların çoğu, hayatları süresince cinsel saldırı veya istismara maruz kalmaktadır. Çocuk koruma hizmetlerinin engelli dostu olması için ve nerede yaşarlarsa yaşasınlar engeli çocuk veya yetişkinler tarafından erişilebilir olması için çaba gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- GBV Area of Responsibility Working Group (2010). *Handbook for Coordinating GBV interventions in Humanitarian Settings*
- Handicap International and Save the Children (2011). *Out from the Shadow. Sexual violence against Children with disabilities*
- Inter –Agency Standing Committee (IASC) (2005). *Guidelines for GBV Interventions in Humanitarian Settings: Focusing on prevention of and response to sexual violence in emergencies*
- International Rescue Committee (2011). *GBV Humanitarian response and Preparedness: Participant Handbook*
- International Rescue Committee, UNFPA and UNHCR (2010). *Gender-based Violence Information Management System User Guide*
- International Rescue Committee and UNICEF (2012). *Caring for Child Survivors in Humanitarian Aid Settings: Guidelines for providing case management, psychosocial interventions and health care to child survivors of sexual abuse*
- International Rescue Committee and University of California, Los Angeles, Centre for International Medicine (2008). *Clinical care for sexual assault survivors: A multimedia training tool, Facilitators guide*
- WHO (2007). *Ethical and Safety Recommendations for Researching, Documenting and Monitoring Sexual Violence in Emergencies*
- WHO & UNHCR (2002). *Clinical management of survivors of rape: A guide to the development of protocols for use in refugee and internally displaced person situations*
- Convention on the Rights of the Child (1989)
- Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women (1979)
- Security Council Resolution 1820 (2008)
- Security Council Resolution 1820 (2008)
- Declaration on the Elimination of Violence against Women (1993)

10. STANDART

PSİKO-SOSYAL STRES VE RUHSAL BOZUKLUKLAR

Sağlık sektörü kurumları, ruhsal sağlıktan bahsederken sağlık sektörü dışındaki destek kuruluşları “sosyal refahın desteklenmesinden” bahsetmeye eğilimlidir. “Ruh sağlığı ve psiko-sosyal destek” terimleri, mümkün olduğu kadar fazla aktörü bir araya getirmeyi amaçlamaktadır ve uygun desteğin sağlanmasındaki çeşitli, ek yaklaşımlara yönelik ihtiyacı vurgulamaktadır.

Stresli durumlar geçiren çoğu çocuk; sosyal ilişkiler, davranış, fiziksel tepkiler, duygular ve manevi yönünden değişiklikler gösterecektir. Uyku problemleri, kâbuslar, toplumdan uzaklaşma, odaklanma problemleri ve suçluluk gibi tepkiler normaldir ve zamanla üstesinden gelinebilir. Dedikodular ve güvenilir bilgi eksikliğinden kaynaklanan ilave problemler, bir acil durum tarafından etkilenen kişilere yönelik temel endişe kaynakları olmaya eğilimlidir ve bunlar karmaşıklık ve güvensizlik yaratabilir.

STANDART

Erkek ve kız çocuklarının başa çıkma mekanizmaları ve dirençleri güçlendirilir ve ciddi biçimde etkilenen çocuklar, uygun destek alır.

TEMEL EYLEMLER

HAZIRLIKLI OLMA

- Devamında ortak analizin/bağlam analizinin yapılabilmesi için mevcut bilgilerin biran önce ortak incelemesini gerçekleştirin;
- Eğitim, koruma, sağlık ve psiko-sosyal destek sunucuları dahil olmak üzere tüm sektörler arasında bir eşgüdüm ve sevk sistemi olduğundan emin olun;
- Topluma dayalı destek, odaklı destek ve özel hizmetler açısından mevcut hizmetlerin haritasını çıkarın;
- Çocuk Korumada çalışanlara Psiko-sosyal ilk yardım eğitimi sağlayın ve çalışanlarının Psiko-sosyal ilk yardım konusunda eğitildiğinden emin olunması amacıyla diğer sektörlerle çalışın (örneğin; su, hıfzıssıhha, hijyen, kamp yönetimi ve eğitim)

MÜDAHALE

- Acil durum tarafından etkilenen ulusal çalışanlara yönelik psiko-sosyal desteğin olduğunu temin edin;
- Çocuklara ve ailelerine psiko-sosyal destek sağlamak için mevcut topluluk ağlarını güçlendirin (Örneğin; stresle nasıl başa çıkılacağına dair bilgi sağlanması ve çocuklara yönelik aktiviteler gerçekleştirilmesi)
- Normale dönmelerine ve direnç kazanmalarına yardım edilmesi amacıyla eğlence faaliyetleri, kültürel aktiviteler ve yaşam becerileri aktiviteleri destekleyin;
- Özellikle genç insanlara ve yetişkinlere yönelik aktiviteler organize edin;
- Ruh sağlığı hizmetlerine ihtiyaç duyan çocuk veya bakıcılarına yönelik bir teşhis ve sevk sistemi kurun ve sağlık aktörleri tarafından bu hizmetlerin güçlendirilmesini savunun;
- Çocuklara yönelik bakım hizmetlerinin geliştirilmesi, kendi stresleriyle baş edebilmeleri ve onları temel hizmetlere bağlayabilmek amacıyla bakıcılara yönelik destek sağlayın;
- Çocuk koruma çalışanlarının IASC Ruh Sağlığı ve Psiko-sosyal Destek Kılavuzu konusunda eğitildiğini ve çalışanların bu kılavuzdakilere bağlı kaldığını ve kurumlar çapında ve yerel ortaklarla birlikte bu kılavuzlara başvurduğunu temin edin.

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Referans değerle kıyaslandığında ruhsal bozukluklar ve psiko-sosyal stresle ilişkili belirtilerde bir azalma gösteren Çocuk Koruma programlarına dahil olan çocukların yüzdesi	%80	(1) Burada payda değer; müdahale başladığından beri bir dönem içerisinde ilgili topluluklardaki çocukların sayısı olabilir.
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
2. Çalışanlarının Psiko-sosyal ilk yardım konusunda eğitim aldığı insani müdahaledeki sektörlerin yüzdesi	%90	
3. İhtiyaç duyarlılara Psiko-sosyal desteğe nerede ve nasıl ulaşacaklarını bildiklerini belirten anket yapılan ulusal insani yardım çalışanlarının yüzdesi	%90	
4. Çocuklara yönelik toplum inisiyatifli faaliyetlerin desteklediği ve bunların, on iş günü içerisinde en az bir kez gerçekleştiği toplulukların yüzdesi	Ülkede belirlenecektir	
5. Anket yapılan bakıcıların en az %50'sinin Psiko-sosyal konuların nasıl ele alınacağına ilişkin danışmanlık veya eğitim aldığı hedef toplulukların yüzdesi	%80	
6. IASC Ruh Sağlığı ve Psiko-sosyal Destek Kılavuzu konusunda eğitilmiş çocuk koruma çalışanlarının oranı	%50	

KILAVUZ NOTLAR

1. Çok Katmanlı Destekler:

Ruh sağlığı ve psiko-sosyal desteğin organize edilmesinin temeli; çocuklar ve engelliler dahil olmak üzere farklı grupların ihtiyaçlarını karşılayan çok katmanlı bir ek destek sisteminin geliştirilmesidir. Piramidin tüm katmanları önemlidir ve ideal olarak aynı anda uygulanmalıdır. Hayatta kalmaya yönelik temel ihtiyaçlar (gıda, barınak, su, temel sağlık hizmeti, bulaşıcı hastalıkların kontrol altına alınması) karşılandığında ve emniyet ve güvenlik sağlandığında çoğu çocuk ve yetişkin profesyonel desteğe ihtiyaç duymadan normal hayatlarına geri dönecektir (1.Seviye). Ailelerinden ve topluluklarından destek alamayan çocuklar ise bu desteklerin sağlayacağı koruyucu faktörlerin yeniden inşa edilmesi için özel desteğe ihtiyaç duyacaklardır (2.Seviye). Üçüncü tabaka ise özel bakım konusunda biraz eğitim almış çalışmacılar tarafından verilecek (sosyal çalışmacıların yardımcıları) daha odaklı bir birey, aile veya grup desteğine ihtiyaç duyan sayıları az olan çocuklar (Örneğin; cinsiyete dayalı şiddetten veya asker yapılmaktan kurtulan) için gerekli olan desteği temsil etmektedir. Bu tabaka aynı zamanda Psiko-sosyal ilk yardımı, sosyal çalışmacılar tarafından verilecek temel ruh sağlığı bakımını ve çocuklar veya ebeveynlerinden oluşan yapısal psiko-sosyal grupları kapsamaktadır (3.Seviye). Piramidin en üst tabakası; belirtilen desteğe rağmen sıkıntılarına katlanamayan ve günlük işlevleri yerine getirmede zorluk yaşayan insanların daha az yüzdesi için gerekli ekstra desteği göstermektedir.

MÜDAHALE PİRAMİDİ

ÖRNEKLER

Ruh sağlığı uzmanları tarafından sağlanan ruh sağlığı hizmetleri (psikiyatr, hemşire, psikolog vs.)

Uzmanlık Hizmetleri

Birinci basamak sağlık hizmeti doktorları tarafından sağlanan temel ruh sağlığı hizmetleri. Topuluk çalışanları tarafından sağlanan temel duygusal ve pratik destek.

Uzmanlık gerektirmeyen destek hizmetleri

Sosyal ağların toplumsal geleneklerin, destekleyici çocuk dostu mekanların aktifleştirilmesi

Topluluk ve aile desteklerinin güçlendirilmesi

Güvenli, sosyal olarak uygun ve onuru koruyan temel hizmetlerin savunulması

Temel hizmetlerdeki ve güvenlikteki toplumsal hususların savunulması

2. Çocuk, aile ve topluluk katılımı ve güçlendirilmesi

Psiko-sosyal refahın geliştirilmesine yönelik etkili ve sürdürülebilir bir yaklaşım ailelerin ve toplulukların birbirlerini destekleme yeteneklerinin güçlendirilmesidir. Kız ve erkek çocukları, yetişkin bay ve bayanlar; kurtarma çabalarında, büyük çocukların küçük çocuklarla birlikte çalışmasını destekleyen girişimlerde ve ebeveyn heyetlerinde yer alarak hayatlarını etkileyen kararlarda aktif paydaşlar durumunda olmalıdırlar.

3.Psiko-sosyal ilk yardım:

Psiko-sosyal ilk yardım, sıkıntı çeken ve desteğe ihtiyaç duyabilecek bir insanoğluna yönelik insancıl, destekleyici müdahaleyi tanımlamaktadır. Topluluk üyeleri ve insani yardım çalışanları tarafından öğrenilebilecek bir teknik olan Psiko-sosyal ilk yardım, etkililiği bulunmayan “psiko-sosyal bilgilendirme” ye alternatiftir. Bunun aksine Psiko-sosyal ilk yardım, insanların uzun süreli iyileşmelerinde yardımcı olduğu görünen faktörleri kapsamaktadır. Bunlar:

- Güvende, başkalarıyla ilişkili, huzurlu ve umutlu hissetmek
- Sosyal, fiziksel ve duygusal desteğe erişimi olmak
- Bireyler ve topluluklar olarak kendi kendilerine yardım edebilmek

Psiko-sosyal ilk yardım, son zamanlarda ciddi bir kriz olayına maruz kalan çocuklar ve yetişkinlere yöneliktir. Fakat bir kriz yaşayan herkes, Psiko-sosyal yardıma ihtiyaç duymayabilir veya istemeyebilir. Yardım istemeyen kişilere zorla yardım etmeye çalışmayın fakat isteyenler için de bu yardımı kolayca erişilebilir hale getirin.

4.Erken Çocukluk

Erken çocukluk doğum öncesi dönemden (gebe kadınların desteklenmesi) ilkökul süresince olan dönemi kapsamaktadır. Yetersiz beslenen, sıklıkla hastalanan ve diğer risk grubundaki çocuklar yönelik olarak çocuk gelişiminin iyileştirilmesi amacıyla psiko-sosyal teşvikler dahil olmak üzere anne-çocuk etkileşimini artıran ebeveyn müdahaleleri önerilmelidir. Bu programlar; devam eden topluluk programları içerisinde, anne-çocuk sağlığı programları içerisinde veya erken çocukluk gelişim merkezlerinde sunulabilir. Tüm erken çocukluk programlarının engelli dostu olduğunu ve ebeveynlerin özel ihtiyaçlarını karşıladığını temin etmeye yönelik çaba gösterin.

5.Ruh Sağlığı Tedavi Boşluğu:

Gelişmekte olan ülkelerin çok azının psikologlara ve psikiyatlara yönelik eğitim şemaları vardır. Bu hizmetler mevcut olmadığında kurumlar, birinci basamak sağlık hizmeti veren merkezlerde rehberlik verilmesini dahil etmeyi dikkate almalıdır. DSÖ Ruh Sağlığı Eylem Programı; ruhsal, nörolojik ve madde kullanım bozukluğu olan kişilere yönelik uzmanlaşmamış tıbbi bakım ortamlarındaki bakımın artırılmasını amaçlamaktadır. Ruhsal bir bozukluk sebebiyle hastaneye yatırılan çocukların iyi korunması ve yeterli bakımı alması gerekir.

6.Topluluklar:

Çocukların hayatlarını normale döndürmeye yönelik yerel uygun faaliyetler arasında: kültürel veya sanat ağları veya merkezleri, gençlerin ve kadınların sosyal ağları veya kulüpleri, dini ağlar ve liderler, çocuk bakım alanları, engeli dostu ve çocuk dostu mekânlar, gençlik ve çocuk kulüpleri, resmi veya gayri resmi eğitim ve ebeveyn destek grupları olabilir.

7. Bakıcıların Desteklenmesi:

Ebeveynlere, büyükanne ve büyükbabalara veya diğer bakıcılara kendi stresleriyle baş etmelerinde ve iyi ebeveynliğe yönelik becerilerinin yeniden inşa edilmesinde yardım edilmesi, hem kendilerinin hem de çocukların psiko-sosyal iyileşmeleri için hayati öneme sahiptir. Yararlı başa çıkma mekanizmaları konusunda erişilebilir ve kültürel olarak uygun bilginin mevcut hale getirilmesi, zararlı uygulamalara yönelik farkındalık yaratılması ve insanlara geleneksel yas törenlerini sürdürmelerinde yardım edilmesi gibi uygulamaların hepsi iyileşmeye yönelik faydalı adımlardır.

8. Refahın İzlenmesi:

Psiko-sosyal programların amaçlarının – ister çıktı, ister sonuç veya etki olsun– yalnız proje personeli tarafından değil lehtarların ve diğer ilgili paydaşların aktif katılımı ile belirlenmesi çok önemlidir. Psiko-sosyal refah göstergelerinin ölçülmesindeki en iyi yol; niceliksel verileri ölçen metotlarla (mevcut anketleri kullanarak) niteliksel verileri ölçen metotların (odak grup görüşmeleri, önemli haber kaynağıyla yapılan röportajlar ve topluluktaki gözlemleri kullanarak) birleştirilmesidir.

KAYNAKLAR

- IASC Reference Group on mental health and psychosocial support (2010). *IASC Guidelines on mental health and psychosocial support for protection workers*
- IRC, OHCHR, Save the Children, Terre des Hommes, UNHCR, Unicef (2009). *Action for the Rights of Children: Foundation module on psychosocial support*
- WHO (Snider, van Ommeren & Schafer) (2011). *Psychological First Aid: Guide for Field Workers*
- UNICEF (2011). *Inter-Agency Guide to the Evaluation of Psychosocial Programming in Emergencies*
- WHO (2008). *Mental health gap action programme: Scaling up care for mental, neurological and substance use disorders*
- Convention on the Rights of the Child (1989)
- International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (1966)
- International Covenant on Civil, Political and Cultural Rights (1966)
- www.arc-online
(Action for the Rights of Children)
- www.mhpss.net
(Mental Health and Psychosocial Support Network)

11. STANDART

SİLAHLI KUVVETLERLE VEYA SİLAHLI GRUPLARLA İLİŞKİLENDİRİLMİŞ ÇOCUKLAR

Çocukların çatışmalarda kullanımına ve asker yapılmalarına karşı uluslararası düzeyde artan dikkat olmasına rağmen çocuklar hala dünya çapında silahlı kuvvetlerle veya silahlı gruplarla ilişkilendirilmeye devam etmektedir. Kız ve erkek çocukları; casus, taşıyıcı veya haber kaynağı gibi aktif destek rollerinde savaşçı gibi birçok görevde veya cinsel amaçlar için kullanılmaktadır. Şiddete tanıklık yapmaya veya şiddeti gerçekleştirmeye zorlanan silahlı kuvvetlerle veya silahlı gruplarla ilişkilendirilmiş çocuklar; kendileri istismar edilirken, uyuşturucu kullanmaya zorlanırken, sömürülürken, yaralanırken ve hatta öldürülürken büyük şiddetlere maruz kalmaktadır. İçinde buldukları durum, yaşadıkları sebebiyle sakatlık dahil olmak üzere çoğunlukla ciddi fiziksel ve duygusal uzun süreli sonuçlar doğurarak onları haklarından mahrum etmektedir.

STANDART

Erkek ve kız çocukları silahlı kuvvetler veya gruplar tarafından çatışmalarda asker yapılmaktan ve kullanılmaktan korunur ve buralardan kurtarılıp serbest bırakılır ve bu çocuklara yeniden topluma kaynaşmaya yönelik etkili hizmetler sağlanır.

TEMEL EYLEMLER HAZIRLIKLI OLMA

- Devamında ortak analiz/bağlam analizinin yapılabilmesi için silahlı kuvvetler veya silahlı gruplardaki çocuk varlığı konusundaki ve çocukların asker yapılması konusundaki mevcut bilgilerin biran önce ortak incelemesini gerçekleştirin.
- Topluma dayalı silahsızlanma, teşhis ve topluma yeniden kaynaşma konusundaki bilgileri dâhil edin;
- Daha geniş düzeyde silahsızlanma, terhis ve topluma yeniden kaynaşma süreçlerinin ulusal düzeyde ayarlandığını temin edin ve çocukların özel ihtiyaçlarını ve haklarını dikkate alın. Mümkün olan yerlerde topluma yeniden kaynaşma süreçleri, hükümet yetkilileri tarafından yürütülmelidir ve BM kurumlarının, STK'ların ve diğer sivil toplum ve toplulukların becerilerine ve uzmanlıklarına dayanmalıdır. Bu süreç, risk altındaki diğer çocukların da topluma yeniden kaynaşmasını amaçlayan tasarımlara dahil edilmelidir. (toplulukları tarafından suç failleri olarak görülebilecek daha önce silahlı kuvvetlerle veya kurumlara ilişkilendirilmiş çocuklar ile topluluk düzeyindeki diğer hassas ve etkilenen çocuklar arasında muhtemel gerginliklerden ve bu çocukların küçük düşürülmelerinden kaçınılması nedeniyle);

- Çocuk koruma personelinin silahlı kuvvetlerle veya silahlı gruplarla ilişkilendirilmiş çocukların tanımlanması konusunda ve terhis ve topluma yeniden kaynaşma süreci konusunda eğitilmiş olmalarını temin edin;
- Çocukların kendilerine veya insani yardım eylemi çalışanlarına yönelik risk yaratmadan, çocukların asker yapılmasını ve kullanılmasını sonlandırmak ve önlemek amacıyla hem devlet hem de devlet dışı aktörler tarafından yapılan yasaların, politikaların ve ulusal eylem planlarının haritasını çıkarın, bunları savunun ve destekleyin;
- Çocukların asker yapılması ve kullanılması/ortadan kaybolması vakalarının ve silahlı kuvvet veya grupların faaliyetlerinin izlenmesi ve raporlanması amacıyla topluma dayalı erken uyarı sistemleri güçlendirin. Bu sistemlerin yerel ve ulusal düzeydeki çocuk koruma veya koruma izleme sistemleriyle bağlantılı olduğunu temin edin;
- Mevcutsa İzleme ve Raporlama Ülke Görev Gücü (1612 sayılı Güvenlik Konseyi Kararı uyarınca) ile insan hakları ihlallerinin, mağdurlara yapılan müdahale ve hizmetlerin izlenmesi ve raporlanmasına yönelik diğer mekanizmalar arasında sürekli ve etkili eşgüdüm olmasını temin edin (Bkz. 1. Standart);

MÜDAHALE

- Tüm programların birbirini tamamladığının temin edilmesi amacıyla çocukların asker yapılması ve kullanılmasının önlenmesi konusunda, çocukların silahlı kuvvetlerden veya gruplardan kurtarılması konusunda ve topluma yeniden kaynaşmaya yönelik onlara destek sağlama konusunda çalışan tüm aktörler arasında eşgüdüm ve işbirliğini teşvik edin;
- Buna yönelik önemli bir öge vakaların ele alınmasına yönelik standart araçların geliştirilmesidir;
- Silahlı kuvvetlerde veya gruplarda çocukların asker yapılmasının veya gönüllü katılımlarının önlenmesinde eyleme geçmek amacıyla yerel liderlerle, topluluk gruplarıyla, okullarla ve gençlik kuruluşlarıyla birlikte çalışın;
- Uygun olan yerlerde silahlı kuvvetler veya gruplarla ilişkili çocuklara yönelik riskler ve ailelerden ayrılmamanın riskleri konusunda kamu bilgilendirme kampanyaları gerçekleştirin;
- Asker yapılmaya açık çocukları tanımlayın ve bunları destekleyin (Örneğin; askeri kuvvetlere veya gruplara katılmaya karşı gerçekçi alternatifler sunarak)
- Çocuklara güvenli okul eğitimine erişimin yanında uzun vadede uygun geçim imkânlarına erişimi temin edin;
- Silahlı kuvvetler veya gruplarla ilişkili çocukların tanımlanması ve doğrulanması amacıyla eğitilmiş çocuk koruma personeline yönelik bir süreç geliştirin;
- Gerekli olan yerlerde kendi rütbeleri düzeyinde çocukların serbest bırakılmalarını savunmaları amacıyla uygun askeri ve/veya siyasi yetkililerle ve silahlı grup komutanlarıyla veya yerel, ulusal ve bölgesel düzeydeki milis liderlerle görüşmelere girişin;

- Silahlı bir kuvvet veya silahlı güçlerle ilişkisi doğrulanmış tüm kız veya erkek çocuklarını en kısa zamanda güvenli bir sivil yerleşim yerine götürün;
- Mümkün olan yerlerde mevcut hizmetlere dayanarak en erken şekilde aile takip süreci başlatın ve çocuklara geçici bakım, tıbbi hizmetler, psiko-sosyal bakım ve danışma hizmetleri sağlayın;
- Toplumla yeniden kaynaşma esnasında topluma dayalı yaklaşımın benimsendiğini temin edin;
- Yaralanan veya engelli duruma gelen çocukların uygun tıbbi bakım, destek ve takip almalarını temin edin;

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Silahlı kuvvetlerde veya gruplarla ilişkilendirilmiş çocukların tahmini sayısının referans değere göre değişimi	Azalmakta	(2) "Toplumla etkili yeniden kaynaşmanın" ülkede belirlenmesi gerekir.
2. Silahlı kuvvetlerden veya gruplardan ayrılan ve aileleriyle, toplumla etkili biçimde kaynaşan çocukların oranı	%100	
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	(3)"Ortak stratejiler" geniş olarak etkili görülen stratejiler anlamına gelir ve her bir bağlamda belirlenebilir.
3. Kendisiyle anket yapılan kişilerin %80'inin çocukların asker yapılmasının önlenmesi ve raporlanmasına yönelik ortak stratejileri tarif edebildiği hedef toplulukların yüzdesi	Ülkede veya bağlamda belirlenecektir.	
4. Tüm ilgili aktörler tarafından üzerinde karar kılınan bir dizi geçici bakım prosedürü mevcuttur.	Evet	
5. Çocukların asker yapılması ve kullanılması vakalarının nasıl tanımlanacağına ve rapor edileceğine dair açıkça anlayış gösteren, kendilerine anket yapılan insani yardım çalışanlarının yüzdesi	%90	

KILAVUZ NOTLAR

1.Savunuculuk:

Çocukların asker yapılmasının ve kullanılmasının yasaklanmadığı veya suç sayılmadığı ülkelerde çocuk koruma kurumları ve birleşmiş milletler üst düzey yetkilileri (örneğin insani yardım ülke koordinatörü, insani yardım koordinatörü veya genel sekreter özel temsilcisi) hükümeti mevzuatlarını bu yönde değiştirmeleri için desteklemelidir. Ortaya çıkan hukuki yükümlülüklerin uygulandığının, ulusal ve yerel düzeyde yürütüldüğünün temin edilmesi amacıyla ulusal ve yerel makamlar (ve uygun olan yerlerde silahlı kuvvetler veya gruplar) desteklenmelidir. İzleme ve raporlama mekanizması ülke görev gücü tarafından geliştirilen eylem planları; bu yasal yükümlülükleri destekleyecektir ve hükümet yetkililerinin, askeri personelin, silahlı kuvvetlerin veya silahlı grup üyelerinin ve tüm paydaşların farkındalıklarının artırılmasını ve eğitimlerini kapsamalıdır. İlgili eylem aynı zamanda hukuki, idari ve refah yapılarının ulusal ve yerel düzeyde güçlendirilmesine yönelik desteği kapsayabilir.

2. Topluluk ve ailelerin haberdar edilmesi:

Çocukların onlar için hazır olan hizmetlerden ve destekten haberdar olduklarından emin olun. Toplulukların ve ailelerin ilgili konulardan ve problemlerden haberdar olduklarından emin olmak amacıyla yoğun farkındalık yaratma çabaları gerçekleştirilmelidir ve çocukların, ailelerin ve toplulukların anlayabileceği ve erişebilecekleri şekilde düzenli olarak bilgi sağlanmalıdır. Buradaki mesajlar:

- Hem zorla hem de sözde “gönüllü” askere alımlar aracılığıyla çocukların asker yapılması risklerini artıran faktörleri vurgulamalıdır
- Silahlı kuvvetler veya grupların hiyerarşisi içerisindeyken çocukların karşılaştığı riskleri vurgulayın
- Askere alma yaşını düzenleyen uluslar ve uluslararası kanunlar hakkında toplulukları bilgilendirin
- Eğitim ve mesleki eğitime dahil olun
- Özellikle askere alınma riski altında olan yetişkin erkek çocuklarına ulaşın
- Askere alınan ve kullanılan kızların (zorla veya gönüllü olarak) karşılaştığı ilave cinsel istismar risklerini ve bu istismarlardan kaynaklanan utanç ve travma duygularını vurgulayın
- Eylemleri topluluğu tehlikeye atarsa çocukların toplum tarafından reddedilmelerinin muhtemel olduğunu vurgulayın

Yeniden kaynaşmaya yönelik topluma dayalı yaklaşım, destek sunulmasında daha fazla hakkaniyet sağlarken aynı zamanda küçük düşürülme ve gerginlik hislerini de azaltmaktadır. Bu noktada kritik bir unsur, topluluğun harekete geçirilmesi, mevcut hizmetlerin ve destek yapılarının güçlendirilmesidir.

3. Ailelerin parçalanmasının ve çocuklarının asker yapılmasının önlenmesi:

Önleme stratejileri; topluma dayalı mevcut çocuk koruma mekanizmalarının güçlendirilmesini, ebeveyn destek gruplarını, yaşa uygun çocuk veya spor kulüplerini, eğitime ve geçim kaynakları programlarına yatırım yapılmasını, risk alanlarının haritasının çıkarılmasını, mevcut topluluk erken uyarı sistemleri kurmayı ve bunları güçlendirmeyi kapsayabilir. Toplumun önde gelen üyeleri ve gruplar; ailelerinden ayrılma riski ve asker yapılma veya yeniden asker yapılma riski altındaki çocukların farkında olmalıdırlar ve bu çocukların, korunma ve gelişimlerini geliştirecek faaliyetlerden faydalandıklarından emin olmalıdırlar. Mümkün olduğunda aile birliğinin sürdürülmesine yönelik sosyal destek ve yardım programları tasarlanmalıdır (Bkz. 16 ve 17. Standart).

4. Serbest Bırakma:

Yasa dışı şekilde asker yapılan veya silahlı kuvvetler veya gruplar tarafından kullanılan tüm çocukların silahlı çatışmalar esnasında bile hemen serbest bırakılması gerekir. Çocukların serbest bırakılması; düşmanlıkların geçici veya kalıcı sonlanmasına, resmi barışın ilan edilmesine veya silahları olan çocukların bunları bırakmasına bağlı değildir.

Çocukların silahlı kuvvetlerden veya gruplardan ayrılmasını etkileyen faktörleri dikkate alın (Örneğin; kişisel ilişkiler, aidiyet hissi, ideoloji ve gelir kazanımı, onları savunarak topluluklarına yardım ettiklerini düşünmelerinden kaynaklanan gurur). Silahlı kuvvetlerin ve grupların kumandanlarıyla yapılan görüşmeler; İzleme ve Raporlama Mekanizması Ülke Görev Gücü tarafından (eğer varsa), BM tarafından veya o durumdaki en uygun kuruluş tarafından başlatılmalıdır. Bu gruplar; silahlı kuvvetlerin veya grupların bakış açılarını dikkate almalı ve sadece geleneksel çocuk koruma ve insan hakları dilini kullanmaktan ziyade bu bakış açısına göre onların anlayabilecekleri ve onları durdurabilecek, çocukların serbest kalmalarını sağlayacak bir dil kullanılmalıdır. Bu çalışmaların devamında silahlı kuvvet veya grupların, çocukların bunlarla neden ilişkilendirildiğinin ve bu çocukların nasıl asker yapıldıklarının kapsamlı bir analizi gelmelidir.

5. Belirleme ve Doğrulama:

Sürekli tarama, belirleme ve yaş doğrulama işlemleri 18 yaş altı asker yapılan çocukların belirlenmesini temin edebilir. Bu aynı zamanda asker, aşçı, taşıyıcı, haberci ve casus olarak kullanılan çocukları ve cinsel amaçlar için alıkoyulan çocukları kapsar. Eğer tarama programı daha geniş bir resmi Silahsızlanma, Terhis ve Toplumla Yeniden kaynaşma sürecinin bir parçası ise askerlere muhtaç olarak görülen özellikle kızlar olmak üzere varlıkları saklanılan çocukların belirlenmesine yönelik özel önlemler alınabilir. Çocuklarla daha sonra çocuk dostu teknikler kullanılarak röportaj yapılabilir ve silahlı kuvvetler veya gruplardan alındıktan hemen sonra kayıt altına alınabilir. Bu kayıt altına alma, çocuğun durumunun daha iyi anlaşılmasına imkân tanıyacaktır ve onun bir çocuk koruma aktörüne veya kurumuna devredilmesine destek sağlayacaktır ve uygun yeniden toplumla kaynaşma desteği temin edecektir.

6. Geçici Bakım:

Bazı çocuklar ailelerine ve ebeveynlerine hemen dönebilirler. Aileleri izlenen çocuklara acilen geçici bakım sağlanmalıdır ve onların sivil bir yaşama geçmelerine yardım edilmelidir. Geçici bakımdaki veya topluluklarına dönen çocukların hepsinin uygun sağlık hizmetlerine ve kültürel olarak uygun psiko-sosyal desteğe erişimlerinin olması gerekir. Uygun olduğu üzere bunlara belirlenen kurumlar arası standartları karşılayan toplumla yeniden kaynaşma donanımları sağlanabilir. Nakit destek sağlanması tavsiye edilmez.

Bazı çocuklar, kendi ailelerine veya topluluklarına dönemeyebilir veya dönmeye istekli olmayabilir. Onların geri dönüşlerinin kolaylaştırılması amacıyla meditasyon ve savunuculuk yapılması uygun olabilir. Geçici bakımdayken yaşam becerileri eğitimi, eğlence faaliyetleri, telefi dersler ve toplumla yeniden kaynaşma desteği hakkında bilgi uygun olabilir fakat çalışmaların asıl amacı bu çocukların bir an önce topluma döndürülmesidir ve uzun süreye yayılmamış geçici bakımdan ziyade toplum içerisinde bu çocuklara bakım hizmet sağlanmasıdır. Belirli bir süre içerisinde bir çocuğa yönelik aile birleşmesi sağlanamazsa (Örneğin; 6 hafta) bu çocuğun bakım evine yerleştirilmesi önemlidir.

Özellikle cinsel olarak istismara uğradılarsa, gebeseler veya küçük çocukları varsa kızların belirli ihtiyaçları olabilir. Ayrı ayrı danışmanlık sağlanarak kızların ve erkeklerin ihtiyaçlarını ve önceliklerini dile getirebilmeleri için karma bir takım hazır olmalıdır. Geçici bakım merkezlerini kızların güvenliğini ve mahremiyetini sağlayan şekilde tasarlayın (Örneğin; ayrı yıkama imkânları ve uyku odaları gibi). Müdahaleye dahil olan tüm personelin kapsamlı eğitim alması gerekir. (Bkz. 13 ve 15. Standart).

7. Aile Takibi ve Yeniden Birleşme:

Aileler yeniden birleştirilmeden önce sosyal çalışma görevlileri, toplum tarafından kınanma korkusuyla (özellikle kızlar için) veya güvenlik nedenleriyle (özellikle erkekler için) çocuğun ailesi tarafından reddedilmeyeceğinden emin olunması amacıyla ailelerle iletişime geçmelidir. Önceden silahlı kuvvetlerle ve gruplarla ilişkili oldukları için farklı şekillerde etiketlemeyle karşılaşmaları daha muhtemel olduğundan kız veya erkek çocuklarının aileleriyle ve topluluklarıyla birleşmelerine özel önem gösterin. Yeniden birleşmeye yönelik takip ziyaretlerinin olmasını temin edin. Kayıt altına alma, takip etme ve yeniden birleştirme düzenlemeleri; çocukların korunması ve bakımına yönelik topluma ve aileye dayalı devam eden düzenlemelerle birleştirilmelidir. Bir çocuğun ailesiyle birleştirilmesi mümkün olmadığında aileye dayalı diğer bakım düzenlemeleri bulunmalıdır. İstisnai olarak; sosyal çalışmacılar tarafından düzenli ve sık yapılan takipler varsa çocukların liderliğini üstlendiği hanelerdeki küçük çocuk gruplarına yönelik bağımsız yaşam düzenlemeleri desteklenebilir (Bkz. 13. Standart). Çocuklar aileleriyle yeniden birleştirildiğinde ulusal güvenlik kuvvetleri ve yerel yetkililer tarafından tekrar asker yapılmalarının, firardan tutuklanmalarının veya diğer taciz veya şiddet türlerine maruz kalmalarının önlenmesi amacıyla ilgili ülkenin askeri yetkilileri tarafından imzalanmış bir belgeye sahip olmaları gerekir. Sınırlar ötesi takip ve yeniden birleştirme vakalarında ortak bir strateji geliştirmeye dikkat edin.

8. Yeniden Birleştirme:

İyileştirilmiş mesleki fırsatlara, eğitim ve yaşam fırsatlarına ve tıbbi, psiko-sosyal ve hukuki hizmetlere sevk edilmeye yönelik bireysel destek sağlamanın yanında yeniden bütünleşme stratejisi topluma dayalı olmalıdır. Çocukların güçlü yönlerine ve direnç kabiliyetlerine dayanmalıdır ve çocukların özel ihtiyaçlarını dikkate almalıdır. Çatışmalar tarafından etkilenen topluluktaki diğer çocukların desteklenmesinin yanında –düzenli takipleri temin ederek- silahlı kuvvetlerden veya gruplardan ayrılan çocukları da desteklemelidir. Bu yaklaşım bir taraftan mevcut koruma sistemlerinden faydalanmayı, yardımın sunulmasında daha yüksek hakkaniyeti ve uzun vadede çocuk koruma sistemlerinin güçlendirilmesini sağlarken diğer taraftan önceden silahlı kuvvetlerle ya da gruplarla ilişkilendirilmiş çocukların damgalanması ve bu çocuklara karşı kin tutulması risklerini azaltır. Önceden silahlı kuvvetlerle ya da gruplarla ilişkilendirilmiş çocukların tanımlanmasının devam ettirilmesinden kaçının çünkü bu durum damgalamaya sebep olacaktır.

Hem bu çocuklar hem de çatışmalardan etkilenen diğer çocuklara yönelik psiko-sosyal destek sağlanması için özel ihtiyaçlar ele alınmalıdır. Toplum düzeyinde yeniden bütünleşme; barış kuran faaliyetleri, oyun ve sporları, belirli konularda farkındalık yaratılmasına yönelik oturumları kapsayabilir. Uygun olan bağlamlarda çocukların ve ailelerin de rızasıyla dini törenler veya geleneksel arındırma ve iyileştirme törenleri, sivil hayata kabul edilmeyi ve dönüşü kolaylaştırabilir.

9. Ailelerin Hazırlanması:

Aile takibi başarılı olduğunda tespitler aile birleştirilmesinin (aile ile birleşmenin) çocuğun yüksek yararına olduğunu doğrulamalıdır. Önceden silahlı kuvvetlerle ya da gruplarla ilişkilendirilmiş çocukların durumunda ise özel önlemlerin alınması önemlidir. Bu çocukların aileleriyle yeniden birleştirilmelerine yönelik hazırlıklar; onları ayrımcılıklara, hedef saldırılara ve ilerde askere alınmaları ihtimaline karşı koruma ihtiyacını dikkate almalıdır. Ciddi sıkıntıların olduğu durumlarda gerekli daha detaylı eylemlere veya desteğe yönelik uygun yerel yetkililerin, mevcut refah sistemlerinin ve diğer kurumların ve yerel toplulukların dâhil edilmesi gerekebilir. Yeniden birleşme desteklenmeli ve takip edilmelidir. Çocuğun ailesine telafi destek sağlandığında çevresindeki toplulukların ihtiyaçlarının da dikkate alınması gerekir. Aile birleşmesinin makul bir süre içerisinde mümkün görünmediği veya aile birleşmesinin çocuğun yüksek yararına olmadığı durumlarda alternatif uzun vadeli düzenlemeler yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Paris Commitments to protect children from unlawful recruitment or use by armed forces or armed groups (2007)
- Paris Principles and Guidelines on Children Associated With Armed Forces or Armed Groups (2007)
- UN (2006). United Nations. *Integrated Disarmament, Demobilization and Reintegration Standards (IDDRS), and Operational Guide to the IDDRS, particularly revised chapters 5.20 (Youth) and 5.30 (Children)* forthcoming 2012)
- IPEC-ITCILO (2010. "How-to" guide on economic reintegration of children formerly associated with armed forces and groups
- Paris Principles Steering Group (forthcoming 2012). *Technical Note on economic reintegration of children associated with armed forces or armed groups*
- Paris Principles Steering Group (forthcoming 2013) *Field Handbook on Child Recruitment, Release and Reintegration*
- Paris Principles Steering Group, (forthcoming 2013). *Training Package on Child Recruitment, Release and Reintegration*
- Convention on the Rights of the Child (1989)
- Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict (2000)
- Rome Statute of the International Criminal Court (1998)
- Geneva Conventions (1949)
- Additional Protocol I and II to the Geneva Conventions (1977)
- www.childrenandarmedconflict.un.org
- www.unicef.org
(child recruitment by armed forces or armed groups webpage)

12. STANDART ÇOCUK İŞÇİLİĞİ

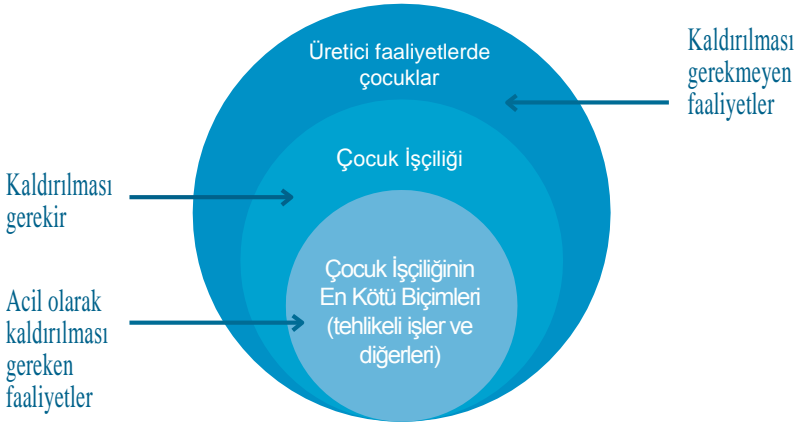
Çocuk işçiliği; çocukların okulda olmaları gereken zamanda veya çok erken yaşlarda çalışmaları sebebiyle veya asgari çalışma yaşına ulaşmış olsalar bile (genellikle 15) yaptıkları iş 18 yaş altı bir kişinin duygusal, gelişimsel ve fiziksel sağlığına zararlı olduğu için kabul edilebilir değildir. Birçok çocuk işçi; angarya veya zorla çalıştırma, çocukları silahlı çatışmalarda kullanma, sömürü için çocukların insan ticaretlerinin yapılması, cinsel sömürü, yasa dışı çalıştırma veya sağlıklarına, güvenliklerine veya ahlaki durumlarına zarar vermesi muhtemel diğer işlerde çalıştırma gibi çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin kurbanlarıdır.

Acil durum bağlamlarında, yaşama imkânlarının, aileyi geçindirenin ve eğitime erişimin olası kaybıyla ve aileler parçalanmasıyla ve yerlerinden edilmeleriyle çocuklar, çocuk işçiliğine (özellikle en kötü biçimlerine) karşı daha korunmasız hale gelirler.

Acil bir durum:

- Çocuk işçiliğinin en kötü biçimleriyle karşılaşma ihtimalini artırabilir;
- Çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin yeni kurbanları olmasını tetikleyebilir;
- Çocukların iş aramada kendilerini sömüren iş ortamlarına atabilecek güvenli olmayan yollara başvurmasıyla sonuçlanabilir

Bir acil durumdaki çocuk koruma müdahalesinin, mümkün ölçüde kapsamlı olması gerekirken belirli bir bağlamda tüm çocuk işçiliğine müdahale etmenin karmaşıklığı göz önüne alındığında müdahale, acil durum tarafından kötüleştirilen veya acil durumla ilgili olanlardan başlayarak çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerine öncelik vermelidir.

Çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri, çocukların üretim faaliyetlerinde kullanılmasının bir alt kümesidir ve ortadan kaldırılması gerekir. Çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri altında çalışan çocukların büyük çoğunluğu, tehlikeli iş kapsamında çalışmaktadır. Çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerine örnek diğer hususlar arasında angarya ve zorunlu işçilik, çocukların silahlı çatışmalarda kullanılması, cinsel ticaret veya ekonomik sömürüye yönelik kullanılmaları, cinsel sömürü ve yasadışı çalıştırılmaları vardır.

STANDART

Kız ve erkek çocukları, özellikle acil durum tarafından kötüleştirilen veya acil durumla ilgili olanlar dahil olmak üzere çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinden korunur.

TEMEL EYLEMLER

HAZIRLIKLI OLMA

- Özellikle çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin türleri, alanları, ölçeği ve temel sebepleri açısından çocuk işçiliğinin mevcut en kötü biçimi konusunda ve geçmiş acil durumlardan alınan dersler konusunda ve acil durumların hangi türde çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerini alevlendirdiği konusunda bilgi toplamak amacıyla masa başı bir inceleme gerçekleştirin;
- Özellikle ulusal iş kanunu, tehlikeli çocuk işçiliğine yönelik resmi listeler ve çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin ortadan kaldırılmasına yönelik eylem planları gibi ulusal mevzuatlar ve yasal çerçeveler konusunda bilgi toplayın;
- Özellikle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, işçi ve işveren örgütleri ve sivil toplum olmak üzere çocuk işçiliğiyle mücadelede dahil olan ulusal düzeyde önemli paydaşları belirleyin ve onların yetkileri, programları ve kapasiteleri hakkında bilgi toplayın;
- Çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri konusunda ilgili insani yardım ve gelişim paydaşlarına yönelik bilgi paylaşım ve eğitim olanakları düzenleyin ve bunlara katılın

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinden kurtulan, cinsiyete ve yaşa göre sınıflandırılmış ve kendilerine zamanında vaka yönetimi sağlanan çocukların yüzdesi	Ülkede veya bağlamda belirlenecektir.	(1) "zamanında" terimi Ülkede veya bağlamda belirlenecektir. (3) Kimin risk altında olduğu ülkede veya bağlamda belirlenecektir.
2. Çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerine dahil olan yeterli destek alan çocukların sayısı	Ülkede veya bağlamda belirlenecektir.	
3. Çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerine dahil olma riskinde olan yeterli destek alan çocukların sayısı	Ülkede veya bağlamda belirlenecektir.	
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
4. Çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerine ilişkin hususlar Çocuk Koruma vaka yönetim sistemlerine dahil edilmiştir	Evet	
5. Çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerine ilişkin hususlar Çocuk Koruma iletişim ve savunuculuk strateji ve araçlarına dahil edilmiştir	Evet	
6. Ekonomik iyileşme müdahaleleriyle ilgili olarak Çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerine dahil olan veya dahil olma riski altında olan çocukların oranı	Ülkede veya bağlamda belirlenecektir.	
7. Eğitim müdahaleleriyle ilgili olarak Çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerine dahil olan veya dahil olma riski altında olan çocukların oranı	%100	
8. Çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin tehlikeleri ve sonuçları konusundaki bilgilendirme kampanyaları tarafından ulaşılan toplulukların yüzdesi	%100	

KILAVUZ NOTLAR

1. İnsani Yardım Çalışmalarının Yaygınlaştırılması:

Çocuk koruma müdahale programlarının bir parçası olarak ortaya konan hizmetlerin ve gerçekleştirilen faaliyetlerin, Çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin etkili şekilde önlenmesine ve bunlara müdahale edilmesine katkı sağlaması önemlidir. Örneğin; hızlı tespitler Çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri konusundaki soruları kapsmalıdır; iletişim ve savunuculuk Çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerini kapsmalıdır; vaka yönetimi mekanizmaları Çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerine dahil olan çocuklarla birlikte çalışmalıdır ve Çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerine karşı eyleme geçilmesi amacıyla topluma dayalı çocuk koruma mekanizmalarına yardım edilmelidir. Benzer olarak ekonomik iyileşme müdahaleleri ve eğitim müdahaleleri, acil durumlardaki Çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin temel sebeplerinin ele alınmasına katkı sağlayabilir. Çocuk koruma aktörlerinin rolü; eğitim durumu ve Çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin azaltılması konusunda bu programların en faydalı olacağı şekilde tasarlanması ve yürürlüğe konmasıdır. Örneğin; eğitim sunucuları çalışan çocukların tanımlanması, bunlara ulaşılması ve bunların izlenmesine yönelik adımlar atmalıdır. Bir bakıcı aileler ve ailenin en yaşlı üyesinin bir çocuk olduğu hane halkları, çalışmaya yönelik herhangi bir tasarımın yanında hem çocuk hem de sosyal koruma açısından yardım almalıdır.

2. Tehlikeli İş:

Tehlikeli çocuk işçiliği listesi hazırlayıp ve bunu yürürlüğe koyarak 18 yaş altı birisi için hangi işlerin yasaklandığının belirlenmesi, ülkelerin sorumluluğundadır. Bu, işçi ve işveren örgütlerinin ve hükümetin bir araya getiren istişare toplantıları aracılığıyla yapılır. Tehlikeli çocuk işçiliği listesinin hazır olmadığı veya güncel olmadığı ülkelerde acil durum, çocuk koruma kuruluşlarının bir istişare toplantısı düzenleyerek hükümetlere “Acil durumlardan etkilenen alanlarda hangi işler tehlikelidir? “Bunlar nerelerde bulunur? ve “Uygulamaya konması için hangileri önceliklidir? gibi sorular sormasına yönelik bir fırsat sağlar. Bu durum, çocukların desteklenmesine yönelik doğrudan faaliyetlerin yanında farkındalık oluşturma ve eğitim faaliyetlerine de rehberlik edecektir.

3. Özel yardıma ihtiyaç duyan çocuklar:

Çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerine dahil olan kız ve erkek çocuklarına ve aynı zamanda bir koruma tedbiri olarak Çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerine dahil olma riski altındaki çocuklara da destek sağlanmalıdır. “En kötü biçimlerin” üçü Uluslararası Çalışma Örgütü 182 nolu Sözleşmesinde (zorla veya mecburi çalıştırma, cinsel sömürü ve yasa dışı çalıştırma) olarak tanımlanırken dördüncü kategori (çocuklara zararlı işler) ulusal tehlikeli çocuk işçiliği listesi içerisinde tanımlanmıştır. Çocukları “en kötü biçimler” riski altına koyan faktörlerin de ülke düzeyinde tanımlanması gerekir.

4. Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimlerinin İzlenmesi ve Sevk Sistemi:

Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimlerine dahil olan veya riski altında bulunan çocukların tanımlanması; sosyal refah servislerinin yanında çalışma müfettişleri ve polis gibi hükümet yetkililerinin rolüdür. Fakat onların kapasitesi özellikle kırsal bölgelerde ve resmi olmayan girişimlerde düşüktür. Çoğu ülkenin çalışma denetimlerinin desteklenmesi amacıyla çocuk işçiliği izleme sistemleri kurmasının sebebi budur. Çocuk İşçiliği İzleme Sistemi, çocuk işçiliğinin izlenmesi ve çocukların belirlenen kılavuzlara göre okullara ve servislere sevk edilmesi için topluluğu harekete geçirir. Acil durumdan etkilenen alanda hiçbir Çocuk İşçiliği İzleme Sistemi mevcut değilse izlemeyi kimin gerçekleştireceğini, vakaların nasıl ele alınacağını (sevk planı gibi) ve bilgilerin ve raporların nasıl doldurulacağını açıklayan yerel bir Çocuk İşçiliği İzleme sisteminin geliştirilmesi amacıyla çocuk koruma kuruluşları, ulusal düzeyde ortaklarla (Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Millî Eğitim Bakanlıklarıyla) ve aynı zamanda özel sektör ve işçi sendikalarıyla birlikte çalışmalıdır. Yerel düzeyde gerçekleştirilen Çocuk İşçiliği İzleme Sistemi mevcut çocuk koruma sevk sistemlerine dahil edilmelidir.

5. Çocuklara Sağlanan Destek:

Eylem planı çocukların durumuna bağlı olacaktır:

- Zorla veya mecburi çalıştırıldığı, yasa dışı iş yaptığı veya cinsel olarak sömürüldüğü tespit edilen herhangi bir çocuk (18 yaş altı) acilen durumdan kurtarılmalıdır, vaka yönetimi ve öğrenme fırsatlarına erişim verilmelidir ve maddi durumlarına yardım edilmesi amacıyla bu çocuklara destek sağlanmalıdır
- Tehlikeli işlerde (uzun çalışma saatlerinde, tehlikeli makinelerle, kimyasallarla veya ağır yüklerle vs.) çalıştığı tespit edilen asgari çalışma yaşı altındaki herhangi bir çocuk, durumdan kurtarılmalıdır ve bunlara öğrenme imkânları verilmelidir ve/veya bunların maddi durumları ele alınmalıdır
- Tehlikeli işlerde çalıştığı tespit edilen asgari çalışma yaşı üstündeki herhangi bir çocuk, tehlikeden kurtarılmalıdır veya risk kabul edilebilir seviyeye düşürülürse çocuk işyerinde çalışmaya devam edebilir
- Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimleri altında olmayan fakat böyle olmasına yönelik risk altında olan herhangi bir çocuğa da sağlanan öğrenme imkânlarına erişim ve/veya maddi durumlarının ele alınmasıyla birlikte aynı şekilde davranılmalıdır.

KAYNAKLAR

- ILO (2009). *Safe Work for Youth Toolkit*
- ILO/UNICEF (2005). *Manual on child labour rapid assessment methodology*
- ILO (2012). *The tripartite process of determining hazardous work of children. Guide for facilitators*
- ILO (2010). *Supporting Children's Rights through Education, the Arts and the Media (SCREAM): A Special Module on Child*
- ILO (2005). *Guidelines for developing child labour monitoring (CLM) processes*
- Convention on the Rights of Children (1989)
- Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children, child prostitution and child pornography (2000)
- Convention on Minimum Age for Admission to Employment (1973)
- Convention on the Worst Forms of Child Labour (1999)

13. STANDART

REFAKATSİZ VE AİLELERİNDEN AYRI DÜŞMÜŞ ÇOCUKLAR

Bu standart, Kurumlar-Arası Refakatsiz ve Ailelerinden Ayrı Düşmüş Çocuklar Kılavuzu'na ve Çocukların Alternatif Bakımı Kılavuzu'na dayanmaktadır. İki kısım halinde tasarlanmıştır. A kısmı; ailelerin belirlenmesine ve kayıt altına alınmasına, belgelendirilmesine ve acil durum esnasında birbirlerinden ayrılmışlarsa ailelerin takip edilmesine ve çocuklarıyla yeniden birleştirilmesine odaklanmaktadır. B kısmı ise: bir acil durum sonrası da bu hizmetlere ihtiyaç duyan çocuklara yönelik geçici veya alternatif bakım sağlanmasına odaklanmaktadır. Bu iki kısım birlikte okunacak şekilde tasarlanmıştır.

Ailelerinden çatışmalar, afetler veya insanların yerinin değiştirilmesi veya ekonomik veya sosyal sebeplerle ayrılan çocuklar; bir acil durum içerisinde şiddet, istismar, sömürü ve ihmal riski altındadırlar. Bu çocuklar, aileleri tarafından sağlanan bakım ve korumayı en çok ihtiyaç duyacakları anda kaybetmişlerdir.

Ayrılmamanın bir dizi çeşitli sebepten kaynaklanabileceğinin farkında olunması önemlidir. Çocuklar; güvenli bölgelere kaçış esnasında, bir saldırı esnasında veya nüfus hareketi esnasında kazara ailelerinden ayrı düşebilirler. Bir ebeveyn tarafından bir başkasına emanet edilebilirler. Ailelerine veya kendilerine sağlık hizmetleri sunulurken ayrılabilirler. Hayatta kalmak için kaynak arayan bir ebeveyn tarafından bırakıldıktan sonra başka bir aile veya yardım görevlisi tarafından alınabilirler, terkedilebilirler, kaçırılabilirler veya kimsesiz kalabilirler. Bu noktada temel varsayım: Çocuğun aile takip sistemleri aksini gösterene kadar ailesiyle birleştirilebilecek birisi olduğudur. Kesinlikle bu çocuklardan "kimsesizler" olarak söz etmekten kaçının.

Ayrılmış çocuklar; diğer akrabalarından ayrılmış olmaları şart olmamakla birlikte her iki ebeveyninden veya önceki yasal veya normal vasisinden ayrılmış çocuklardır. Sonuç olarak bu tanım, diğer yetişkin aile üyeleri tarafından refakat edilen çocukları da kapsayabilir. Refakatsiz çocuklar ise (refakatsiz küçükler olarak da adlandırılır) her iki ebeveyninden ve diğer akrabalarından ayrılmış olan ve yasa veya geleneğe göre kendisine bakmakla sorumlu olan bir yetişkin tarafından bakılmayan çocuklardır.

STANDART

Ailelerin ayrılması önlenir ve bu duruma müdahale edilir. Refakatsiz ve ayrılmış çocuklara özel ihtiyaçlarına ve en yüksek çıkarlarına göre bakım ve koruma sağlanır.

A. TEMEL EYLEMLER-BELİRLEME, BELGELENDİRME, TAKİP ETME VE BİRLEŞTİRME (BBTB)

HAZIRLIKLI OLMA

- Aile ayrılmasının önlenmesi ve buna müdahale edilmesi dahil olmak üzere gerekli bakıma muhtaç çocuklar konusunda çalışmaya yönelik çocuk koruma hükümleri ve prosedürleriyle ilgili mevcut ulusal hukuki çerçeveleri ve topluluk sistemlerini inceleyin ve bunların haritasını çıkarın; çalışmalarınızı mümkün ve uygun olduğu ölçüde bunlara dayandırın;
- Refakatsiz ve Ayrılmış Çocuklara ilişkin programlarda ve Belirleme, Belgelendirme, Takip Etme Ve Birleştirme eylemlerinde dahil olanlarının rollerini ve sorumluluklarını açıklayan Standart Operasyon Prosedürleri (SOP) geliştirin. Bunlar sevk ve bilgi paylaşımına yönelik metotları ve topluluk yapılarının rollerini kapsamalıdır;
- Zaten hâlihazırda yoksa (Kurumlar-arası Çocuk Koruma Bilgi Yönetim Sistemini dikkate alın) ortak bir Aile Takibi ve Aile Birleştirme veri tabanı (muhtemelen merkezi olmayan) kurun;
- Kurumlar arası belirlenen ortak kayıt formlarını inceleyin ve bunların yerel bağlama göre uyarlanması gerekip gerekmediğini belirleyin. Bağlama bağlı olarak iki veya daha fazla dilde formlar hazırlayın;
- Yerel muhabirleri, personel ve sosyal çalışmacıları, sorumlu yetkilileri ve toplum gönüllülerini belirleyin; Kurumlar-arası Ayrılmış ve Refakatsiz çocuklar Kılavuzu konusunda, çocuklarla görüşme yapmaya yönelik yaşa uygun metotlar konusunda, yerel olarak kullanılacak formların doldurulmasında ve ele alınmasında izlenecek prosedürler konusunda eğitin; bu kişilere danışmanlık sağlayın;
- Çalışanlar eğitildikten sonra ilgili formların nüshalarını ortak kuruluşlara verin;
- Ailelerle ve topluluğun önemli üyeleriyle birlikte çalışarak ayrılmanın önlenmesine yönelik araçlar ve materyaller tasarlayın (Örneğin; kitapçıklar, çıkartmalar, kayıp ve bulunan çocuklar için acil durum hatları, radyo kampanyaları gibi) ve çocuklara, ailelerine ve insani yardım çalışanlarına vakaları kimlere sevk etmeleri gerektiğini söyleyin (Bkz. 3. ve 16. Standart).
- Aile Takip ve Birleşme araçları depolayın;
- Belirleme, Belgelendirme, Takip Etme ve Birleştirmeye yönelik potansiyel ulusal ve uluslararası ortakları belirleyin ve Uluslararası Kızıl Haç Komitesi (mevcutsa) ve Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay hareketlerinin dahil edilmesini temin ederek hükümetle ortaklaşa coğrafi ve fonksiyonel sorumluluk paylaşımı planlayın;

MÜDAHALE

- Aile ayrılmasının boyutunu, sebeplerini ve risklerini tespit edin;
- Örneğin varış ve kabul alanlarında veya hastanelerde planlanan nüfus hareketleri esnasında (hastaneye kabul edilen tüm çocukların bileklerinde üzerinde kimlik bilgileri yazan bir bant olmasını temin edin) aile üyelerinin birbirinden ayrılmasını önleyin;

- İlgili hükümet organı ve çocuk koruma grubu ile (veya benzer bir eşgüdüm yapısı ile) BBTB'ye yönelik standart kayıt formları ve taslak operasyon prosedürleri konusunda bir hafta içerisinde karar kılın;
- Coğrafi ve fonksiyonel sorumluluk paylaşımına ve bilgi paylaşımına yönelik prosedürler ve sistem dâhil olmak üzere bilgi ve vaka yönetim sisteminin temel öğeleri konusunda bir hafta içerisinde karar kılın;
- Kayıt noktalarında, köy köy dolaşarak, dağıtım esnasında veya hastaneler ve yetim evleri gibi Refakatsiz ve Ayrılmış Çocukların görüldüğü belirli yerleri hedefleyerek RVAÇ'lerin belirlenmesi için etkili ve sistematik bir strateji geliştirin;
- BBTB faaliyetlerini gerçekleştirecek personeli ve gönüllüleri eğitin;
- Ailelerinden ayrılmış çocukların ve kayıp çocukların ailelerinin kayıt olabileceği, bilgi alabileceği ve hizmetlere ulaşabileceği yerleri hızlıca kurun;
- Ayrılmış/kayıp çocuklara yönelik bir sevk sistemi oluşturun ve BBTB hizmetleri hakkında topluluklarda ve ailelerde farkındalık oluşturun;
- RVAÇ'lerin hizmetlere erişimlerinin olduğunu ve bunların yardım ve koruma prosedürleri açısından öncelikli hale getirilmesini ve bu çocukların okullara adil erişimlerinin olmasını temin edin;
- RVAÇ'lerin güvenliği ve refahının izlenmesi için düzenli ve sistematik mekanizmalar kurun;
- Takip ve aile birleşmesini biran önce başlatın ve yeterli personelin ve ilgili ekipmanın hazır olduğundan emin olun (kamera, bilgisayar, yazıcı, kilitle dosya dolapları, ulaştırma vs.)
- Çocukları, ailelerini ve bacıcılarını takibin ilerlemesi hakkında düzenli olarak bilgilendirin;
- Kasıtsız olarak ailelerin çocuklarını bırakmasına sebep olacak veya onları bakımsız olarak göstermelerine (bakımsız çocuklara özel ilgi verileceği varsayımına dayanarak) sebep olacak bilginin halka duyurulmasından kaçının. Diğer sektörlerdeki faaliyetleri inceleyin (sağlık beslenme ve kamp yönetimi, dağıtım, halkla ilişkiler vs.). Onların programlarının ailelerin gönüllü veya kazara ayrılmalarına sebep olmadığını (refakatsiz çocuklara özel bir gün verileceği varsayımına dayanarak)temin etmek için onlarla birlikte çalışın;
- Ailelerin takibi devam ederken bakım düzenlemelerinin uygun ve çocukların en yüksek yararına olup olmadığını en kısa zamanda tespit edin ve onların geçici durumları, korumanın ve refah durumlarının düzenli olarak izlenmesini temin;
- Başarılı takip sonuçları sonrasında çocuk ve yetişkinler arasındaki ilişkilerin doğrulayın, uygun bakımın sağlanması için alıcı yetişkinlerin istekliliğini ve kapasitesini tespit edin; çocuğun isteklerini ve en yüksek çıkarlarını belirleyin; nüfustaki diğer çocuklarla eşit düzeyde bakım sağlamada gereken yardımın aileye sağlanmasını temin edin; tekrar birleştirilmeden önce çocuğu ve vasiyi hazırlayın;
- Onlara bakıldığından ve onların korunduğundan emin olunması için yeniden birleştirilen çocuklara yönelik zamanında ve periyodik takiplerin olduğundan emin olun. Akrabalarıyla tekrar birleştirilen çocukların iyi bakılacağını varsaymayın; çocuklara yönelik vasilerinin bakımının yeterli olduğu belirlenene kadar bu tür çocukların yakından izlenmesini temin edin;

- Bir çocuk ailesi ile yeniden birleştirildiğinde veya bir akrabasının yanına yerleştirildiğinde çocuğunun bakımını üstlenen yetişkinin sorumluluğu kabul ettiğine dair bir form imzalamasını temin edin. Bir veya birden fazla saygın yerel liderin çocuğun durumunu izleyeceklerine ve herhangi bir problemi çocuk koruma ve bakımından sorumlu ilgili organa bildireceklerini belirten formu imzalamalarını temin edin;

B. TEMEL EYLEMLER - ALTERNATİF BAKIM

HAZIRLIKLI OLMA

- Acil durum planlaması aracılığı dahi olmak üzere mevcut koruyucu bakım sistemini güçlendirin böylece bu sistem bir acil durum ihtimaline karşı genişletilebilir;
- Alternatif bakıma ilişkin mevcut ulusal yasaları, politikaları, rehberleri vs. belirleyin ve bunları yayılmasını sağlayın;
- Hükümet ve sivil toplum içerisinde alternatif bakıma ilişkin ulusal temel aktörleri ve onların rollerini, faaliyetlerini tanımlayın;
- Aile bakımından yoksun çocuklara yönelik ilgili geleneksel bakım mekanizmalarını belirleyin;
- Çocuklara Yönelik Alternatif Bakım Kılavuzu konusunda eğitim verin ve Alternatif Bakım Araçlarını tanıttın;
- Yerel kapasiteleri (hükümet dahil olmak üzere) destekleyin ve güçlendirin ve temel kuruluşların ve insanların geçici ve acil durumun planlanması, yönetimi ve sunumunda liderlik yapabilme kapasitelerini destekleyin ve oluşturun;
- Mevcut geçici bakım yapılarını ve mekanizmalarını tanımlayın ve refakatsiz ve ayrılmış çocukların ihtiyaçlarının karşılanması için hangilerinin uygun olduğunu belirleyin.

MÜDAHALE

- İhtiyaç tespitlerinin çocukların yaşam şartlarını, destekleyici topluluk yapılarını ve sistemlerini ve mevcut farklı alternatif bakım seçeneklerini kapsadığından emin olun (Bkz. 4. ve 5. Standart).
- Yerel aktörlerle istişare içerisinde özellikle hassas aile gruplarını hedef alarak gereksiz aile ayrılmalarının önlenmesine çalışın;
- Yardım alma umuduyla terkedilen yenice refakatsiz kalmış çocukların belirlenmesi için bir gözetim sistemi (potansiyel terkedilme noktalarına personel yerleştirerek) geliştirin ve eğer önceki vasiler hızlıca belirlenebilirse gıda veya materyal yardımı vermenin güvenli aile birleşmesini sağlayıp sağlamayacağını tespit edin;
- Çocukların Alternatif Bakımı (özellikle acil durumlarda bakım bölümü) ve Acil Durumlarda Alternatif Bakım Araçlarına sadık kalarak bakım hizmetlerini destekleyin ve geliştirin;
- Bunların çocukların terkedilmesine yönelik teşvikler yaratmadığından emin olunması amacıyla koruyucu aile bakımı ve yatılı bakım imkânlarını sürekli olarak inceleyin;

- Alternatif bakıma yalnız gerçekten ihtiyacı olan çocukların geçici bakıma yerleştirildiğini düzenli olarak kontrol edin;
- Çocukla, ailesiyle ve çocuğun hayatındaki diğer önemli kişilerle istişare ederek geçici bakım veya alternatif bakım kapsamındaki her çocuk için mümkün olduğunca hızlı şekilde bir bakım planı geliştirin;
- Geçici veya alternatif bakım kapsamındaki tüm çocukları en az her 12 haftada bir sistematik olarak takip edin;
- Mevcut aile takibi yolları tükenmedikçe, bir çocuğun aile üyelerinin takip edilme şansı var olduğu sürece ve istisnai durumlar hariç olmak üzere aktif takibin birincil yılının içerisinde asla hiçbir şekilde bir çocuğun alternatif bakım düzenlemesi hakkında kalıcı karara varmayın (BİD kılavuzları 2 yıl öngörür).

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Gereksiz ayrılıkların önlenmesi için gözetim sistemleri ve hizmetleri mevcuttur.	Evet	(3) "Uygun" ve "Koruyucu" ülkede veya bağlamda belirlenecektir.
2. Takip sistemine kayıtlı olup aileleriyle birleştirilen ve aileleriyle altı aydan daha fazla beraber kalan çocukların oranı	%90	
3. Uygun ve koruyucu bakım düzenlemeleri içerisindeki RVAÇ'lerin oranı	%100	
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	(9) "Uygun geçici bakım" Alternatif Bakım Aracı'na göre ülkede belirlenebilir.
4. Acil duruma müteakip bir hafta içerisinde; uyarılan kayıt formları, SOP'ler, bilgi, sevk ve vaka yönetim sistemleri hazırdir	Evet	
5. Vasileriyle yeniden birleştirilen RVAÇ'lerin oranı	%90	
6. Yakın aile üyelerinin ve akrabaların aktif takibin için bilgi alımına ve kaydına yönelik mekanizmalar mevcuttur	Evet	
7. Vasileriyle birleştirildikleri ilk bir ay içerisinde en az bir tane takip ziyareti alan çocukların yüzdesi	%100	
8. Uygun geçici veya uzun süreli alternatif bakım kapsamında olan RVAÇ'lerin oranı	%100	
9. Uzun süreli alternatif bakım kapsamında kayıtlı olup ayda en az bir kez izleme ziyareti alan refakatsiz çocukların oranı	%90	

KILAVUZ NOTLAR

1. İlk Günler:

RVAÇ'lere yönelik olarak durumun tespit edilmesi ve acil durum sonrasındaki ilk 48 saat içerisinde koordineli müdahalelerin başlatılması hayati öneme sahiptir. Ailelerin mümkün olduğu kadar en hızlı biçimde birleştirmelerine yardım edilmesi ve durum gerçekçi ise geçici bakımın organize edilmesine yönelik adımlar atılabilir. İnsani eylem çalışanları ilgili hükümet organlarıyla işbirliği yapabilir ve uygun rollerini yerine getirmelerinde onları destekleyebilir. Topluluk ve hizmetler içerisinde odak noktalar belirlenebilir ve bunlarla acil durum sevklerine yönelik iletişime geçilebilir. Mümkün ve uygun olan yerlerde vasilerin çocuklarıyla birlikte kalmalarını ve ailelerini kaybeden çocuklara bakmalarını teşvik ederek ve bunun yanında bu çocukları çocuk koruma odak noktalarına kaydederek kitle iletişim aracılığıyla önemli mesajlar yayılabilir.

2. Kuruluşlarda ve Topluluklarda Ayrılımların Önlenmesi:

Bir acil durumun başlangıcından itibaren; ayrılımların sebeplerine ilişkin topluluk değerlendirmelerine dayanarak ve aynı zamanda ayrılımların önlenmesine ve bunlara müdahale edilmesine yönelik mevcut topluluk yapılarına dayanarak topluluklar; bebeklere ve küçük çocuklara kimlik etiketi yapıştırılması, çocuklara aileleri hakkında ve acil durum toplanma yerleri hakkında önemli bilgilerin öğretilmesi gibi pratik tedbirler hakkında bilgilendirilmelidir. İnsani eylem çalışanları; insani yardım verilirken ve bu insanların yerleri değiştirilirken çocukların ve aile birliğinin nasıl korunması gerektiği konusunda bilgilendirilmelidir. Çocuk koruma kurumları tarafından geçici vasilere destek sağlanması; diğer çocukların da ayrılmış olarak kaydedilmesine yönelik teşvikleri yaratmayacak ve aynı zamanda bakın düzenlemelerinin sürdürülebilirliğini baltalamayacak şekilde gerçekleştirilmelidir. Tıbbi ve güvenlik tahliyelerinde müdahil olan kurumlara birlikte çalışın ve bu tahliye prosedürleri esnasında aile birliğinin korunmasını temin edin;

3. Eşgüdüm:

RVAÇ'lere yönelik etkili ve koruyucu program müdahalelerinin teşvik edilmesinde güçlü eşgüdüm önemlidir. İlgili tüm hükümet kuruluşlarını ve ulusal, uluslararası kurumları dahil ederek eşgüdüm, mevcut çocuk koruma eşgüdüm mekanizmalarına dayanmalıdır. Bu grup; tespit, kayıt kriterleri, uyarılma formları, rollerin ve sorumlulukların belirlenmesi ve RVAÇ'lerle çalışmaya yönelik Standart Operasyon Prosedürlerinin geliştirilmesi konularındaki işleri koordine etmelidir. Aile takibi ve yeniden birleştirmenin yanında geçici bakım sağlanması, mevcut yasal çerçeveler uyarınca ele alınmalıdır ve hukuki sorumluları da kapsamalıdır. Uluslararası Kızılhaç komitesi ve uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Topluluklarının silahlı çatışma bağlamlarında veya uluslararası sınırların ötesinde aile takibi gerçekleştirme yetkileri vardır. Uluslararası sınırlar ötesi mülteci çocukların aileleri ile birleştirilmesi, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ile yakın eşgüdüm içerisinde ve en yüksek çıkar ilkesi uyarınca gerçekleştirilmelidir. Kendi ülkelerine dönen mülteci çocuklara yönelik özel prosedürler ve hususlar uygulanır.

4. Belirleme:

Aileden ayrılma, tespitler esnasında bir sorun olarak belirlenirse hangi çocukların kayıt altına alınması gerektiğine karar verilmesine dair kriterler belirleyin. Acil durum ölçeğine ve dahil olan kurumların kapasitesine bağlı olarak ailelerinden ayrılan ve onları tanıyan bir yetişkinin bakımı altında olan çocukların belirlenmesi ve belgelendirilmesi ertelenerek ilk önce refakatsiz çocuklara odaklanılması gerekebilir. Standart operasyon prosedürleri kurmanın ilk adımı olarak kurumlar arası bir belirleme ve sevk mekanizması geliştirilmelidir. Kamplara giriş ve kayıt noktaları, tıbbi tesisler, besleme merkezi, şehirlerdeki market alanları, yatılı bakım merkezleri ve tevkif yerleri gibi kilit merkezlerdeki RVAÇ'leri belirleyebilecek temel aktörleri tanımlayın ve eğitin. Tüm hane halkı üyelerinin yaşlarının kayıt altına alındığından ve üyeleri arasındaki en büyük yaşlı kişinin bir çocuk olduğu hane halklarının belirlendiğinden emin olarak kamp yönetimi ve dağıtım kayıt çalışanları ile RVAÇ'lerin belirlenmesi için birlikte çalışın. Topluluklarda çekim etkileri veya bu çocukların ellerinden alınacağına dair korkular yaratmaktan kaçınılması amacıyla toplulukların, ayrılmış çocukların belirlenmesinin önemi ve amacı hakkında bilgilendirilmesini temin edin.

5. Kayıt ve Belgelendirme:

Kayıt, bir çocuğun temel bilgilerinin kaydedilmesini kapsar. Belgelendirme ise takip, bir çocuğun bakım ve koruma ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bir baka yönetim planının geliştirilmesi gibi hususların gerçekleştirilmesi için gerekli tüm bilgileri kapsar. Bu iki aynı anda gerçekleşebilir veya belgelendirme çocukla daha fazla röportaj yapılmasını kapsayabilir. Kurumlar-arası Refakatsiz ve Ailelerinden Ayrılmış Çocuklar Çalışma Grubu RVAÇ'lerin kaydedilmesine ve aile ihtiyaçlarının belgelendirilmesine yönelik ortak formlar üzerinde karar kılmıştır. Gerekirse bu formlar RVAÇ eşgüdüm mekanizması tarafından bağlama özgü biçimde uyarlanabilir. Kayıt ve belgelendirme; çocukları gereksiz stres altına koymayacak ve daha fazla ayrılıklara sebep olmayacak şekilde eğitilmiş çalışanlar tarafından yürütülmelidir. Çocukların bildikleri ve güvendikleri bir yetişkinin bakımında olup olmadıklarını veya kardeşlerin de var olup olmadığını kayıt ve belgelendirme formlarında açığa kavuşturun. Kayıtları gerçekleştiren personele çocuklardan ve topluluk üyelerinden bilgi alarak çocukların gerçekten ailelerinden ayrıldığını doğrulamalıdır. Önemli bilgi kaybının önlenmesi amacıyla bakım için çok küçük bir çocuk getiren biriyle veya daha büyük çocuklara eşlik eden biriyle hemen görüşme yapılmasını temin ederek kapsamlı belgelendirme için bebeklere ve küçük çocuklara öncelik verin. Kayıp çocukların, onları arayan aileleri adına belgelenmeleri gerekir.

6. Kurumlar-Arası Çocuk Koruma Bilgi Yönetim Sistemleri:

Kurumlar-Arası Çocuk Koruma Bilgi Yönetim Sistemleri, acil durumlarda vaka yönetiminin desteklenmesi için kullanılan bilginin yönetilmesine yönelik standart sistemdir. Kurumlar-arası Refakatsiz ve Ayrılmış Çocuklar Çalışma Grubu'nun bilginin paylaşılması ve veri toplanması ve internete dayalı veri tabanları konuları hakkındaki formlarını, prosedürlerini kapsamaktadır ve yanında bir kılavuz ve eğitim kitapçığı ile gelmektedir. Bilgi Yönetim Sistemi aşağıdakilerle aile takibi faaliyetlerine yardım eder:

- Bireysel RVAÇ'ler hakkında bilgi kaydederek
- Sosyal çalışma görevlilerine veya yere göre eylem listelerini sınıflandırarak
- Vakalar üzerindeki eylemleri takip ederek
- Uygunsuz eylemleri işaretleyerek
- RVAÇ ve kayıtlı kayıp çocukların karşılaştırılmasına imkân tanıyarak
- Alanlar ve kurumlar arasındaki vaka bilgisinin paylaşımına yardım ederek

Aynı zamanda programların ne kadar etkili olduklarının izlenmesini ve değerlendirmesini ve çocuk koruma eğilimlerinin analizini sağlar. Kurumlar-Arası Çocuk Koruma Bilgi Yönetim Sisteminin kullanılması, her bir kurumda bu işe adanmış veri görevlilerine ihtiyaç duyacaktır ve sosyal çalışma görevlilerinin ve veri görevlilerinin sürekli kapasite oluşturmalarını gerektirecektir.

7. Aile Takibi:

Aile takibi; bir çocuğun temel hukuki veya normal vasilerinin veya diğer aile üyelerinin araştırılması sürecidir. Aile takibinin amacı çocuğun yüksek yarına olan uzun vadeli çözümlerin bulunmasıdır ki bu da çocuğun ebeveynleriyle veya diğer yakın akrabalarıyla birleştirilmesi anlamına gelmektedir. Aynı zamanda ebeveynlerinin aradığı çocuklara da işaret eder. Aile takibi, birçok farklı metot kullanılarak farklı şekillerde gerçekleştirilebilir. Ele alınacak yaklaşım; RVAÇ'ye ilişkin risklerin analiz edilmesine dayanarak geliştirilebilir. Radyo yayınları kullanılarak, internet üzerinden, topluluk toplantıları esnasında, posterler kullanılarak ve fotoğraf panoları aracılığıyla toplu takip gerçekleştirilebilir. Vakaların birer birer aranması, aile üyelerinin köken veya ayrılma yerlerinin sosyal çalışma görevlileri tarafından aktif biçimde aranmasını içerir. Bireysel aile üyeleri hakkındaki bilgi aynı zamanda nüfus kayıt veri tabanları kullanılarak da bulunabilir. Aile takibi; geleneksel aile sistemleri ve dini gruplar gibi topluluk ağları ile ağlantı kurduğunda daha etkili olabilir.

8. Doğrulama:

Doğrulama, iddia edilen bir ilişkinin gerçek olup olmadığının kontrol edilmesi ve aile üyesi ve çocuğun birleştirilme isteğinin doğrulanması sürecidir. Çocukların birleştirilmesine yönelik şartların tespit edilmesi ve çocuğun yanlış kişiye verilmediğinin temin edilmesi için doğrulama önemlidir. Hem çocuğun hem de ebeveynlerinin yeniden birleşmeye istekli olduklarından çocuğun aileye geri dönüşünü destekleyecek bir eylem planının geliştirildiğinden emin olunması için en yüksek çıkar tespitinin gerçekleştirilmesi de önemlidir. Çocuğun aile içerisindeki hikâyesine veya ayrılmanın sebebine bağlı olarak bir çocuk ve ailesi arasında aracılık yapılması gerekli olabilir. Bunun yapılabilmesi için veya aile, yetişkin kardeşlerle birleşmenin veya bir akrabanın yanına yerleştirilmenin çocuğun en yüksek çıkarına olup olmadığının belirlenmesi için biraz zamana ihtiyaç gerekebilir.

9. Aile Birleştirilmesi:

Aile birleştirilmesi, Uzun süreli bakımın kurulması veya yeniden kurulması amacıyla çocuğun, ailenin veya önceki vasinin bir araya getirilmesi sürecidir. Çocuk, aile ve topluluk; çocuğun geri dönüşüme hazır olmalıdır (Bkz. 15. Standart). Çocukların aileleri ile yeniden birleştirmesi bu ülkenin yasal çerçevesi uyarınca gerçekleştirilmelidir. Destek, toplumsal bir yaklaşımlara verilmelidir ve verilen maddi yardım kuruluşlar arasında belirlenmelidir. Sınırlar ötesindeki ailelerin yeniden birleştirilmesi uluslararası Kızılhaç komitesi ve Kızılhaç ve Kızılay toplulukları kullanarak ve vaka dahilinde mültecilerin olması durumunda Birleşmiş Milletler mülteciler yüksek komiserliğini kullanarak ile gerçekleştirilmelidir.

10. İzleme (Takip):

Çatışmalar veya kronik yoksullukların neden olduğu uzun süreli ayrılıklar veya bir ailenin yaşam şartlarındaki değişiklikler, yeniden bütünleşme süreçlerinde bu zorlukların yaşanmasına sebep olabilir. Gerekli takip miktarı ve türü her bir çocuğun ihtiyaçların değerlendirilmesine bağlı olacaktır. Çocukların ilk başta ailelerinden ayrılmalarının sebep olan bir dizi etken ve ailelerden ziyade diğer kişilerle yeniden birleştirilmeleriyle ilişkili yüksek riskler sebebiyle dikkatli izleme gereklidir (Bkz. 15. Standart).

11. Aile Birliğinin Korunması:

Yeterli gıda, barınak, eğitim ve yaşama imkânlarının olmaması, çocukların ailelerini terk etmelerine veya vasilerinin onları terk etmelerine, bakım yükümlülüklerini kuruluşlara veya bakım tesislerine devretmelerine, daha iyi bakılırlar umuduyla çocukları uzakta akrabalarına göndermelerine sebep olabilir. Çocuklar bir anda silahlı kuvvetlere veya gruplara asker yapılmayla, ticaretlerinin yapılmasıyla veya sömürücü çalışmayla karşı karşıya kalabilir. Çocuk koruma kurumları; ayrılma riski altındaki ailelerin geçimlerini sürdürmeleri ve böylece birlikte kalabilmeleri için temel hizmetlere, sosyal korumaya veya desteğe erişimlerinin olduğundan emin olmak için insani yardım sektörleriyle birlikte çalışmalıdırlar. Yatılı hizmetleri (özel bakım hizmetleri) ailelerin ayrılmasına sebep olan bir çekim gücü görevini üstlenebilir ve mümkün olan en kısa sürede alternatif bir bakım olarak görülebilir.

12. Geçici Bakım:

Geçici bakım; çocukların aileleri takip edilirken ve kalıcı bakım hakkında nihai karara varılmadan önce sağlanan bakımdır. Çocuk koruma kurumları, acil durumlarda aileye dayalı alternatif bakım seçeneklerine destek vermeyi öncelikli hale getirmelidir. Program; akraba bakımı veya çocukların üzerinde anlaşılan süreler zarfında bakım için yerleştirileceği topluluk içerisindeki vasilerin belirlenmesi, taranması ve desteklenmesi dahil olmak üzere gayri resmi doğal bakım düzenlemelerini kapsayabilir. Eğer resmi koruyucu aile bakımı (foster care) sistemi mevcutsa program sistemin genişletilmesini ve güçlendirilmesini destekleyebilir.

Durumun gerçekçi ve uygun olduğu yerlerde çocuklar, kökenlerinin olduğu topluluklarında tutulmalıdır ve kardeş gruplar bir arada tutulmalıdır. Ailenin ayrılma ihtimalini artırabileceğinden ve çocuğun refahını baltalayabileceğinden yatılı bakım aracılığıyla destek verilmesinden kaçının. Stres altındaki ailelerin çocuklarını yatılı bakımından ziyade koruyucu aile bakımından göndermeleri daha az muhtemeldir. Yatılı bakımın tek gerçekçi seçenek olduğu yerlerde asgari bakım ve güçlü koruma prosedürlerinin başarılması için tesislere destek verilmelidir. Aile tabanlı bakım seçenekleri geliştirilirken yatılı bakıma yerleştirilmeler geçici olmalıdır. Koruma ve refah durumlarının izlenmesi amacıyla geçici bakımdaki tüm çocukların takip ziyaretleri yapılmalıdır ve bakım yerleri düzenli olarak incelenmelidir. Daha büyük yetişkinler için bağımsız yaşamının desteklenmesi hatta hane halkının çocuk tarafından yürütülmesi olanakları keşfedilebilir.

13. Alternatif Uzun Süreli Bakım ve Evlat Edinme:

Bir çocuğun veya ailesinin birleştirilmesi mümkün değilse veya birleştirmek çocuğun en yüksek yararına değilse alternatif uzun süreli bakım seçeneklerini dikkate alın. Çocuklar; hangi uzun süreli bakım seçeneğinin onların en yüksek çıkarına olacağına karar verilmeden belirsiz şekilde geçici bakımda bırakılmamalıdır. Uzun süreli bakım kararları idari, hukuki ve diğer belirli prosedürler aracılığıyla alınmalıdır ve çocuğun en yüksek yararının, ihtiyaçlarının ve mevcut bakım seçeneklerinin kapsamlı bir tespitine dayandırılmalıdır. Ailenin yanında kalıcı olarak yerleştirmenin, çocuğun en yüksek yararına olması muhtemeldir. Alternatif uzun süreli bakım seçenekleri arasında evlat edinme, yaşça büyük çocuklara yönelik bağımsız yaşamının desteklenmesi ve resmi koruyucu aile bakımı altında bakım sağlanması olabilir. Evlat edinme, ulusal veya uluslararası düzeyde olabilir ve yasal mekanizmaları kullanarak hukuki durumda kalıcı bir değişikliği kapsayabilir. Çocukların Korunması ve Ülkelerarası Evlat Edinme Konusunda İşbirliğine Dair Lahey Sözleşmesi, Uluslararası evlat edinmenin çocuğun bir en yüksek yararına olacak şekilde gerçekleştirildiğinden emin olunmasına yönelik yasal çerçeveyi sağlar. Aile takibi bir öncelik olmalıdır ve ülkelerarası evlat edinme, bu takip çalışmalarının yarasız olduğu kanıtlanınca ve ülke içi sağa bir çözümlerin uygun olmadığı yerlerde öngörmelidir. Çocuk koruma kurumları, HC-93 içerisinde belirtilen standartların başarılması amacıyla yetkilileri desteklemelidir.

KAYNAKLAR

- ICRC, IRC, Save the Children, UNICEF, UNHCR, World Vision (2004). *Inter-Agency Guiding Principles on Unaccompanied and Separated Children*
- Inter-agency working group on unaccompanied and separated children (Draft for Field testing 2011). *Alternative Care Toolkit (ACE)*
- UN (2010). *Guidelines for the Alternative Care of Children*
- UNHCR (2008). *Guidelines on Determining the Best Interests of the Child*
- UNHCR and IRC (2011). *Field Handbook for the Implementation of the UNHCR BID Guidelines*
- Convention on the Rights of the Child (1989)
- The Hague Convention on the Protection of Children and Cooperation in Respect of Inter-Country Adoption (1993)
- www.childprotectionims.org

14. STANDART

ÇOCUKLAR İÇİN ADALET

“Çocuklar için Adalet” terimi; çocukların sivil ve idari prosedürler dahil olmak üzere çeşitli bağlamlarda adalet sistemi ile temasa geçeceğini ve adalet sisteminin; o çocukların yasa ile ister çatışmada olsunlar, ister, kurban veya ister lehtarlar olsunlar kendisiyle temasa geçen tüm çocukları kapsayacak biçimde yeterli olmasını bildirmektedir.

Acil durumlar; sıklıkla çocukların şüpheli suçlular, kurbanlar veya tanık olarak veya bu rollerin birleşimi içerisinde adalet sistemi ile temasa geçmesi ihtimalini artırır. Adalet sistemi; genel olarak mahkemeler, polis, tevkif evleri ve aynı zamanda geleneksel ve teamül hukuk altında çalışanlar gibi gayri resmi sistemleri de kapsayabilir.

Çocuklarının adalet sistemi ile temasa geçebileceği acil durum kaynakları riskler ve ihtiyaçlar arasında:

- Keyfi gözaltı ve özgürlükten mahrum kalma
- İşkence veya diğer kötü muamele şekilleri
- Organize suç örgütleri dahil olmak üzere silahlı kuvvetler veya kurumlar tarafından çocukların ticaretlerinin yapılması veya askere alınmaları
- İnsan hakları ve insani hukuk ihlalleri
- Ülkelerinde yerlerinden edilmiş insanlar, mülteci kampları veya okul, kilise, cami, sosyal bakımevleri gibi kuruluşlar dahil olmak üzere topluluk içerisinde ve ev içerisinde şiddet görülmesi
- Evlat edinmeye yönelik sömürü
- Hayatta kalmaya yönelik çocuk işçiliği
- Miras ve velayet

Çocuk adalet sistemi terimi; çocukların şüpheli suçlular olarak adalet sistemleri ile temasa geçmesine işaret etmektedir. Acil durumlarda yasa veya düzen kırımları yaşandığında suçta yer aldığından veya idari suç işlediğinden şüphelenilen çocukların keyfi gözaltına alınma ve tutuklanma vakaları artar. Tüm durumlarda ilke, gözaltına almaya ve resmi yargılamaya en son çare olarak başvurulmasıdır ve mümkün olan yerlerde alternatif tedbirlerin ve oyalamaların (diversion) kullanılmasıdır. Oyalama; yasa ile çatışmada olan çocukların adli olmayan kurumlar tarafından ele alınmasını sağlayacak prosedürler, yapılar ve programlar aracılığıyla adli işlemlerden öteye- böylece resmi adli işlemlerin olumsuz etkisinden ve adli sicil kaydının oluşmasından kaçınarak - şartlı yönlendirilmesi anlamına gelmektedir. En etkili uyarılma programlarının aileleri ve toplumları dahil eden programlardır.

STANDART

Adalet sistemiyle mağdur, tanık ya da sanık olarak karşılaşan bütün kız ve erkek çocuklarına uluslararası ölçütlere uygun biçimde davranılacaktır.

TEMEL EYLEMLER

HAZIRLIKLI OLMA

- Oyalama sistemleri ve çocuklara yönelik hızlı işlemlerin yanında polis teşkilatı/savcılar ve mahkeme içerisinde özel eğitilmiş birimler dahil olmak üzere çocuk dostu mahkemelerin ve polis istasyonlarında çocuk yerlerinin kurulmasına (veya güçlendirilmesine) destek sağlayın;
- Polis, çocuk birimleri, nezaret memurları, sağlık çalışanları, sosyal çalışma görevlileri ve Çocuk koruma konularında çalışan veya çocuklarla düzenli olarak temasa geçen insanların kapasitelerinin geliştirilmesini destekleyin;
- Bayan polislerin ve diğer adli personelin dahil olmasını destekleyin
- Geleneksel hukuk sistemleri dahil olmak üzere güvenilebilecek ve güçlendirilebilecek imkanların ve önemli koruma boşluklarının belirlenmesi amacıyla mevcut hukuk sistemlerinin haritasını çıkaran ve inceleyin;

MÜDAHALE

- Nerede oldukları, durumları ve de onlara yapılan bu muamele dahil olmak üzere gözaltındaki tüm çocukları belirleyin;
- Hukuki sistem içerisinde çocukların haklarına karşı işlenen ihlal şekillerini belgelendirin ve inceleyin ve acil durumlarda harekete geçin;
- Gayri resmi yapılar dahil olmak üzere çocuk dostu bir yolla çocuklara adalet sunabilecek programlar içerisinde dahil olan farklı kuruluşların ve insanların haritasını çıkarın;
- Belirlenen vakaların izlenmesi ve bunlara müdahale edilmesi amacıyla insan hakları, psiko sosyal, tıbbi ve hukuki çalışmacılardan oluşan çok disiplinli bir ekip oluşturun;
- Gözaltına alma yasadışı olduğunda veya tesisler uygun olmadığından çocukların serbest bırakılmasına yönelik savunuculukta bulunun;
- Resmin sistem çöktüğünde uygun olan zamanda topluma dayalı çözümleri destekleyin

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Son üç ayda gözaltına alınan çocuk vaka sayısı	Ülkede belirlenecektir	(3) Çocuk dostu prosedür ülkede belirlenebilir.
2. Gözaltında geçen ortalama süre	Ülkede belirlenecektir	
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
3. Polisle temasa geçmiş olup çocuk dostu prosedürler kullanılarak ele alınan çocukların oranı	%80	
4. Mahkemelerle temasa geçmiş olup çocuk dostu prosedürler kullanılarak ele alınan çocukların oranı	%80	
5. Mahkemelerle temasa geçmiş olup resmi yargı sisteminden öteye yönlendirilen çocukların yüzdesi	%80	
6. Çok disiplinli bir ekipten destek alan çocukların yüzdesi	%80	

KILAVUZ NOTLAR

1. Özgürlükten Mahrum Kalma:

Özgürlükten mahrum kalma, gözaltına alma veya tutuklamanın veya bir kişinin kamu veya özel bir gözetim ortamında tutulması anlamına gelmektedir. Gözaltına alma yerleri arasında polis hücreleri, hapisaneler, askeri tevkif evleri ve aynı zamanda genel nüfustan ayrı tutulma amacına yönelik geçici olarak kullanılan yerler olabilir. Uluslararası standartlara göre bir çocuğun özgürlüğünden mahrum bırakılması, gerekli asgari süre için en son çare tedbiri olmalıdır ve istisnai rakamlarla sınırlandırılmalıdır. Özgürlükten mahrum bırakılma; ister bir mahkeme tarafından isterse bir idare organı tarafından uygulansın bu ilke geçerlidir. Özgürlükten mahrum bırakmaya başvurulması yerine çocuğu gözetim altında tutmak veya kamu hizmetinde kullanmak gibi alternatif cezaların ve oyalama yöntemlerinin kullanılması tercih edilir. Bu noktada genel tedbirler uygulanır fakat gözaltına alınan çocuğun en yüksek yararı çocuk koruma açısından temel husus olmalıdır. Bu ilkeye sadık olunması kapsamında aşağıdakiler yapılmalıdır:

- Çocuğun velilerine çocuğun tutuklandığının hemen söylenmesi,
- Kız ve erkek çocuklarının, yetişkinler ve küçüklerin birbirinden ayrı tutulmasıyla gözaltına alma şekillerinin yaş, cinsiyet, engellilik, özel ihtiyaçlar gibi hususları dikkate alacak şekilde uyarlanması
- Bu temaslar çocuğun en yüksek yararına olduğu sürece çocuğun özellikle bağımsız hukuk müşaviri, tıbbi personel ve aile üyeleri olmak üzere dış dünyayla temasının gereken sıklıkta gerçekleştiğinin ve bunlara ilgili yetkiler tarafından izin verildiğinin temin edilmesi

- Boş zaman aktivitelerinin, gezinme ve eğlence aktivitelerinin günlük rutine dâhil edildiğinin temin edilmesi

Silahlı şiddet durumlarında, silahlı kuvvetlere veya silahlı gruplara eşlik ederken yakalanan çocuklar gibi güvenlik tehdidi olarak görülen çocukların tutulması için “idari gözaltına alma” sıklıkla kullanılır. Bu gözaltına alma bazen istismar ve sömürü riski altında olup diğer türlü sokaklarda yaşayacak ve çalışacak çocukların veya anti-sosyal olarak görülen çocukların korunması bahanesiyle kullanılabilir. Adli gözaltının aksine idari gözaltında karar bir mahkeme veya hâkim tarafından alınmaz, hükümetin yürütme kolundan bağımsız olmayan bir profesyonel veya bir organ tarafından alınır. Bu tür gözaltıyla başa çıkmaya yönelik prosedürler genellikle açık değildir ve incelemeye yönelik zaman dilimi yoktur.

Acil durumlar; sözde “statü suçu” suçlarından suçlanan çocukların sayısını artırabilir. Bunlar yetişkinler tarafından işlendiğinde suç sayılmayıp doğrudan tutuklanma ve gözaltına alınma sayılabilecek eylemleri kapsar. Bunun örnekleri arasında, sokağa çıkma yasağı ihlalleri, okuldan kaçma, kaçma, dilenme, kötü veya anti-sosyal davranış, çete üyeliği ve hatta basit itaatsizlik vardır. İdari suçları işlemekle suçlanan çocukların gözaltına alınması veya önleyici tedbirler altında çocukların gözaltına alınması, çocuğun yüksek yararı yönünde hareket edilmesi yükümlülüğünün bir ihhalidir ve gözaltına alma en son çare olarak kullanılmalıdır.

2. Belgelendirme ihlalleri:

Etkili ulusal ve uluslararası müdahalenin başlatılmasına yönelik kanıta dayalı kampanyalar için bir temel olarak acil durumda mümkün olan en erken aşamadan itibaren hukuk sistemi içerisinde meydana gelen çocuklara karşı işlenen ihlal şekillerinin belgelenmesi önemlidir (Bkz. Standart5). Eğer bir vaka mahkemeye ulaşırsa kurban veya tanık olan çocuğa uygulanabilecek birkaç diğer tedbir vardır. Bkz. BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi Suçun Çocuk Mağdurları Ve Tanıkları İçin Adalet Kılavuzu.

3. Savunuculuk:

Bu mevcut ihlallerin durdurulmasına ve ileriki ihlallerin önlenmesine (çocuklar üzerinde etkisi en şiddetli olanlarla başlayarak) odaklanmalıdır. İzleme ve belgelendirme faaliyetleri esnasında toplanan kanıtlar tarafından desteklenmelidir

4. Çok disiplinli ekipler

Acil durumlarda harekete geçmek için mevcut kaynaklara ve yapılara dayanarak mümkün mertebede hızlı şekilde çok disiplinli bir ekip oluşturulması önemlidir. Ekip oluşturulduktan sonra belirli ihtiyaç alanlarında uzmanlaşmış daha detaylı eğitimlerin gerçekleştirilmesi muhtemel olabilir.

5. Uluslararası çerçeveler:

Uluslararası hukuki çerçeve, bir acil durum esnasında etkilenen çocuklara yönelik kısıtlar ortaya koyar. Masumiyet varsayımına, adil bir yargılama hakkına, idam cezasından korunmaya, keyfi tutuklamalardan korunmaya ilişkin Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde ortaya konan standartlar, çocuklar dahil olmak üzere herkese uygulanır (örneğin Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi Madde 14). Bir acil durum esnasında çocuklara yönelik adaletin güçlendirilmesi ve geliştirilmesinin, çocuklara yönelik adalet sistemi üzerinde kalıcı etkisi vardır ve adalet sisteminin genelini güçlendirilmesine katkı sağlar.

KAYNAKLAR

- ECOSOC (1997). *Guidelines for Action on Children in the Criminal Justice System*
- OHCHR (2008). *Human rights in the administration of justice, a manual on human rights for judges, prosecutors and lawyers*
- Unicef Innocenti Research Centre & Harvard Law School (2010). *Children and Transitional Justice*
- *United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty* (1990)
- *United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice ('The Beijing Rules')*
- *United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency ('The Riyadh Guidelines')* (1990)
- *United Nations* (2008). *United Nations Common Approach to Justice for Children*
- *Unodc, Unicef* (2009). *Justice in matters involving children as victims and witnesses of crime (child-friendly version)*
- *Unodc, Unicef* (2006). *Manual for the measurement of juvenile justice indicators*
- Convention on the Rights of the Child (1989)
- www.unodc.org/unodc/en/justice-and-prison-reform/tools.html

**YETERLİ ÇOCUK KORUMA
STRATEJİLERİNİN
GELİŞTİRİLMESİNE
YÖNELİK STANDARTLAR**

YETERLİ ÇOCUK KORUMA STRATEJİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK STANDARTLAR

Bu alandaki standartlar farklı çocuk koruma ihtiyaçlarına hizmet edecek temel koruma stratejilerini kapsamaktadır. Tüm standartlarda olduğu gibi bu standartlar da uluslararası kapsamlı yasal çerçeveye dayanmaktadır. Bunlar aşağıdaki konulara ilişkin standartları içermektedir:

- Vaka Yönetimi
- Topluluk tabanlı çocuk koruma mekanizmaları
- Çocuk dostu mekânlar
- Dışlanan çocukların korunması

15. STANDART VAKA YÖNETİMİ

Vaka yönetim sistemleri; sağlık, sosyal çalışma ve adalet olmak üzere bir dizi insani hizmet alanlarında kullanılır. Vaka yönetim, doğrudan sosyal çalışma desteği ve bilgi yönetimi aracılığıyla bireysel çocuklara ve ailelere yardım etme sürecidir. İster acil durum ortamı isterse acil durum dışındaki ortamlarda olsun vakaların bu şekilde yönetimi gereklidir ve bir çocuk koruma ya da sosyal refah sistemi içerisinde temel işlevdir (hükümet ve hükümet dışı yapılar dâhil olmak üzere). Aşağıdaki bağlamlarda çocuk koruma vaka yönetimi sistemine yönelik insani destek gerekebilir:

- Hükümetin geçici desteğe ihtiyaç duyduğu aniden gelişen acil durumlarda
- Hükümetin güçlü sosyal refah yapıları (vaka yönetimi içeren) oluşturmayı amaçladığı gelişmekte olan ülkelerde ve uzun süreli acil durumlarda
- Hükümetin çocuk koruma ve sosyal refah sisteminin desteklenmesine ilgi duymadığı yerlerde

Vaka yönetim sistemleri, izleme ve sevk sistemlerinin kolaylaştırılmasından özellikle önemli olabilir; bu yüzden acil durumlardaki silahlı kuvvetleri veya gruplarla ilişkilendirilmiş çocuklar, refakatsiz ve ailelerinden ayrılmış çocuklar, şiddet, istismar ve sömürüden kurtulan çocuklar dahil olmak üzere temel çocuk koruma risklerine müdahale desteğinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Vaka yönetimi içerisinde tüm bu süreç boyunca çocukların uygun katılımı ve aynı zamanda çocuğun en yüksek yararı hususunun dikkate alınması sağlanmalıdır. Bu ise güvenli raporlama sistemlerini, gizliliğin garantiye alınmasını, açık ve saygı duyulan bilgi paylaşım protokollerini, kayıtların güvenli şekilde depolanmasını gerekir. Bu hususlar, vaka yönetim sistemine karar verilmeden mevcut herhangi bir sistemin desteklenmesine ve güçlendirilmesine başlanıldığında önce dikkate alınmalıdır.

STANDART

Acil çocuk koruma ihtiyaçları olan kız ve erkek çocukları belirlenir ve bu çocuklara ilgili hizmet sunucuları tarafından yaşlarına ve kültürlerine uygun ve aynı zamanda etkili, çok sektörlü, çocuk dostu müdahaleler sağlanır.

TEMEL EYLEMLER

HAZIRLIKLI OLMA

- Çocukları koruyan mevcut bağlam ve mekanizmaları tespit edin, inceleyin ve çalışmalarınızı onlar üzerine dayandırarak geliştirin;
- Mevcut hizmetlerin haritasını çıkarın ve çocuk korumanın sağlanması ve ele alınması için mevcut kuruluşların ve diğer ilgili aktörlerin kapasitelerini inceleyin;
- Uygun olan yerlerde bilgi toplanması ve yönetimi amacıyla mevcut hükümet veya topluma dayalı yapıları (resmi veya gayri resmi) destekleyin.
- Herkesin gereken becerilerin farkında olduğunu ve yeterli denetimin olduğunu temin ederek çalışmalarda dahil olan sosyal çalışmagörevlilerine ve diğerlerine yönelik detaylı iş tanımlarını hazırlayın;
- Bilgi toplanmasına ve vakanın yönetimine yönelik olarak hükümetin, topluma dayalı kuruluşların ve sivil toplum kuruluşlarının kapasitesini oluşturun.
- Çocuklara uygun müdahaleler ve iletişimin sağlanması ve vakaların ele alınması açısından diğer sektörlerin kapasitesini oluşturun.

MÜDAHALE

- Mevcut tanımlar (topluma dayalı tanımlar dahil) üzerine dayanarak çocuklarla ve onlarla birlikte çalışan görevlilerle korunmaya muhtaç bir çocuğun kim olduğu hakkında ortak kriterler belirleyin
- Çocukların koordineli ve çok disiplinli destek aldığından emin olunması için sosyal refah, eğitim, sağlık, geçim kaynakları ve adli sistemler arasındaki sistemsel bağlantıları güçlendirin
- Mevcut süreçler ve bağlantılara dayanarak çocuk cinsel istismarı gibi hassas konuların ele alınması dahil olmak üzere kayıt, sevk ve takip işlemlerine yönelik kriterleri ve süreçleri belirleyerek diğer sektörlerle birlikte prosedürler geliştirin
- Hemen takibe yönelik olarak en acil vakalara öncelikli hale getiren bir sistem geliştirin
- Bakım planları geliştirirken 4 zaman ölçeğini dikkate alın: acil (bir ay); kısa vadeli (üç aya kadar) ; orta vadeli (3 ile 9 ay arası) ve uzun vadeli (bir yıl veya daha fazla);
- Vakaların yönetilmesine yönelik olarak çok sektörlü hizmet kapasitesinin mevcut olduğunu temin edin
- Çocuklara sağlanan müdahalenin onların yaşlarına uygun şekilde şeffaf bir yolla, kültürel bağlama uygun olarak verilmesinin temin edilmesi amacıyla sosyal çalışma görevlerini eğitin ve donatın

- Özellikle risk altında olabilecek kız ve erkek çocuklarının ve ailelerin belirlenmesi ve sevk edilmesi için diğer sektörlerle birlikte çalışın (eğitim, sağlık, emniyet güçleri ve hukuki sistemler gibi)
- Özellikle risk altında olabilecek kız ve erkek çocuklarının ve ailelerin belirlenmesi ve sevk edilmesi için topluluk tabanlı çocuk koruma mekanizmalarıyla birlikte çalışın
- Aşağıda gösterildiği gibi bir sürecin ilgili tüm kuruluşlar ve diğerleri tarafından bilindiğinden ve anlaşıldığından emin olun. Belirleme öncesinde eğer şartlar el verirse çocukların gereksiz yere kaydedilmesinden kaçınmak amacıyla yerinde kayıt ihtiyacının tespiti gerçekleştirilebilir.

- Açılan her bir vaka için (aşağıdaki sayılar şekildeki numaralandırılmış kutuları işaret etmektedir):
1. Belirlemenin olduğu bir hafta içerisinde çocuk ve vasisi ile bir tespit gerçekleştirilir
  2. Tespitin yapıldığı iki hafta içerisinde çocuk ve vasisi ile bir bakım planı tasarlanır
  3. Bundan sonra her ayda en az bir kez eylem planının takibi ve incelemesi gerçekleştirilir
  4. Vaka kapandıktan en az üç ay sonra bir takip incelemesi gerçekleştirilir. Gerekirse vaka tekrar açılabilir.
- Bir kapanış stratejisi belirleyin. Vaka yönetimine doğrudan destek sağlayan kurumlar bunun sorumluluğunu olabildiğince gerçekçi şekilde yasal sorumluluk sahibine devretmelidir.

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Vaka Yönetim sistemi mevcuttur	Evet	Vaka yönetiminde dâhil olan kurumlar tarafından yapılan ya yerinde kontroller bu bilgilerin çoğunu ortaya koyabilir.
2. Üç aylık süre içerisinde açılan ve kapanan vakaların sayısı	Ülkede belirlenecektir	
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
3. Her bir sosyal çalışma görevlisine verilen vaka sayısı 25'ten fazla değildir	Evet	
4. En az her iki haftada bir vaka konferansları gerçekleştirilir	Evet	
5. Sosyal çalışma görevlileri için iş tanımları ve Standart Operasyon Prosedürleri mevcuttur ve kendileriyle anket yapılan sosyal çalışma görevlilerinin %100'ü bunların tamamını bildiğini göstermektedir.	Evet	
6. Sosyal çalışma görevlileri düzenli eğitim ve denetim almaktadır (her iki ayda bir)	Evet	
7. Çocuk korunmasızlığına (Korunmaya Muhtaç Çocuklara) ilişkin ülke tabanlı bir tanım geliştirilmiştir ve farklı çocuk koruma aktörleri tarafından üzerinde karar kılınmıştır	Evet	
8. Tespitin iki haftası içerisinde geliştirilen bakım planlarının yüzdesi	%90	
9. Bakım planı tasarlandıktan sonra en az ayda bir kez gözden geçirilen (incelenen) vakaların oranı	%90	

KILAVUZ NOTLAR

1. Sistemlerin Güçlendirilmesi:

Çocukları koruyan mevcut bağlamin, resmi ve gayri resmi mekanizmaların anlaşılması ve çalışmaların bunlara dayandırılması önemlidir. Sosyal refaha yönelik paralel sistemlerin oluşturulması veya güçlendirilmesi mevcut ulusal ve yerel düzeydeki koruma sistemlerini zayıflatacaktır. Fakat acil durumlar esnasında mevcut vaka yönetim sistemlerinin güçlendirilmesi kalıcı bir etkiye sahiptir.

2. Neyin Mümkün olduğunun analiz edilmesi:

Bu türde analiz ve destek hazırlıklı olmanın bir parçası olarak ve aynı zamanda çocuk korumanın başlangıç tespiti esnasında gerçekleştirilmelidir. Analiz; yasal çerçeveyi, vaka yönetim sürecini, prosedür ve araçları, maddi kaynakları ve personel becerilerini dikkate alınmalıdır ve sağlık, eğitim, güvenlik, adalet, ekonomik durum, sosyal koruma hizmetlerinin bir haritasını kapsamalıdır. Bu analize dayanarak hükümet vaka yönetim sistemi vakaların ele alınmasında ekstra kapasite sağlanarak doğrudan desteklenebilir veya bu kapasitenin güçlendirilmesi ve genişletilmesi tarafından dolaylı olarak desteklenebilir. Ulusal hukuki ve zorunlu raporlama yükümlülüklerinin, genişletilen sistemde dahil edilmeye devam etmesi gerekir.

3. Korunmasızlığın Tanımlanması:

Korunmasızlığın; belirli bir bağlamda hangi çocuğun, istismar, sömürü ve ihmâl gibi şiddetin en yaygın biçimlerini yaşadığını veya yaşama riskinde olduğunu analiz ederek ortak biçimde belirlenmesi gerekir. Topluluğun inandıkları dahil olmak üzere önceden var olan tanımlar, görüşler ve anlayışlar dikkate alınmalıdır. Bu türde bir analiz aşağıdakileri kapsamalıdır:

- Çocuğun yaşı, cinsiyeti ve engel durumu
- Yatılı bakımda kalanlar da dahil olmak üzere uygun bakım hizmeti alamayan çocuklar
- Yakalanan veya sağlık sorunları olan engelli çocuklar
- Dışlanmış sosyal veya etnik gruplardan çocuklar
- Yasa ile çatışma içerisinde olan çocuklar
- Silahlı kuvvetler veya gruplarla ilişkilendirilmiş çocuklar
- Yerlerinden edilmiş ve mülteci çocuklar

Bu analize dayanarak en çok risk altında bulunan çocukların belirlenmesi ve kayıt altına alınmasına ilişkin topluluğun görüşleri tarafından bilgilendirilen diğer kurumlarla kriterlerin geliştirilmesi ve bunlar üzerinde karar kılınması gerekir. Bağlama ve çocuk koruma risklerine ilişkin bilgi birikimi arttıkça bu kayıt kriterleri gözden geçirilmelidir ve değiştirilmelidir.

4. Standart operasyon prosedürleri :

Standart operasyon prosedürleri; vaka yönetim sistemlerine dahil olan farklı insanlar arasındaki rolleri, sorumlulukları, ilişkileri ve farklı çocuk koruma sorunlarının nasıl ele alınacağını belirlemelidir. Bu prosedürler; bir vakanın yönetilmesinin her bir aşamasında dahil olan sürecin, hizmet haritasının çıkarılmasının ve sevk sisteminin, çocuklarla birlikte çalışma metot ve süreçlerinin ve bilgi yönetimine yönelik sistemlerin detaylarını vermelidir. Bazı ülkelerde çalışanlar belirli vakaları çocuğun etiketlenmesi ve ekstra riskler sebebiyle polise bildirmemektedir (Bkz. 5. Standart).

5. Bilgi Yönetimi:

Mevcut olana dayanarak; vaka yönetim sürecine yardım edilmesi, vaka yönetimi denetiminin desteklenmesi ve vakaların yönetiminde ve daha geniş koruma programlarında yardım edecek vaka iş yükü eğilimlerinin analiz edilmesinde Kurumlar-arası Çocuk Koruma Bilgi Yönetimi Sistemi gibi bilgi yönetimine yönelik bir sistem kullanılmalıdır (Bkz. 5. Standart).

6. Personel Kapasitesi:

Çocuk – personel oranının hesaplanması; personelin yeteneklerini ve çocukların ihtiyacını ve aynı zamanda toplantılar, ulaşım, yönetim, güvenlik engelleri ve boş zaman gibi diğer yükümlülükleri de dikkate almalıdır. Temel becerilerin olmadığı yerlerde boşlukları ele almak için bir plan ortaya koyun. Sosyal çalışma görevlilerini çiftler halinde sahaya gönderin. Bazı durumlar kadın- kadına istişareleri gerektirebilir.

7. Vakaların Öncelik Sırasına Konulması:

Büyük ölçekli acil durumlarda kısıtlı kaynaklarla en acil ihtiyaçların karşılandığının temin edilmesi amacıyla bazı vakaları acil veya kısa vadede eylem olarak öncelikli hale getirmek gerekebilir. Doğaya karşı bu vakaların yönetimi ve korumasızlığının ölçeği bakımından kapasitenin analiz edilmesi, nelerin öncelikli hale getirileceğini gösterecektir. Hangi vakaların öncelikli hale getireceğine karar verilmesinde iki temel faktör vardır: acillik ve eyleme geçmenin ne kadar kolay olduğu. Koruma riskleri; yaşama ve sağlığa yönelik ciddi bir tehdit arz ettiğinde vakalar acildir. Vakalar aynı zamanda zaman kısıtlaması olduğunda da acil olabilir. Örneğin; bir bebeğin veya küçük çocuğun ailesinden ayrılması durumunun belgelendirilmesine(ve böylece ailesiyle yeniden birleştirilmesi fırsatının artırılması) yönelik çok kısıtlı zaman olabilir. Bir acil durumun başlangıcında vakalar risk kategorilerine göre öncelikli hale getirilebilir. Vakalar takip edildikçe öncelikli hale getirme vaka temelinde gerçekleştirilmelidir. Diğer koruma vakaları eyleme geçilmesinin ne kadar kolay olması sebebiyle öncelikli hale getirilmelidir. Diğer koruma riskleri; ya olay yerinde doğrudan ya da olaydan sonra sorunu ilgili servislere sevk ederek veya bir çocuğun nerede olduğunu bildirmek için akrabalarıyla temasa geçilerek ele alınabilir.

8. Çocuk Tespiti:

Belirlemeye müteakip bir hafta içerisinde çocuğun, ailesinin veya sosyal çevresinin koruyucu faktörleri dikkate alınarak çocuk tespiti gerçekleştirilmelidir. Bu faktörler arasında olumlu ebeveyn tecrübesi, çocuğun okula dahil edilmesi ve destekleyici aile üyelerinin veya arkadaşların mevcut olması olabilir. Kültürel uygulamalar ve cinsiyet rollerinin etkisi dahil olmak üzere vakanın aciliyetine karar verilmesi için çocuğa yönelik riskler de tespit edilmelidir. Bu ve ileriki temaslar esnasında sosyal çalışma görevlisi; çocukla ve aile ile içinde kendilerini saygın hissettikleri ve çocuğun en yüksek yararına kararların açıklandığı ve herkesin kendisinden beklenene dair açık bir anlayışının olduğu bir ilişki kurmayı amaçlamalıdır. Tespitleri gerçekleştiren personelin cinsiyetine yönelik çocuğun tercihleri de hesaba katılmalıdır. Mülteci bağlamlarında temel bir çocuk koruma tespitinin gerçekleştirilmesi amacıyla en yüksek çıkar tespiti kullanılır.

9.Vaka Planları:

Çocukla veya uygunsa aile ile vaka planları geliştirilmelidir. Bunlar; çocuğun güçlü ve korunmasız yönlerine dair detayları ve çocuğun başarmayı istediği amaçları ve belirli süre içerisinde gerçekleştirilecek faaliyetleri sunmalıdır. Vaka planının geliştirilmesine hizmet sunucuları da dahil edilmelidir ve bunu yürürlüğe koymaya yönelik taahhütlerini imzalamalıdır. Vaka yönetiminden sorumlu personel üyesi kişi vaka planında gösterilmelidir ve kendisine izleme ve inceleme programının detayları verilmelidir. Vasi ve sosyal çalışma görevlisi vaka planını imzalamalıdır. Bazı vakalarda örneğin 10 yaş üzeri çocuklarda veya çocuğun yeteneğine göre çocuk ilgili vaka planını imzalayabilir. Çocuklara vaka planının detayları ve aynı zamanda sosyal çalışmacı hakkında bilgi kendi dillerinde sağlanmalıdır.

10. Vakalara İlişkin Konferanslar:

Vakalara İlişkin Konferanslar; sosyal çalışmacıların vakalara ilişkin başarıları ve engelleri paylaşmalarına imkân tanır ve bunlar denetim personelini de kapsamalıdır. Bunlar sosyal çalışma görevlileri ve denetim personeli arasında veya vaka yönetim özel temsilcileri tarafından eşgüdüm organları arasında gerçekleştirilmelidir. Bunlar kapalı ve gizli yerlerde gerçekleştirilmelidir.

11. En Yüksek Yararın Belirlenmesi:

Özellikle BM Çocuk Hakları Sözleşmesi olmak üzere Uluslararası yasal çerçeveler uyarınca çocuğun en yüksek yararı, onları ilgilendiren konularda temel husus olmalıdır. Bu ilke; özellikle kararların bireysel çocuk üzerinde kalıcı etkilerinin olduğu ve hafife alınmadığı yerlerde vaka yönetimi süreçlerindeki karar almaları kılavuzluk etmelidir. Çocuğun uzun süreli bakım düzenlemesini veya ailesini veya hukuki durumunu etkileyecek kararlar alırken resmi bilgi toplama ve istişare süreci olmalıdır. Kararlar; çocuğun durumuna aşına profesyoneller paneli tarafından alınmalıdır ve mümkün olduğu yerlerde ulusal çocuk koruma mercilerini de dahil etmelidir. Örneğin; çocuklara yönelik temel bir en yüksek yarar hususu, bakım ve tedavi boyunca onların fiziksel ve duygusal güvenlikleridir, bir başka deyişle çocukların refahıdır. Hizmet sunucuları; çocukların ve uygun olduğu yerlerde vasilerinin katılımıyla eylemlerin olumlu ve olumsuz sonuçlarını değerlendirmelidirler. Bazen çocuğun en yüksek yararına olduğu düşünülen seçenek, çeşitli sebeplerden ötürü uygun olmayabilir- bu tür durumlarda en az zararlı eylem yolu tercih edilmelidir. Tüm eylemler; çocukların güvenlik ve sürekli gelişim haklarının asla olumsuz yönde etkilenmediğini temin etmelidir. En yüksek yarar tespiti ve belirlenmesi, mülteci bağlamlarında gerekli vaka yönetim araçlarıdır.

12. Bir Vakanın Kapanması:

Vakaların kapanmasına yönelik olarak vaka yüküyle ve bağlamıyla ilişkili ve yasal yükümlülükler uyarınca kılavuzlar geliştirin. Bir vakanın kapatılması, vaka yönetim sorumluluklarının başka bir kuruma aktarılmasından farklıdır. Çocuğun 18 yaşına gelmesi ve yeterli destek alması veya çocuğun ölümü sebebiyle bakım planının tamamlanması gibi birkaç sebeple gerçekleşebilir. Bir vakanın kapatılması, en azından sosyal çalışma görevlisi denetmeninin yetkisini kapsar. Vakalar; ancak hizmet sunucularını dahil eden bir konsültasyon süreci sonrasında kapatılmalıdır.

KAYNAKÇA

- International Rescue Committee (IRC) (Release date anticipated in June 2012). *Caring for Child Survivors in Humanitarian Aid Settings: Guidelines for providing case management, psychosocial interventions and health care to child survivors of sexual abuse*
- IRC and UNHCR (2011). *Field Handbook for the Implementation of UNHCR BID Guidelines*
- Save the Children (2011). *Case management practice within Save the Children Child Protection programmes*
- Terre des Hommes (2009). *Case Management: Systems & Accountability*
- UNHCR (2008). *UNHCR Guidelines on Determining the Best Interests of the Child* (2008)
- Convention on the Rights of the Child (1989)
- www.childprotectionims.org

16. STANDART

TOPLULUK TEMELLİ MEKANİZMALAR

Bu standartlar için “Topluluk”; coğrafi olarak köy veya şehirdeki bir mahalle gibi belirli bir yerde veya o yere yakın muhitte yaşayan insan grubu olarak tanımlanır. Bir topluluk, her ne kadar homojen bir grup değilse de (farklı etnik gruplar, dini gruplar, çeşitli sosyo-ekonomik statü seviyesindeki insanlar olabilir) topluluklar çocuk koruma risklerinin önlenmesine ve bunlara müdahale edilmesine yönelik önemli yollar sunabilir. Hiçbir “topluluğun” görülmesinin kolay olmadığı kitle (toplu) yer değiştirme durumlarında bile insan grupları risk altındaki çocukları desteklemek için organize olabilirler.

Topluluk temelli çocuk koruma mekanizması (TTÇKM); çocuk koruma amaçlarına yönelik koordineli bir şekilde çalışan topluluk düzeyindeki bireylerin bir ağı veya grubudur. Bu mekanizmalar içerden (geleneksel ve dış etkilerin bir karışımı olarak) olabilir veya dışardan başlatılıp desteklenebilir. Çocuk-refahı komiteleri gibi dışarıdan desteklenen topluluk temelli mekanizmaların etkisiz ve uygun olmayan şekillerde kurulduğuna ve mevcut sahipliği ve kaynakları baltaladığına dair gittikçe artan uluslararası bir mutabakat vardır. Etkili topluluk temelli çocuk koruma mekanizması; çocukların refahının geliştirilmesine ve desteklenmesine yönelik yerel yapıları ve geleneksel veya gayri resmi süreçleri kapsar.

STANDART

Topluluk Temelli Mekanizma ve Süreçler aracılığıyla kız ve erkek çocukları; istismardan, şiddetten, sömürüden ve ihmalden korunur.

TEMEL EYLEMLER HAZIRLIKLI OLMA

- Risk altındaki çocukların desteklenmesine yönelik mevcut iç ve dış metotların belirlenmesi amacıyla erkek ve kadın topluluk üyeleriyle tespitler gerçekleştirin
- Çocuk korumaya yönelik devlet denetiminde herhangi bir topluluk mekanizması olup olmadığını inceleyin;
- Dışarıdan bir kurumun topluluğa dahil olmasının hangi muhtemel etkileri getireceğini tespit edin
- Mevcut kapasitelere ve mekanizmalara dayanmaya başlamak için yerel hizmet sunucularını (resmi ve gayri resmi) ve destek mekanizmalarını (Örneğin; kadın toplulukları, sağlık çalışanları, polis, öğretmenler, dini liderler vs.)ve onların güçlü ve zayıf yönlerini tespit edin

- Çocukların istismardan, şiddetten, sömürüden ve ihmalden korunması ve kurtulanların desteklenmesi amacıyla topluluk içerisinde gönüllüler seçin, işe alın ve eğitin. Tüm rol tanımlarının, önceden tanımlanan görevleri, sorumlulukları ve yetenekleri kapsadığından emin olun;
- Acil durumlardaki kız ve erkek çocuklara yönelik riskli senaryoların belirlenmesi amacıyla yetişkinlerle ve çocukların birlikte çalışın. Bir topluluk müdahale planı geliştirin ve bu tür planları uygulamaya geçirmek için kapasite güçlendirin
- Bakıcı ailelere destek saklandığı ve çocukların yakından izlendiği takdirde biyolojik ebeveynlerinin bakımı dışında kalan çocuklara yönelik koruyucu aile bakımını teşvik edin

MÜDAHALE

- Çocuk dostu destek ve hizmetlerin sağlanması amacıyla çalışmalarınızı TTÇKM içerisindeki mevcut süreçlere, kaynaklara ve kapasitelere dayandırın;
- Kadınlar, kızlar, erkekler ve engelliler gibi yüksek derecede korunmasız insanlar dahil olmak üzere farklı alt-grupları TTÇKM'ye dahil edin;
- TTÇKM'ler arasındaki ağları ve bağlantıları güçlendirin;
- Topluluk içerisindeki çocuk koruma sorunlarının ele alınması amacıyla çocuklar ve genç insanlar dahil olmak üzere topluluk üyeleri tarafından gerçekleştirilebilecek projeleri belirleyin. Gerekli ve uygun olan yerlerde bu girişimlere destek sağlayın (TTÇKM'lere materyal sağlamanın, onların faaliyetlerini destekleyeceğini fakat topluluk aidiyetini azaltabileceğini bilerek);
- Uygun olduğunda mevcut veya yeni organize olmuş yetişkin veya genç gurupları TTÇKM'lerde ve çocuk koruma konularında dahil olmaya teşvik edin;
- İkili müdahale ve izlemeyi harekete geçirin ve güçlendirin;
- TTÇKM'lerin kapasitelerinin oluşturulabileceği alanları bulun ve uygun eğitimler sağlayın;
- Şiddetin, sömürünün ve çocuk istismarının önlenmesi ve kazalara ilişkin tehlikeler konusunda topluluk düzeyinde etkili mesajlar verilmesi için TTÇKM'leri destekleyin;
- Çocukların ve ailelerin belirlenip gerekli servislere sevk edilmesi için topluluk kapasiteleri oluşturun (Bu ciddi şekilde etkilenen çocukların uzman yardımına sevk edilmesini kapsamalıdır.);
- Yerel, bölgesel ve ulusal düzeylerde ulusal çocuk koruma sistemlerinin resmi (hükümete ait) yönleriyle bağlantı kurmaları amacıyla TTÇKM'leri destekleyin;

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Toplulukların yüzde kaçında kendisiyle anket yapılanların %60'ı veya daha fazlası, topluluklarında TTÇKM'lerin mevcut olduğunu söylemiştir.	%80	(1)Bu rastgele yapılan yerinde kontroller kullanılarak ölçülebilir. Eşik değer (%60) bağlama göre uyulanabilir.
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
2. Çocuklara destek verilmesine yönelik gayri resmi mekanizmalar hakkındaki sorular, çocuk koruma hızlı tespitlerine veya çok sektörlü tespitlere dahil edilmiştir.	Evet	
3. Katılmayı isterlerse yetişkinlerin ve genç insanların çocukları korumada aktif olarak katılabilecekleri hedef toplulukların oranı	%80	
4. Engelli kız ve erkek çocuklarının TTÇKM'lere erişebildikleri toplulukların oranı	%90	
5. Faal bir sevk sistemine sahip hedef toplulukların oranı	Ülkede belirlenecektir.	

KILAVUZ NOTLAR

1. Dış Yardım:

Kurumlar, yeni TTÇKM'ler kurmanın gerekli olduğunu varsaymamalıdır. Bazı bağlamlarda çocuk koruma önleme ve müdahalesinin köy kalkınma birliği gibi mevcut yapılara dâhil edilmesi mümkün olabilir. Köy muhtarı, kamp liderleri, kadın liderler, saygın yaşlılar, dini liderler, çocuklar veya mevcut gençlik grup ve ağları dahil olmak üzere doğal yardımcı ve yerel liderler dahil edilmelidir. Tamamen yeni birliklerin ve grupların sürdürülmesi zor olabilir ve mevcut gruplara paralel olarak kurulan gruplar, mevcut mekanizmaları baltalar.

2. Aidiyet:

Yerel insanlar; aidiyet hissettiklerinde ve bunu çocuklara karşı sorumluluklarını yerine getirmenin bir yolu olarak gördüklerinde TTÇKM'ler etkili olur. Kurumlar; çocuklara yönelik önemli karar alacak ve yerel ağları aktif hale getirecek topluluk üyelerini dahil etmede yavaş bir tutum izlemelidir. Tepeden inme yaklaşımlardan kaçınan saygılı metotlar kullanılarak uluslararası çocuk koruma ve çocuk hakları kavramları tanıtılmalıdır. Toplum kökenli çocuk koruma mekanizmalarında çocuklar merkezi bir role sahiptir ve onların etkin katılımı ve aynı zamanda katılıp katılmayacaklarına dair önceden bilgilendirilerek seçim haklarını kullanmaları önemlidir.

3. Şikâyet mekanizmaları:

TTÇKM'ler teşvik edilirken çocuk koruma çalışanları, TTÇKM temsilcileri tarafından işlenen istismarları çocuk ve yetişkinlerin ihbar edebildiklerinden emin olmalıdırlar. Maalesef topluluktaki statülerini geliştirmek ve bunu istismar etmek için TTÇKM üyeliğini kullanan üyeler olabilir. İnsani eylem kurumları; bunların farkında olmalıdır ve çocukların, toplum üyelerinin TTÇKM'lerin dışındaki istismarları da bildirebilecekleri raporlama mekanizmaları geliştirmelidir.

4. Ödeme:

Gönüllük ruhunu baltalayacağı ve sürdürülemeyeceği için ücret ve dış teşvikler verilmesi iyi bir fikir değildir. Bununla birlikte toplum içerisindeki mevcut kaynakların kullanılması sürdürülebilirliğinin ve aidiyetin geliştirilmesine yardımcı olacaktır.

5. Kapasite oluşturma:

TTÇKM üyeleri; rollerini anlayabilmeleri ve etkili çalışmada katılabilmeleri için tanınmaya ve kapasite oluşturmaya ihtiyaç duyarlar. TTÇKM üyelerinin eğitilmesi diyalog ve karşılıklı öğrenme metodları kullanmalıdır ve çocukların ve ihtiyaçlarının yerel anlayışına dayanmalıdır.

6. Altgruplar:

İnsani eylem kuruluşları; TTÇKM'lere kendi katılımlarının yerel güç yapılarını etkilediğinin farkında olmalıdır ve çalışmalarının belirli gruplara veya bireylere zarar vermediğinin temin edilmesine yönelik geri bildirim metodları geliştirmelidir. Her bir toplulukta veya etkilenen insan grubunda bazı alt grupların diğer gruplara göre daha fazla gücü vardır (Örneğin; engelli kadın ve insanların çoğunlukla hiç sesleri çıkmaz). Çocuklar dahil olmak üzere TTÇKM'lere farklı grupların dahil edilmesine ve onların seslerinin duyulmasına yönelik adımlar atın.

7. Mesajlar:

Bilgi hayat kurtarıcı olabilir ve çocuk koruma sorunlarının önlenmesine yardım edebilir. Aşağıdakiler açısından bilgi yayılması için TTÇKM'lerle birlikte çalışın:

- Fiziksel riskler (Örneğin; çocukların ailelerinden ayrılması; oynamak için hangi yerlerin tehlikeli olduğu hakkında bilgi; hangi kara mayınlarının ve savaşın patlayıcı kalıntılarının mevcut olduğu hakkında bilgi ve bunların nasıl belirleneceği hakkında bilgi)
- Risk azaltma, hazırlanma ve başa çıkma (Örneğin; aile ayrılmasından nasıl kaçınılacağı; bir deprem sonrasındaki şoklara nasıl hazırlanılacağı ve toplulukların çocuklara yönelik riskleri nasıl azaltacağı konusunda)

Çocuklara, vasilerine ve topluluklara bilgiler yönlendirilebilir. Mesajlar; kültürel, dilsel, cinsel ve sosyal açıdan uygun olmalıdır, yerel insanlar tarafından geliştirilmeli ve test edilmelidir ve yerel insanların başvurabilecekleri olumlu eylemlere odaklanmalıdır. Mesajın aktaranı mesajın kendisi kadar önemli olabileceği için mesajlar etkili iletişim kanalları vasıtasıyla iletilmelidir. Mesajın aktaranları; açık, anlaşılabilir mesajlar ileten kendilerine güvenilen yerel insanlar olmalıdır. Radyo ve cep telefonu mesajları gibi kitle iletişim araçları; merasimler, şarkılar ve danslar gibi kültürel medya araçları çocukları ve acil durumlardan etkilenen diğer insanları etkilemede çok faydalı olabilir. Mesajın iletilme şeklinin kimlerin dahil edileceğini ve kimlerin dışarıda bırakılacağını bildireceğini dikkate alın (Bkz. 3. Standart).

8. Ulusal Sistem:

TTÇKM'ler; topluluk, bölgesel ve ulusal düzeyde mevcut olan kaynaklara ve çocuk koruma ağlarına bağlıdır en etkili halini alır. Uygun olan ortamlarda (hükümetin sömürücü olmadığı yerlerde) TTÇKM'lerin yerel çocuk koruma ağları oluşturmalarına yardım edilmesine yönelik ve polis hizmetleri, sosyal çalışma görevlileri, HIV/AIDS ve sağlık çalışanları, çocuk-refah hizmetleri, eğitim hizmetleri, çocuk adalet sistemi ve diğer hizmet sunucuları dahil olmak üzere ulusal çocuk koruma sisteminin hükümet tarafından yürütülen yönleriyle bağlantı kurulmasına yönelik adımlar atılmalıdır. Programın kültürel olarak hassas olması gerekirken BM Çocuk Hakları Sözleşmesi gibi uluslararası hukuk ve insan hakları standartlarına sadık kalınması gerekliliği daima teşvik edilmelidir.

9. Kentsel ortamlar:

Kasaba ve şehirler; topluluk mekanizmalarının çocuk koruma sisteminin diğer parçalarıyla bağlanmasına yönelik daha fazla fırsatlar sunabilir. Bununla birlikte topluluk temelli mekanizmalara dayalı kanıt kırsal alanlara göre kentsel alanlarda daha kısıtlı olduğundan TTÇKM'ler konusunda ek öğrenim gereklidir.

10. Fon (Kaynak) Bulma:

Genellikle acil durumlarda pratisyenlerin; dikkatli tespitlerin gerçekleştirilmesi ve çocuk koruma sistemlerini güçlendirecek uzun süreli topluluk temelli müdahalelerin tasarlanması için yetersiz olan 5 ile 10 günlük kısa bir zaman çerçevesi içerisinde fon bulmaya yönelik teklif geliştirmeleri ve sunmaları gerekir. Pratisyenlerin; programlamaya yönelik yeterli bir zeminin geliştirilmesinin bir yolu olarak sürekli tespit ve bilgi toplama gerçekleştirmeleri önerilir.

KAYNAKÇA

- Action Aid (2010). *Safety with dignity- a field based manual for integrating community-based protection across humanitarian programs*
- Behnam, N. (2008). *Agencies, communities and children: A report of the Interagency Learning Initiative: Engaging Communities for Children's Well-Being*
- Donahue, J. and Mwewa, L. (2006). *Community Action and the Test of Time: Learning from Community Experiences and Perceptions*
- IASC (2007). *Guidelines on mental health and psychosocial support in emergency settings*
- Save the Children (2008). *A common responsibility: The role of community-based child protection groups in protecting children from sexual abuse and exploitation*
- Save the Children (2010). *Strengthening national child protection systems in emergencies through community-based mechanisms*
- The Columbia Group for Children in Adversity (2011). *Ethnographic study of community-based child protection mechanisms and their linkage with the national child protection system of Sierra Leone*
- UNHCR (2008). *Community-based Approach*
- Wessells, M. (2009). *What are we learning about protecting children in the community? An Inter-Agency review of evidence on community-based child protection mechanisms*
- Convention on the Rights of the Child (1989)
- www.arc-online.org
- www.childprotectionforum.org

17. STANDART

ÇOCUKDOSTU MEKÂNLAR

Bu standart “çocuk dostu mekânlar” terimini; toplulukların korumacı çevreler oluşturduğu yerler anlamında kullanılmaktadır. Bu yerlerde çocuklar; serbest ve yapılandırılmış oyuna, rekreasyona, boş zaman ve öğrenme faaliyetlerine erişebilirler. Çocuk dostu mekânlar (ÇDM’ler) eğitim desteği ve psiko-sosyal destek ve normallik ve süreklilik hissini onaran diğer aktiviteleri sağlayabilir. Genellikle toplumdaki mevcut yerleri kullanarak katılımcı bir tutumla tasarlanırlar ve yürütülürler ve belirli bir yaş gurubundaki çocuklara veya çeşitli yaş grubu aralığındaki çocuklara hizmet edebilirler.

Çocuk dostu mekânlar konusunda kılavuzlar hazırlanmıştır ve insani yardım işgücü içeresindeki farklı alanlarda mutabakatların oluşturulmasına yardım etmiştir. Bu alanlar arasında:

- Acil Durumlarda Ruh Sağlığı ve Psiko-sosyal Destek konusunda IASC Referans Grubu
- Küresel Çocuk Koruma Çalışma Grubu
- Küresel Eğitim Birliği
- Eğitime yönelik asgari standartlar: hazırlıklı olma, müdahale, kurtulma

Aşağıdaki temel eylemler ve kılavuz notlar, kılavuzlarda belirtilen yaklaşımı yansıtmaktadır.

STANDART

Güvenli, çocuk dostu, kapsayıcı ve uyarıcı ortamlarda gerçekleştirilen yapısal faaliyetleri sağlayan topluluk destekli çocuk dostu mekânlara tüm çocuklar ve genç insanlar gidebilirler.

TEMEL EYLEMLER

Hazırlıklı Olma

- Çocukluk mekânların yürütülmesinde yer alabilecek kaynakları ve insanları belirleyin;
- Çocuk dostu mekânlar konulu kılavuzlar hakkında Çocuk koruma ve diğer ilgili sektör çalışanlarını ve aynı zamanda ilgili hükümet paydaşlarını ve topluluk üyelerini eğitin;

- Topluluklarda çocuklara yönelik güvenli alanlar oluşturulması ve onların daha geniş koruma sistemleriyle bağlantılarının kurulmasına yönelik çeşitli yollar düşünün

Müdahale

- ÇDM'lerin gerekli, güvenli ve tüm çocuklar tarafından erişilebilir ve bağlamsal olarak uygun olup olmadığına karar verilmesi için bir tespit gerçekleştirin;
- Okullar ve topluluk merkezleri dahil olmak üzere mevcut faaliyetlerin ve altyapının haritasını çıkarın. ÇDM yapılarının kurulmasına karar vermeden önce yapının gerekli olup olmadığına karar verin;
- Planlama aşamasında ÇDM faaliyetlerinin geliştirilmesinde ve desteklenmesinde topluluktan kız ve erkek çocuklarını, kadın ve erkekleri ve korunmasız grupları (engelli insanlar gibi) tamamen dahil edin;
- Topluluktan gönüllüler istihdam edin ve diğer topluluk temelli girişimlerle bağlantı kurun;
- Çocukların ve toplulukların ihtiyaçlarına genel olarak bakan bir faaliyet programı kurun ve sağlık ve hijyen eğitimi, anne sütü emzirme grupları ve mekanları, ek besleme, insani yardım hakkında bilgilendirme gibi konularda destek sağlanması amacıyla diğer kurumlarla ve sektörlerle eşgüdüm sağlayın;
- Zaten var olan yapılardan faydalanmayı düşünün (çadırlar, kulübeler, okullar vs.)
- Güvenlik öğelerini (çitler, ilk yardım, tuvaletler vs.) tespit edin ve bunlara uygun şekilde müdahale edin;
- Sürekli bakımı sağlanan su, sanitasyon ve hijyen tesisleri ve hem hijyen amaçlarına hem de içme amacına yönelik su temin edin;
- Çocuklarla yapılan faaliyetlere yönelik açık kılavuzlar, programlar ve planlar kurun;
- Çocukları ve aileleri kapsayan geri bildirim mekanizmalarıyla birlikte sürekli izleme sağlayın;
- Koçluk yapma dahil olmak üzere gönüllülere sürekli eğitim ve telefî destek verin;
- Başlangıçta topluluk ve ilgisi olan diğerleriyle yakın istişare ederek daha geniş kurtulma planlarıyla ilişkilendirilen aşamalı bitirme veya geçiş planı geliştirin. Topluluğun aşamalı bitirme ve devir teslimin gerçekleşeceğini başlangıçtan beri bildiğinden emin olun. Mümkün olan en kısa sürede, aşamalı bitirme ve geçişin ne zaman gerçekleşeceğine dair bilgi sağlayın.

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Topluluk destekli ÇDM'lere giden çocukların sayısı		(8) Ortalama sayı örneği:
2. Aşağıda belirtilen eylem göstergelerinde belirtilen hedefleri karşılayan topluluk destekli ÇDM'lerin oranı	%100	-2 yaş altı çocuklar bir yetişkin olmadan katılmamalıdır.
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	-2-4 yaş arası en az iki yetişkinle katılan 15 kişi
3. Güvenlik ve erişilebilirlik kriterlerini karşılayan ÇDM'lerin oranı (ülkede belirlenecektir.)	%100	-5-9 yaş arası iki yetişkinle katılan 20 kişi
4. Farklı türde engellilere erişilebilir hale getirilen ÇDM'lerin oranı	%100	-10-12 yaş arası iki yetişkinle katılan 12 kişi
5. Dahil olma konusunda başlangıç ve takip koçluğu alıp, ÇDM'lerde çalışan animatörlerin oranı	%90	-13-18 yaş arası iki yetişkinle katılan 18 kişi
6. Erkek ve kız çocukları ve aileler tarafından belirlenen ihtiyaçlara dayanarak yaşa uygun ÇDM aktivitelerinin gerçekleştirildiği ÇDM'lerin oranı	%80	
7. Kız ve erkek çocuklarıyla ve ailelerle performansın görüşülmesine yönelik her bir ÇDM için her ay yapılan tartışma oturumlarının sayısı	1	
8. ÇDM aktivitelerinde, eğitilmiş her bir amatöre ortalama sayıda bir çocuk düşmektedir.	Evet	

KILAVUZ NOTLAR

1. Uygunluk:

Eğer çocuklar; resmi veya gayri resmi eğitim, koruma ve psiko-sosyal destek ihtiyaçlarına yönelik ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik başka yollara erişebiliyorlarsa ÇDM'lere gerek olmayabilir. Bazı ortamlarda ÇDM'ler uygun olmayabilir çünkü bu mekânlar çocukların silahlı kuvvet veya gruplar tarafından saldırıya uğrayabileceği veya alıkoymaya asker yapılabilecekleri, kız çocuklarının cinsel istismara uğrayabileceği mekânlar olabilir. Bazı durumlarda bir yapı inşa etmeden çocukların bir araya gelmesini, oynamasını ve grup faaliyetlerinde bulunmasını sağlayacak güvenli bir alanın olması yeterlidir. ÇDM'lere ihtiyaç varsa bunların etkili şekilde nasıl yapılacağı tespit edilmelidir. Tespit sürecinde öne çıkan güvenlik ve emniyet sorunlarına, ÇDM'leri geliştirirken ve uygulamaya konarken öncelik verilmelidir. Aynı zamanda çocukların birbirine satışması veya birbirini tehdit etmeleri gibi çocukların kendileri tarafından ortaya konabilecek güvenlik problemlerinin farkında olunması önemlidir.

2. Özel Gruplar:

ÇDM'ler tüm çocukların desteklenmesine ve hakkaniyetin ve kaynaştırmanın geliştirilmesine yönelik önemli bir fırsat sağlamaktadır. En yüksek risk altındaki çocukların belirlenmesine ve onları diğerlerinden ayırmadan ve etiketlemeden onlara ulaşılmasına yönelik adımlar atılması önemlidir. Farklı etnik kökene, hayat koşullarına, engel durumuna vs. sahip kız ve erkek çocuklarının özel ihtiyaçları da karşılanmalıdır. Hizmet sağlayıcılarının müdahalelerinin, bu grupların ihtiyaçlarını dikkate alacak şekilde tasarlanması gerekir.

3. Yaş ve Cinsiyet Hassasiyeti:

Farklı bir yaş gruplarından kız ve erkek çocuklarına ÇDM'ler gibi programların tasarlanmasında, yönetilmesinde ve incelenmesinde yer almalarına yönelik adil yollar verilmelidir. Bazı ergen kızlar için oyun oynamak uygun görülmebilir ve onlar akranlarıyla konuşmaktan daha fazla yararlanabilirler. Aynı cinsiyetten akranlardan oluşan tartışma grupları, cinsel sağlık, aşk, ilişki ve eş koruma stratejileri gibi konularda fikirlerini ve sıkıntılarını paylaşmalarına imkân tanıdığından genç insanları cezbedebilir. Acil durumun niteliğine bağlı olarak bazı gruplara daha fazla dikkat edilmesi gerekebilir (Örneğin; psiko-soyal desteğe ihtiyaç duyan bebekler ve küçük çocuklar).

4. Engellik (Yeti Yitimi) Farkındalığı:

Engelli çocuklar, fiziksel, çevresel veya sosyal bariyerler sebebiyle ÇDM'lere sıklıkla kolay erişemezler. Aileler toplumsal etiketlenme korkusuyla veya ÇDM'lerin engelli çocuklar için de yapıldığını bilemedikleri için çocuklarını ÇDM'lere gönderirken rahat hissetmezler. ÇDM'ler açarken ve bunları yürütürken bu noktanın açığa kavuşturulması önemlidir. Çeşitli sakatlık durumlarına sahip çocukların ihtiyaçlarına özellikle dikkat edilerek animatörlerin aktiviteleri tüm çocukları kapsayacak şekilde nasıl uyarlayacaklarına dair eğitim düzenlenmelidir. Çocuk başına düşen animatör oranı, buna göre uyarlanabilir.

5. Oyun:

ÇDM'ler eğlenceli olmalıdır ve oyun oynama hakkını geliştirmelidir. Aşırı yükten kaçınılması için ÇDM'lerin ilk olarak temel oyun ve rekreasyon aktivitelerine odaklanmalarında fayda vardır. Daha sonra ÇDM'ler ekstra destek isteyen bireysel veya küçük çocuk gruplarına yönelik sevk mekanizmaları kurulması veya aktiviteler düzenlenmesi gibi daha ileri düzey aktiviteleri uygulamaya koyabilir. Çocukların ÇDM'lerde hangi oyun aktivitelerinin olması gerektiğine söz hakları olmalıdır. Bu geleneksel oyunları da kapsamalıdır. Oyuncak yapma ve yaşlı annelerin, büyükannelerin ve yaşlıların merkeze küçük çocuklara şarkı söylemeye ve hikâye anlatmaya davet edilmesi gibi aktiviteler aracılığıyla topluluk katılımı desteklenmelidir. Tüm yaş ve engel gruplarından çocuklara yönelik uygun oyunlar, şarkılar ve resim aktiviteleri düşünmeye çalışın, bunlar çocukların kişilik ve sosyal becerilerini geliştirecektir ve sadece sonuçlardan ziyade onların katılımlarına odaklanacaktır (Bkz. 10. Standart).

6. Okullar:

ÇDM'lerin onlarla rekabet etmediğinden aksine onları tamamladığından emin olmak amacıyla resmi okullarla eşgüdüm sağlayın. Okullar tekrar açıldığında farklı yaş gruplarından çocuklara yönelik zaman aralıklarının mevcut olduğunu temin edin Bu kapsamda küçük çocuklara yönelik gün içerisinde aktiviteler ve okul sonrası programlar düzenlenmesi vs. olabilir. Aktivitelere yönelik açık ve güvenilir plan olmalıdır.

7. Ebeveynler:

Çocuk bakımı ve korunmasına yönelik olarak ebeveynlerin psiko-sosyal refahı önemlidir. ÇDM'lerde aynı zamanda ebeveynlere destek oturumları planlanabilir. Bu kapsamda yerel hizmet sunucularının anne ve babalara yönelik çocuk bakımı konusunda bilgilendirme oturumları olabilir. Engelli ebeveynler de dahil edilmelidir ve oturumlar herkesin erişebileceği şekilde olmalıdır.

8. Kapasite Oluşturma:

Etkili ÇDM çalışanlarının hem yüksek motivasyonu hem de uygun becerileri vardır. Hedef grupların istenilen karışımına sahip olunması amacıyla kadın ve erkekler eşit oranda istihdam edilmelidir. Eğitim ve aynı zamanda koçluk yapmayı kapsayan devam eden bir sürecin bir parçası olarak ÇDM'lerde çalışan herkes başlangıç eğitimi almalıdır. Eğitim kapsamında çocukların korunmasına ve oyun oynamanın onlar için kolaylaştırılmasına özel ilgi verilmelidir. Zamanla ÇDM çalışanları yeni beceriler edindikçe ÇDM'lerde ve ÇDM'ler aracılığıyla yapılan işleri zenginleştirmede daha güçlü bir pozisyona geleceklerdir.

9. İzleme:

ÇDM'lerin gelişimlerinin izlenmesi amacıyla ve topluluk farkındalık düzeyleri, aktivitelerin kalitesi, güvenlik, lojistik destek vs. gibi konulardaki boşlukların belirlenmesi amacıyla ÇDM'ler sürekli olarak izlenilmelidir. ÇDM'ler aynı zamanda çocukların refahının düzenli olarak izlenmesine yönelik merkezi bir nokta olarak görülebilir. İzleme ve değerlendirme konularında deneyimli kişiler; ÇDM'leri onlar içerisinde gerçekleşen aktivitelerin kız ve erkek çocuklarının hayatlarında anlamlı değişiklik yapıp yapmadığının, bunların kapsayıcı olup olmadıklarının ve istenilen amaçları başarıp başarmadıklarının görülmesi açısından değerlendirmelidir.

KAYNAKÇA

- Child Protection SubSector for Sudan (2011). *Minimum Standards for CFS and Children's Centres - Sudan*
- Christian Children's Fund (2008). *Starting Up Child Centered Spaces in Emergencies: A Field Manual*
- IASC, INEE, Global Protection Cluster, Global Education Cluster (2011). *Guidelines for Child-friendly Spaces in Emergencies*
- IFRC and Save the Children Denmark (2012). *The Children's Resilience Programme – Psychosocial support in and out of school: Booklet 1 Understanding Children's Wellbeing.* (2012)
- Save the Children (2008). *Child-friendly Spaces in Emergencies –a Handbook for Save the Children staff*
- Terre des Hommes (2009). *20 games with a psychosocial aim*
- UNICEF (2009). *A practical guide for developing Child-friendly Spaces* (2009)
- Convention on the Rights of the Child (1989)
- www.mhpss.net

18. STANDART

DIŞLANAN ÇOCUKLARIN KORUNMASI

Dışlanma birey veya grup olarak çocukların toplumda tam bir rol oynamalarından tamamen veya kısmen dışlanması süreçleri olarak tanımlanmıştır. Dışlanma genel olarak sosyal ilişkilere odaklanmasına rağmen maddi yoksunluk ve korunmasızlık döngülerine de girmektedir. Dışlanma yaygın olarak engelli olma, kendisine ayrımcılık yapılan bir grubun (dini veya etnik azınlık) yesi olma gibi damgalanan (etiketlenen) sosyal statüyle; cinsiyet gibi konulara ilişkin kültürel n yargılarla ve ekonomik dışlanmayla iliŐkilendirilir.

Dışlanma ocuğun haklarına, fırsatlarına ve kaynaklarına erişimini engelleyerek çocuğun tam kapasitede geliŐimini kökten etkiler. DıŐlanınan ocuklar Şiddet, istismar, sömürü ve ihmale karşı daha korunmasızdırlar. İnsani krizler ve müdahaleler bu dışlanma döngülerini daha kötü hale getirebilir ve yeni dışlanma tabakaları oluşturabilir veya tam tersi olarak değişime yönelik fırsatlar sunabilir.

STANDART

İnsani ortamlardaki tüm kız ve erkek çocuklarının temel hizmetlere ve korumaya erişimleri vardır ve dışlanmanın sebepleri ve yolları belirlenir ve ele alınır.

TEMEL EYLEMLER

Hazırlıklı Olma

- DıŐlanınan grupların ve dışlanmanın sebeplerinin ve sonuçlarının belirlenmesi amacıyla acil duruma hazırlıklı olmaya dair masa başı incelemesini ve diğer ilgili bilgi ve verileri kullanın ve analiz edin;
- Ulusal ocuk koruma sisteminin haritasını çıkarın –dıŐlanınan çocuklara ulaşmak ve onları korumak amacıyla- kapasitesini tespit edin ve acil durumlar esnasında çocukların korunmasını baltalayacak boşlukları belirleyin
- Toplum desteği ve hizmetlerinin haritasını çıkarın ve dıŐlanınan çocukların özel ihtiyaçlarına yönelik hizmet sunan insanlar ve organizasyonlar arasındaki sevk mekanizmalarını geliştirin
- Engelli ocuklar, yatılı bakımdaki çocuklar, sokaklarda yaşayan ve alıŐınan çocuklar ve diğer dışlanmış gruplarla alıŐınan kuruluşlar gibi özel hizmet sunucularının ocuk koruma kapasitelerini oluşturun

MÜDAHALE

- Dışlanmış çocuk gruplarına ve muhtemel ayrımcılıktan sıkıntı çekenlere ilişkin tüm aktivitelerde daima çocukların en yüksek yararını ve "hiçbir zarar verme" ilkesini dikkate alın ve onları dahil etmeye çalışırken onların etiketlenmelerinden kaçının;
- Özellikle korunmasız ve dışlanmış çocuk gruplarının belirlenmesi amacıyla çocuk koruma hızlı tespit sürecini kullanın ve çocuk koruma müdahale stratejileri ve fon taleplerini geliştirirken onların özel ihtiyaçlarının karşılandığından emin olun. Tespitlerde, görünmeyen potansiyel çocuk gruplarını dikkate alın
- Çocukların dışlanmasına sebep olan toplumsal, davranışsal ve fiziksel engellerin ve aynı zamanda bilgi engellerinin belirlenmesi amacıyla ve dışlanmanın sonuçlarını ve dışlanmanın ele alınmasına yönelik fırsatların belirlenmesi amacıyla topluluk düzeyindeki tüm tarafları katılımcı tespit sürecine dahil edin;
- Nüfus hakkında toplanan bilginin dışlanan grupları da kapsadığını ve yaş, cinsiyet, ırk, sağlık, sakatlık, sosyal durum ve aynı zamanda çevresel ve sosyal bariyerler gibi dışlanmanın özel karakterlerinin belirlenmesi amacıyla bilginin sınıflandırıldığını temin edin. LGBTI (Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Transeksüel ve İnterseksüel çocuklar) çocuklar veya tecavüz sonrası doğran çocuklar gibi dışlanma riski altındaki çocuklar hakkında bilginin özellikle gizli olarak tutulması gerekebilir.
- Vaka yönetimi sistemlerinde, dışlanan çocuk gruplarının dikkate alındığını temin edin ve bu tür çocuklara erişimin ve bu tür çocukların dahil edilmesine geliştirilmesine yönelik farklı stratejiler konusunda vaka yöneticilerine eğitim verin (Bkz. 15. Standart)
- Topluluk destek girişimlerinin topluluk temelli çocuk koruma mekanizmalarına bağlı olduğunu ve çocuk koruma sorunlarını belirlenen yerlere sevk edebilmelerini temin edin;
- Dışlanmış çocuklara ulaşmanın ve akran desteğinin geliştirilmesi amacıyla çocuklar ve gençlik grupları ile birlikte çalışın ve onların sosyal aktivitelere katılımlarını ve sosyal kaynaklara erişimlerini geliştirin;
- Dışlanan grupların kaynaştırılmasının geliştirilmesi ve dışlanan çocukların ve ailelerinin mevcut destek hizmetlerini bildiğinin temin edilmesi amacıyla çocuklarla, yetişkinlerle ve etkiye sahip topluluk üyeleriyle birlikte çalışın
- Çocukların onların yaşlarını, cinsiyetlerini, dillerini, inançlarını, engel durumlarını dikkate alan uygun bilgilere erişebilmelerini (görme engellilere yönelik radyo yayınları aracılığıyla) temin edin ve dışlanan gruplara (yatılı bakım ve gözaltındaki çocuklara veya sokaklarda yaşayan çocuklara yönelik) bilgi vermeyi hedefleyin;
- Sağlık, eğitim geçim kaynağı gibi temel hizmetlerin dışlanmış çocuklar için erişilebilir olduğunun temin edilmesi amacıyla sektörler ötesi çalışmalar yürütün ve mevcut ve muhtemel bariyerlerin ele alınmasına yönelik uygun eyleme geçin;

- İnsani eylem sektörlerinin dışlanmış çocukların program planlamasına dahil edilmesi için adımlar atmasına yönelik savunuculuk yapın (Örneğin; tüm müdahalelerde Engelli Hakları Sözleşmesi'nde belirtilen "evrensel tasarım" ve "makul konaklama" şartlarına yönelik kampanya yürütün);
- Karar almaya yönelik forumlarda dışlanmış çocuk ve grupların katılımını geliştirin ve destekleyin
- Dışlanmış gruplardan insanların istihdam edilmesine yönelik kampanya yürütün;
- Dışlanmış insanların temsilcilerini program değerlendirme sürecine dahil edin.

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1.Koruma hizmetlerine erişimi olan, belirlenen dışlanmış çocukların yüzdesi	%80	(1)"Erişim"in bağlamda belirlenmesi gerekir; paydanın hizmetlere ihtiyacı olduğuna inanan çocuklarla sınırlı olup olmayacağı dahil olmak üzere. Hizmet türleri de bağlamda belirlenebilir.
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
2.dışnmanın haritasının çıkarıldığı ve sebeplerin, sonuçların, engellerin ve fırsatların belirlendiği toplulukların sayısı	Ülkede belirlenecektir.	(3)Hangi dışlanan grupların veya hizmetlerin olacağı bağlamda belirlenebilir.
3.Dışlanmış gruplara yönelik kapsamlı hizmet ve desteği olan toplulukların yüzdesi	%100	
4.Dışlanmış çocuklara ulaşılmasına yönelik katılımcı girişimleri olan toplulukların yüzdesi	%100	

KILAVUZ NOTLAR

1. Yaygın Biçimde Dışlanmış Çocuklar:

Genelde dışlanmış olarak belirlenen çocuk kategorileri arasında engelli çocuklar, evin reisi olan çocuklar, LGBTI çocuklar, sokaklarda yaşayan ve çocuklar, tecavüz sonrası doğan çocuklar, etnik ve dini azınlıkların çocukları, HIV'den etkilenen çocuklar, yetişkin kızlar, çocuk işçiliğinin en kötü biçimindeki çocuklar, uygun bakım almayan çocuklar, gayri meşru çocuklar, yatılı bakımda veya gözetiminde yaşayan çocuklar vardır. Çocuklar hayatlarının farklı alanlarında dışlanmayla yüzleşebilirler. Örneğin; engelli çocuklar; kaynaklardan ve kendi hane halkında yer almaktan ve okullara, topluluk kaynaklarına ve geçim kaynaklarına erişimden dışlanabilirler. Kız çocukları, topluluk hayatından dışlanabilirler ve temel hizmetlerden ve kaynaklardan izole olabilirler. Sokaklarda yaşayan ve çalışan çocukların kendi sosyal çevreleri olabilir fakat toplumun genelinden ve temel hizmet ve kaynaklara erişimden dışlanabilirler.

2. Dışlanmış Çocukların Belirlenmesi:

Acil duruma hazırlı olma esnasında veya acil durum müdahalesinin ilk günlerinde gerçekleştirilen masa başı inceleme ulusal veya yerel bağlamda hangi çocukların yaygın olarak dışlandığına dair bir fikir vermelidir. Çocuk koruma tespitlerinin gerçekleştirildiği yerlerin (yatılı bakım veya tevkif evleri gibi) ve sorulacak soru türlerinin planlanması için bu bilgi birikimini kullanın. Daha sonra acil durum bağlamında dışlanmanın özelliğini ve boyutunu belirleyin. Bu belirlendikten sonra takip ve desteğe yönelik program alanında bireysel dışlanmış çocukların belirlenmesi amacıyla topluluk temelli tespitleri ve ulaşım faaliyetlerini kullanın. Kamp yönetim yapılarıyla ve BM Mülteciler Yüksek Komiserliği ve Uluslararası Göç Örgütü gibi kurumlarla nüfus kayıt çalışmalarının yaygın dışlanmış grupları (Örneğin; engelli çocuklar veya uygun bakım almayan çocuklar) taradığının temin edilmesi amacıyla birlikte çalışın. Dışlanmanın nedenlerinin, sonuçlarının, fırsatlarının ve tehditlerinin haritasının çıkarılması amacıyla topluluk düzeyinde daha detaylı çalışmalar yapılabilir.

3. Dışlanmış Çocukların İnsani Koruma ve Desteğe Erişimi:

Bu durum sıklıkla dışlanmış çocuklardan esirgendiğinden tüm çocukların aynı düzeyde insani korumaya erişmeleri desteklenmelidir. Bariyerlerin üstesinden gelinip erişme izin verilmesi amacıyla özel tedbirler gerekebilir. Bu kimlik belgeleri olmayan veya yetişkin bir vasi tarafından temsil edilmeyen çocukların da dahil edilmesini temin etmeye yönelik savunuculuk gerçekleştirerek ve ayrımcılıkla mücadele faaliyetleri gerçekleştirerek bu çocuklara veya gruplara erişim hizmetlerini kapsayabilir. Uygun olan yerlerde yaygın insani hizmetlerin ayrı ayrı verilmesinden kaçının. Çocuklar özel ihtiyaçlarına (Örneğin; uzman tıbbi hizmetler, mobil ve duyuşal yardımlar veya geçici bakım hizmetleri) göre uzmanlık hizmetlerine ulaşmalarında desteklenmelidir. Uzmanlık ve erişim hizmetlerinin çocukları daha fazla etiketlemeyecek şekilde yapıldığını temin etmeye dikkat edin.

4. Engelli Çocuklar:

Yürüme, görme, duyma, iletişim kurma ve/veya hatırlama zorluğu çeken çocuklar; acil durumlar esnasında terkedilmeye, ihmal edilmeye ve sömürülmeye daha açıktırlar ve insani tespitlerde ve müdahalelerde nadiren dikkate alınırlar. Onların insani yardım programlamasına dahil edilmesi; onların birçok ihtiyacının, karakteristik özelliklerinin ve yaşam koşullarının analiz edilmesini ve program döngüsünün her aşamasında aktif katılımlarının temin edilmesini kapsar. Genel insani yardım hizmet sunucuları; engelli Çocuklarla çalışmaya ve onların dahil edilmesine ilişkin kapasitelerini artırmalıdır. Programlama faaliyetleri, aile merkezli bir yaklaşımı benimsemelidir ve ailenin kendi kendine güvenen duruma gelmesine yardım etmelidir. Topluluk temelli mekanizmalardaki veya kamp yönetimlerindeki odak noktası olan insanların belirlenmesi ve engelli çocuklarla çalışma konusunda eğitilmesi gerekir.

İletişim ve medya stratejileri çocukların bilgiye erişimlerine imkan tanımalıdır (Örneğin; radyo yayınları, hoparlör anonsları ve engelli ağırları vasıtasıyla mesajlar yayarak).

5. Makul Uyumlaştırma ve Evrensel Tasarım:

Bunlar engelli insanların ihtiyaçlarının programın planlanmasında ve uygulamaya konulmasında dikkate alındığını temin eden ilkelerdir. Engelli Hakları Sözleşmesi makul uyumlaştırmayı engellilerin tüm insan haklarından diğer insanlarla aynı ölçüde faydalanmasını temin eden “gerekli ve uygun değişiklik ve ayarlama” olarak tanımlar. Engelli Hakları Sözleşmesi, evrensel tasarımı ise uyarlama ve özel tasarım ihtiyacına gerek duymadan “ürünlerin, çevrenin, programların ve hizmetlerin mümkün olan en üst ölçüde tüm insanlar tarafından kullanılabilir olacak şekilde tasarlanması” olarak tanımlar. Engelli çocukların dikkate alındığından ve ele alındığından emin olunması amacıyla bunlar tüm insani yardım programlarına dahil edilmelidir. Bunu yapmadaki başarısızlık insani programlara Engelli Çocukların dahil edilmesi uygulamasını baltalar ve bir ayrımcılık türüdür.

6. Sokaklarda Yaşayan ve Çalışan Çocuklar:

Tehlike altındaki birçok çocuk; şiddetten, istismardan, sömürden ve ihmalden kaçmak amacıyla veya fırsat, hizmet ve kaynak arama amacıyla kentsel alanlara taşınır. Bu çocuklardan bazıları kendilerini şiddete ve istismara karşı daha korunmasız olacakları ve hizmetlerden yoksun olacakları sokaklarda bulurlar. Bir acil durum esnasında bu çocuklar topluluk dışı kuruluşlar oldukları için ve bilgiye erişimden yoksun oldukları için insani korumadan ve destekten dışlanmış olmaya devam edebilirler. Acil durumlar aynı zamanda sokaklara taşınan çocukların sayısını da artırabilir. Sokaklarda Yaşayan ve Çalışan Çocukların onları insani yardım programlarına dahil etmeye çalışan çabaları daha karmaşık hale getiren ihtiyaçları vardır ve bu çocuklar mobil kalmaya eğilimlidirler. Bazı bağlamlarda etkililiğini kanıtlayan yaklaşımlar arasında birebir erişim, öğrenme ve psiko-sosyal desteğe yönelik olarak “mesai dışı” hizmet sunumu, çok sektörlü vaka yönetimi sunumu, hizmet sunucuları, işverenler ve yetkililerle kampanya yürütülmesi ve aile meditasyonu sağlanması vardır.

7. HIV’den etkilenen çocuklar:

HIV hastası olan veya HIV hastası olan hane halkından biriyle yaşayan çocuklar dışlanmaya özellikle açıktırlar. HIV ile ilişkilendirilen etiketleme ve ayrımcılık, onların hizmet ve desteklere erişememesine ve topluluklarından dışlanmasına neden olur. HIV’nin birey ve hane halkı geçimi üzerindeki etkisi yoksulluğa sebep olabilir ki bu da dışlanma döngüsünü daha da artırır. Bu çocukların ve hane halklarının gizliliği sürdüren ve mümkün ölçüde etiketlenme riskini azaltan şekilde koruma ve yardım programlarına dahil edilmesine özel önem verilmelidir. Bilgilendirme kampanyaları ayrımcı tutumlara karşı çıkmalıdır ve topluluk kabulünü ve desteğini geliştirmelidir. Sağlanan daha geniş hizmetlere özel hizmetler dahil edilmelidir. HIV hastası olan çocuklar, kendilerini koruma becerilerini geliştirecek hayat becerileri eğitimine dahil edilmelidirler.

8. Çocuk Katılımının Teşvik Edilmesi

Dışlanan çocukların topluma katılmaları ve korunmalarının güçlendirilmesi açısından kendi hayatlarını ilgilendiren konulara bu özellikteki çocukların dâhil edilmelerinin teşvik edilmesi hayati önem taşır. Ne var ki, katılım aynı zamanda bu çocukların ayrımcılığa ve şiddete maruz kalma ya da kendilerini tamamıyla güçsüz hissetme risklerini de beraberinde getirir. Değinilen riskleri oluşturan arka plan ve güç yapılarının dikkatle incelenmesi gerekirken, dışlanan çocukların katılmaları teşvik edilmeden önce bunu sağlayacak kapasitenin oluşturulması gerekir. Çocuk katılımın hedefleyen programlar ayrıca çocukların öz saygılarına, dayanıklılıklarına ve sosyal becerilerini de destek vermelidir. Bu özellikteki çocukların toplumsal etkinliklere katılmalarını teşvik ederken çocuk grupları ve akran destek mekanizmalarından da yararlanılabilir.

9. Örgütsel Politika ve Eylemlerde Katılımın Teşvik Edilmesi:

İnsani eylem kurumları için çalışan dışlanmış gruplardan personele sahip olunması, ayrımcılık gözetmemenin aktif olarak teşvik edilmesi; dışlanmaya ilişkin konuların anlaşılmasını geliştirir, iletişimi artırır ve pozitif ilişkilerin kurulmasını sağlar. Bunun başarılabilmesi için toplumdaki tüm gruplardan istihdamın teşvik edilmesinde ve engelsiz bir iş ortamının sağlandığından emin olunmasında politika ve prosedürlerin geliştirilmesi gerekir. Bu politika ve prosedürler aşağıdakileri kapsayabilir:

- Olumlu eylem stratejileri
- Engelli personele yönelik işyerinde yapılan değişiklikler
- Şikayet prosedürlerinin uygulamaya konması
- Farkındalık yaratılması ve personelin ayrımcılık konusunda eğitilmesi
- Tüm personele yönelik kariyer geliştirme bu fırsatlarının ayarlanması

KAYNAKÇA

- UNHCR (2011). *Working with Persons with Disabilities in Forced Displacement*
- WHO (2001). *International Classification of Functioning, Disability and Health*
- Wordsworth, D., McPeak, M. and Feeny, T. (2005) *Understanding Children's Experience of Poverty: An Introduction the DEV Framework*
- Convention on the Rights of the Child (1989)
- Convention on the Rights of People with Disabilities (2006)

ÇOCUK KORUMANIN
DİĞER İNSANİ
SEKTÖRLERDE
YAYGINLAŞTIRILMASINA
YÖNELİK STANDARTLAR

ÇOCUK KORUMANIN DİĞER İNSANİ SEKTÖRLERDE YAYGINLAŞTIRILMASINA YÖNELİK STANDARTLAR

Çocuk koruma neden yaygınlaştırılmalıdır?

Çocukların güvenliğine ve refahına yönelik birçok tehdit, diğer tüm sektörlerdeki insani yardımının zamanında ve hassas biçimde sağlanması aracılığıyla azaltılabilir veya ortadan kaldırılabilir. Bunun yanında şiddet, sömürü, istismar ve ihmalin farklı biçimlerinden kurtulup hayatta kalan çocuklara yönelik yeterli ve kapsamlı bir müdahalenin sağlanması için insani müdahalenin tüm sektörleri önemlidir. Acil insani müdahale sonrasında kurtulan çocukların etkili rehabilitasyonuna ve entegrasyonuna tüm insani sektörlerin bir katkısı vardır.

Çocuk korumanın “yaygınlaştırılması” veya çocuk koruma hususlarının insani yardımın tüm yönlerini bilgilendirdiğinin temin edilmesi, tüm insani yardım çalışanlarının yaptıklarının çocuk koruma etkilerinin en üst seviyeye çıkarılmasına yardım eder. Aynı zamanda çocuklara yönelik risklerin çocukların güvenliklerini ve refahını doğrudan dikkate almadan tasarlanan programlar tarafından kasıtsız olarak artırılması durumlarını en aza indirir. Başka bir deyişle çocuk korumanın yaygınlaştırılması, “hiçbir zarar verme” ilkesi ile uyumun bir parçasıdır.

Bu Standartlar neleri kapsamaktadır?

Bu standartları kapsadıkları insani sektörlerde çalışanlara yönelik genel kılavuz sağlamaz-bu kılavuz ilgili Sphere standartları veya INEE standartları gibi her bir sektöre yönelik ilgili standartlarda bulunabilir. Fakat bu standartlar:

- İnsani yardım ve çocuk koruma arasındaki “gizli” bağlantıların bazılarını açıklar (örneğin; ailelerine yardımın çocukların daha güvenli olmasını sağlayacağı gibi)
- Kapsanan her bir sektörde çocuk korumanın doğru biçimde ele alındığının temin edilmesi amacıyla çocuk koruma çalışanlarına yönelik önerilen temel eylemleri ve diğer insani yardım çalışanlarına yönelik eylemleri listeler
- Standartlara ulaşılmasına yönelik ilerlemenin tespit edilmesi amacıyla hedeflerle birlikte muhtemel göstergelerin bir menüsünü sunar
- Diğer sektörlerdeki çalışanların programlarının çocuklar tarafından erişilebilir ve yararlı olmasını nasıl temin edeceklerine dair rehberlik sağlar.

Çocukların korunduğunun temin edilmesinde kim sorumludur?

İnsani krizler dâhil olmak üzere her zaman çocukların korunmasından devletler sorumludur. Tüm insani yardım çalışanları, eylemlerinin çocukları hiçbir şekilde riske atmadığının ve uyguladıkları programların çocukların güvenliğini ve refahını mümkün ölçüde artırdığının temin edilmesinden sorumludur.

Bunun önemli bir yönü, yaşları, cinsiyetleri ve şartları ne olursa olsun tüm çocukların temel hizmetlere erişimlerinin olmasının temin edilmesidir. Çocuklar etkilenen nüfusun büyük kısmını (bazen çoğunluğu) oluşturdukları için yetişkinler için olduğu kadar bu çocuklar için de aynı hizmetlerin erişilebilir olması mantıklıdır.

Bir diğer önemli nokta ise her insani müdahalenin amacının bir parçasının çocuklar dâhil olmak üzere etkilenenlerin güvenliğinin ve refahının sürdürülmesi veya geliştirilmesi olmasıdır. Örneğin; ailelerin geçim imkânlarının düzeltilmesine yönelik çabalar çocukları ve aileleri birlikte tutmada güçlü bir etkiye sahip olabilir. Benzer olarak doğru zamanda ve doğru yerde temiz su sağlanması – çocukların su toplamadaki rolü ve aynı zamanda diğer rolleri ve ihtiyaçları başlangıçtan itibaren dikkatli şekilde düşünülürse- çocukları tehlikeden koruyabilir.

19. STANDART

EKONOMİK İYİLEŞME VE ÇOCUK KORUMA

Ekonomik eylem; -mesleki beceriler eğitimi, nakit transferleri ve fonlar sağlanması, işletmelerin geliştirilmesi ve mikro finans girişimleri- acil durumlardan etkilenen nüfusun gelirini istikrara kavuşturur ve artırır. Etkili programlar, SeeP Ağları'nın (Küçük İşletmeler Eğitim ve Geliştirme Ağı) Asgari Ekonomik Kurtulma Standartları'na dayandırılır. Bu programların; özellikle anneler doğrudan faydalandığında, yetişkinlere yönelik geçim imkanları oluşturmada kullanıldığında ve insanların geçimlerinin korunmasına yönelik eylem mevcut stratejilere dayandığında çocuklar üzerinde koruyucu etkileri vardır.

Fakat programlar hane halkı düzeyinde etkili olduğunda bile ekonomik müdahale yüzünden sömürülme veya okuldan ayrılmak zorunda kalma riskleri dahil olmak üzere çocuklara yönelik birçok riski artırabilir. Bir vasiinin ekonomik iyileşme müdahalelerine erişmek için çalışmak zorunda olduğu yerlerde çocukların da evden birlikte götürülmesi dahil olmak üzere bu durum ebeveynlerin çocuklarına bakmasında azalmaya neden olabilir. Bazı çocuklar ya kardeşleri için ya da hasta veya yaşlı yetişkinler için bakıcı durumundadırlar. Bu çocukların doğrudan yaşam desteği almaları gerekir.

Ekonomik iyileşme müdahalelerinin, çocuk koruma sorunlarının en baskın olduğu hane halklarına ulaşmasının temin edilmesi ve bu müdahalelerin çocukların aileleriyle kalma şanslarını artırmasının ve çocukları tehlikeli çalışma veya diğer sömürü durumlarından korumasının temin edilmesi amacıyla duruma uygun eylem gerekir.

STANDART

Ekonomik iyileşme programlarının tespitinde, tasarımında, izlenmesinde ve değerlendirilmesinde çocuk koruma sorunları yansıtılır. Çalışma yaşındaki kız ve erkek çocukları ve bakıcıları geçim kaynaklarını güçlendirmeleri için yeterli desteğe erişeceklerdir.

TEMEL EYLEMLER

ÇOCUK KORUMA AKTÖRLERİNE YÖNELİK TEMEL EYLEMLER

- Ekonomik konusunda çalışanlara çocuk koruma tespit bilgisi sunun ve bu bilginin ekonomik iyileşmeye yönelik sonuçlarının tartışılmasına zaman ayrıldığını temin edin;
- İlerlemenin takip edilmesi için bu Standartta önerilen hangi göstergenin kullanılması gerektiğine karar verin;

- Ekonomik iyileşme hakkındaki soruları vasilerle, topluluk üyeleriyle ve çocuklarla yapılan tartışmalara dahil edin ve ekonomik iyileşme çalışanlarını bu tartışmalara katılmaya davet edin. Farklı bakım düzenlemeleri altındaki çocukların şartlarını (Örneğin; yatılı bakımdaki çocuklar, hane halkının reisi olan çocuklar, sokaktaki çocuklar ve engelli çocuklar).
- Ekonomik iyileşme müdahalelerine ihtiyaç duyabilecek çocuklar veya hane halkları konusunda güncel bilgilerin alınması için yerel topluluklarla ve kuruluşlarla eşgüdüm sağlayın;
- Erken iyileşme müdahalelerine erişmek isteyenlere yönelik verilecek bilgi konusunda karar alınması ve destek isteyenlere yönelik bir sevk sistemi kurulması için erken iyileştirme çalışanları ile buluşun;
- Ekonomik iyileşme müdahalelerine ihtiyaç duyabilecek çocukların ve hane halklarının müdahale aldığı temin edin;
- Uygun olan yerlerde çocuk koruma mesajlarına ekonomik iyileşme hakkında bilgiyi dahil edin;
- Çocuk koruma çalışanlarını erken iyileşme eğitimlerine dahil edin;
- Ekonomik iyileşme çalışanlarını çocuk koruma eğitimlerine dahil edin;
- Çocuk koruma ve ekonomik iyileşme konusundaki bilgilerin düzenli olarak incelenmesi için önceden mevcut hangi forumların (ekip veya birlik toplantıları) en yararlı olduğunu belirleyin;
- Yüksek kalitedeki ekonomik iyileşme müdahalelerinin çocukların güvenliği ve refahı üzerindeki etkileri göstermek için çocukların anlatımları dahil olmak üzere örneğe başarı hikayelerini toplayın;
- Afet Sonrası İhtiyaç Analizi veya Çatışma Sonrası İhtiyaç Analizi gibi değerlendirme ve kaynak tahsis süreçlerinde ekonomik iyileşme ve çocuk koruma arasındaki bağlantının araştırılmasına yönelik çalışmalarda bulunun

EKONOMİK İYİLEŞME AKTÖRLERİNE YÖNELİK TEMEL EYLEMLER

- Müdahalelerden yararlananlar arasında özellikle şiddet, sömürü, istismar ve ihmal riski altındaki çocukların olduğunu temin edin. Bunlar arasında yatılı bakımdaki çocuklar, bir veya daha fazla vasisini kaybeden çocuklar, çocuk vasiler ve hane halkının reisi olan çocuklar, sokaktaki çocuklar ve engelli çocuklar olabilir.
- Dışlanmış çocuklara ulaşmak için diğer insani yardım çalışanları ve üyeleriyle birlikte çalışın;
- Etkilenen nüfusun güvenliğini her bir müdahalenin bir alt amacı olarak düşünün
- Çocuklara yönelik çalışmalar konulu yasalar hakkında ekonomik iyileştirme çalışanlarının tam bilgilendirildiğini temin edin;
- Uygun bakımdan (aileye dayalı bakım gibi) dışarı çıkmaya yönelik teşviklerin kontrol edilmesi için tüm planlı faaliyetleri inceleyin. Bunlar arasında yatılı bakımdaki çocukları orantısız şekilde etkileyen müdahaleler, çocuklara evlerinden uzakta istihdam fırsatları yaratılması veya çocuklarına bakmak yerine ekonomik iyileşmeye ulaşmak için ebeveynlerin çalışmaya teşvik edilmesi vardır.

- “iş” programlarına erişemeyen vasilere ve çocuklara kazançları ileten mevcut bir sistem olmadan “iş” programlarının uygulanmasından kaçının;
- Ailelere yardımlara erişmelerine yönelik yardım edin; çalışamayanlar için nakit bağış ve diğer sosyal koruma tedbirleri sağlayın
- Uygun olduğunda yeni çocuklara ve ailelere uyabilecek ve metodoloji ve hedeflerinde uyarlamalar yapılabilecek esnek stratejiler tasarlayın
- Bir sevk sisteminin kurulması ve kullanılması için Çocuk koruma çalışanlarıyla birlikte çalışın böylece ekonomik iyileşme müdahalesine ihtiyaç duyabilecek çocuklar ve aileler desteğe hızlıca erişebilirler
- Müdahalenizin çocukların güvenliği ve refahı üzerindeki olumlu etkilerini göstermek amacıyla çocuk koruma çalışanlarıyla birlikte vaka çalışmaları dahil olmak üzere bilgi toplayın
- Ekonomik iyileştirme konusunda çalışan kişilerin davranış kuralları sözleşmesi veya çocuk korumaya ilişkin diğer politikalar konusunda eğitilmesini ve ilgili hususları imzalamalarını temin edin;
- Çocuk koruma çalışanlarını, onların görüş ve bilgilerinin sonucunda değiştirebilecekleri eğitimlere veya atölye çalışmalarına davet edin.

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Tasarımında, izlenmesinde ve değerlendirilmesinde aile birliği dahil olmak üzere çocuk güvenliği ve refahının yansıtıldığı ekonomik iyileşme projelerinin yüzdesi	%100	
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
2. Tasarım aşamalarında çocuk koruma uzmanlarının olduğu ekonomik iyileşme projelerinin yüzdesi	%90	
3. Dışlanmış çocukların veya hane halkının veya risk altındaki çocukların ekonomik iyileşme desteğine erişimlerini sağlayacak bir sevk sistemi vardır ve kullanılmaktadır	Evet	
4. Çocuk koruma konularında eğitim almış ekonomik iyileşme çalışanlarının yüzdesi	%90	
5. Çocuk korumaya dair yönlerinin çocuk koruma çalışanları tarafından düzenli olarak incelendiği ekonomik iyileşme projelerinin yüzdesi	%90	

KILAVUZ NOTLAR

1. Yapısal Engeller:

Ekonomik iyileşme programlarında ortaya çıkan bu engellilerin anlaşılması gerekir. Çocukların geleceğini etkileyecek ekonomik iyileşme programlarının kapasitesi; cinsiyet eşitsizliği, lehtarların coğrafi izolasyonu, yaş ayırmacılığı, sağlık ve eğitim hizmetlerinin düşük kalitesi, ebeveynlik hakkında bilgi eksikliği, belirli grupların etiketlenmesi (örneğin engelli kişilerin) ve sosyal normlar gibi şartlar tarafından etkilenir. Kurumsal problemler ve yapısal engeller, ekonominin güçlendirilmesi programlarına genelde dahil edilmez.

2. Kız çocukları ve kadınlar:

Birçok bağlamda kadınların; çocukların ihtiyaçlarını öncelikli hale getirmesi erkeklere göre daha fazla muhtemeldir. HIV ve cinsiyete dayalı şiddet gibi birçok riske karşı kız çocukları ve kadınlar daha korunmasızdır fakat ekonomik programlamanın koruyucu faydalarına rağmen birçok durumda onlar dışarıda bırakılır. Çocuk bakım tesislerinin mevcudiyeti, kadın vasilerin programlamada dahil olup olmayacaklarını etkiler. Çocuk bakmakla sorumlu olan kadınlara yönelik en iyi çözümlerin geliştirilmesi için program tasarımcılarıyla hane halkı veya topluluk düzeyinde görüşmeler gerçekleştirin.

3. Tespit ve izleme:

Geçim kaynağı tespitleri; kadınlar, yaşça büyük erkek ve kız çocukları, engelli ebeveynler ve en fazla risk altındaki çocukların vasileri dahil olmak üzere konuyla ilgisi olanları da kapsmalıdır böylece bu tespitler, hane halkının malvarlığı ve gelirinin kaybı sebebiyle görülebilecek olumsuz savunma mekanizmalarını belirleyebilir. Tespitler aynı zamanda ekonomik iyileşme stratejileri tarafından kötü hale getirilebilecek erkek ve kız çocuklarına yönelik koruma risklerini de belirlemelidir. Korunmasızlığın temel sebepleri, maddi malvarlıkları, çalışma ve mallara yönelik yerel talep ve tedarik zinciri fırsatları ilk önce analiz edilmelidir.

4. Nakit transferleri:

Bir acil durum sonrasındaki nakit transferleri ve şartlı nakit transfer programları, korunmasız hane halklarının iyileşmesine yardım edilmesinde temel teşkil edebilir. Bunların bazı grupları daha fazla ötekileştirmediklerinden emin olunması da önemlidir. Doğrudan nakit transferleri hane halkının hepsinin engelli olduğu yerlerde, çocuklara yönelik hiçbir vasinin olmadığı yerlerde, bir veya birden fazla vasinin kaybedildiği veya çocukların çalıştığı yerlerde gerekli olabilir. İşlemlerde yer alanlar tarafından nakit transferlerinin muhtemel süresi hakkında açık bilgi verilmelidir. Herhangi bir eylem çocukların, kadınların ve dışlanmış grupların yararlanacağı şekilde tasarlanmalıdır.

5. İzleme ve değerlendirme:

Geçim kaynağı ve ekonomik iyileşme stratejileri, kısa vadede çocuklara yönelik ölçülebilir sonuçlar vermeyebilir. Bu yüzden uygun olan yerlerde erkeklerle kadınlara yönelik ayrı ayrı göstergeler kullanılmalıdır (tüketilen gıda, okula devam ve çocuk sağlığı verileri gibi). Uygulama süresince müdahalenin çocukların güvenliği ve refahı üzerindeki beklenen ve beklenilmeyen etkileri konusundaki bilgiyi izleme sistemlerinin yakalamasını temin edin. Özellikle şu iki konuyu analiz edin: (1) Aile birliği ve ekonomik iyileşme müdahaleleri arasında herhangi bir karşılıklı ilişki var mıdır? (2) Eğitime erişim, çocuk işçiliği oranları ve iyileşme müdahaleleri arasında herhangi bir karşılıklı ilişki var mıdır? Paralel çabalardan kaçınılması amacıyla bilgilerinizi paylaşın ve işin eşgüdümünü sağlayın.

6. Ek (Tamamlayıcı) Uzmanlık:

Çoğu çocuk koruma kurumu etkili, piyasaya dayalı programdan yoksun olduğundan ve bu programlama konusunda uzmanlaşmış kurumlar da çocuk koruma konusundaki uzmanlıktan yoksun olduğundan kurumlar en iyi yapabildiklerini sunmaya odaklanmalıdır ve geri kalanın sunulmasında ise ortaklıklar oluşturmalıdır.

7. Programın tasarımı:

Piyasaya dayalı yaklaşımın bir parçası olarak ekonomik iyileşme stratejilerini hayata geçirenler, sadece lehtarların kendi seçimlerine güvenecektir; bu da sadece seçme imkanı olanların seçtiği programlarla sonuçlanacaktır. Çocuk koruma kuruluşları mümkün olduğu ölçüde daha fazla korunmasız hane halklarının kapsanması için bu stratejilerin tasarımını etkilemeyi amaçlamalıdır. Aynı zamanda kendilerine ulaşamayan aileleri belirlemelidirler ve onları yardımıyla buluşturmalıdır. Çoğu program yetişkinleri hedef almasına rağmen yaşça büyük ergenler de beceri eğitimi, birikim planları, çıraklık ve diğer faaliyetlerden doğrudan faydalanabilirler. Çocuklara yönelik ekonomik iyileşme programlarının tasarımı; asgari çalışma yaşı ve mesleki eğitim konusundaki ulusal yasalara ve zorunlu eğitim döneminin tamamlanmasına saygı göstermelidir. Bunlar, mevcutsa yasal çerçevenin (yasalar çiğnendiğinde izleme dahil olmak üzere) güçlendirilmesine yönelik bir fırsat sunar.

8. Tektipleştirme:

Erkek ve kadınlar hangi işi yapacaklarını veya hangi bilgileri öğreneceklerini tercih edebilme imkânına sahip olmalıdırlar ve onların geleneksel olarak sadece karşı cins tarafından icra edilen işlerde geçimlerini sürdürmelerine izin verilmelidir. Kız çocuklarını dikiş nakış veya örgü gibi düşük ücretli işlere koymaya ve erkek çocuklarına ise daha büyük ekonomik potansiyele sahip tamircilik veya marangozluk gibi işler konusunda eğitim verme eğilimi vardır. Özellikle ailenin bir reisi (para kazananı) yoksa kız ve erkek çocuklar, ekonomik olarak ümit verici faaliyetlerde yer almaya eşit oranda ihtiyaç duyarlar. Geleneksel tutumlar ve normlar dâhil olmak üzere mevcut yerel bağlamın anlaşılması, tek tipleştirmeden kaçınılması için daha hassas ve etkili programlama imkânı sağlayacaktır ve uzun süreli bir etkiye sahip olacaktır.

KAYNAKÇA

- Betcherman, G., Godfrey, M., Puerto, S., Friedrike, R. and Straverska, A. (2007) *A Review of Interventions to Support Young Workers: Findings of the Youth Employment Inventory*
- CPC Livelihoods and Economics Strengthening Task Force (2011). *The impacts of Economics Strengthening Programs on Children*
- IASC (2006). *Women, Girls, Boys and Men: Different needs – Equal Opportunities. IASC Gender Handbook in Humanitarian Action.*
- The Cash Learning Partnership, Save the Children, Women's Refugee Commission (2012) *Child Safeguarding in Cash Transfer Programming: A Practical Tool*
- The Cash Learning Partnership, Save the Children, Women's Refugee Commission (2012). *What Cash Transfer Programming can do to protect children from violence, abuse and exploitation*
- The SeeP Network (2010). *Minimum Economic Recovery Standards (Second Edition)*
- Convention on the Rights of the Child (1989)
- www.ovcsupport.net
- www.seepnetwork.org
- www.humanitarianinfo.org/iasc

20. STANDART

EĞİTİM ve ÇOCUK KORUMA

İyi kaliteli eğitim, acil durumlar öncesinde, esnasında ve sonrasında çocukların güvenliğine ve refahına katkı sağlar. Şiddet, istismar, sömürü ve ihmalden kurtulanlar için eğitim hem bir hak olarak hem de bu çocukları akranlarına kaynaştırmada oynadığı önemli rol bakımından önemlidir. Önlemler açısından eğitim mesajların aktarılması, farkındalık yaratılması ve çocuklara riskleri tanıma ve buna göre müdahale etme yeteneklerinin artırılmasına yönelik yaşam becerileri sağlanmasının önemli bir yoludur. Eğitim onların psiko-sosyal ve bilişsel gelişimlerini destekleyerek çocukların direncini artırır ve bir krize veya acil durum esnasında güvenlik çevrede yapılandırılma faaliyetlere katılma şansı sunarak normallik, saygınlık ve onur hislerinin eski hale gelmesine yardım edebilir.

Eğitim ve çocuk koruma konulu aşağıdaki kılavuz, yalnız eğitim ve çocuk koruma arasındaki bağlar hakkında temel bilgileri vermeyi amaçlamaktadır. Acil durumlarda eğitim sağlanması ve bu eğitimin çocuk koruma sektörüyle bağlantıları ve işbirliği konusunda detaylı kılavuz için lütfen INEE Asgari Standartları'na başvurun. (INEE Asgari Standartları: vekilin üyeliğini Hazırlıklı Olma, Müdahale, İyileşme).

STANDART

Eğitim programlarının tespiti, tasarımı, izlenmesi ve değerlendirilmesinde çocuk koruma sorunları yansıtılır. Tüm yaşlardan erkek ve kız çocukları; güvenli, yüksek kaliteli, çocuk dostu, esnek, ilgili ve koruyucu öğrenme fırsatlarına koruyucu bir çevre içerisinde erişebilirler.

TEMEL EYLEMLER

ÇOCUK KORUMA AKTÖRLERİNE YÖNELİK TEMEL EYLEMLER

- Eğitim konusunda çalışanlara çocuk koruma tespit bilgisi sunun ve bu bilginin eğitime yönelik sonuçlarının tartışılmasına zaman ayrıldığını temin edin;
- İlerlemenin takip edilmesi için bu Standartta önerilen hangi göstergenin kullanılması gerektiğine karar verin;
- Eğitim hakkındaki soruları vasilerle, topluluk üyeleriyle ve çocuklarla yapılan tartışmalara dahil edin ve eğitim çalışanlarını bu tartışmalara katılmaya davet edin. Farklı bakım düzenlemeleri altındaki çocukların şartlarını (Örneğin; yatılı bakımdaki çocuklar, hane halkının reisi olan çocuklar, sokaktaki çocuklar ve engelli çocuklar) görüşün;

- Eğitim ve çocuk gelişimi çalışanlarıyla birlikte eğitim tesislerinin içerisindeki ve etrafındaki çocuk koruma risklerinin nasıl belirleneceği ve rapor edileceği konusunda toplulukları ve gençlik kulüplerini eğitin;
- Sevk sistemleri kurun böylece eğitim tesislerinde çalışanlar korunma ihtiyacı olan çocukları çocuk koruma çalışmalarına hızlı ve verimli şekilde sevk edebilir
- Acil durumlarda eğitim ve erken çocuk gelişimi konusunda çocuk koruma çalışanlarına eğitim verin
- Ayrılma, savaşın patlayıcı kalıntıları vs. gibi konularda çocuk koruma mesajları geliştirmek ve kullanmak için ve risk azaltma faaliyetleri yürütmek için eğitim çalışanları ile birlikte çalışın
- Okullarda yeterli hijyen tesislerinin sağlandığının izlenmesi için eğitim çalışanları ile birlikte çalışın
- Öğretmenlere ve diğer eğitim çalışanlarına yönelik davranış kurallarının belirlenmesinde ve bu kuralların tüm aktif öğretmenler ve diğer çalışanlar tarafından imzalanmasının temin edilmesinde eğitim çalışanlarını destekleyin
- Fiziksel cezanın ve diğer tüm zalim veya aşağılayıcı uygulamaların ve aynı zamanda cinsel sömürünün ve istismarın ortaya çıkarılması için öğretmenlerin ve diğer personelin çocuklarla etkileşimleri dahil olmak üzere okullardaki çocuk koruma şartlarını düzenli olarak izleyin;
- Askeri kuvvetler tarafından saldırılma veya işgal edilme riski altında olan okulların, askeri gruplara yakın olan okulların veya savaşın patlayıcılarıyla kirletilebilecek okulların haritasının çıkarılmasında eğitim sektörü ile birlikte eşgüdüm sağlayın;
- Çocuk koruma ve eğitim konusundaki bilginin düzenli olarak incelenmesine yönelik önceden var olan hangi forumların en yararlı olduğunu belirleyin
- Yüksek kalitedeki eğitim müdahalelerinin çocukların güvenliği ve refahı üzerindeki etkilerini göstermek için çocukların anlatımları dahil olmak üzere örnek başarı hikayeleri toplayın;
- Afet Sonrası İhtiyaç Analizi veya Çatışma Sonrası İhtiyaç Analizi gibi değerlendirme ve kaynak tahsis süreçlerinde eğitim ve çocuk koruma arasındaki bağlantının araştırılmasına yönelik çalışmalarda bulunun.

EĞİTİM AKTÖRLERİNE YÖNELİK TEMEL EYLEMLER

- Etkilenen nüfusun güvenliğini her bir eğitim müdahalesinin bir alt amacı olarak düşünün;
- Öğrenme çevresinin güvenli ve destekleyici hale getirilmesi dahil olmak üzere Koruma ve Refah konulu INEE Asgari Standartları'na özellikle dikkat ederek eğitim stratejilerinin planlanmasında ve uygulamaya konulmasında INEE Asgari Standartlarını takip edin;
- Çocuk koruma müdahalelerinin kolaylaştırılması amacıyla eğitim bilgisinin cinsiyete, yaşa ve engel durumuna göre ayrıldığının temin edilmesinde çocuk koruma çalışanlarıyla eşgüdüm sağlayın;

- Çocuk dostu mekânların veya geçici öğrenim mekanlarının hızlı şekilde düzenlenmesinde (onların mevcut veya planlı eğitim programlarını tamamladığından veya onlara paralel olmadığından emin olarak) çocuk koruma çalışanlarıyla birlikte çalışın;
- Çocuk koruma çalışanlarıyla birlikte bir sevk sistemi kurun böylece okul dışındaki çocuklar okula erişmede gerekli desteği hızlıca alabilirler;
- Çocukların okula gitmelerinin veya bir gurup halinde toplanmalarının onlar için güvenli olmadığı yerlerde esnek alternatifler düşünün;
- Kayıtların önündeki engellerin ortadan kaldırılması veya belge ve diğer şartların eksiklikleri sebebiyle oyalamaların ortadan kaldırılması dahil olmak üzere eğitim fırsatlarına evrensel erişime yönelik kampanya yürütün;
- Eğitim tesislerini; askeri veya militan bölgeleri, savaşın patlayıcı kalıntılarıyla kirletilmiş araziler ve doğal tehlike arazileri gibi korumaya karşı tehditlerden öteye taşımak için çocuk koruma çalışanları ile birlikte çalışın;
- Müfredatın hiçbir şekilde ayrımcılık yapmadığından emin olunması için eğitim bakanlığı ve topluluk eğitim komiteleri dahil olmak üzere diğer eğitim kuruluşları ile birlikte çalışın;
- Eğitim müdahaleleri planlarken çocuk orman sorunlarının dikkate alındığından emin olun (erişim, okulda şiddete karşılık, eğitim ve öğretim kalitesi, davranış kuralları, ayrı tuvaletler, her iki cinsiyetin hizmetlere adil erişimi)
- Erkek veya kadın öğretmenlerin dengeli sayıda istihdam edilmesini temin edin ve öğretmenleri cinsiyete duyarlı eğitim yaklaşımları konusunda eğitin;
- Öğretmenlerin pozitif disiplin bilgisini ve uygulamasını artırın ve tüm fiziksel cezalara ve diğer zalim veya aşağılayıcı cezalara hemen son verin;
- Eğitim ve çocuk koruma eylemlerinizin kasıtsız olarak çatışmalara neden olup olmadığını düzenli olarak inceleyin ve uygun eylemlere geçin;
- Pozitif yaşamı, kabulleri ve barışı destekleyen becerilerin öğretilmesine başlayın ve çocukların tehditlerle baş edebilme yeteneklerinin desteklenmesi amacıyla önemli korunma mesajlarını eğitime dahil edin;
- INEE Asgari Standartları'nın gerektirdiği öğretmenlere yönelik periyodik, ilgili ve yapılandırılmış eğitimin; aynı zamanda okullardaki çocukların silahlı kuvvetlere veya gruplara alınmasının önlenmesi gibi daha geniş çocuk koruma sorunlarını ele aldığından emin olun;
- Sağlık, beslenme, su tedariki, sanitasyon ve hijyen uygulamaları açısından okul tesislerinin geliştirilmesi için tüm sektörlerin birlikte çalıştığından emin olun;
- Çocuk koruma çalışanlarına acil durumlarda eğitim ve erken çocuk gelişimi konusunda eğitim verin;
- Eğitim konusunda çalışan kişilerin davranış kuralları sözleşmesi veya çocuk korumaya ilişkin diğer politikalar konusunda eğitilmesini ve ilgili hususları imzalamalarını temin edin
- Çocuk koruma çalışanlarını, onların görüş ve bilgilerinin sonucunda değiştirebilecekleri eğitimlere veya atölye çalışmalarına davet edin.

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Farklı yaşlardan kız ve erkek çocuklarına yönelik olarak güvenli olduğu düşünülen resmi ve gayri resmi öğrenme ortamlarının yüzdesi	%100	
2. Okullara ve diğer öğrenme imkanlarına erişebilen farklı yaşlardan kız ve erkek çocuklarının (engelli çocuklar dahil) oranı	İlgili ülkede belirlenecektir.	
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
3. Çocuk koruma tehditleri ve bu tehditleri ele alma konusunda eğitilmiş aktif görevdeki eğitimcilerin oranı	%90	
4. Belirlenen davranış kuralları sözleşmesini imzalayan kendisiyle anket yapılan aktif görevdeki eğitimcilerin oranı	%100	
5. İçindeki erkek ve kız çocuklarının istismardan, ihmalden, sömürüden ve şiddetten korunup korunmadıklarına karar verilmesi amacıyla düzenli olarak izlenen resmi ve gayri resmi eğitim ortamlarının oranı	%100	
6. Güvensiz olarak belirlenip güvenli bir alana taşınan eğitim tesislerinin oranı	%90	
7. Her ay eğitim personeli tarafından risk altında olarak belirlenip Çocuk Koruma vaka yönetimine sevk edilen çocukların sayısı	İlgili ülkede belirlenecektir.	
8. Geçen ay süresinde saldırılan tesislerin, öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer eğitim çalışanlarının sayısı		
9. Tüm yaşlardan çocukların okula kayıt olabilmelerinin önündeki engeller ve belge, diğer şartların eksikliği sebebiyle oyalanmalar ortadan kaldırılmıştır	Evet	

KILAVUZ NOTLAR

1. Esneklik, İlgililik ve Kalite:

Öğrencilerin ve öğretmenlerin koruma ihtiyaçlarını karşılanmasında eğitimi ayarlanmasındaki esneklik önemlidir. Eğitimin sunulma şekilleri her bir çocuğun ihtiyacına göre (örneğin engelli çocuklara makul uyumlaştırma sağlanarak) ve bağlama göre ayarlanmalıdır. Kim bu süre için bile bu durumdaki öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla derste yanlarında ve yıllık zaman çizelgelerinde değişiklik yapılmasını kapsayabilir. Bağlama dayanarak etkileşimin, bireysel çalışmanın, uzaktan öğretimin, telafi derslerin, hızlandırılmış öğrenimin veya farklı öğrenim şekillerinin geliştirilmesi amacıyla sınıf mekanının düzenlenmesi ilgili olabilir. Mültecileri ve ülkelerinde yerlerinden edilmiş insanları ele alan çözümler gibi kriterlere ve geçici yapıların potansiyel kırılabilirliğine dayanarak geçici veya kalıcı sınıflar ve eğitim tesisleri arasında bir seçim yapılması gerekir. Bkz. INEE Asgari Standartlar Alan 3: Öğretim ve Öğrenme.

2. İdare:

Eğer bu durum gerekli otoriteler, eğitim kuruluşları men topluluk grupları ile ortaklık içinde yapılırsa okula girmek için normalde gerekli olan belgelerden feragat edilmesi tavsiye edilir. Eşgüdüm; sürecin açık olduğunu temin etmelidir ve önerilen değişikliklerin tanındığını ve ev sahibi ve köken devlette birbirleriyle uyumlu olarak uygulandığını temin etmelidir. Bkz. INEE Asgari Standartlar Alan 2: Erişim ve Öğrenme Çevresi.

3. Hakkaniyet:

Eğitimde adalete sahip olunmaması zarara yol açabilir. Eğitimsel içerikteki adaletsizliklerin ele alınmasına yönelik somut örnekler arasında müfredatın incelenmesi, çocukları dahil etme metotları konusunda öğretmene destek sağlanması ve geçmişteki sorunlarını ele almada onlara yardım etmek için öğrencilere tolerans konusunda dersler verilmesi vardır. Ders kitaplarının içeriklerinin ve bu içeriğin sunulmasının incelenmesi, tarihsel olayların dengeli şekilde sunulmasının temin edilmesine yönelik bir iyi başlangıç noktasıdır. Bkz. INEE Asgari Standartlar Alan 2: Erişim ve Öğrenme Çevresi.

4. Öğretmenler ve diğer eğitim çalışanları:

Öğretmenlere ve onların refahlarına destek verilmesi koruyucu bir tedbir olarak dahil edilmelidir. Öğretmen desteği; çocukların ihtiyaçlarını nasıl belirleyeceklerine dair öğretmenlerin eğitilmesini, çocuk merkezli öğrenme stratejilerini, psiko-sosyal desteği, kapsayıcı eğitim uygulamalarını ve sınıftaki koruma sorunlarını rapor edebilmenin açık yollarını kapsar. Sınıf ölçülerinin sınırlandırılması ve öğretmenler üzerindeki gerçekçi olmayan beklentilerin azaltılması, öğretmenlerin sadece koruyucular değil aynı zamanda korunanlar olmalarının temin edilmesinde önemli noktalardır. Bkz. INEE Asgari Standartlar Alan 4: Öğretmenler ve diğer eğitim çalışanları.

5. Koruyucu Çevreler:

İlk olarak eğitim tesislerini uyarlayarak ve daha sonra mevcut çocuk koruma ve sosyal destek sistemlerini güçlendirerek eğitimin içinde ve etrafında koruyucu ve destekleyici çevrelerin oluşturulmasına yardım edin. Eğitim tesislerinin tasarımının, içeriğinin ve inşasının uyarlanması; korur ve psiko-sosyal destek sağlar. Örneğin öğrenme yapılarının öğrencilerin fiziki engellerini dikkate alması gerekir ve aktivitelerin yerel olarak gerçekçi sınıf ölçülerine göre düzenlenmesi gerekir. İçeriden kilitlenebilen bay ve bayan tuvaletleriyle birlikte, katı atıklar için çöp çukurları ve lağım çukurları gibi kanal tesisleri ve personel hijyeni için yeterli su mevcut olmalıdır. Bkz. INEE Asgari Standartlar Alan 2: Erişim ve Öğrenme Çevresi.

6. İstismar:

Öğretmenler ve diğer eğitim çalışanları çocukları istismar edebilir ve sömürebilir. Kullanılan diğer çocuklar tarafından işlenen sataşma ve çocuk istismarı vakaları olabilir. Raporlama, sevk yolları ve toplulukların öğretmen veya öğrenci tarafından işlenen istismarı nasıl önleyecekleri, rapor edecekleri ve müdahale edecekleri konusunda eğitilmesine yönelik tedbirler dahil olmak üzere şiddetin önlenmesine ve şiddete müdahale edilmesine yönelik tedbirler dahil edilmelidir.

7. Saldırıları:

Okullar çocukların askerler olarak alınmalarına ve diğer şiddet ve saldırı biçimlerine hedef olabilir. Eğer bu riskler mevcutsa başlangıç tespiti ve okullara yönelik koruyucu stratejiler; okulların ve öğrenme mekanlarının şiddetin daha az gerçekleşebileceği yerlerde kurulmasını temin etmelidir. Bazı durumlarda bu okulun değil de tehditlerin taşınması anlamına gelebilir. Örneğin; okulların içerisindeki ve yakınındaki kara mayınlarının temizlenmesi aracılığıyla. Kız ve erkek çocuklarını okula gitmekten alıkoyabilecek okul yolundaki fiziksel şiddetin ve cinsel saldırıların düzenli olarak izlenmesi ve ebeveyn birliklerinin desteği ile azaltılması gerekir.

8. Mesaj Verme:

Eğitim aktiviteleri; sadece akademik bilgi birikimlerinin değil aynı zamanda çocukların kendilerine bakmalarına ve kendilerini ve akranlarını korumalarına yardım edecek pratik bilgi birikimlerinin, farkındalık ve yaşam becerilerinin aktarılmasının önemli bir metodudur. Eğitim faaliyetlerinde dahil edilmesi gereken önemli mesajlar ve aktiviteler arasında:

- Ayrılmanın önlenmesi, afet risklerinin azaltılması (bir sunamı vurduğunda veya deprem olduğunda ne yapılması gerekir), tehlike ve yaralanmaların önlenmesi gibi risk azaltma (Bkz. 7. Standart)
- Risk sergileyen davranışlarla nasıl baş edileceği (Madde kullanımı gibi) şiddet içermeyen çatışma çözüm becerileri, iletişim becerileri vs. gibi yaşam becerileri.

KAYNAKÇA

- Education Cluster (2012). *Protecting Education in conflict affected countries*
- INEE (2010). *Child protection and education toolkit*
- INEE (2010). *INEE Minimum Standards for Education: Preparedness, Response, Recovery*
- Convention on the Rights of the Child (1989)
- www.ineesite.org

21. STANDART

SAĞLIK ve ÇOCUK KORUMA

Çocuk koruma stratejilerinin çocukların sağlığını koruyup katkı sağlaması gerekirken sağlık aktiviteleri ise riskleri mümkün mertebede azaltmalıdır ve koruyucu bir yolla gerçekleştirilmelidir. Sağlık müdahalesi, acil durumlardaki önemli çocuk koruma risklerine müdahale etmedeki destek hizmetlerine yönelik bütüncül bir yaklaşımın temel bir parçasıdır. Sağlığa ilişkin riskler arasında şiddet, istismar ve sömürüden kurtulanların maruz kaldığı riskler ve savaşın patlayıcı kalıntılarında ve kara mayınlarından kurtulanların maruz kaldığı riskler olabilir.

STANDART

Çocuk koruma konuları sağlık programlarının tespit, tasarım, izleme ve değerlendirme süreçlerinde yansıtılır. Erkek ve kız çocuklarının; onların yaşlarını ve gelişimsel ihtiyaçlarını dikkate alan bir yolla onlara sunulan kaliteli sağlık hizmetlerine erişimleri vardır.

TEMEL EYLEMLER

ÇOCUK KORUMA AKTÖRLERİNE YÖNELİK TEMEL EYLEMLER

- Sağlık konusunda çalışanlara çocuk koruma tespit bilgisi sunun ve bu bilginin sağlığa yönelik sonuçlarının tartışılmasına zaman ayrıldığını temin edin;
- İlerlemenin takip edilmesi için bu Standartta önerilen hangi göstergenin kullanılması gerektiğine karar verin;
- Sağlık hakkındaki soruları vasilerle, topluluk üyeleriyle ve çocuklarla yapılan tartışmalara dahil edin ve sağlık çalışanlarını bu tartışmalara katılmaya davet edin. Farklı bakım düzenlemeleri altındaki çocukların şartlarını (Örneğin; yatılı bakımdaki çocuklar, hane halkının reisi olan çocuklar, sokaktaki çocuklar ve engelli çocuklar) görüşün;
- Çocuklarla çalışmada uzmanlaşmış pediatriyenler ve sağlık çalışanlarını belirleyin;
- Cinsel şiddeti ve Savaşın patlayıcı kalıntıları ve kara mayınları vakalarını ele alanlar dahil olmak üzere mevcut tüm sağlık hizmetleri konusunda belirlenen bilgiler hakkında karara varmak için sağlık çalışanlarıyla buluşun (temas sonrası profilaksi veya HIV'nin anneden çocuğa bulaşmasının önlenmesi);
- Hastalık ve yaralanma vakalarının belirlenmesi ve uygun sağlık ve HIV servislerine sevk edilebilmesine yönelik olarak sağlık koruma projeleri içerisinde sistemlerin mevcut olduğunu temin edin;

- Psiko-sosyal veya klinik sağlık desteğine ihtiyaç duyan çocuklara yönelik uygun bir tarama ve sevk sistemi güçlendirin, uyarlayın veya kurun (Bkz. 10. Standart); Çocuklara yönelik psiko-sosyal destek hizmetlerine yönelik sevk hizmetlerini uyarlayın veya kurun;
- Sevklerin hızlıca gerçekleştirildiğinden ve çocuklara çok disiplinli hizmet sunduğundan emin olmak için sosyal refah, yaralanma gözetimi ve sağlık sistemleri arasındaki bağları güçlendirin veya geliştirin;
- Uygun olan yerlerde doğum kayıtlarıyla üreme sağlığı arasında bağlantı kurun (Örneğin; postnatal bakım)
- İlgili sağlık mesajlarını topluluk temelli çocuk koruma faaliyetlerine dahil edin;
- Şiddet, istismar, ihmal ve sömürü vakalarını belirlemelerinde, müdahale ve sevk etmelerinde sağlık hizmeti sunucularını (topluluk sağlık çalışanları dahil olmak üzere) destekleyin;
- Tıbbi tahliye ve hastane kabulleri durumuna vasilerinin çocuklarla birlikte kalabilmelerine yönelik prosedürlerin mevcut olduğundan emin olun;
- Engelli çocuklar veya diğer dışlanmış çocuk grupları dahil olmak üzere kız ve erkek çocuklarının sağlık hizmetlerine erişmelerini engelleyen bariyerleri belirleyin ve bunlarla mücadele edin;
- Engelli çocuklar, azınlık veya ötekileştirilmiş çocuklar ve ergenler dahil olmak üzere çocuklara yönelik sosyal yardım hizmetleri tasarlayın böylece mevcut sağlık hizmetlerine erişebilirler (aşı, HIV hizmetleri, aile planlaması vs.);
- Gerekli olan yerlerde savaşın patlayıcı kalıntılarından veya kara mayınlarından kurtulan çocuklara ve engelli çocuklara yönelik olarak yaşlarına uygun acil tıbbi, cerrahi ve mümkünse uzun süreli fiziksel rehabilitasyon ve ortho-prostetik hizmetler sağlanması için savunuculuk yapın;
- Çocuk koruma ve sağlığı konusundaki bilgilerin düzenli incelemesine yönelik olarak hangi mevcut forumların daha yararlı olduğunu belirleyin;
- Yüksek kalitedeki sağlık müdahalelerinin çocukların güvenliği ve refahı üzerindeki etkilerini göstermek için çocukların anlatımları dahil olmak üzere örnek başarı hikayeleri toplayın;
- Afet Sonrası İhtiyaç Analizi veya Çatışma Sonrası İhtiyaç Analizi gibi değerlendirme ve kaynak tahsis süreçlerinde sağlık ve çocuk koruma arasındaki bağlantının araştırılmasına yönelik çalışmalarda bulunun.

SAĞLIK AKTÖRLERİNE YÖNELİK TEMEL EYLEMLER

- Etkilenen nüfusun güvenliğini her bir eğitim müdahalesinin bir alt amacı olarak düşünün;
- Çocuklarla çalışmada uzmanlaşmış pediatriyenler ve sağlık çalışanlarını belirleyin;

- Müdahalelerden yararlananlar arasında özellikle şiddet, sömürü, istismar ve ihmal riski altındaki çocukların olduğunu temin edin. Bunlar arasında yatılı bakımdaki çocuklar, bir veya daha fazla vasisini kaybeden çocuklar, çocuk vasiler ve hane halkının reisi olan çocuklar, sokaktaki çocuklar ve engelli çocuklar olabilir.
- Refakatsiz çocukların kabul, tedavi ve taburcu olma işlemlerine yönelik çocuk dostu ve engelli dostu prosedürleri güçlendirin, uyarlayın veya geliştirin;
- En azından acil durumların en ciddi olduğu zamanda sosyal çalışma görevlilerinin ve çocuk psikologların istihdamını teşvik edin ve uygun ve mümkün olan yerlerde vakaların belirlenmesi ve sevk edilmesi için topluluk sağlık çalışanlarını kullanın;
- Mevcut sağlık hizmetlerini yeniden düzenleyin böylece bunlar çocuklara yönelik erişilebilir ve güvenli hale gelirler (topluluk temelli ve evde bakım sunulmasıyla)
- Şiddetin, istismarın, sömürünün ve ihmalin çocuk kurbanları ve kurtulanlarına müdahale edilmesine yönelik çocuk dostu, güvenli, erişilebilir ve gizli hizmetleri devreye koyun (HIV testi ve üreme sağlığı hizmetleri gibi ilgili hizmetlere bağlantılar ve sevkler dahil olmak üzere);
- Klinik çalışanlarını çocukların klinik bakımı konusunda eğitin ve klinikle ilgili olmayan yardımcı çalışanları cinsel şiddete ilişkin işlerin gizliliği ve koruma öğeleri konusunda eğitin;
- Gerekli olan yerlerde savaşın patlayıcı kalıntılarından veya kara mayınlarından kurtulan çocuklara ve engelli çocuklara yönelik olarak yaşlarına uygun acil tıbbi, cerrahi ve mümkünse uzun süreli fiziksel rehabilitasyon ve ortho-prostetik hizmetleri sağlayın;
- Ayrılmaların önlenmesi dahil olmak üzere sağlık çalışanlarının işlerine ilişkin temel çocuk koruma konusunda eğitilmesini temin edin;
- Topluluk sağlık çalışanları dahil olmak üzere sağlık çalışanlarının çalışmaları vasıtasıyla belirlenen çocuk koruma mesajlarını yayın (Bkz. 3. ve 16. Standart);
- Beş yaş altı çocuklara yönelik hem topluluk düzeyinde hem de sağlık tesisi düzeyinde kurtulan çocuklara yönelik ilgili sağlık stratejilerinin mevcut olduğunu temin edin (Örneğin; aşı kampanyaları, diyare tedavisi, özel çocuk emzirmenin geliştirilmesi vs.)
- Yaşça büyük çocukların cinsel ve üreme sağlığı hizmetlerine erişimlerini temin edin;
- Sağlık konusunda çalışan kişilerin davranış kuralları sözleşmesi veya çocuk korumaya ilişkin diğer politikalar konusunda eğitilmesini ve ilgili hususları imzalamalarını temin edin
- Çocuk koruma çalışanlarını, onların görüş ve bilgilerinin sonucunda değiştirebilecekleri eğitimlere veya atölye çalışmalarına davet edin.

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Şiddet (cinsel ve fiziksel şiddet dahil), ihmal, istismar ve sömürüden etkilenen çocukların belirlenmesi ve sevk edilmesi konusunda eğitim almış sağlık personelinin yüzdesi	%80	
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
2. Doğum kayıt tesisleriyle ve personeliyle doğrudan bağlantısı olan incelenen sağlık tesislerinin oranı	%100	
3. Cinsel şiddet kurbanı olan ve ruh sağlığı hizmetine ihtiyaç duyan ve vaka yönetim sisteminde kayıtlı olup sağlık hizmeti alan çocukların oranı (yaşa ve cinsiyete göre ayrılmış)	%100	
4. Çocukların ailelerinden ayrılmasını önleyecek prosedürlere aşına sağlık çalışanlarının oranı	%90	
5. Sağlık sektörü stratejisinde ve sağlık hizmetlerinin sunumunda Ruh Sağlığı ve Psiko-sosyal Destek kılavuzu dahil edilmiştir	Evet	
6. Farklı yaşlardan kız ve erkek çocuklarının çocuk dostu sağlık hizmetlerine erişimlerini engelleyen bariyerler konusunda bir analiz gerçekleştirilmiştir.	Evet	
7. Kara mayınlarından hayatta kalanlara yönelik olarak, kurtulan çocukların özel ihtiyaçlarını da dikkate alan sağlık ve ortho-prostetik hizmetlerinin oranı	%50	

KILAVUZ NOTLAR

1. Sağlık Programları:

Şiddette (cinsel şiddet, yaralanma ve sakatlama dahil), ihmal, istismar ve sömürüden etkilenen çocuklar; HIV/AIDS hizmetleri dahil olmak üzere sağlık hizmetlerinin sunumunda özel hususlara ihtiyaç duyarlar. Çalışmalar engelli çocukların şiddet, istismar, sağlık sorunları ve ihmale ilişkin daha yüksek risk altında olabileceklerini göstermiştir.

Bayan sağlık hizmeti personelinin olduğu kadar bayan topluluk sağlık çalışanlarının da istihdam edilmesi için özel çaba gösterin. Çoğu vakada tıbbi bakım alınan kız çocukları bayan personel tarafından bakıldığında ve tedavi edildiklerinde daha rahat ederler.

Sağlık merkezlerine destek sağlanması bununla sınırlı kalmayacak şekilde aşağıdakileri kapsar:

- HIV için temas sonrası profilaksi (hastalığın önlenmesi) gibi kontrasepsiyon ve ilaç tedavisi

- Kara mayınlarının / patlayıcıların kurbanlarına çocuklara uygun ilk yardım desteğinin verilmesi
- İstenmeyen gebeliklerin önlenmesi için aile planlama hizmetleri

Patlayıcı silahları kullanmak ve savaşın patlayıcı kalıntılarıyla temasa geçmek dahil olmak üzere acil durumlar sebebiyle çocuklar yetişkinlere göre ciddi yaralanmalara ve sakatlanmalara daha açıktır. Çocukların vücutları yetişkinlere göre daha küçük ve daha hassas olduğundan acil durumlar sıklıkla daha karmaşık yaralanmalarla organ ve doku zararlarına neden olur ve tedavi edilmesi daha zor yaralanmalarla sonuçlanır. Yaralanmalar sebebiyle uzuvları ampute olan çocuklar, daha karışık rehabilitasyona ve yapay bacaklarının değiştirilmesine yönelik korektif cerrahiye ihtiyaç duyarlar.

2. Tıbbi Raporlar:

Hastalanmanın, yaralanmanın veya ölümün cezai bir eylemin sonucunda ortaya çıktığı durumlarda doktor tıbbi muayenenin sonuçlarını teyit eden bireysel bir tıbbi rapor hazırlamalıdır. Eğer doktor tıbbi muayene için çocuğun bilgilendirilmiş rızasına (onayına) ihtiyaç duyarsa ilgili rıza formları gerekir. Belirli vakalarda doktorun bu belgeleri adli yetkili mercilere gönderme yükümlülüğü vardır. Fakat çatışma veya kriz durumlarında bu belgelerin gönderilmesi, kurbanın hayatını tehlikeye atabilir. Bu yüzden hukuki olarak uygun olan yerlerde doktor; ilk önce tıbbi gizliliği ve hasta doktor mahremiyetini savunmalıdır ve daha sonra hastanın veya çocuğun en yüksek çıkarına dikkat ederek raporu yazmalıdır. Sonuç olarak raporun kurbana verilmesi gerekir.

3. Kapasite Oluşturma:

Sağlık çalışanları; şiddete, istismara, ihmale ve sömürüye ilişkin temel konularda sağlık profesyonelleri tarafından sağlanan çocuk koruma eğitimini almalıdır. Engelli çocukların şartlarına özel önem göstermelidirler. Çocuğa duyarlı adli muayeneler gerçekleştirerek ve çocuk dostu iletişim kullanarak şiddetin çeşitli biçimlerinin teşhis edilmesini kapsar.

4. Sürdürülebilir Kalkınma:

Acil durumlarda çocuklara yönelik koruyucu müdahalelerin iyileştirilmesine yönelik gösterilen çabaların, uzun vadede çocuk koruma sisteminin güçlendirilmesi üzerinde kalıcı etkisi vardır.

5. Tahliye:

İnsani eylem çalışanlarına, askeri personele, yerel kuruluşlara ve topluluklara bir çocuğu, ebeveyni veya vasiyi tıbbi olarak taburcu etmemeleri veya ailenin kaydının tutulduğundan ve aile ayrılmasından kaçınılması için çocukların bakıldığından emin olunmadan onları hastaneye kabul etmemeleri tavsiye edilmelidir. Aile ayrılmasının önlenmesi için özel prosedürlerin uygulamaya koması gerekir.

KAYNAKLAR

- IASC (2005) *Guidelines for Gender-based Violence Interventions in Humanitarian Settings: Focusing on Prevention of and Response to Sexual Violence in Emergencies. Chap. 4.8*
- IASC (2006). *Women, Girls, Boys and Men: Different needs – Equal Opportunities. IASC Gender Handbook in Humanitarian Action*
- IRC (2008). *Clinical Care for Sexual Assault Survivors: a Multimedia Training Tool. Facilitator' Guide*
- The Sphere Project (2011). *The Sphere Handbook: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response: Minimum Standards in health action, p.287*
- UNICEF (2009). *The State of the World's Children 2009*
- WHO (2004). *Clinical Management of Rape Survivors Guidelines*
- WHO (2004). *Immunisation in Practice: A practical resource guide for Health Workers*
- WHO (2005). *Handbook: Integrated Management of Childhood illness*
- WHO (2005). *Pocket book of hospital care for children: Guidelines for the management of common illnesses with limited resources*
- WHO (2008). *Manual for the health care of children in humanitarian emergencies*
- Convention on the Rights of the Child (1989)
- www.clinicalcare.rhrc.org

22. STANDART

BESLENME VE ÇOCUK KORUMA

Başkalarına bağımlı oldukları için ve fiziksel olarak hassas oldukları için çocuklar istikrarsızlık ve kriz dönemlerinde yetersiz beslenmenin tüm biçimlerine karşı korunmasız olurlar. Çocuğun hayatındaki 1000 gün çocuk için kritik öneme sahiptir (fiziksel, ruhsa ve bilişsel); sıkıntı zamanlarında çocuğun gelişiminden ödün verilmemesi önemlidir. Buna ek olarak ev içerisindeki beslenme alışkanlıkları, yiyecek tabuları ve gıdaya erişimdeki ayrımcılık kadınları, erkekleri, kız ve erkek çocuklarını ve kriz zamanlarında kötüleşen dengesizlikleri farklı şekilde etkileyebilir. Bir taraftan gıda sağlanmasıyla ilişkili tüm faaliyetlere risk önlemenin dahil edildiğinden emin olarak çocukların temel beslenme ve gelişimsel ihtiyaçlarının yeterince etkili şekilde sağlandığının temin edilmesi için gerekli önlemler alınmalıdır.

STANDART

Çocuk koruma konuları beslenme programlarının tespit, tasarım, izleme ve değerlendirme süreçlerinde yansıtılır. Tüm yaşlardan kız ve erkek çocuklarının ve vasilerin özelliikle gebe veya süt emziren anne ve kızların güvenli, yeterli ve uygun beslenme ve gıda hizmetlerine erişimleri vardır.

TEMEL EYLEMLER

ÇOCUK KORUMA AKTÖRLERİNE YÖNELİK TEMEL EYLEMLER

- Beslenme konusunda çalışanlara çocuk koruma tespit bilgisi sunun ve bu bilginin beslenmeye yönelik sonuçlarının tartışılmasına zaman ayrılmasını temin edin;
- İlerlemenin takip edilmesi için bu Standartta önerilen hangi göstergenin kullanılması gerektiğine karar verin;
- Beslenme hakkındaki soruları vasilerle, topluluk üyeleriyle ve çocuklarla yapılan tartışmalara dahil edin ve sağlık çalışanlarını bu tartışmalara katılmaya davet edin. Farklı bakım düzenlemeleri altındaki çocukların şartlarını (Örneğin; yatılı bakımdaki çocuklar, hane halkının reisi olan çocuklar, sokaktaki çocuklar ve engelli çocuklar) görüşün;
- Çocuk koruma ve beslenme programları arasındaki belirleme ve sevk mekanizmaları dahil olmak üzere standart operasyon prosedürleri geliştirin;
- Annesi olmayan bebeklere yönelik olarak emziren kadınların ve/veya sütannelerinin (ya da en son çare olarak uygun telafi beslemenin sunulmasında) bulunmasında beslenme personeli ile birlikte çalışın;

- Mmkn olduğu zamanlarda; ocuk koruma ve bakıcı sosyal yardım programlarının yürütüldüğü yerlerin içerisinde veya oraya yakın bir yerde süt emzirmeleri için kadınlara ve kızlara uygun yer sağlayın;
- Süt emzirmekte zorluk çeken kadınları sevk edin;
- Hane halkının gıda tüketim Şekillerinin belirlenmesi için bu beslenme çalışanlarıyla ve kim tarafından ne yeneceğine karar verenlerle birlikte çalışın;
- Mmkn olduğu zamanlarda topluluk mobilizasyonu, nleme mesajları ve beslenme yerlerindeki anne-ocuk merkezleri açısından beslenme sektörüyle sosyal ve kültürel olarak uygun olanlar, teknik olarak doğru olanlar ve beslenme ve süt emzirme konulu mesajlar dahil olmak üzere ortak programlar yürütün;
- Uygun ve mmkn olan yerlerde bebek ve ocuk beslemeyi veya risk altındaki çocuklara yönelik ek beslemeyi uygun ocuk koruma faaliyetlerine dahil edin;
- İnsanların tedavi edici beslenme hizmetlerine sevk edilmesine yönelik bir sistemin mevcut olduğundan emin olunması için beslenme personeli ile birlikte çalışın;
- İlk altı ay için sadece süt emzirmeyi; sonra kesintisiz emzirmeyi ve ikinci yıldan itibaren yaşa uygun gıda takviyelerini koruyun, geliştirin ve destekleyin;
- Anneleri yokken diğer çocuklara yönelik geçici bakım düzenlemelerini takip ederek beslenme merkezlerine yerleştirilen aileleri destekleyin;
- ocuk koruma ve beslenme konusundaki bilginin düzenli olarak incelenmesine yönelik önceden var olan hangi forumların en yararlı olduğunu belirleyin;
- Kaliteli beslenmenin çocukların güvenliği ve refahı üzerindeki etkilerini göstermek için çocukların anlatımları dahil olmak üzere örnek başarı hikayeleri toplayın;
- Afet Sonrası İhtiyaç Analizi veya atışma Sonrası İhtiyaç Analizi gibi değerlendirme ve kaynak tahsis süreçlerinde beslenme ve ocuk koruma arasındaki bağlantının araştırılmasına yönelik çalışmalarda bulunun.

BESLENME AKTÖRLERİNE YÖNELİK TEMEL EYLEMLER

- Etkilenen nüfusun güvenliğini her bir eğitim müdahalesinin bir alt amacı olarak düşünün;
- ocuk koruma odak noktası olarak veya beslenme programı varsa sosyal çalışma görevlisi olarak hareket edebilecek en az bir eğitilmiş personel seçin ve ilgili personelin cinsel Şiddetten kurtulanların belirlenmesinde ve ebeveyn desteği, stresle başa çıkma vs. ilişkin temel psiko-sosyal destek konusunda eğitilmesini temin edin;
- Beslenme programlarına kabul edilen refakatsiz ve ayrılmış çocukları izleyin ve kayıp kişiler açısından ocuk koruma çalışanlarıyla bir eřędmn olmasını temin edin;
- Önleme, müdahale ve aynı zamanda sevk mekanizmaları dahil olmak üzere ocuk koruma mesajlarını beslenmeye, topluluk sosyal yardım hizmetlerine ve farkındalık yaratılmasına ilişkin faaliyetlere dahil edin;

- Psiko-sosyal destek ve cinsiyete dayalı şiddet dahil olmak üzere korumaya ilişkin tartışmaları anneler arasındaki beslenme aktivitelerine dahil edin;
- Beslenme merkezlerinin anne sütü ile beslenme konusunda (süt emzirme) eğitilmiş bir danışmana sahip olmasını ve süt emzirecek kadınlara yönelik uygun alanın mevcut olmasını temin edin;
- Beslenme programlarının ve ilişkili geçim faaliyetlerinin çocuk bakımı uygulamaları üzerine olabilecek etkilerini hesaba katmalarını temin edin;
- Beslenme ihtiyaçlarının karşılandığının temin edilmesi ve yüksek besin değerli gıdalara erişimlerinin temin edilmesi amacıyla gebe ve süt emziren kadınların ve çocuklarının beslenme durumlarını izleyin;
- Bebekler ve küçük çocuklar için beslenmedeki, eğitimdeki, erken çocuk gelişimindeki ve çocuk koruma programlarındaki psiko-sosyal teşvik faaliyetlerine yönelik kampanya yürütün;
- Beslenme konusunda çalışan kişilerin davranış kuralları sözleşmesi veya çocuk korumaya ilişkin diğer politikalar konusunda eğitilmesini ve ilgili hususları imzalamalarını temin edin.
- Çocuk koruma çalışanlarını, onların görüş ve bilgilerinin sonucunda değiştirebilecekleri eğitimlere veya atölye çalışmalarına davet edin.

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1.Tasarımında, izlenmesinde ve değerlendirilmesinde aile birliği dahil olmak üzere çocuk güvenliği ve refahının yansıtıldığı beslenme projelerinin yüzdesi	%100	
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
2. Çocuk koruma yönelik uygun sevk yollarının mevcut olduğu ve kullanıldığı Sağlık tesislerinin ve beslenme merkezlerinin yüzdesi	%70	
3.Onları güvenle emzirecek kadınlarla birlikte bakım düzenlemelerine yerleştirilen refakatsiz ve ailesinden ayrılmış çocukların yüzdesi	%80	
4.Beslenme programları aracılığıyla belirlenip ilgili çocuk koruma kuruluşuna sevk edilen ayrılma, şiddet, istismar, sömürü ve ihmal vakalarının sayısı	İlgili Ülkede belirlenecektir.	
5.Kadınların süt emzirmesine yönelik uygun mekanların sağlandığı çocuk koruma faaliyeti sürdüren yerlerin oranı	%90	
6. Çocuk korumada eğitilmiş bir odak noktası kişiye sahip ek ve tedavi edici beslenme merkezlerinin oranı	%80	

KILAVUZ NOTLAR

1. Kapasite Oluşturma:

Çocuk koruma kuruluşları- özellikle topluluk düzeyinde çalışanlar- aşağıdakiler konusunda eğitilmelidir.

- Çeşitli beslenme programlarının amaçları ve faaliyetleri hakkında uygun Bebek ve Küçük Çocuk Besleme mesajları ve temel bilgiler konusunda;
- Çocukların ve kadınların beslenme durumlarının ve besleme çalışanlarının mevcut olmadığı yerlerin nasıl ölçüleceği ve izleneceği konusunda;
- Besleme çalışanlarının (nütrisyon) mevcut olmadığı durumlarda emzirme veya ek besleme zorluğu çeken annelerin nasıl belirleneceği konusunda;
- Besleme çalışanlarının mevcut olmadığı durumlarda yanlış ve yetersiz beslenen çocukların, gebelerin ve emziren annelerin nasıl belirleneceği konusunda;
- Belirlenen vakaların uygun ve mevcut hizmetlere nasıl sevk edileceği konusunda

Besleme çalışanlarına yönelik çocuk korumaya ilişkin eğitim aşağıdakileri kapsamalıdır:

- Şüphelenilen, çocuklara karşı şiddet, istismar, sömürü veya ihmal vakalarının nasıl belirleneceği konusunda (Örneğin; emziren anne ve çocuğu arasındaki bazı sıkıntılı durumlar çocuğun tecavüz sebebiyle olması yüzünden olabilir);
- Engelli çocuklar, yatılı bakımdaki çocuklar, sokaklarda yaşayan ve çalışan çocuklar gibi dışlanmış grupların beslenme hizmetlerine nasıl erişebilecekleri konusunda;
- Çocuk koruma önlem ve müdahale mesajlarının topluluk beslenmesine dahil sosyal yardımlar içerisine nasıl dahil edileceği konusunda (örneğin beslenme faaliyetleri esnasında, cinsel sömürüden ve istismardan korumaya yönelik radyo mesajlarının yayınlanması, in yeterli sayıda bayan beslenme personelinin olduğunun temin edilmesi)
- Çocuklara dokunmadaki (ele almadaki) uygun yollar konusunda-örneğin çocukları tartarken çocuğu askı tipi tartıya en iyi yerleştiren kişi annesidir)
- Bebeklere ve küçük çocuklara yönelik psiko sosyal bu teşviklerin nasıl geliştirilebileceği konusunda
- Psiko sosyal stres altında olabilecek ve desteğe ihtiyaç duyabilecek ebeveynlerin ve vasilerin nasıl belirleneceği konusunda

Zamanında ve uygun sevk işleminin temin edilmesi için çocuk koruma ve beslenme kuruluşlarıyla birlikte belirli standart operasyon prosedürleri ve sevk mekanizmaları üzerinde karar kılınması gerekir. (Bkz. 1. Standart).

2. Çocuk işçiliği, aile birliği ve eğitim

Çocukların veya diğer aile bireylerinin yetersiz beslenme riski altında veya bundan muzdarip oldukları durumlarda çocukların, ya tehlikeli çalışmayı içeren paralı işlere erişmek için ya da gıdaya erişmek için (Örneğin; gıdanın sağlandığı yatılı bakımlara girme aracılığıyla) ailelerini terk etmeleri ihtimali daha yüksektir. Aynı şekilde ilgili sebeplerle okuldan ayrılacakları için çocukların diğer çocuklara, akranlarına erişimi de etkilenebilir. Çocukların bakımına ve aile birliğine yönelik bir diğer tehdit ise vasilerin paralı işlere erişmek için kaçmaları sebebiyle aile birliğinin parçalanmasıdır. Bu dinamiklerin ve ailelerin yaptığı tercihlerin anlaşılması için ve besleme müdahalelerinin hiçbir şekilde çocukların vasilerinden ayrılmalarını (yatılı bakımdaki çocuklara orantısız imkanların sağlanması ile) teşvik etmediğini temin etmek için dikkat gereklidir.

3. Bebek Besleme:

Süt emzirmede zorluk çeken annelerin; emzirmelerine devam etmelerinde veya eğer istedikleri şey oysa onlara süt yapmalarında yardım edilmesi konusunda danışma ve destek almaları gerekir. Anneleri ölen, takip edilemeyen veya emziremeyen bebekler için topluluk içerisinde vasi olarak, kendi bebeğini emziren anneler bulunmalıdır. HIV oranları yüksekse mevcut HIV kılavuzuna dikkat ederek sütanne bulmanın uygun olup olmadığını düşünün. Geleneksel ve kültürel bebek besleme uygulamalarına bakın ve anne sütü ile beslenmenin geliştirilmesindeki ve desteklenmesindeki anne veya vasi destek gruplarının geliştirilmesini destekleyin ve teşvik edin. Acil durumlarda bebek mamalarının kullanılması konulu operasyon kılavuzuna sadık kalın (Bkz. Kaynaklar).

4. Anne Grupları:

Bir beslenme programı içerisinde geliştirilen anne grupları, cinsiyete dayalı şiddet gibi hassas konuların tartışılacağı destek grupları olabilir. Temel amacı çocukların yetiştirilmesi olan bir gruba katılarak bir anne konuşma özgürlüğünü hisseder fakat kendini etiketlenmiş hissetmez ve sosyal utançtan korunur. Bu anne grupları ve akran desteği ağları; zorla yerinden edilmenin neden olabileceği sosyal izolasyonu yıkabilir ve büyüyen sosyal destek ağları yaratabilir. Anne grupları aynı zamanda yaşlı annelerin genç anneleri eğitmesine yönelik ideal bir zemin sağlar. Bunlar ergen anneler, cinsel şiddet sebebiyle doğan çocuklar vs. ilişkin zorlukları ve sınıtları ele almada yardım edebilirler. Babalar ve nineler gibi diğer aile üyelerini de bu tür aktivitelere dahil etme yollarının bulunması önemlidir çünkü bu aile üyelerinin evde ne yenildiğine, kimin önce ve en çok yediğine, emzirme süresinin ne kadar olması gerektiğine dair söyleyecek sözleri vardır.

5. Yanlış Beslenme Tedavisi ve Önleme Programları:

Çocuk koruma faaliyetleri; ciddi, orta ve akut dereceli yanlış beslenmenin tedavi edilmesi amacıyla lipit tabanlı gıda ekleri veya güçlendirilmiş karmaşık gıdalar kullanan tedavi edici besleme ve ek besleme programlarını kapsayabilir.

Tedavi edici beslemelerden yararlanan tüm kişilerin ulusal ve uluslararası beslenme standartlarında belirtilen kabul ölçütünü karşılamaları gerekir. Aşağıdakilerin temin edilmesi amacıyla özel çaba gereklidir:

- Hizmetlerin etiketlenme veya "iltimas" algılarına yol açmaması için;
- Hizmetlerin ailelerden veya topluluk beslenmesinden öteye bir çekiş gücü olmaması için

6. Vitamin A:

Tüm ek gıda veya besleme programları; çocukların bağışıklık sistemlerini güçlendirmek, kızamık ve diyarenin etkilerini azaltmak ve çocuk körlüklerinin önlenmesine yardım etmek için A vitaminince zengin gıdaları kullanmalıdır. Güçlendirilmiş karışık gıdalar, mikrobeyin tozları veya yağ tabanlı gıda ekleri gibi besleyici gıdaların kullanımını teşvik edilerek Özellikle 6-24 ay arası çocuklara verilen gıdanın yüksek kalitede olmasının teşvik edilmesine yönelik özel çabalar gösterilmelidir.

7. Sosyal Çalışma Görevlileri:

Uzman çocuk koruma odak (başvuru) noktalarına ve sosyal çalışmacılara sahip olunması, çocuk koruma hususlarının güçlendirilmesine yardım edebilir. Bu odak noktalar aşağıdakileri yapabilir:

- Eğer bir çocuk öldüyse ailelere yardım edebilir;
- Sahada çocukların ailelerinden ayrılmasını önlemeye yönelik çabaları güçlendirebilir
- Ayrılmanın, şiddetin, istismarın, sömürünün ve ihmalin muhtemel sebeplerinin belirlenmesine yardım edebilir;
- Vakaların uygun şekilde sevk edilmesine, ailelerle uzlaştırılmasına ve gerekli olduğunda vakaların takip edilmesine yardım edebilir;
- Beslenme hizmetlerine erişimin önündeki engellerin aşılması için ailelere pratik yardım sağlayabilir (-örneğin; eğer bir anne aynı anda hem dağıtılan gıda yardımını almak zorundaysa hem de çocuğunu besleme merkezine götürmek zorundaysa ona hangi yöntemleri takip etmesi tavsiyesinde bulunarak)
- Besleme personeli, vasiler ve topluluk üyeleri arasında çocuk korumaya yönelik farkındalık yaratılmasının destekleyebilir.

KAYNAKLAR

- IASC (2005) *Guidelines for Gender-based Violence Interventions in Humanitarian Settings*. Chap. 4.6
- IASC (2006). *Women, Girls, Boys and Men: Different needs – Equal Opportunities*. IASC Gender Handbook in Humanitarian Action. Chap: Gender and Nutrition in emergencies
- IFE Core Group (2007). *Infant and Young Child Feeding in Emergencies: Operational Guidance for Emergency Relief Staff and Programme Managers*, Version 2.1
- The Sphere Project (2011). *The Sphere Handbook: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response: Minimum Standards in food security and nutrition*, p.139
- UNHCR (2011). *Operational Guidance on the Use of Special Nutritional Products to Reduce Micronutrient Deficiencies and Malnutrition in Refugee Populations*
- *UNHCR Policy Related to the Acceptance, Distribution and Use of Milk Products in Refugee Settings*
- UNHCR/WFP (2011). *Guidelines for Selective Feeding: The management of Malnutrition in Emergencies*
- Convention on the Rights of the Child (1989)

23.STANDART

SU, SANİTASYON, HİJYEN (WASH) VE ÇOCUK KORUMA

Çocuk koruma çalışanlarının; ilgili çocuk koruma faaliyetlerinin çocuklara yönelik uygun ve güvenli hijyen uygulamalarına katkı sağladığından emin olunmasında önemli rolleri vardır. Aynı zamanda Hijyen (YİKA) programının çalışanları; müdahalelerin çocukları ve vasilerini koruyacak ve çocukları, kadınları riske atmayacak şekilde yürütüldüğünden emin olmalıdırlar.

STANDART

Çocuk koruma konuları hijyen programlarının tespit, tasarım, izleme ve değerlendirme süreçlerinde yansıtılır. Tüm kız ve erkek çocuklarının, fiziksel ve cinsel şiddeti azaltan uygun hijyen hizmetlerine erişimleri vardır.

TEMEL EYLEMLER

ÇOCUK KORUMA AKTÖRLERİNE YÖNELİK TEMEL EYLEMLER

- Hijyen konusunda çalışanlara çocuk koruma tespit bilgisi sunun ve bu bilginin hijyene yönelik sonuçlarının tartışılmasına zaman ayrılmasını temin edin;
- İlerlemenin takip edilmesi için bu Standartta önerilen hangi göstergenin kullanılması gerektiğine karar verin;
- Hijyen hakkındaki soruları vasilerle, topluluk üyeleriyle ve çocuklarla yapılan tartışmalara dahil edin ve eğitim çalışanlarını bu tartışmalara katılmaya davet edin. Farklı bakım düzenlemeleri altındaki çocukların şartlarını (Örneğin; yatılı bakımdaki çocuklar, hane halkının reisi olan çocuklar, sokaktaki çocuklar ve engelli çocuklar) görüşün;
- Hijyen müdahaleleri ve sorunları hakkında çocuklara ve ailelere verilecek öncelikli bilgi konusunda karar kılmak amacıyla hijyen çalışanlarıyla buluşun (hijyen tesislerinin uygun kullanımı, çocuklar arasında sağlıklı hijyen uygulamaları ve güvenilir su arıtması ve depolanması).
- Bunları çocuk koruma çalışanları tarafından yürütülen mesajlara dahil edin;
- Çocuk koruma çalışanlarına yönelik eğitimin, uygun hijyen davranışlarının teşvik edilmesini kapsadığını temin edin (Örneğin; sabunla el yıkama, güvenli su arıtması ve depolanması, sanitasyon tesislerinin uygun kullanımı ve dışkıların ortadan kaldırılması gibi);
- Çocuklara tuvalet alışkanlıkları kazandırılması için vasileri teşvik edin;

- Çocukları hedef alan hizmetlerin ortaya çıktığı, çocukların yaşadıkları veya özellikle korunmasız oldukları yerler konusunda hijyen çalışanlarına tavsiye verin;
- Çocuk bakım merkezlerinde hijyen hizmetlerinin sağlandığından emin olun;
- Hijyen çalışanlarını çocuk koruma eğitimlerine dahil edin;
- Çocuk koruma ve hijyen konusundaki bilginin düzenli olarak incelenmesine yönelik önceden var olan hangi forumların en yararlı olduğunu belirleyin;
- Kaliteli hijyenin çocukların güvenliği ve refahı üzerindeki etkilerini göstermek için çocukların anlatımları dahil olmak üzere örnek başarı hikayeleri toplayın;
- Afet Sonrası İhtiyaç Analizi veya Çatışma Sonrası İhtiyaç Analizi gibi değerlendirme ve kaynak tahsis süreçlerinde hijyen ve çocuk koruma arasındaki bağlantının araştırılmasına yönelik çalışmalarda bulunun.

HİJYEN AKTÖRLERİNE YÖNELİK TEMEL EYLEMLER

- Etkilenen nüfusun güvenliğini her bir hijyen müdahalesinin bir alt amacı olarak düşünün;
- İhtiyaçları tespit ederken ve su, sanitasyon ve hijyen tesisleri tasarlarken çocuk koruma çalışanlarının uzmanlıklarından yararlanın(Örneğin; su dağıtım noktaları, tuvaletler, banyolar vs.). Kadın ve genç kızlara yönelik risklerin ele alındığını temin edin;
- Müdahalelerden yararlananlar arasında özellikle şiddet, sömürü, istismar ve ihmal riski altındaki çocukların olduğunu temin edin. Bunlar arasında yatılı bakımdaki çocuklar, bir veya daha fazla vasisini kaybeden çocuklar, çocuk vasiler ve hane halkının reisi olan çocuklar, sokaktaki çocuklar ve engelli çocuklar olabilir.
- Su toplama kaplarını taşımada çocukların kullanılmasının, onların eğitimine müdahale etmediğinin temin edilmesi için ve çocukları tehlikeli yerlerde akıl almaz mesafeleri yürümeye zorlamamaları için ve kapların ebadının çocukların yaşına ve boylarına uygun olduğunun temin edilmesi için ebeveynleri ve toplulukları destekleyin;
- Kadınların HİJYEN gruplarında eşit oranda temsil edildiğini temin edin ve Hijyen tesislerinin bulunmasına, tasarlanmasına ve sürdürülmesine yönelik karar alma süreçlerinde kadınların yer almalarına yönelik onlara yardım edin;
- Çocuklara hijyenin önemini anlamalarında yardım etmek için engellilik ve cinsiyete ilişkin hayat kurtarıcı mesajlar yayın- çocuklara kontrol hissi ve yaşam şartlarına alışma becerisi verdiğinden bu mesajların refah içinde olma durumu üzerinde önemli bir etkisi vardır;
- Hijyen çalışanlarının kurtulan çocukları, ayrılan çocukları ve şiddet, sömürü, istismar ve ihmal riski altındaki çocukları uygun hizmetlere nasıl sevk edeceklerini bilmelerini temin edin;
- Hijyen konusunda çalışan kişilerin davranış kuralları sözleşmesi veya çocuk korumaya ilişkin diğer politikalar konusunda eğitilmesini ve ilgili hususları imzalamalarını temin edin
- Çocuk koruma çalışanlarını, onların görüş ve bilgilerinin sonucunda değiştirebilecekleri eğitimlere veya atölye çalışmalarına davet edin.

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Tasarımında, izlenmesinde ve değerlendirilmesinde aile birliği dahil olmak üzere çocuk güvenliği ve refahının yansıtıldığı su, sanitasyon ve hijyen projelerinin yüzdesi	%100	(1)"Güvenli" terimi bağlamda belirlenmeli ve buna bağlamda karar kılınmalıdır ve bu terim; cinsiyetlerin ayrı ayrı tutulduğu tesisler, kapıların içindeki kilitler, sağlam aydınlatma (erişim yolları için olanlar dahil) gibi kriterleri kapsayabilir. (4)"Aşırı büyük" Çocuk koruma ve Hijyen eşgüdüm mekanizması tarafından belirlenmelidir.
2.Popülasyon tarafından kadınlar ve genç kızlar için güvenli olduğu düşünülen tuvalet ve banyoya sahip umumi tesisleri olup incelenen sahalardan oranı	%100	
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
3.Çocuklara uygun hijyen tesislerinin mevcut olduğu okulların, çocuk dostu mekanların ve sağlık tesislerinin oranı	%90	
4.Çocukların kendilerine göre aşırı büyük kaplar kullandığı toplulukların oranı	%10	
5.Hijyen topluluklarında bay-bayan oranı	1:1	
6 Şiddetten kurtulan bir çocuğu sevk edebilecekleri en azından bir yerin adını bilen hijyen çalışanlarının oranı	%90	

KILAVUZ NOTLAR

1. Kapasite Oluşturma:

Çocuk koruma çalışanlarına yönelik eğitimin, uygun hijyen davranışlarının teşvik edilmesini kapsadığını temin edin (Örneğin; sabunla el yıkama, güvenli su arıtması ve depolanması, sanitasyon tesislerinin uygun kullanımı ve dışkıların ortadan kaldırılması gibi). Hijyen çalışanlarına yönelik eğitim, çocuk koruma sorunlarının kime, nereye ve nasıl rapor edileceğine dair bilgiyi de kapsamalıdır.

2. Mesajlar:

En kritik mesajların düzgün anlaşıldığını temin edilmesi amacıyla çocuklara ve vasilerine yönelik hijyenle ilişkili mesajları öncelikli hale getirmeyi düşünün, uygun olan yerlerde öncelikli hijyen mesajlarının ve öncelikli çocuk koruma mesajlarının kullanışsız hale gelmeden birleştirilebileceğini düşünün. Öncelikli çocuk koruma mesajlarının aile birliği, güvenlik ve refah konularına odaklanması muhtemelen hijyen mesajlarının aşağıdakilere odaklanması muhtemeldir:

- Etkili el yıkama(sabunla)
- Dışkıların güvenli şekilde ortadan kaldırılması
- Hane halkı içme suyunun kirletilmesinin azaltılması (güvenli su toplama, ulaşım ve depolama ve uygun olan yerlerde su arıtma aracılığıyla)

Katı atıkların ortadan kaldırılması, uygun drenaj, vektör kontrolü veya tüm hayvanların çocuk alanlarından uzakta tutulduğundan emin olunması gibi diğer türde mesajlar önemli olarak düşünülebilir fakat bunlar ikinci önceliklidir. Çocuklara yönelik sanitasyon ve hijyen mesajları; yaş, engellilik ve cinsiyet ve yaratıcı olma açısından uygun olmalıdır.

3. Su Konteynırları (Kapları):

Her ne kadar çocukların su getirmede belirli bir rolleri olsa da bu beklentiye dikkatle yaklaşılmalıdır. "Özellikle" çocuklara yönelik yapılan kaplar tavsiye edilmez. Aynı şekilde, su depoları tasarlarırken çocukların fiziksel yetenekleri, koruma ve güvenlik konuları dikkate alınmalıdır.

4. Yaş Grupları:

Çocukların güvenliğinin ve refahının sağlanmasında güvenli, yaşa uygun Hijyen tesislerinin sağlanması önemlidir. Tuvaletleri veya yıkanma tesislerini kullanırken kendini güvende ve rahat hissetmeyen çocuklar; tuvaletini yapmak için iskan yerlerinin dışına yürümek veya sık tuvalete gitmemek için az yiyip az içmek gibi riskli veya tehlikeli davranışlara başvurabilirler. Aşağıdaki yaşa uygun hususların dikkate alınması gerekir:

- Bebekler ve 4 yaş altı çocuklar için: Çocuklar sanitasyon tesislerini doğrudan kullanmaz ve vasileri; yıkama uygulamalarını, bebeklerin dışkılarını güvenli şekilde nasıl atacaklarını ve portatif tuvaletleri, bebek bezlerini veya ilgili konudaki diğer materyalleri nasıl kullanacaklarını bilmelidir.
- 5-10 yaş arası küçük çocuklar için: su ve sanitasyon tesisleri ebat, erişilebilirlik ve güvenlik açısından uyarlanmalıdır.
- 11 yaş üzeri çocuklar ve ergenler için: kadınların regl dönemleri için uygun materyallere ve aynı zamanda uygun yıkama, yıkanma tesislerine sahip olmaları gerekir.

5. Genç Kızlar ve Kadınlar:

Su dağıtımı, merkezi bir noktada yapılacaksa dağıtım saatleri kızlara ve kadınlara danışıldıktan sonra ayarlanmalıdır böylece su getiren çocukların ve kadınların hava kararmadan ev dönmeleri sağlanır. Cinsiyetlerin ayrımına yönelik resimlerin kullanıldığı ve içten kilitleri olan ayrı tuvalet ve banyo tesisleri kadın ve kızlara altı yetişkin erkeklere ve erkek çocuklarına dört oranında sağlanmalıdır. Uygun aydınlatmayla su, sanitasyon ve hijyen tesisleri görünür bir yerde olmalıdır-kullanıcı hane halklarına ne kadar yakın olursa o kadar iyi olur. Bu tesislerin kullanılması, kullanıcılarına saldırılması veya taciz edilmeleri risklerini artırmamalıdır.

KAYNAKLAR

- IASC (2005), *Guidelines for Gender-based Violence Interventions in Humanitarian Settings*. Chap. 4.5:Water and sanitation
- IASC (2006). *Women, Girls, Boys and Men: Different needs – Equal Opportunities*. *IASC Gender Handbook in Humanitarian Action*. Chap: Gender and WASH in emergencies
- The Sphere Project (2011). *The Sphere Handbook: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response: Minimum Standards in Water Supply, Sanitation and Hygiene Promotion*, p.79
- UNICEF (2011). *Water, Sanitation and Hygiene for Schoolchildren in Emergencies: A Guidebook for Teachers*
- UNICEF/WHO (2009). *Water, Sanitation and Hygiene Standards for Schools in Low-Cost Settings*
- Convention on the Rights of the Child (1989)
- www.onerresponse.info
- www.unicef.org/wash

24. STANDART

BARINAK VE ÇOCUK KORUMA

Barınma; çocuk korumaya yönelik birçok etkisiyle birlikte çok karmaşık bir sektördür. Çocukların yeni, sayıca azalmış veya değişmiş aile birlikleriyle veya yalnız başına yaşadıkları afet esnasında veya afet sonrası dönemlerde çocukların korunmasızlığı artabilir. Yerlerinden edilmiş insnalarda ve ev sahibi topluluklarda aile büyüklükleri de büyük ölçüde değişebilir bu da sağlanan barınaklarda esneklik ihtiyacını doğurur. Yerel arazinin ve mülkiyet haklarının bilinmesi de barınanın nerede ve nasıl sağlanacağına dair iyi kararlar alınmasında önemlidir ve bu durum daha fazla şiddete maruz kalmalarından ve bazı vakalarda şiddetle tahliye edilmelerinden aileleri himaye eder.

STANDART

Çocuk koruma konuları barınak programlarının tespit, tasarım, izleme ve değerlendirme süreçlerinde yansıtılır. Tüm kız ve erkek çocuklarına ve vasilerine; koruma ve engelli erişimi dahil olmak üzere temel ihtiyaçlarını karşılayan ve uzun vadeli çözümleri kolaylaştıran uygun barınak sağlanır.

TEMEL EYLEMLER

ÇOCUK KORUMA AKTÖRLERİNE YÖNELİK TEMEL EYLEMLER

- Barınak konusunda çalışanlara çocuk koruma tespit bilgisi sunun ve bu bilginin barınağa yönelik sonuçlarının tartışılmasına zaman ayrılmasını temin edin;
- İlerlemenin takip edilmesi için bu Standartta önerilen hangi göstergenin kullanılması gerektiğine karar verin;
- Barınak hakkındaki soruları vasilerle, topluluk üyeleriyle ve çocuklarla yapılan tartışmalara dahil edin ve barınak çalışanlarını bu tartışmalara katılmaya davet edin. Farklı bakım düzenlemeleri altındaki çocukların şartlarını (Örneğin; yatılı bakımdaki çocuklar, hane halkının reisi olan çocuklar, sokaktaki çocuklar ve engelli çocuklar) görüşün;
- Desteğe ihtiyacı olan korunmasız hane halklarına yönelik izleme unsuruyla bir sevk sisteminin kurulması için ilk kurtarma çalışanlarıyla buluşun;
- Çocukların ve vasilerinin barınak ve yerleşimler hakkındaki bilgiyi nerelerde bulabilecekleri konusunda çocuk koruma çalışanlarının bilgilendirilmiş olmalarını temin edin;
- Okul çağındaki çocukların sayısı, çocuk dostu mekana ihtiyaç duyan çocukların sayısı vs. dahil olmak üzere kamplardaki ve yerleşimlerdeki çocukların sayısını barınak personeline bildirin;
- Çocuk koruma eylemlerinin barınak ve yerleşim hizmetlerinde uygulamaya konmasında barınak ve yerleşim kuruluşlarını destekleyin ve tüm çocukları dahil edin (Bkz. 18. Standart).

- Topluluk temelli çocuk koruma faaliyetlerinde barınak ve yerleşime ilişkin uygun mesajları dahil edin;
- Barınak sektörü çalışanlarının refakatsiz ve ayrılmış çocuklara ve şiddet, istismar, sömürü ve ihmalden kurtulan diğer çocuklara yönelik sevk mekanizmaları hakkında bilgilendirildiğinden emin olun;
- Çocuk koruma ve barınak konusundaki bilginin düzenli olarak incelenmesine yönelik önceden var olan hangi forumların en yararlı olduğunu belirleyin;
- Kaliteli barınağın çocukların güvenliği ve refahı üzerindeki etkilerini göstermek için çocukların anlatımları dahil olmak üzere örnek başarı hikayeleri toplayın;
- Afet Sonrası İhtiyaç Analizi veya Çatışma Sonrası İhtiyaç Analizi gibi değerlendirme ve kaynak tahsis süreçlerinde barınak ve çocuk koruma arasındaki bağlantının araştırılmasına yönelik çalışmalarda bulunun.

BARINAK VE YERLEŞİM AKTÖRLERİNE YÖNELİK TEMEL EYLEMLER

- Etkilenen nüfusun güvenliğini her bir barınak müdahalesinin bir alt amacı olarak düşünün;
- Aşırı kalabalığı önleyin ve barınak desteklerinin, ailelerin bir arada kalmasını desteklediğini ve teşvik ettiğini temin etmek için proje tasarımı ve uygulanmasını gözden geçirin;
- Onların hepsini bir araya koymadan ve etiketlenme riskine atmadan bu topluluklardaki ailelerin çeşitli ihtiyaçlarına, engelliliklerine müdahale edecek barınak ve yerleşim tasarlamak amacıyla etkilenen toplulukların erkek ve kadın üyeleriyle birlikte çalışın (Bkz. 18. Standart);
- Barınak ve Yerleşim projelerinde çalışan personelin; refakatsiz ve ayrılmış çocuklar, cinsel sömürü ve istismar ve sömürücü çocuk işçiliği dahil olmak üzere çocuk konuları hakkında yeterli bilgi ve eğitime sahip olduğunu temine edin;
- Aktarma barınaklarının güvenli olduğunu temin edin;
- Eğitime yönelik mekanlar, çocuk dostu mekanlar vs. dahil olmak üzere çocuklara yönelik yeterli toplama mekanlarının belirlenmesi için çocuk koruma çalışanlarıyla birlikte çalışın ve çocukların aktivitelerine, gayri-resmi eğitimlerine ve kültürel merasimlerine yönelik uygun mekanlar sağlayın;
- Barınak konusunda çalışan kişilerin davranış kuralları sözleşmesi veya çocuk korumaya ilişkin diğer politikalar konusunda eğitilmesini ve ilgili hususları imzalamalarını temin edin
- Çocuk koruma çalışanlarını, onların görüş ve bilgilerinin sonucunda değiştirebilecekleri eğitimlere veya atölye çalışmalarına davet edin.

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Tasarımında, izlenmesinde ve değerlendirilmesinde aile birliği dâhil olmak üzere çocuk güvenliği ve refahının yansıtıldığı barınak projelerinin yüzdesi	%100	(4) Çocuklara yönelik erişilebilir "Erişilebilir uzaklık" teriminin bağlamda belirlenmesi gerekir.
2. Programın tüm yönlerinin çocukların güvenliğine ve refahına katkı sağladığı tespitinde bulunan, barınak programlarından yararlananların yüzdesi	%90	
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
3.Çocukların ve vasilerinin barınak ve yerleşim sıkıntılarını rapor edebilmeleri hakkında bilgi sağlayabilen çocuk koruma çalışanlarının yüzdesi	%100	
4. Refakatsiz ve ailelerinden ayrılmış çocuklara yönelik sevk mekanizmaları hakkında gerekli bilgiyi sağlayabilen Barınak sektörü çalışanlarının oranı	%90	
5.Çocukların aktivitelerine yönelik bir veya birden fazla mekandan erişilebilir bir uzaklıkta olan yapıtlı barınakların sayısı	%90	

KILAVUZ NOTLAR

1. Tespitler:

Tespitler; barınağa ilişkin korunma sıkıntılarının belirlenmesi amacıyla kız ve erkek çocuklarını, yetişkin kadın ve erkekleri kapsmalıdır ve risk altındaki çocukların vasilerini kapsmalıdır. Özellikle dağıtım zamanlarında ve yerlerinde ve sahanın kurulmasında erkeklerden ayrı şekilde kadınlara ve kızlara öncelikli olarak danışılmalıdır. Bu desteklere eşit erişimi temin edecektir ve şiddet risklerinin azaltılmasına yardım edecektir. İzleme ekipleri mümkün ölçüde engelli erkek ve kadınları kapsmalıdır. Engelli insanlara yönelik erişilebilir barınakların olması önemlidir. Bazı çocukların acil durum öncesinde veya acil durum sebebiyle engel durumu (sakatlığı) olabilir ve bu çocuklar kendilerini daha fazla zarardan koruyabilmeleri için barınakları içerisinde ve dışarısında serbestçe hareket edebilmelidirler ve bu çocukların tuvaletlere ve sanitasyon tesislerine kolay erişimi olmalıdır. Okullar, çocuk dostu mekânlar vs. için saha planlayıcılarının çocukların sayısını ve ilgili gereksinimlerini bilmeleri önem teşkil eder. Saha planlayıcılarının aynı zamanda kayıt esnasına belirlenen, barınak erişimi açısından özle ihtiyaçları olabilecek çocukların farkında olmaları gerekir.

2. Programlama:

En hassas grupların kısa ve uzun vadeli barınak ihtiyaçlarının ele alındığının temin edilmesi için barınak uzmanlarıyla birlikte çalışın. Bu ise barınak birimlerini inşa etmede kadınlara, evin reisinin çocuk olduğu hane halklarına, yaşlılara ve engellilere yardım sağlanması için daha geniş toplulukların taşınması anlamına gelebilir. Aynı zamanda özel grupların ihtiyaçlarının ele alınması için barınak programların uyarlanması (çadıra ihtiyaç duyan insanların sayısında esnekliğe izin verilerek) ve tüm aileler için uzun vadeli çözümlerin temin edilmesini de kapsayabilir. Eğer çok eşlilik durumu varsa tüm hane halklarındaki yetişkin kadınların yardım alması gereken insanlar olarak kayıt altına alınması önemlidir böylece ikinci eşler ve onların çocukları dışlanmamış olur.

Erkek ve kız çocukların ayrı ayrı yatmalarına imkan tanınması için yeteri kadar yatak ve battaniye sağlanmalıdır. Yeterli barınak sağlayarak çocukların ve ailelerin ayrılmasını engelleyecek adımlar atın ve kadınlara ve çocuklara yönelik yeterli mahremiyetin ve saygınlığın olmasını temin edin; örneğin, yemek yaparken ve banyo yaparken. İyi aydınlatılan sahalar ve yıkanma tesisleri sağlayarak yerleşimlerin güvenli olduğundan emin olun.

Çocukların okullara ulaşması için güvenli yolların olmasının, yeterli çocuk dostu mekanların olmasının, yerde çukurların ve açık su kaynaklarının olmamasının temin edilmesi dahil olmak üzere barınak stratejilerinin çocuklara yönelik tehlikeleri artırmaması önemlidir.

3. Çok-Disiplinlilik:

Barınaklar tek başına bir proje olarak planlanamaz: Planlar ve eylemler, çocuk korumanın da dahi olduğu sektörlerin geneli tarafından koordine edilir.

4. Kapasite Oluşturma:

Genellikle barınak uzmanları, resmi eğitimlerinde çocuk korumayı almamışlardır. Bu yüzden çocuk korumanın barınak sağlamaya ilişkin bütün eylemlerde dahil edildiğinin temin edilmesine yönelik etkili yollar bulmak için çocuk koruma kuruluşlarının barınak uzmanlarıyla birlikte çalışması kritik öneme sahiptir.

KAYNAKLAR

- Corcellis, T. and Vitale, A (2005). *Transitional Settlement: Displaced Populations*
- IASC (2005). *Guidelines for Gender-based Violence Interventions in Humanitarian Settings*. Chap. 4.7: Shelter and site planning and non-food items
- IASC (2006). *Women, Girls, Boys and Men: Different needs – Equal Opportunities. IASC Gender Handbook in Humanitarian Action*. Chap: Gender and Shelter in emergencies
- IFRC and UN-Habitat (2009). *Shelter Projects 2009*
- Joseph, A., John, F., Kennedy, J., Esteban, L. (2008), *IASC Shelter Projects 2008*
- OCHA (2010). *Shelter after disaster: strategies for transitional settlement and reconstruction*. Geneva
- The Sphere Project (2011). *The Sphere Handbook: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response: Minimum Standards in Shelter, Settlement and Non-Food Items*, p.239
- UNHCR and IOM (2010). *Collective Centre Guidelines*
- Convention on the Rights of the Child (1989)

25. STANDART

KAMP YÖNETİMİ VE ÇOCUK KORUMA

Kamp yönetiminin asıl amacı, koruma ve etkili yardımda gerekli mekânın yaratılmasıdır. Bu durum çocuk korumayı birçok yönden etkiler; kampın fiziksel olarak planlanması yönünden, desteğin dağıtılması yönünden veya çocukların hayatını etkileyen kararların alınması yönünden etkiler. Kamp yönetim ekibi; çocukların tehditlere maruz kalmadıklarının, risk altındaki belirli çocukların belirlenmesinin, onların ihtiyaçlarının tespit edilip bunları ele alacak eyleme geçilmesinin temin edilmesinden sorumludur. Sonuç olarak çocuklara yönelik sorumlulukları olan kamp yönetim personelinin, onları korumaya ilişkin becerilere ve bağlılığa sahip olması gerekir.

STANDART

Çocuk koruma konuları Kamp Yönetimi programlarının tespit, tasarım, izleme ve değerlendirme süreçlerinde yansıtılır. Kamplarda yaşayan tüm kız ve erkek çocuklarının güvenliği ve refahı, kamp yönetim yapıları aracılığıyla korunur.

TEMEL EYLEMLER

KORUMA AKTÖRLERİNE YÖNELİK TEMEL EYLEMLER

- Kamp yönetimi konusunda çalışanlara çocuk koruma tespit bilgisi sunun ve bu bilginin kamp yönetimine yönelik sonuçlarının tartışılmasına zaman ayrılmasını temin edin;
- İlerlemenin takip edilmesi için bu Standartta önerilen hangi göstergenin kullanılması gerektiğine karar verin;
- Kamp yönetimi hakkındaki soruları vasilerle, topluluk üyeleriyle ve çocuklarla yapılan tartışmalara dahil edin ve kamp yönetimi çalışanlarını bu tartışmalara katılmaya davet edin. Farklı bakım düzenlemeleri altındaki çocukların şartlarını (Örneğin; yatılı bakımdaki çocuklar, hane halkının reisi olan çocuklar, sokaktaki çocuklar ve engelli çocuklar) görüşün;
- Ailelerinden ayrılmış çocuklara, hane halkının reisi olan çocuklara ve risk altındaki diğer çocuklara ve vasilere yönelik konaklama ve diğer mekanların güvenli olmasını temin edin;
- Topluluk temelli ve devlete dayalı çocuk koruma aktörlerinin kamp yönetim yapılarının farkında olmalarını temin edin;
- Kamp yönetim çalışanlarını çocuk koruma eğitimlerine dahil edin;
- Kız ve erkek çocukların kamp içerisindeki karar alma süreçlerinde yer almalarını destekleyin;
- Engelli çocukların ve vasilerinin kamp içerisine katılımlarını destekleyin;

- Çocukların profillerinin çıkarılmasının temin edilmesi için ve risk altındaki çocukların belirlenip koordineli destekle takip edilmesi için kamp kayıt birimiyle ve kamp yönetimiyle birlikte çalışın;
- Çocuklara yönelik hizmetlerin ve kaynakların adil dağıtımına yönelik savunuculuk yapılmasında kamp yönetimini destekleyin;
- Şiddetten, sömürüden, istismardan ve ihmalden kurtulan tüm çocuklara yönelik uygun müdahalelerin temin edilmesi için etkili ve güvenli sevk mekanizmalarını kurun;
- Özellikle cinsel sömürü ve istismar konusundaki şikâyetleri ele almaya yönelik metotlar oluşturulmasında kamp yönetimini destekleyin;
- Kamp yönetimi, topluluk ve ebeveynler arasında çocuk koruma hakkında farkındalık yaratacak faaliyetlerin mevcut olmasını temin edin;
- Çocuk koruma ve kamp yönetimi konusundaki bilginin düzenli olarak incelenmesine yönelik önceden var olan hangi forumların en yararlı olduğunu belirleyin;
- Kaliteli kamp yönetiminin çocukların güvenliği ve refahı üzerindeki etkilerini göstermek için çocukların anlatımları dahil olmak üzere örnek başarı hikayeleri toplayın;
- Afet Sonrası İhtiyaç Analizi veya Çatışma Sonrası İhtiyaç Analizi gibi değerlendirme ve kaynak tahsis süreçlerinde kamp yönetimi ve çocuk koruma arasındaki bağlantının araştırılmasına yönelik çalışmalarda bulunun.

KAMP YÖNETİMİ AKTÖRLERİNE YÖNELİK TEMEL EYLEMLER

- Etkilenen nüfusun güvenliğini her bir kamp yönetimi müdahalesinin bir alt amacı olarak düşünün;
- Çocukların ve ebeveynlerinin seslerinin duyulduğunun temin edilmesi için kamp yönetim yapılarında ve mekanizmalarındaki bay, bayanlar ve sosyal grupların dengeli dağılımını temin edin (Örneğin; engelli çocukları ve etnik azınlıkları temsil edebilecek kişilerin dahil edilmesini temin edin)
- Kamp yönetim yapısı içerisinde çocuklara yönelik bir odak noktası (merkez) kişi atayın;
- Çocukların görüşlerini karar alma süreçlerine dahil edin;
- Topluluk temelli çocuk koruma mekanizmalarını ve devlete dayalı çocuk koruma aktörlerini kampa ve diğer genel alanlara dahil edin ve sevk mekanizmalarındaki rolleri ve sorumlulukları belirleyin;
- Kamplardaki güvenli çocuk koruma izleme sistemlerini kurun veya destekleyin ve özel (belirli) çocuklar ve aileler için gereken sevk mekanizmalarının oluşturulmasına yardım edecek çocuk koruma çalışanlarının listesini çıkarın;
- Kamplardaki çocukların profillerinin çıkarılmasında ve özel korunmasızlığı (hassasiyeti) olan çocukların belirlenmesinde ailelerden ve topluluklardan bilgi edinip ve nüfus kayıt bilgilerini kullanın;
- Kamptaki çocuklara hizmet sağlanmasına yönelik kampanya yürütün;
- Çocuklara yönelik koruyucu alanların temin edilmesi amacıyla saha planlamasını, dağıtımları ve diğer kamp faaliyetlerini koordine edin;

- Kamp yönetimi konusunda çalışan kişilerin davranış kuralları sözleşmesi veya çocuk korumaya ilişkin diğer politikalar konusunda eğitilmesini ve ilgili hususları imzalamalarını temin edin;
- Çocuk koruma çalışanlarını, onların görüş ve bilgilerinin sonucunda değiştirebilecekleri eğitimlere veya atölye çalışmalarına davet edin

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Tasarımında, izlenmesinde ve değerlendirilmesinde alle birliği dâhil olmak üzere çocuk güvenliği ve refahının yansıtıldığı kampların yüzdesi	%100	
2. Kampı güvenli olarak değerlendiren kızların, erkeklerin ve vâsilerin oranı	%90	
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
3. Karar alma süreçlerinde kızları ve erkekleri dahil eden kamp yönetim yapılarının oranı	%80	
4. Karar alma süreçlerinde engelli çocukları ve ebeveynlerini dahil eden kamp yönetim yapılarının oranı	%60	
5. Çocuk koruma sorunlarına müdahale edilmesinde kendi rollerini ve sorumluluklarını açıkça anlatabilen kamp yöneticilerinin ve çocuk koruma çalışanlarının oranı	%80	
6. Kız ve erkek çocuklarına yönelik olarak (geceleri dahil) güvenli ve güvenli şekilde erişilebilir kriterlerini karşılayan temel hizmet erişim noktalarının (su kaynak noktaları, dağıtım noktaları, sağlık merkezleri, topluluk merkezleri ve tuvaletler) oranı	%100	

KILAVUZ NOTLAR

1.Tespit:

Kamp yönetiminin çocuk koruma işine dahil edilmesinden önce, kamp yönetim yapıları ve siyasi veya askeri taraflar ve onların ortaya koydukları tehditler arasındaki bağlantıların anlaşılması için bir analiz gerçekleştirilmelidir.

2. Odak (Merkezi) Noktalar:

Kamp yönetimi içerisindeki çocuk korumaya yönelik odak kişiler (kilit kişiler); kamp içerisindeki risklerin belirlenmesinde ve bunlara müdahale edilmesinde; çocuklara dair sorunların, fikirlerin ve konuların karar alma sürecinde temsil edilmesinde ve erişilebilir, güvenli saha planlarının mevcudiyetinin temin edilmesinde ve kamplarda ortaya çıkan çocuk koruma sorunlarının sevk edilmesinde kamp yönetim yapılarıyla birlikte hareket edebilir.

3. Topluluk Temelli:

Topluluk temelli çocuk koruma mekanizmaları, farkındalık yaratılması için ve çocuk koruma faaliyetlerinin yürürlüğe konması için etkili bir araç olabilir. Bunlar aynı zamanda kamp içerisinde risk altında bulunan çocukların belirlenmesinde, ilgili birimlere sevk edilmesinde ve izlenmesinde faydalıdır (Bkz. 16. Standart). Çocukları korumada önceden mevcut olan mekanizma ve yapıların anlaşılması, çocuk koruma sorunlarına yönelik müdahaleye ciddi biçimde fayda sağlayacaktır. Acil durum; mevcut, pozitif yapıların güçlendirilmesine yönelik bir fırsat sunar.

4. Adil (Tarafsız) Erişim:

Tüm çocukların; ihtiyaçlarına uygun eğitim tesislerine, sağlık ve psiko-sosyal hizmetlere ve rekreasyon ve dini faaliyetlere erişim hakları vardır. Düzenli yerinde kontroller ve gözlemler gerçekleştirerek ve çeşitli hizmetlerden ve destek sunucularından alınan yaşa ve cinsiyete göre sınıflandırılmış bilgiler kullanarak tüm erkek ve kız çocuklarının kamp hizmetlerine eşit erişimlerinin olduğunu doğrulayın. Kamp ve güvenlik yönetimi hakkındaki bilgiler kız ve erkek çocuklarına, yetişkin erkek ve kadınlara eşit olarak sunulmalıdır.

5. Saha Planlaması:

Çocukların öğrenme ve oynama mekanlarının yeri, boyutu ve sayısı saha planlamasının ilk aşamasından itibaren dikkate alınmalıdır. Çocuk dostu mekanlara, okullara, oynama alanlarına vs. yönelik ilk planda yer ayrılması; çocuklara yönelik mekanların kamp sınırlarına veya çocukların evlerinden uzak mesafelere yerleştirilmesinden veya alan yoksunluğu sebebiyle tamamen saf dışı bırakılmasından kaçınılmasına yardım eder. Çocukların kampta ne kadar kalacaklarını, mevcut geçim kaynaklarını ve kalıcı barınaklara yapılacak transferler gibi hususları dikkate alan çocukların ve ailelerin refahlarına yönelik somut bir plan hazırlayın. Çadırlar ve barınaklar arasında standart bir mekan ölçüsü belirleyin.

6. Güvenlik:

Kamp yönetimi; cinsiyete dayalı şiddet, adam kaçırmalar, saldırılar, çocuk işçiliği, savaşın patlayıcı kalıntıları ve kara mayınları olaylarını gibi güvenlik sorunlarını izlemelidir. Kız çocukları ve kadınların, erkek çocukları ve yetişkin erkeklerin karşılaştığı koruma risklerinin ve farklı ihtiyaçlarının profillerini geliştirebilirler. Örneğin; bu kapsamda kadınlar ve kızlar tarafından sıklıkla kullanılan alanların yeterince aydınlatılması, odun toplama yollarında devriye gezilmesi, okul yollarının izlenmesi ve Savaşın Patlayıcı Kalıntılarıyla kirletilmiş alanların işaretlenmesi olabilir.

7. Şikâyet Mekanizmaları:

Kamptaki mal ve hizmetlerin alımında kadınların, kızların ve erkek çocuklarının ve yetişkin erkeklerin yaşadığı cinsel şiddet ve istismar iddialarının dinlenmesine ve soruşturulmasına yönelik gizli şikâyet mekanizmaları kurun.

KAYNAKLAR

- NRC (2008). *Camp Management Toolkit*
- Corsellis, T. and Vitale A. (2005) *Transitional Settlement: Displaced Populations*
- IASC (2005). *Guidelines for Gender-based Violence interventions in humanitarian settings, Chap. 4.7: Shelter and site planning and non-food items*
- IASC (2006). *Women, Girls, Boys and Men: Different needs – Equal Opportunities. IASC Gender Handbook in Humanitarian Action*. Chap: Gender and CCCM in emergencies
- The Sphere Project (2011). *The Sphere Handbook: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response: Minimum Standards in Shelter, Settlement and Non-Food Items*, p.239
- Convention on the Rights of the Child (1989)
- www.nrc.no/camp

26. STANDART

YARDIMLARIN DAĞITIMI VE ÇOCUK KORUMA

Acil, hayat kurtarıcı yardımların dağıtılması, acil durum müdahalesinde atılacak en önemli adımlardan biridir ve bu çocukların güvenliğini ve refahını dikkate değer biçimde iyileştirebilir. Bunun yanında gıdaların ve diğer yardım malzemelerinin dağıtılma şeklinin de kadınlar ve çocukların yaşadığı tehditler üzerinde büyük etkisi vardır. Zamanında ve tam olmasının yanında herhangi bir dağıtımın gerçekten iyi planlanması ve en yüksek profesyonel standartlara göre gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

STANDART

Çocuklar; insani yardıma kız ve erkek çocuklarını şiddetten, sömürden, istismardan ve ihmalden koruyan verimli ve iyi planlanmış dağıtım sistemleri aracılığıyla erişirler.

TEMEL EYLEMLER

ÇOCUK KORUMA AKTÖRLERİNE YÖNELİK TEMEL EYLEMLER

- Dağıtım konusunda çalışanlara çocuk koruma tespit bilgisi sunun ve bu bilginin dağıtımına yönelik sonuçlarının tartışılmasına zaman ayrılmasını temin edin;
- İlerlemenin takip edilmesi için bu Standartta önerilen hangi göstergenin kullanılması gerektiğine karar verin;
- Dağıtım hakkındaki soruları vasilerle, topluluk üyeleriyle ve çocuklarla yapılan tartışmalara dahil edin ve eğitim çalışanlarını bu tartışmalara katılmaya davet edin. Farklı bakım düzenlemeleri altındaki çocukların şartlarını (Örneğin; yatılı bakımdaki çocuklar, hane halkının reisi olan çocuklar, sokaktaki çocuklar ve engelli çocuklar) görün;
- Refakatsiz ve ailelerinden ayrılmış çocuklara ve evin yaşça en büyük üyesinin bir çocuk olduğu hane halklarına karne verilmesi için gereken bilgileri ekiplere sağlayın, böylece gıdaları ve gıda dışı malzemeleri daha fazla ayrılıklara sebep olmayacak şekilde alabilirler. Gerekirse dağıtımda çocuklara eşlik edin;
- Radyo, yazılı baskı vs. gibi farklı medya araçları kullanarak engelli çocukların ve insanların dağıtımlar hakkındaki bilgiye erişimlerini sağlayın;
- Kadın ve kızlara vermeleri için dağıtım ekiplerine kültürel olarak uygun gıda dışı hijyen malzemeleri önerin; Örneğin; çocuk elbiseleri ve ayakkabı, kız ve erkek çocuklarının ayrı ayrı uyumalarına imkan sağlayacak yeterli yatak ve battaniye ve gerektiğinde mahremiyet perdesi olarak da kullanılabilecek cibinlikler (kültürel bağlama dayanarak bebek bezleri ve oyuncaklar da düşünülebilir)

- Dağıtım tasarımının çocukları riske atmadığını temin etmek amacıyla dağıtım ekipleriyle ve kurumlarıyla birlikte çalışın-Örneğin; dağıtım yerinin güvenli ve temiz olmasını, dağıtımın kendisinin güvenli ve iyi organize edilmiş olmasını ve dağıtım yerinde gölgelik ve suyun mevcut olmasını temin edin. Malzemeleri kimin alacağı konusunda dağıtım ekibinin iyi bilgilendirildiğinden emin olun (en az bir ebeveynle yaşayan çocuklar için genelde yardımı annenin alması tercih edilir);
- Dağıtım ekipleriyle birlikte dağıtım noktalarına erişmeleri için dışlanmış çocukları destekleyin (sokak çocukları, yaralanmış çocuklar, engelli çocuklar ve hane halkının reisi olan çocuklar)
- Dağıtımların etrafındaki ihlallere ve istismarlara yönelik olarak erişilebilir ve gizli bir raporlama mekanizması tasarlayın ve dağıtımlardan faydalananların insani yardımı ücretsiz olarak alabilecekleri haklarının farkında olduklarını temin edin;
- Kayıt çalışanlarının çocuk koruma konuları hakkında, dikkate alınan hassasiyet kriterleri ve karşılaşılabilecekleri hassas konuları nasıl ele alabilecekleri hakkında bilgilendirilmelerinin temin edilmesi için dağıtım ekipleriyle birlikte çalışın;
- Dağıtım ekiplerinin kalabalık kontrolü ve çocuklarla nasıl etkileşime geçecekleri konusunda eğitilmiş olmalarını temin edin;
- Mümkün olan yerlerde, asgari standartların karşılandığının temin edilmesi için dağıtımlarda çocuk koruma çalışanları bulundurun;
- Çocuk koruma ve yardım dağıtımını konusundaki bilginin düzenli olarak incelenmesine yönelik önceden var olan hangi forumların en yararlı olduğunu belirleyin;
- Kaliteli dağıtımın çocukların güvenliği ve refahı üzerindeki etkilerini göstermek için çocukların anlatımları dahil olmak üzere örnek başarı hikayeleri toplayın;
- Afet Sonrası İhtiyaç Analizi veya Çatışma Sonrası İhtiyaç Analizi gibi değerlendirme ve kaynak tahsis süreçlerinde dağıtım ve çocuk koruma arasındaki bağlantının araştırılmasına yönelik çalışmalarda bulunun.

DAĞITIM AKTÖRLERİNE YÖNELİK TEMEL EYLEMLER

- Etkilenen nüfusun güvenliğini her bir dağıtım müdahalesinin bir alt amacı olarak düşünün;
- Dağıtımların planlanmasında ve gerçekleştirilmesinde çocuk koruma çalışanlarının uzmanlıklarını listeleyin;
- Dağıtım sistemlerinin tasarlanmasında ve geliştirilmesinde kadınların, kızların ve erkek çocuklarının dahil olmasını temine din ve bu sistemlerde kadınların, yetişkin kızların ve erkeklerin lider rolü oynamalarını temin edin;
- Gıda ve gıda dışı ürünlerin belirlenen kişilere erişmesini temin etmek amacıyla Gıda ve gıda dışı ürünlerin toplam dağıtım hattını ve kadınların, erkek ve kız çocuklarının ve diğer risk grubundakilerin beslenme durumlarını izleyin;
- Eğer çok eşlilik durumu varsa tüm hane halklarındaki yetişkin kadınların yardım alması gereken insanlar olarak kayıt altına alınması önemlidir böylece ikinci eşler ve onların çocukları dışlanmamış olur;

- Evin reisinin çocuk olduğu hane halklarına ve refakatsiz ve ayrılmış çocuklara kendi adlarına karneler verilmesini ve onların daha fazla ayrılmaya sebep olmayan bir yolla gıda ve gıda dışı malzemelerin dağıtımlarını almalarını temin edin;
- Kadınlara ve kız çocuklarına sanitasyon ve hijyen ürünleri, çocuklara göre elbise sağlanmasını temin edin ve çocukların bulaşıcı hastalıklara karşı hassasiyetlerinin azaltılması amacıyla onlara ayakkabı veya koruyucu ayak giyeceği sağlayın;
- Çocuk koruma aktörleri tarafından belirlenen risk altındaki çocukların dağıtım noktalarına erişimlerine yardım edin (bu kapsam sokak çocukları, yarı sokak çocuklar, engelli çocuklar veya evin reisinin çocuk olduğu hane halkları vardır);
- Dağıtımlardaki ihlallere ve istismarlara yönelik erişilebilir ve gizli raporlama mekanizmalarının mevcut olmasını ve yardımı alacak kişilerin bu yardımın ücretsiz olduğunu bilmelerini temin edin;
- Kayıtlarda, dağıtımlarda ve fuarlarda ayrı bekleme ve giriş hatları kurun böylece gebe kadınlara, bebeği olan insanlara, refakatsiz çocuklara ve yaşlılara, hastalara ve engellilere ilk önce yardım edilir;
- Dağıtım konusunda çalışan kişilerin davranış kuralları sözleşmesi veya çocuk korumaya ilişkin diğer politikalar konusunda eğitilmesini ve ilgili hususları imzalamalarını temin edin
- Çocuk koruma çalışanlarını, onların görüş ve bilgilerinin sonucunda değiştirebilecekleri eğitimlere veya atölye çalışmalarına davet edin.

ÖLÇME

SONUÇ GÖSTERGESİ	SONUÇ HEDEFİ	NOTLAR
1. Dağıtımın kendilerinin ve çocuklarının güvenliklerini ve refahını tehlikeye atmadığını düşünen dağıtımdan faydalanan kişilerin oranı	%100	
2. Acil durumlarda kız ve erkek çocuklarının ve vasilerinin karşılaştığı özel hassasiyetler dağıtımlar planlanırken hesaba katılmıştır.	Evet	
EYLEM GÖSTERGESİ	EYLEM HEDEFİ	
3. Gıdalara ve gıda dışı malzemelere etkili erişimi olan refakatsiz çocukların, sokak çocuklarının ve evin reisinin çocuk olduğu hane halklarının oranı	%100	
4. Gıda dışı malzemelerin dağıtım planlarında farklı yaşlardan kız ve erkek çocuklarına yönelik gıda dışı malzemeler mevcuttur.	Evet	
5. Dağıtıma yönelik kaydedilen refakatsiz ve ayrılmış çocukların ve evin reisinin çocuk olduğu hane halklarının oranı	%90	
6. Özellikle özel ihtiyaçları olanlar olmak üzere tüm yaşlardan kız ve erkek çocuklarına karşı muhtemel risklerle baş edilmesine yönelik özel önlemler alan dağıtım faaliyetlerinin oranı	%90	
7. Temel çocuk koruma politikaları konusunda eğitilmiş ve bunları imzalamış dağıtım çalışanlarının oranı	%90	
8. Dağıtımda yer alan çalışanlar aracılığıyla Çocuk Koruma vaka yönetim sistemine sevk edilen vakaların sayısı		

KILAVUZ NOTLAR

1. En Çok Risk Altında Bulunan Çocuklar:

Bu kapsamda aşağıdaki çocuklar olabilir:

- Refakatsiz ve ailelerinden ayrılmış çocuklar
- Evin reisinin çocuk olduğu hane halkları
- Çok sayıda çocukla tek ebeveynli hane halkları
- Genç çocuklu ve yaşlı bakıcılı hane halkları
- Engelli veya yaralı olan yardım toplayan çocuklar veya bakıcıları

En çok risk altındaki çocukların belirlenmesi, çocuk koruma ve dağıtım kuruluşları arasında koordineli bir çalışma olmalıdır ve hane halkı birimi tüm çocuklara uygulanmayabilir. Örneğin; çocukların yalnız yaşadığı veya sokakta yaşayan çocuklar durumunda olduğu gibi gruplar halinde dağıldıkları vakalarda uygulanmayabilir.

2. İzleme:

Hem dağıtım hem de koruma faaliyetleri aracılığıyla resmi veya gayri resmi izleme gerçekleştirilebilir. Çocuk dostu mekânlar gibi yerlere veya faaliyetlere giden çocuklar, dağıtımların en hassas gruplara ulaşım ulaşmadığı konusunda yararlı bilgi kaynağı sağlayabilir.

3. Dağıtım:

Dağıtım noktaları fiziksel engelliler dahil olmak üzere tüm çocuklar için erişilebilir ve güvenli olmalıdır. Çocukların güvenle taşıyabileceği ölçüde ve şekilde malzemeler veya kaplar sağlanmalıdır. Dağıtımın zamanlanması; hane halkı dinamiklerini, cinsiyet rollerini ve ev içindeki işleri (kardeşlere veya yaşlılara ve hasta akrabalara bakım gibi) dahil olmak üzere çocukların günlük aktivitelerini ve okula devamları dikkate alınmalıdır. Dağıtım sahalarına ulaşamayan çocuklara veya hane halklarına yönelik tedarik, çocukları tehlikeye atmadan gerçekleştirilmelidir (vasilerin dağıtım alanlarına ulaşmak için çocukları refakatsiz bırakmaları gibi).

4. Kayıt Noktaları:

Kayıt noktasında veya çocukların dağıtım noktasından ayrıldıkları yerlerde çocuk dostu bir masanın kurulmasının temin edilmesi amacıyla çocuk koruma ekibinden meslektaşlarla (uygun olan yerlerde) birlikte çalışın. Sosyal çalışma görevlisi rolünü yerine getirecek en az bir personelin orada mevcut olduğundan emin olun. Çalışanlar eğitilmelidir ve dağıtımda belirlenebilecek herhangi bir refakatsiz ve ayrılmış çocuğu kayıt edebilmelidirler. Aynı zamanda insanların dağıtıma ilişkin hakları konusunda farkındalık yaratabilirler ve daha ciddi istismar veya sömürü şikayetlerine yönelik bir raporlama mekanizması olarak görev yürütürler.

5. Ayrılmış Çocuklar:

Eğer bir dağıtım sahasında veya başka yerde yalnız bir çocuk bulunursa ve bu çocuğun ailesinden ayrılmış olduğu düşünülürse çocuğu hemen oradan uzaklaştırmayın. Çocuğun etrafındaki insanlara çocuk hakkında bir şey bilip bilmediklerini ve ebeveynleri kısa süre sonra gelebileceği için çocuğu gerçekten ayrılmış veya refakatsiz olarak düşünüp düşünmediklerini sorun. İsimlerini ve köken yerlerini bilmeyen bebekler ve küçük çocuklar için veya engelli çocuklar için çocuk o alandan alınmadan önce (çocuğun orada tutulması tehlikeli olmadıkça) onların etrafındaki yetişkinlere ve diğer çocuklara çocuğu veya ailesini bilip bilmedikleri veya grubun nereden geldiğini bilip bilmedikleri sorulmalıdır. Bu belirli çocuklar, çocuğun ismini veya nereden geldiğini genelde bilmedikleri için sıklıkla doğru, ilgili bilgi elde etmenin tek yolu ayrılma noktasında çocuğun etrafındaki olan insanlardan bilgi alınmasıdır (Bkz. 13. Standart).

6. Hedeflenen Destek:

Çocukların genel kategorilerine dayanarak ("ayrılmış çocuklar" veya "önceden silahlı kuvvetlerle veya gruplarla ilişkilendirilen çocuklar" gibi) hedeflenen destekten kaçının. Bundan ziyade, istismara, sömürüye ve şiddete karşı korunmasızlığa dayanarak çocuklara yardım edilmesine yönelik kriterlerin özetlenmesi için çocuk koruma çalışma gruplarıyla birlikte çalışın. Mümkün ve uygun olan yerlerde etkilenen insnalara mümkün mertebede geniş dağıtım yapılması ve kapsamlı dağıtım süreçlerinin yardıma muhtaç en hassas gruplara ulaştırılmasının temin edilmesi tavsiye edilir.

7. Şikâyet Mekanizmaları:

Kamptaki mal ve hizmetleri alırken veya kayıt araştırırken kadınların, kızların ve erkek çocuklarının ve yetişkin erkeklerin yaşadığı cinsel şiddet ve istismar iddialarının dinlenmesine ve soruşturulmasına yönelik gizli şikâyet mekanizmaları kurun. Müdahalelerin ve tatmin edici çözümlerin oranı gibi şikâyetlerin sayısı ve türleri, kıdemli çalışanlar tarafından düzenli olarak incelenmelidir (bu proje yönetim toplantılarında sabit bir gündem maddesi olabilir). Ertelemeler, istismarın tekrar edilmesi veya hayatta kalanların tehdit edilmesi dahil olmak üzere daha fazla istismara sebep olabileceğinden şikâyetler anında acil müdahale ve soruşturmaları başlatmalıdır.

KAYNAKLAR

- IASC (2006). *Women, Girls, Boys and Men: Different needs – Equal Opportunities. IASC Gender Handbook in Humanitarian Action*. Chaps: Gender and Food Distribution in emergencies and Gender and Non-Food Items in emergencies
- The Sphere Project (2011). *The Sphere Handbook: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response: Minimum Standards in food security and nutrition*, p.139
- Convention on the Rights of the Child (1989)

EKLER ve TERİMLER Sözlüğü

EKLER ve TERİMLER Sözlüğü

EKLER

İLGİLİ HUKUKİ METİNLER

ÇOCUKLARA ÖZGÜ İNSAN HAKLARI METİNLERİ

Küresel

- ILO No.138 Asgari Yaş Sözleşmesi (1973)
- Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989)
- ILO No.182 Çocuk İşçiliğinin En kötü Biçimleri Sözleşmesi (1999)
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmaları Konusundaki Seçmeli Protokol (2000)
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek Çocukların Satışı, Çocuk Fuhuşu Ve Çocuk Pornografisi Konusundaki Seçmeli Protokol (2000)
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek İletişim Prosedürleri Konulu Seçmeli Protokol (2011)

Bölgesel

- Çocuk Haklarının Uygulanmasına Dair Avrupa Sözleşmesi (1996)
- Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi (2007)
- *Çocuk Hakları ve Refahına İlişkin Afrika* Sözleşmesi (1999)

GENEL İNSAN HAKLARI METİNLERİ

Küresel

- Soykırım suçunun önlenmesi ve cezalandırılması sözleşmesi (1951)
- Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi (1966)
- Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi (1966)
- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (1979)
- İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı Veya Onur Kırıcı Muamele Veya Cezaya Karşı Sözleşme (1987)
- Tüm Göçmen İşçilerin Ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme (1990)
- Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü (1998)
- Engelli Kişilerin Haklarına Dair Sözleşme (2006)
- Bütün Kişilerin Zorla Kaybedilmeden Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme (2006)
- Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek - *İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Palermo Protokolü* (2000)

Bölgesel

- İnsan Hakları ve Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (1953)
- Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi (1969)
- Afrika insan ve halkların hakları sözleşmesi (1981)
- İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi No.7 Protokolü (1984)
- Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Alanında Amerika İnsan Hakları Sözleşmesine Ek Protokol (San Salvador Protokolü) (1988)
- *Çocuk Hakları ve Refahına İlişkin Afrika* Sözleşmesi (1999)
- Arap İnsan Hakları Şartı (2004)

ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK

- Harp Halindeki Silâhlı Kuvvetlerin Hasta ve Yaralılarının Vaziyetlerinin Islahı Hakkında İlk Cenevre Sözleşmesi (1864)
- Silahlı Kuvvetlerin Denizdeki Hasta, Yaralı Ve Kazazedelerinin Vaziyetlerinin Islahı Hakkında İkinci Cenevre Sözleşmesi (1906)
- Savaş Mahkûmlarının Tedavisine İlişkin Üçüncü Cenevre Sözleşmesi (1929)
- Savaş Zamanında Sivil Kişilerin Korunmasına İlişkin Dördüncü Cenevre Sözleşmesi (1949)
- Uluslararası Silahlı Çatışmaların Kurbanlarının Korunmasına İlişkin Protokol I (1977)
- Uluslararası Olmayan Silahlı Çatışmaların Kurbanlarının Korunmasına İlişkin Protokol I (1977)

ULUSLARARASI MÜLTECİ KANUNU

- Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme (1951)
- Mültecilerin Statüsüne İlişkin Protokol (1967)
- *Vatansız Kişilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme* (1954)
- *Vatansızlığın Azaltılmasına Dair Sözleşme* (1961)

ESNEK HUKUK

- İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (1948) (Madde 2 ,26)
- Amerikan İnsan Hakları ve Ödevleri Bildirisi (1948)
- Ülke İçinde Yerinden Olma Konusunda Yol Gösterici İlkeler (1998) (Paragraf 23)
- Silahlı Kuvvetler veya Silahlı Gruplarla ilişkili çocuklara dair Paris İlkeleri ve Kılavuzları (Paris İlkeleri) (2007)

- Çocukların Yasadışı İstihdamdan veya Silahlı Kuvvetler veya Silahlı Gruplar Tarafından Kullanılmalarından Korunmasına Yönelik Paris Taahhütleri (Paris Taahhütleri) (2007)
- Avrupa Sosyal Şartı (1961)
- Afrika insan ve halkların hakları sözleşmesi (1981)
- *Çocuk Hakları ve Refahına İlişkin Afrika Sözleşmesi* (1999)
- Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları
- *Birleşmiş Milletler Çocuk Ceza Adaleti Sisteminin Uygulanmasına İlişkin Asgarî Standart Kuralları* (*Beijing Kuralları*)
- *Cezai Adalet Sisteminde Çocuklara Konusunda Eyleme Dair Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi Kılavuzları*
- *Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Yönlendirici İlkeleri* (*Riyad İlkeleri*)
- *Bangkok Mültecilerin Statüsü ve Onlara Karşı Muamele İlkeleri* (1966 yılında Asya-Afrika Hukuki İstişare Komitesinde kabul edildi)
- *Afrika'daki Mülteci Problemlerinin Özel Yönlerini Ele Alan Afrika Birliği Örgütü Sözleşmesi* (1969)
- *Üçüncü ülke vatandaşlarının ve vatansız kişilerin mülteci olarak veya başka türlü Uluslar arası korumaya ihtiyacı olan kişiler olarak nitelendirilmeleri ve statülerine ilişkin asgari standartlar hakkındaki 27.04.2004 tarihli Konsey Direktifi*

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

A

Acil Durum

Bakınız “Afet”.

Afet

Bir afet; etkilenen topluluğun veya toplumun kendi kaynaklarını kullanarak başa çıkamadığı yaygın insani, maddi, ekonomik veya çevresel kayıpları veya etkileri içeren ve dolayısıyla acil müdahale gerektiren, toplumdaki veya topluluktaki işleyişin ciddi şekilde bozulmasıdır. Biz ise “Afet” kelimesini doğal afetleri ve aynı zamanda hızlı-ve yavaş başlangıçlı durumları, tüm ülkelerdeki kırsal ve kentsel çevreleri ve karmaşık siyasi acil durumları ifade etmek için kullanmaktayız. Böylece bu terim doğal ve insan eliyle meydana gelen afetleri ve çatışmaları kapsamaktadır ve “kriz” ve “acil durum” gibi ilgili terimleri de içine almaktadır.

Afete Hazırlıklı Olma

Afete Hazırlıklı Olma; tehdit altındaki yerlerden insanların ve eşyaların zamanında ve etkili şekilde tahliye edilmesi dahil olmak üzere tehlikelerin sonuçlarına etkili müdahale edilmesinin temin edilmesi amacıyla bir afet öncesinde alınan önlemleri ve gerçekleştirilen faaliyetleri ifade eder. Genelde yalnız “hazırlıklı olma” şeklinde de adlandırılır ve bu durum kurumların, STK’ların veya hükümetin ilgili birimlerinin müdahale etmedeki hazırlıklı olmaları bağlamında da geçerlidir.

Afet Risk Azaltımı

Duruma sebep olan faktörlerin analiz ve idare edilmesine yönelik sistematik çabalar aracılığıyla afet riskinin azaltılması kavramını ve uygulamasını ifade eder. Bu kapsamda tehlikelere maruz kalmaların azaltılması, insan ve mülklerin korunmasızlıklarının azaltılması, arazinin ve çevrenin makul yönetimi ve olumsuz gelişmelere karşı hazırlıklı olmanın geliştirilmesi vardır.

Aktörler

İnsani müdahalelerde yer alan veya insani müdahalelerin üzerinde etkisi olan hükümet yetkilileri ve yerel düzeyde yetkililer, topluluklar, askeri organlar veya özel sektör organları.

Alternatif Bakım

Alternatif bakım resmi veya gayri resmi bakım hallerini alabilir. Alternatif bakım kapsamında: akrabalık bakımı, aileye dayalı veya aile benzeri yerleştirmelerdeki diğer bakım şekilleri, yatılı bakım veya çocuklara yönelik denetimli bağımsız yaşam düzenlemeleri olabilir.

Ayrımcılık Yapmama

Yaş, cinsiyet, ırk, renk, etnik kimlik, millet veya sosyal köken, cinsel tercih, HIV hastası olma hali, dil, din, yeti yitimi, sağlık durumu, siyasi veya diğer fikirler dahil olmak üzere hiçbir temelde insanlar veya topluluklar arasında adaletsiz ayrımların yapılmaması ilkesini ifade eder. Herkese aynı şekilde davranılması gerektiği anlamına gelmez fakat gerçek ihtiyaçlara ve kapasitelere dayanarak farklı destek ve yardım biçimlerine imkan tanınmasıyla sonuçlara ve erişimlere karşı herkesin eşit olduğunu ifade eder.

B

Bilişsel

Bilişsel süreçler: Düşünme, hayal etme, algılama, hafıza, karar alma, akıl yürütme ve problem çözme gibi ruhsal süreçlerdir.

Başa Çıkma

Başa çıkma; yeni hayat şartlarına adapte olma, zor durumları idare etme, problem çözmeye yönelik gayret gösterme ve/veya stres veya çatışmayı en aza indirme azaltma veya bunlara tahammül etmeye çalışma sürecidir.

C

Cinsiyet

Bu terim kadın ve erkeklerin biyolojik niteliklerini ifade eder. Doğaldır, doğumla belirlenir ve bu yüzden genel olarak değişmezdir ve evrenseldir. (Bkz. “Toplumsal Cinsiyet”)

Cinsiyet (Toplumsal Cinsiyet)

“Toplumsal Cinsiyet” kadın ve erkeklerin rollerini, sorumluluklarını ve kimliklerini ve bunların toplumda nasıl değerlendirildiğini ifade etmektedir. Bunlar farklı kültürlerde değişiklik gösterebilir. Cinsiyet rolleri, sorumlulukları ve kimlikler değiştirilebilir çünkü bunlar toplumsal olarak öğrenilir (Ayrıca Bkz. “Cinsiyet”).

Ç

Çatışma

Çatışma; iki veya daha fazla taraf arasında geçen ve toplulukların veya genel nüfusun güvenliğini ve emniyetini tehdit eden şiddetli kavgaya işaret eder. Bunlar kapsamında tehditlerle baskı altına alma veya şiddet tehdidiyle korkutma ve silahlı çatışmalar düzeyinde veya bu düzeye varan şiddet eylemleri de vardır. Uluslararası insancıl hukuka göre “silahlı çatışma” terimi, düşmanlıkların savaşla eş anlama gelebilecek eşige vardığı durumların ifade edilmesi için kullanılır. Devletlerarasındaki çatışmalar bağlamında kullanıldığında nadiren sorgulanmasına rağmen iç çatışmalar bağlamında kullanıldığında tartışmalara neden olabilmektedir. Aslında isyanlar, izole ve tek tük gerçekleşen şiddet eylemleri veya benzer nitelikteki diğer eylemler gibi içerdeki kargaşa ve gerilim durumlarında görülen şiddetten ziyade silahlı tarafların daha yüksek seviyede ve uzun süreli gerçekleştirdiği şiddeti kapsar. (Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü (Madde 8.2(d)). Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin, Uluslararası İnsancıl Hukuk içerisinde ilgili özel bir yetkisi vardır ve bu konudaki sorulara teknik destek sağlar.

Çocuk Dostu Mekanlar (ÇDM)

Bunlar serbest ve yapısal oyunlara, rekreasyona, boş zamana ve öğrenme aktivitelerine yönelik olarak toplulukların korumacı çevreler oluşturdukları güvenli mekanlar ve okullardır. Çocuk dostu mekanlar; normallik ve devamlılık hislerini onaran sağlık, beslenme desteğini ve psikolojik desteği ve diğer faaliyetleri sağlar. Bunlar katılımcı bir tutumla tasarlanır ve belirli yaş gurubundaki veya çeşitli yaş aralığındaki çocuklara yönelik olabilirler. Çocuk dostu mekânlar ve okullar; acil durumların başlangıcından itibaren bir kriz süresince önemlidir.

Çocuk İşçiliği

Çocuk İşçiliği; asgari çalışma yaşı altındaki çocuklar tarafından yapılan iştir. Ulusal mevzuatlar, farklı iş türleri için çeşitli asgari yaş sınırları belirler. Örneğin; normal bir tam zamanlı çalışma yaşı, zorunlu eğitimin bittiği yaştan daha önce olmamalıdır. Diğer iş kategorileri; hafif iş, tehlikeli iş ve çocuk işçiliğinin diğer biçimlerini kapsar. “Çocuk İşçiliği” terimi; çocukları çocukluklarından, potansiyellerinden ve onurlarından mahrum bırakan ve onları okula gitmeden alıkoyarak okul hayatlarına müdahale eden, okulu erken bırakmalarına sebep olan veya onlardan okulla uzun ve ağır çalışma saatlerini birlikte götürmelerini isteyen iş olarak tanımlanır. Bu ise ruhsal, fiziksel, sosyal ve ahlaki açılarından çocuklara zararlı ve tehlikeli işleri işaret eder.

Çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri

Çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri uluslararası çalışma örgütünün 182 Nolu sözleşmesinde belirlenen bir terimdir. Bu 18 yaş altındaki tüm insanlar için yasaklanmalıdır ve bunun kapsamda aşağıdakiler vardır:

- Çocukların silahlı çatışmalarda cebri ve zorunlu olarak askere alınmaları dahil olmak üzere çocukların satılması ve insan kaçakçılığına maruz kalmaları, borca karşı esaret altına alınmaları, köle yapılmaları, cebri ve zorunlu çalıştırılmaları gibi tüm kölelik biçimleri veya kölelik benzeri uygulamalar
- Bir çocuğun fuhuş, pornografi üretimi veya pornografi içeriklerinde oynaması için kullanılması, ayarlanması veya ona teklif edilmesi
- Bir çocuğun ilgili uluslararası anlaşmalarda belirlenen yasa dışı faaliyetlerde kullanılması, -özellikle uyuşturucu üretimi ve ticareti için ayarlanması veya ona teklif edilmesi-
- Doğası ve gerçekleştirildiği şartlar sebebiyle çocuğun sağlığına, güvenliğine ve ahlaki değerlerine zarar vermesi muhtemel işler (yaygın olarak “tehlikeli iş” biçiminde ifade edilen işler)

D

Direnç

Bu terim; bireylerin, toplulukların veya ülkelerin ister doğal bir afet isterse kriz olsun sıkıntıları tahmin etme, bunlara karşı koyma ve bunlardan kurtulma yeteneklerini ifade eder. Direnç; yaşam kaynaklarının, problem çözme, destek arama gücü, motivasyon, iyimserlik, inanç, sebat ve beceriklilik gibi başa çıkma mekanizmalarının ve yaşam becerilerinin çeşitliliğine bağlıdır.

E

Erişim

Bu terim ilk olarak bir hizmeti veya tesisi kullanan insanların oranına ilişkin kullanılır. Serbest erişim; hizmetlere veya tesislere erişimin önünde hiçbir pratik, maddi, fiziksel, kurumsal veya kültürel engellerin olmadığı durum anlamına gelir. “Erişim” nüfusun tamamının (evrensel erişim) veya belirli ihtiyacı olanların tarafsız erişimine işaret eder. Aynı zamanda yardım kuruluşlarının ihtiyacı olan insanlara güvenli erişim sağlama becerilerini de işaret eder.

Emniyet

Emniyet, genel hukuk ve düzen ortamını ve fiziksel tehditlerden özgür olma durumunu ifade eder.

Erken İyileştirme

Erken iyileştirme, bir insani müdahale ortamında başlayan çok yönlü bir süreçtir. Buna insani yardım programlarına dayanmaya çalışan gelişim ilkeleri yol gösterir ve erken iyileştirme sürdürülebilir kalkınma fırsatlarını teşvik eder. Kriz sonrası iyileşmelere yönelik kendini idame ettiren, ulus çapında sahiplenilen direnç süreçlerini ortaya koymayı amaçlar. Yerinden edilmiş insanların toplumla yeniden kaynaştırılması dahil olmak üzere temel hizmetlerin, geçim kaynaklarının, barınakların, yönetimin, güvenliğinin ve yasa egemenliğinin, çevre ve sosyal boyutların onarılmasını içine alır.

Erken Çocuk Gelişimi

Erken Çocuk gelişimi; küçük çocukların (0-8 yaş arası) optimal fiziksel sağlıklarını, ruhsal zindeliklerini, duygusal güvenlerini, öğrenmedeki sosyal beceri ve hazırlıklarını geliştirdikleri süreçlerdir. Bu süreçler; sağlığı, beslenmeyi, suyu, sanitasyonu, hijyeni, eğitimi ve çocuk koruma hizmetlerini bir araya getiren kapsamlı sosyal ve finansal politikalar ve kapsamlı programlar tarafından desteklenir. Yüksek kalitedeki programlardan tüm çocuklar ve aileler yararlanırken bu programların en fazla yararını dezavantajlı gruplar görür.

G

Geçim Kaynağı

Geçimin sürdürülmesinde gerekli kapasiteleri, varlıkları, imkânları ve aktiviteleri ifade eder. Varlıklar arasında maddi doğal, fiziksel, sosyal ve insan kaynakları vardır (Örneğin; dükkânlar, araziler ve pazarlara erişim veya ulaşım sistemleri) (Daha detaylı bilgi için Gıda Güvenliği ve Beslenme başlığına bakınız).

Güvenlik

Güvende olma durumudur ve insanların fiziksel ve kişisel refahlarını ve bütünlüklerini ve aynı zamanda fiziksel, çevresel, sosyal, manevi, duygusal ve psiko-sosyal zararlardan özgür olmalarını ifade eder.

H

Hafifletme

Afetlerin kötü etkilerinin azaltılması veya kısıtlanması anlamına gelmektedir. Fiziksel altyapı önlemlerinin yanında çevrenin geliştirilmesini, geçim kaynaklarının güçlendirilmesini veya kamunun bilgi birikiminin ve farkındalığının artırılmasını kapsar.

Hazırlıklı Olma

Bakınız “Afete Hazırlıklı Olma”

Hesap Verebilirlik

Hesap verebilirlik teriminin tüm sektörleri kapsayan bir tanımı yoktur. Sphere Projesi, hesap verebilirlik terimini insani yardım kurumlarının ellerinde hazır bulunan kaynakları sorumlu kullanması olarak anlamaktadır. Bunun başarılması için kurumların aşağıdakileri yapması gerekir:

- Belirli bir bağlamdaki eylem veya eylem dışı bir işleme yönelik sebepleri ve sonuçları şeffaf bir yolla paylaşarak programlarının en iyi uygulamalara ve belirli yaygın taahhütlere (örneğin; sektör çapında kabul edilen kanıta dayalı standartlara) nasıl uyum gösterdiklerini açıklamaları gerekir.
- Çalışmalarında paydaşları dahil etmeleri gerekir. Etkilenen insanlara ilişkin olarak bu durum, onların sözlerinin dinlenmesi ve kendi hayatlarını etkileyen kararlarda dahil edilmeleri haklarına saygı duyularak ve onlara kurumların aldığı kararlara karşı çıkmalarında uygun yollar sağlanarak bu etkilenen insanların ihtiyaçlarının, sıkıntılarının ve kapasitelerinin insani müdahalenin her aşamasında dikkate alınması anlamına gelir (Bkz. “Kalite”).

İ

İnsan Hakları

İnsan hakları, sadece insan olmaları sebebiyle insanların sahip olma hakkı elde ettiği haklardır. Bunlar hepimiz için geçerli olan onurlu yaşamaya yönelik asgari şartları belirler. Bunlar evrensel ve devredilmez haklardır: kişinin elinden alınamaz.

Acil durum bağlamında belirli insan hakları geçici olarak askıya alınabilir fakat bu durum istisnai ve katı şartlar altında gerçekleşir.

Kişinin hayatını, sağlığını ve fiziksel güvenliğini ilgilendiren haklar gibi hakların a acil durumlarda eyleme geçilmesine yönelik olarak ayrımcılık yapılmaması ilkesi gözetilerek öncelikli hale gelmesi gerekir. İnsan hakları; İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nde ve insan haklarıyla ilgili çeşitli hukuki sözleşmelerde sistemli olarak bir araya getirilmiştir.

K

Kalite

Kalite iyi iş çıkarmakla ilgilidir. İnsani eylem sektöründe bu terim: etkililik (etki), verimlilik (bir müdahalenin veya hizmetin dakiklığı ve maliyeti) ve uygunluk (ihtiyaçların ve bağlamın dikkate alınması) anlamlarına gelir. Bir kurumun neleri iyi yaptığı ve daha iyi yapmayı nasıl öğreneceği konusunda paydaşlardan tespitler ve geri bildirimler alınmasını gerektirir. Bilinen mekanizmalara ve/veya standartlara göre sonuçların ölçülmesi anlamına gelir. (Bkz. "Hesap Verebilirlik").

Kapasite Oluşturma

Kapasite oluşturma; bireylerin, toplulukların veya kuruluşların belirlenen hedefleri başarmasına yardım edilmesinde bilgi birikiminin, becerilerin ve kaynakların güçlendirilmesidir. Bu rehber bağlamında kapasite oluşturma özellikle afetten etkilenen insanlara işaret etmektedir. "Kapasite" belirlenen hedeflerin başarılmasına yönelik tüm niteliklerin bir kombinasyonudur.

Kara Mayınları

Bu belgede kara mayınlarından kişilere veya araçlara karşı kullanılan, yer üstüne veya yer altına yerleştirilen, bir kişinin veya aracın mevcudiyeti, yakınlığı veya teması üzerine patlayacak şekilde tasarlanan ve bir ya da birden fazla kişiyi aciz bırakan, yaralayan veya öldüren patlayıcı cihazlar olarak bahsedilmektedir. Bu asgari standartların amaçlarına yönelik olarak savaşın patlayıcı kalıntılarına yapılan referanslar aynı zamanda kara mayınlarını da kapsar.

Karmaşık acil durum

Karmaşık bir acil durum; bir ülkedeki veya bölgedeki otoritenin çoklu sebeplerden ötürü tamamen veya büyük ölçüde çöktüğü ve insanların hayatlarının, refahlarının ve onurlarının etkilendiği insani krizdir. Kriz, insani yardımlardan (çatışma veya sivil ayaklanma gibi) ve/veya doğal faktörlerden (kuraklık, sel, kasırga gibi) kaynaklanmış olabilir.

Katılım

Katılım; projelerin tasarımında, uygulanmasında ve değerlendirilmesinde ilgili lehtarların dahil edilmesine imkan tanıyan süreçleri ve faaliyetleri ifade eder. Gerçek katılım; en korunmasızlar ve ötekileştirilmişler dahil olmak üzere tüm grupları kapsar. İnsanların ve toplulukların, karar alma süreçlerinde dahil olmalarına ve onları ilgilendiren belirli konularda eyleme geçmelerine imkan tanır. Topluluk kaynaklarının belirlenmesinin, harekete geçirilmesinin ve destek, fikir birliği sağlanmasının bir yoludur. Katılım gönüllülük temellidir.

Koruma

Özellikle insan hakları hukuku, uluslararası insancıl hukuk ve mülteci hukuku olmak üzere ilgili hukuk organlarının lafzı ve ruhu uyarınca bireyin tüm haklarına yönelik gerekli saygının temin edilmesini amaçlayan tüm faaliyetleri kapsar. Koruma bu yüzden yaş, cinsiyet, etnik, dini veya sosyal arka plan gözetilmeksizin tüm bireylerin haklarına yönelik gerekli ve eşit şekilde saygı gösterilmesini amaçlar. Bir acil durum süresince odak noktası olan acil hayat kurtaran faaliyetlerin ötesine geçer.

Korunmasızlık (Hassasiyet)

Bu terim bir topluluğun veya bireylerin zorluklara ve tehlikelere karşı hassaslığını artıran ve kayıplar, zararlar, güvensizlik, sıkıntı ve ölümler sebebiyle onları riske atan fiziksel, sosyal, ekonomik ve çevresel faktörleri ve süreçleri ifade eder. Topluluklarındaki ayrımcılık ve ihtimal sebebiyle bazı insanlar fiziksel çevrelerinin ve sosyal destek mekanizmalarının afette bozulmasından orantısız şekilde etkilenebilirler. Fakat yaygın olarak korunmasızlıklara daha eğilimli insanlar arasında refakatsiz çocuklar, engelli kişiler, yaşlı insanlar, tek ebeveyn tarafından yürütülen hane halkları, önceden silahlı kuvvetlerle ve silahlı gruplarla ilişkili çocuklar ve hastalıklardan muzdarip kişiler vardır (HIV ve AIDS dahil).

Kriz

Bakınız “Afet”.

M

Masa Başı İnceleme

İlgili dokümantasyonların incelenmesidir.

N

Nitel ve Nicel Veri

Nitel veri, vaka çalışmaları, röportajlar vs. aracılığıyla toplanan veridir. Tanımlama, deneyim ve yorum sağlar. Nicel veri ise sayılara ve istatistiklere odaklanır ve derinlemesine bir tanım sağlamaz.

O

Onur

Onur fiziksel refahtan daha fazla şeyi kapsar. Bireyin kendi istediği seçimleri yapabilme ve dolayısıyla özgür bir kişi olarak kabul edilme kapasitesini işaret eder. Kişinin bütünlüğünü yansıtır ve tüm insan haklarının doğduğu bir kaynak olarak görülür. Hayatın onur temelinde kurulması; temel hizmetlere, güvenliğe ve insan haklarına saygıya erişimin garantisidir. Aynı şekilde insani müdahalelerin uygulanma şekli de afetten etkilenen insanların onurunu ve refahını büyük ölçüde etkiler.

Ö

Öğrenciler

Çocuklar, gençler ve yetişkinler dahil olmak üzere eğitim programına katılan insanları kapsar. Bu kapsamda resmi okullardaki öğrenciler, teknik ve mesleki eğitim ve öğrenim programlarındaki kursiyerler ve okuma yazma ve matematik becerisi kursları, topluluk içerisindeki veya birebir öğrenme içerisindeki yaşam becerileri kursları gibi gayri resmi resmi kursların katılımcıları vardır.

Önleme

Tehlikelerin ve ilgili afetlerin insanlar, varlıklar, geçim kaynakları ve çevre üzerindeki kötü etkilerinden kaçınılması için atılan adımları ifade eder. (Bkz. “Hazırlıklı Olma” ve “Afet Risk Azaltımı”).

P

Patlamamış Mühimmat Kalıntısı

Patlamamış mühimmat kalıntısı; misket bombaları, roketler, fişekler, el bombaları, havadan atılan bombalar vs. dahil olmak üzere çatışmalar esnasında ortada olan veya çatışmalar sonrası bırakılan ve aktif kalan patlayıcı mühimmatlardır. Uluslararası hukuki tanımına göre Savaşın patlayıcı kalıntıları arasında patlamamış mühimmat (kullanılan fakat patlamayan mühimmatlar); terkedilmiş patlayıcı mühimmatlar (kullanılmayan fakat bir çatışma sonrası terkedilen ve geride bırakılan silahlar) vardır. Kara mayınları, savaşın patlayıcı kalıntılarının uluslararası hukuki tanımına dahil edilmemesine rağmen bu belgedeki savaşın patlayıcı kalıntıları terimi kara mayınlarını da kapsamaktadır.

Patlamamış Şavaş Mühimmatından/Kara Mayınlarından Sağ Kurtulanlar

Bu terim fiziksel, duygusal ve psiko-sosyal yaralanmalar, ekonomik kayıplar veya temel haklarının büyük ölçüde zarar görmesi dahil olmak üzere savaşın Patlayıcı Kalıntıları/Kara mayınları sebebiyle ölümcül olmayan yaralanmalar yaşayan bireyleri ifade etmektedir. Bu hayatta kalanların aileleri (hane halkının geçimini sağlayanın öldürüldüğü/yaralandığı aileler) ve topluluklar (toplulukların ekilebilir araziye erişimlerini kaybettikleri yerlerde) dahil olmak üzere afetten doğrudan veya dolaylı olarak etkilenen bireyleri ve grupları kapsamı beklenen geniş bir tanımdır.

Paydaş

Projeye veya programa ilgisi olan bir kişi, grup veya kurum.

Psiko-sosyal Destek

Bu terim insanların sosyal dünyalarında bir bütün olarak refahını geliştiren süreçleri ve eylemleri ifade etmektedir. Aile, arkadaşlar ve daha geniş topluluklar tarafından sağlanan desteği kapsar. Krizler esnasında aile ve topluluk desteği örnekleri arasında ayrılmış çocukların aileleriyle birleştirilmesine yönelik ve acil durum ortamlarında eğitim düzenlemesine yönelik çabalar vardır.

R

Refah

Bütünsel bir sağlık durumu ve bu durumu başarma süreci olarak tanımlanabilecek refah; fiziksel, duygusal, sosyal ve bilişsel sağlığı ifade etmektedir. Refah bir kişi için iyi olabilecek aşağıdaki noktaları kapsar:

- Anlamlı sosyal bir role katılmak
- Mutlu ve umutlu hissetmek
- Uygun değerlere göre yaşamak (yerel olarak tanımlandığı üzere)
- Pozitif sosyal ilişkilere ve destekleyici çevrelere sahip olmak
- Pozitif yaşam becerilerinin kullanımı aracılığıyla zorluklarla başa çıkmak
- Güvenliğe, korumaya ve kaliteli hizmetlere erişme sahip olmak (Bkz. "Bilişsel")

Risk

Risk; bir tehlikenin meydana gelme ihtimalini, büyüklüğünü ve sonuçlarını ifade eder. Bireysel hassasiyetlerin varlığı (yoksulluk, fiziksel ve ruhsal yeti kaybı veya ötekileştirilmiş bir grubun üyesi olma gibi) ile birlikte meydana gelen dahili ve harici tehditlerin (doğal tehlikeler, HIV prevalansı, cinsiyete dayalı şiddet, silahlı saldırılar gibi) olma ihtimaliyle ilişkilidir. Risk; fiziksel tehlikelere karşı korunmayla, yapısal ve yapısal olmayan risklerin azaltılmasıyla, hazırlıklı olma durumuna yönelik kaynaklarla ve becerilerle ve direnme ve başa çıkma becerileriyle hafifletilir. (Bkz. "Risk Tespiti").

Risk Tespiti

Bu, insanlara, varlıklara, hizmetlere, geçim kaynaklarına ve çevreye zarar verebilecek potansiyel tehlikeleri ve mevcut şartları dikkate alarak riskin doğasının ve boyutunun belirlenmesi metodolojisidir. Risk tespiti aynı zamanda toplulukların tehlikenin etkisine karşı koyma ve bundan kurtulma kapasitelerini de dikkate almalıdır. (Bkz. Risk)

S

Sınıflandırılmış Veri

Bunlar genelde cinsiyet ve yaş olmak üzere belirli kriterlere göre ayrılan istatistiklerdir. Cinsiyete göre sınıflandırılmış veri; bay ve bayanlara yönelik ayrı nüfus istatistikleri anlamına gelmektedir. Yaşa göre sınıflandırılmış veri ise nüfus istatistiklerini yaş gruplarına göre ayırır.

Silahlı Çatışma

Bakınız “Çatışma”

Sorumluluk Sahipleri

Sorumluluk sahibi, çeşitli hakları olan bir kişinin bu haklarının karşılanmasından sorumludur.

Sürdürülebilir

Eğer bir şey sürdürülebilirse bunun ekonomik olarak uygun, çevresel olarak sağlam ve sosyal olarak uzun vadeli olması muhtemeldir.

T

Tehlike

Bir tehlike; can kaybına, yaralanmalara veya diğer sağlık etkilerine, mal zararlarına, geçim kaynaklarının ve imkânlarının yitirilmesine, sosyal ve ekonomik bozulmalara veya çevresel zararlara neden olabilecek potansiyel zarar verici fiziksel bir olaydır, doğal bir hadisedir veya insan faaliyetidir.

Tehlikeli İş

Tehlikeli iş; niteliği ve yapıldığı şartlar gereği çocukların sağlıklarına, güvenliklerine ve ahlaklarına zarar vermesi muhtemel olan ve 18 yaş altı kişiler için yasaklanması gereken iştir (bu sınır asgari çalışma yaşının üstünde olsa bile). Asgari yaş Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 182 Nolu Sözleşmesinde belirlenmiştir. Sözleşmeler bu kategoride kesin olarak nelerin olduğunu belirtmemektedir: yaygın şekilde, “tehlikeli çocuk işçiliği listesi” olarak adlandırılan listenin belirlenmesi bireysel ülkelere bırakılmıştır. Fakat Uluslararası İş Örgütü'nün Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimleri konusundaki tavsiyesi (No.190) (182 Nolu Sözleşmeye eşlik eden bağlayıcı olmayan kılavuz) hangi işlerin yasaklanmasına istinaden bazı göstergeler sunmaktadır. Üye devletlerin aşağıdakilere dikkat etmesini teşvik eder:

- Çocukları fiziksel, duygusal veya cinsel istismara maruz bırakan işler
- Yer altında, su altında, tehlikeli yüksekliklerde veya kapalı alanlarda yapılan işler
- Tehlikeli makinelerin, ekipmanların veya araçların kullanımını içeren işler veya ağır yüklerin elle kaldırılmasını veya taşınmasını içeren işler
- Çocukları tehlikeli maddelere, ajanlara, süreçlere veya sıcaklıklara, gürültü seviyelerine veya sağlıklarına zarar veren titreşimlere maruz bırakan sağlıksız ortamlarda yürütülen işler
- Uzun saatler veya gece süresince çalışılması gibi özellikle zor şartlar altında yapılan işler veya her gün eve dönülmesine imkan vermeyen işler

Tespit

Tespit aşağıdakilerin belirlenmesi sürecidir:

- Bir afetin veya çatışmanın toplum üzerindeki etkisinin
- Afetten etkilenenlerin karşılaştığı riskler ve öncelikli ihtiyaçların
- İhtiyaçlara, risklere ve kapasitelere verilen en uygun müdahale şekillerinin, iyileşme gelişiminin kolaylaştırılmasına ve hızlandırılmasına yönelik imkânların
- Uygun bir müdahale; yardımın verileceği siyasi, sosyal ve ekonomik bağlamın anlaşılmasına bağlıdır. Aynı zamanda afetten etkilenenlerle istişare edilerek sağlanan bilgi dahil olmak üzere ihtiyaçların ve risk faktörlerinin yeterli kanıtına bağlıdır (Bkz. Temel 3. Standart: Tespit).

İlk Tespit: ani bir afet veya yeni bir kriz sonrasında yapılan ön soruşturmadır. Bunun amacı; acil hayat kurtarıcı müdahaleyi ve/veya durum tespitini gerektiren bir problemin olup olmadığının veya olabileceğinin belirlenmesidir ve gerekirse dış desteğin türü ve ölçeğine dair ilk belirtilerin sağlanmasıdır. Temel olarak, yapılan muhtemel birkaç hızlı saha gezisiyle birlikte mevcut raporlar ve bölgedeki gözlemcilerle temaslar gibi ikincil verilere dayanır.

Hızlı Tespit: kilit haber kaynakları ve grup röportajları aracılığıyla ve bazen de kısıtlı sayıdaki hane halklarına yönelik anketler aracılığıyla temel bilginin toplanması için birkaç sahanın gezilmesiyle gerçekleştirilir. Bunun amacı; gerekebilecek müdahalenin şekli, ölçeği ve zamanlaması hakkında karar verilebilmesi için durum hakkında yeterli anlayış kazanılmasıdır. Hızlı bir tespit; eğer alan küçükse ve/veya nüfus genişse altı haftaya kadar bir rapor ortaya koyar.

Detaylı Tespit: ya (i) hızlı değerlendirme metotlarının ve olasılıklı örneklemeyle dayalı hane halkı anketinin bir kombinasyonu kullanılarak gerçekleştirilir; ya da (ii) etkilenen nüfus içerisindeki belirli alt grupları temsil eden kişilerden oluşan küçük gruplarla yapılan çoklu derin röportajlar dahil olmak üzere hızlı değerlendirme metotları kullanılarak gerçekleştirilir.

Her iki durumda da amaç; nüfus içerisindeki her bir alt gruba yönelik ilgili hane halkı profillerinin, mevcut durumun detaylı şekilde anlaşılmasının ve her bir grubun kurtulmasına yönelik imkanların oluşturulmasıdır. Detaylı analizler; zamana ve kaynaklara büyük ölçüde yatırım yapılmasını gerektirir ve genelde kesitsel rastgele örneklem temsilcilerini benimser ve tüm sektörlerdeki durumun daha iyi anlaşılmasının sağlanması amacını taşır.

U

Uluslararası İnsancıl Hukuk

İnsan hakları hukukunun sağlanmasının yanında silahlı çatışma durumları da uluslararası insancıl hukuk tarafından düzenlenir. Uygulanacak özel hükümler çatışmanın uluslararası olup olmadığına bağlıdır. Cenevre Sözleşmeleri (1949) ve Ek Protokoller (1977) dahil olmak üzere Uluslararası İnsancıl Hukuk'un çeşitli araçları, düşmanlıkların ele alınmasını düzenler ve hem devlet hem de devlet harici silahlı aktörlerin sorumluluklarını ortaya koyar.

Uluslararası İnsan Hakları Hukuku

Uluslararası İnsan Hakları Hukuku; devletlerin insan haklarına saygı duyma, bunları koruma ve yerine getirme yükümlülüklerini düzenleyen uluslararası anlaşmalar ve kurulu hukuki kurallar bünyesinde yer almaktadır. (Bkz. İnsani Şartlara ilişkin temel belgeler altındaki BM 1945 Şartı ve çeşitli insan hakları sözleşmeleri).

Uluslararası Mülteci Hukuku

Uluslararası Mülteci Hukuku; ilk olarak işkenceden kaçarak sığınma arayan kişileri ikinci olarak ise ilgili hukuki araçlar kapsamında mülteci olarak tanınan kişileri korumayı amaçlayan kurallar ve prosedürler dizisidir.

Ü

Ülkelerinde Yerlerinden Edilmiş Kişiler

Ülkelerinde yerlerinden edilmiş kişiler; özellikle silahlı çatışmalar, yaygın şiddet durumları, insan hakları ihlalleri veya doğal veya insan eliyle çıkarılan afetler sebebiyle veya bunlardan kaçınmak amacıyla evlerini veya daimi meskenlerini terk etmeye zorlanan veya mecbur bırakılan ve uluslararası sınırları aşmayan kişilerdir veya kişi gruplarıdır.

Y

Yaş

Çocuklar 18 yaş altındaki kişilerdir. Bu kategori bebekleri (1 yaşına kadar) ve çocuğu ergeni (10-19 yaş) kapsar. Ergenlerden normalde 10 ile 19 yaş arası kişiler olarak bahsedilir.

Yaşam Becerileri

Bireylerin günlük hayatın zorluklarına ve taleplerine uyum sağlamalarını ve bunlarla baş etmelerini sağlayacak pozitif davranışlara yönelik beceri ve yeteneklerdir. Yaşam becerileri insanların hem bireyler hem de toplumun katılımcı üyeleri olarak düşünmelerine, hissetmelerine, hareket etmelerine ve etkileşim kurmalarına yardım eder. Yaşam becerileri genel olabilir (Örneğin; bilgi analizi yapabilmek ve kullanabilmek; diğerleriyle etkili şekilde iletişime geçmek ve etkileşimde olmak) veya risk eğitimi, çevresel koruma, sağlığın geliştirilmesi, HIV'nin önlenmesi, şiddetin önlenmesi ve barış sağlanması gibi belirli konuları da ilgilendirebilir. Acil durumlarda ve yerel bağlamlarda geçerli olan ilgili yaşam becerilerinin oluşturulmasına yönelik vurgunun artırılmasını gerektiren kriz durumlarında yaşam becerilerine yönelik ihtiyaç genelde artar.

Yeti Yitimi (Maluliyet, Engellilik)

İşlevsellik, Yeti yitimi ve Sağlığın Uluslararası Sınıflandırması (ICF); yeti yitimini (engelliği) sakatlıklar, hareket engelleri ve katılım kısıtlamaları için üst bir terim olarak tanımlamaktadır. Bu yüzden bu sınıflandırma yeti yitiminin hem tıbbi hem de sosyal modellerini kapsamaktadır. Örneğin; yeti yitimi; görme ve işitme engellerini, tuvalet kullanabilme engellerini, giyinme ve/veya okullara ve sosyal hizmetlere erişme engellerini (tüm çocukların evrensel hakları olan) kapsayabilir.

KISALTMALAR

ADÇK	Acil Durumlarda Çocuk Koruma
ARA	Afet Risk Azaltımı
ATVYB	Aile Takibi ve Yeniden Birleştirme
BBTYB	Belirleme, Belgelendirme, Takip ve Yeniden Birleştirme
BG	Bilinmesi Gerekenler
BM	Birleşmiş Milletler
BM ESK	Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi
BM HIV/AIDS OP	Birleşmiş Milletler HIV/AIDS Ortak Programı
BM IHKO	Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi
BM IKO	Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinasyon Ofisi
BM NF	Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu
BYKGG	Bilgi Yönetimi Koordinasyon Görev Gücü
CDS	Cinsiyete Dayalı Şiddet
ÇDM	Çocuk Dostu Mekanlar
ÇDSBS	Cinsiyete Dayalı Şiddet Bilgilendirme Sistemi
ÇHS	Çocuk Hakları Sözleşmesi
ÇIEKB	Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimleri
ÇİIS	Çocuk İşçiliği İzleme Sistemleri
ÇK	Çocuk Koruma
ÇKBS	Çocuk Koruma Bilgilendirme Sistemi
ÇKÇG	Çocuk Koruma Çalışma Grubu
ÇKHT	Çocuk Koruma Hızlı Tespiti
ÇSÇGK	Çocuklar ve Silahlı Çatışmalar Güvenlik Konseyi
DSO-RSBEP	Dünya Sağlık Örgütü Ruh Sağlığı Boşluğu Eylem Programı
EÇ	Engelli Çocuklar
EÇG	Erken Çocuk Gelişimi
EHS	Engelli Hakları Sözleşmesi
EYYB	En Yüksek Yarar Belirleme
GDM	Gıda Dışı Malzeme
GSOT	Genel Sekreter Özel Temsilcisi
I AVR D	İzleme, Analiz ve Raporlama Düzenlemeleri
IHEB	İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
IRM	İzleme ve Raporlama Mekanizması
İT	İş Tanımları
KA ADEA	Kurumlar Arası Acil Durumlarda Eğitim Ağı
KAÇKYS	Kurumlar-arası Çocuk Koruma Yönetim Sistemi
KAÇT	Kurumlar Arası Çalışma Grubu
KAYK	Kurumlar Arası Yürütme Komitesi
KB	Kişisel Bilgi
KIEVGA	Küçük İşletmeler Eğitim ve Geliştirme Ağı
KUYEK	Kendi Ülkesinde Yerinden Edilmiş Kişiler
MA	Mutabakat Anlaşması
MBS	Misket Bombaları Sözleşmesi
MYA	Mayın Yasaklama Anlaşması
PM	Patlamamış Mühimmat
PSD	Psiko-sosyal Destek
PSİY	Psiko-sosyal İlk Yardım

RAÇ-KAÇG	Refakatsiz ve Ayrılmış Çocuklar Kurumlar-Arası Çalışma Grubu
RSVPSD	Ruh Sağlığı ve Psiko-Sosyal Destek
RVAÇ	Refakatsiz ve Ayrılmış Çocuklar
SA	Sorumluluk Alanı
SKVSGİÇ	Silahlı Kuvvetlerle veya Silahlı Gruplarla İlişkilendirilmiş Çocuklar
SOP	Standart Operasyon Prosedürleri
SPK	Savaşın Patlayıcı Kalıntıları
SSVH	Su, Sanitasyon ve Hijyen
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
STVTYK	Silahsızlanma Terhis ve Toplumla Yeniden Kaynaşma
SYÇÇ	Sokaklarda Yaşayan ve Çalışan Çocuklar
TPM	Terkedilmiş Patlayıcı Mühimmat
TTÇKM	Topluluk Temelli Çocuk Koruma Mekanizması
UGO	Uluslararası Göç Örgütü
UKHK	Uluslararası Kızılhaç Komitesi
UKHK KA KH UT	Uluslararası Kızılhaç Komitesi Kızılay ve Kızılhaç Ulusal Toplulukları
UKK	Uluslararası Kurtarma Komitesi
UMVSHS	Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi
UNICEF ÇYTT	UNICEF Çocuklara Yönelik Temel Yükümlülükler
USTK	Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşu

İNDEKS

- acil durumlarda alternatif bakım aracı 117
- afete hazırlıklı olma 216
  - bilgi yönetimi 65-66
  - cinsel şiddet 96, 97
  - çocuk adaleti 133
  - çocuk dostu mekanlar 155
  - çocuk işçiliği 116
  - çocuk korumanın izlenmesi 73-77
  - dışlanmış çocukların korunması 160, 161
  - eşgüdüm 40-48
  - fiziksel şiddet 90,91
  - insan kaynakları 50-55
  - program yönetimi 60,61
  - psiko-sosyal stres 101, 102
  - refakatsiz ve ayrılmış çocuklar 113
  - savunuculuk, iletişim ve medya 45
  - silahlı gruplarda çocuklar 107-110
  - tehlikeler ve yaralanmalar 83-85
  - vaka yönetimi 140
- afet risk azaltımı 216
- aileler
  - ayrılmaların önlenmesinde destek 122, 123, 129, 195
  - beslenme 185
  - birleştirme 113-114
  - cinsel şiddet 95
  - engelli aile üyelerine yardım 163
  - fiziksel şiddet 90
  - şiddet sonrası destek 90
- aile destek grupları 173
- aile takibi 121, 123
- alternatif bakım 216
- aşamalı tespitler 56
- ayrılmış çocuklar 114
  - dağıtım noktalarında belirlenmesi 208
  - karneler 212, 213, 214
  - koruma standartları 113,33
  - silahlı grupların alıkoyması riskinin azaltılması 111
  - tanımı 124
- ayrımcılık 11, 42

- başarı hikayeleri
  - barınak müdahaleleri 194
  - eğitim müdahaleleri 170
  - ekonomik iyileşme müdahaleleri 164
  - kamp yönetimi 200
  - sağlık müdahaleleri 177
  - yardım dağıtımları 208
- belirleme, belgelendirme, takip ve birleştirme 119, 135

beslenme
standartlar 182, 188
yardımların dağıtımının izlenmesi 205

bilgi
barınak ihtiyaçları konusunda 203
çocuk koruma konusunda 62
dışlanmış gruplara yönelik 160
silahlı gruplardaki çocuklar konusunda 107

bilgi paylaşımı 43, 61, 62, 67, 74, 122
protokoller 70

bilgi yönetimi 30
ayrılmış çocuklara yönelik 130
eşgüdüm 78
program planlaması incelemesi için 60
standartlar konusunda 68, 72
tespitlerde 64
vaka çalışma sürecine yönelik 137
vaka yönetimine yönelik 135
veri toplama 43

bilgilendirilmiş rıza alımı
bilginin kullanımı 59
çocuklar 71, 74
güvence verme 33
medya tanıtımları 55
tıbbi raporlar 180
veri toplama 68

bilişsel 216

cinsel sağlık 150

cinsel şiddet
belirlenmesi 96
çocuklar üzerine etkisi 95
izleme 73
koruma standartları 95, 96
şikayetlerin soruşturulması 208

cinsiyet 217
barınaklardaki düzenlemeler 198
beslenme 182
kamplarda eşit temsil 200
şiddet riski 86

cinsiyet eşitliği 42,

çatışma 217
büyük ihlaller 72, 73, 76, 77
çatışma durumları
çocukların göz altına alınması 135
çocukların verilerinin güvenliği 73
eğitimin güvenli bölgelere taşınması 170
yaralanmalar 85, 110

çevre
cinsel şiddet 90, 91, 92
çocuk dostu mekanlar 100, 139-144

- eğitimde koruma 172
- personele yönelik evre 49
- Çocuklar
  - davranışsal ve sosyal hususlar 28
  - direnç 35
  - en yüksek yararlar 21, 56, 70, 143
  - insani yardımlarda katılım 20
  - medyada resmedilme 55
  - sanitasyon ihtiyaçları 192
  - strese müdahale 101
  - yardım dağıtım ihtiyaçları 117
- ocuk adaleti sistemleri 125
- ocuk katılımı
  - ocuk işçiliği müdahalelerinde ocuk katılımı 116
  - kelerde ocuk katılımı 20, 31, 35
  - kamp yönetiminde ocuk katılımı 130, 135
  - koruma girişimlerinde ocuk katılımı 92
  - psiko-sosyal refaha yönelik ocuk katılımı 104
  - risk azaltımında ocuk katılımı 85, 85
  - savunuculukta ocuk katılımı 57
  - topluluk temelli mekanizmalarda 141
  - topluluk tesislerinde ocuk katılımı 45, 48
  - vaka yönetiminde ocuk katılımı 145, 147
  - yaralanmalara dair farkındalık planlarında 76
  - yardımların dağıtımdan ocuk katılımı 203
- ocuk dostu hizmetler 133
- ocuk dostu mekanlar 100, 153, 170, 200, 201
- Çocukların evin reisi olduğu hane halkları 112, 126, 128, 203, 204, 205
- ocuk işçiliği 115-119, 185, 217
- ocuk işçiliğinin en ktu biçimleri 108, 109
- ocuk işçiliği izleme sistemleri 112
- ocuk korumanın kalitesi 40-78
  - bilgi yönetimi 67-71
  - ocuk korumanın izlenmesi 73-78
  - eşgüdüm 41-48
  - insan kaynakları 49-55
  - program döngüsü yönetimi 60-65
  - savunuculuk, iletişim ve medya 45-49
- ocuk korumanın yaygınlaştırılması
  - amaçlar 161-162
  - barınak 194-198
  - beslenme 182-188
  - dağıtım 201-207
  - eğitim 170-171
  - ekonomik iyileşme 162-167
  - kamp yönetimi 196-200
  - sağlık 175-180
  - su, sanitasyon ve hijyen 185-189
- ocuk korumaya yönelik stratejiler
  - ocuk dostu mekanlar 141-147
  - dışlanmış çocuklar 150- 156
  - topluluk temelli mekanizmalar 138-143
  - vaka yönetimi 130-137

çok sektörlü tespitler 65
çok sektörlü bakım, şiddetin kurbanları 90, 96

danışmanlık 115, 186
denetim 43
detaylı tespit 227
dışlanmış çocuklar
    belirleme 35
    ekonomik iyileşme programları 163
    korumaya yönelik standartlar 150-156
    sağlık müdahaleleri 176
    tanım 150
    yardımlara erişim 204, 205

ebeveynler 151

eğitim

    aile ayrılmaları konusunda 114
    aile ayrılmalarından kaçınılmasına yönelik 124
    barınak personeli 194
    beslenme personeline yönelik 193
    cinsel şiddet konuları 99
    cinsiyet konularında 171
    çocuk dostu mekanlar konusunda 145
    davranış kuralları konusunda 42
    diğer sektör çalışanları 55
    eğitimde çocuk koruma 170
    ekonomik iyileşme konusunda 165
    hayat kurtarıcı prosedürler 74
    hijyen uygulamaları konusunda 189
    izleme aktivitelerine yönelik 76, 78
    korunmasız çocukların belirlenmesinde 86, 100
    odak noktası kişiler konusunda 48, 184
    öğretmenler, çocuk korumaya yönelik 171, 173
    psiko-sosyal destek 102
    psiko-sosyal ilk yardım 101
    standartlar konusunda 30
    şiddetin önlenmesi konusunda 90, 91
    vaka yönetimlerine yönelik 130, 152
    veri toplama konuları 163
    yardım dağıtımına yönelik 204, 206
erişim 219
    çocuk dostu mekanlara 213, 214, 215, 216
    destek alma hakkına 156
    eğitime 108, 179
    ekonomik iyileşme programlarına 172, 174
    kamplardaki cinsiyet eşitliğine 210
    sağlık hizmetlerine 185
    sosyal korunma önlemlerine 173
    yardımlara 208
eylem göstergeleri 23
ek protokoller, cenevre sözleşmesi 17

idari gözaltı 128
ergenler 118
    çocuk dostu mekan şartları 147
    ekonomik iyileşme programları 168
    erkeklerin riske atması 78, 86, 101
    kızlara yönelik güvenlik desteği 87
    kızların sömürülmesi 85, 92
erken çocuk gelişimi 219
erken kurtulma 219
ekonomik iyileşme programları 118
    esneklik ihtiyacı 172
    eşitlik 172
    güvenli erişim 108, 170
    personelin diğer müdahalelerde katılımı 165, 182, 188
    standartlar 168-174
    standartlar 118, 195
etiketleme, kaçınma 47, 154
evlat edinme
savunuculuk 30, 45
    aynı zamanda bkz. lobi faaliyetleri
    dışlanmış gruplar için 163, 162
    gözaltına alınmış çocuklar 134, 136
    güvenlik konusunda 85
    eşgüdüm 45, 46
    silahlı gruplardaki çocuklar için 108, 109
    standartlar 55, 56-57, 58, 59
    şiddetin faillerinin belirlenmesi için 97
eylem göstergeleri 25
ergenler 197
    çocuk dostu mekan şartları 152
    ekonomik iyileşme programları 167
    erkek çocuklarının kendilerini riske atması 84, 93, 107
    kızlara yönelik güvenlik desteği 96
    kızların sömürülmesi 94, 99
ek protokoller, cenevre sözleşmesi 10
eşgüdüm
    ailelerin ayrılması 117, 120
    ayrılmış çocuklara müdahale 124
    bilgi yönetimi 64, 65, 66
    çocuk asker müdahaleleri 106
    çocuk dostu mekanların oluşturulması 152
    çocuk koruma grupları 32
    çok katmanlı psiko-sosyal destek 101
    eğitim 171
    ekonomik iyileşme müdahaleleri 166
    hak ihlallerinin izlenmesi 106
    program tespiti ve planlanmasında 60-61, 62
    sağlık tartışmaları 176
    savunuculuk 53
    sektörler-arası 24, 133-134
    sorunların paylaşılmasında 53
    standartlarda 40-46
    tartışmalar aracılığıyla 164, 165, 169, 171

kuruluşlar

f

farkındalık yaratma

- dağıtım merkezlerinde farkındalık yaratma 216
- çocuk koruma merkezleri hakkında farkındalık yaratma 55
- çocukların silahlı gruplara asker yapılmasında farkındalık yaratma 104
- cinsel şiddet konusunda farkındalık yaratma 86, 97, 89
- şiddete yönelik psiko-sosyal müdahalede farkındalık yaratma 84

geçiş planları

- acil durum sonrası 33
- çocuk dostu mekanlar 152
- personel 48

gizlilik

- dışlanmış gruplarda 154
- eşgüdümde 38
- ilkelerde 31
- kamp yönetiminde 138
- sağlık sunumunda 180, 182
- şikayetlerde 208
- verilerde 60, 63

güvenlik önlemleri

- barraklarda 197
- cinsel şiddetin önlenmesinde 96
- kamplarda 202
- silahlı çatışma durumlarında 171
- su toplamada 191
- yardım dağıtımı 206, 2107, 208

haklar

- adalet sistemindeki ihlaller 124
- destek 34, 154
- devletin sorumluluğu 17
- engelli kişilerin 86
- mevzuat 16, 212-213

harita çıkarma 67

- adli sistemlerin 134
  - ayrılmış çocuklar 116
  - çatışma alanlarındaki okullar 172
  - çocuk dostu mekanlar 152
  - çocuk dostu sevk mekanizmaları 95
  - çocuk koruma sistemlerinin 60, 61, 62
  - çocuk korumanın izlenmesi için 73
  - dışlanmışların 158
  - hane içi şiddete müdahalede 87
  - risklerde ve tespitlerde 82
  - silahlı grupların alıkoymasının önlenmesinde 108
  - vaka yönetimine yönelik 133
- hastana kabulleri, ayrılmaların önlenmesi 116, 178

hesap verebilirlik 220
hızlı tespitler 196, 227
hijyen
standartlar 191-193

ilk tespit 227

idari gözaltı 125

inanç sistemleri 20

insan kaynakları 221

standartlar 46-50

İnsani Yardım Çalışmalarında Çocuk Korumaya Yönelik Asgari Standartlar

amaç ve kullanma 22-23, 24, 25-26

bağlama göre uyarılama 24-25

geliştirme 23

mevcudiyet ve eğitim 42-43

sphere standartları ile ilişkisi 19

yapı 22-23

insani yardımlarda medya 45

insani müdahale

ayrılmış ve refakatsiz çocuklar 113

bilgi yönetimi 65

boşluklar 43,44

cinsel şiddet 94-95

çocuk adaleti 133

çocuk dostu mekanların oluşturulması 145

çocuk işçiliği 110-112

çocuk korumanın izlenmesi 73

desteklere erişim 30, 154

dışlanmalara yönelik 150

etiketlemelerden kaçınılması 23

eşgüdüm 41-43

personelin dağıtımı 46-47

program yönetimi 60

psiko-sosyal stres 120-122, 122-123

savunuculuk, iletişim, medya 45-46

silahlı gruplarda çocuklar 100-101

tanımı 18

tehlikeler ve yaralanmalar 82

vaka yönetimi desteği 132-133

istismar

bkz. ciddi ihlaller, fiziksel şiddet; cinsel şiddet

okullarda 181

raporlama 70, 149

soruşturmalar 208

istismar eden kişiler, çocuk merkezli kuruluşlarda istihdam 96

izleme

aile birleşimi 104, 105, 115, 121

amaçlar 67

ayrılmış çocuklar 113

beslenme 182, 184

çocuk dostu mekanlar 147

çocuk işçiliği 108, 110

çocuk koruma 65, 70

çocukların silahlı gruplara asker yapılması 100
ekonomik iyileşme programları 165
kamplarda 198
okullarda çocuk koruma 170
performans 35, 37
programlar 51
refah 102
risk altındaki çocuklar 80
standartlar 28
yardımların dağıtımı 215
izleme analiz ve raporlama düzenlemeleri 73, 74, 96

kadınlar

anne destek grupları 186
çok eşli ailelerin belirlenmesi 198, 203
ekonomik iyileşme programları 165
sağlık personeli olarak kadınlar 180
tespitler 63
yardım ihtiyaçları 204

kapasite oluşturma 221

ayrılmış çocuklara yönelik 120
barınak tedarikinde 50
bilgi yönetiminde
cinsel şiddet müdahalelerinde 91
çocuk adaleti sisteminde 124
çocuk dostu mekanlara yönelik 150
çocuk koruma sistemlerinde 33, 48
dışlanmanın ele alınmasında 151
personel işe alımında 48-50, 49
sağlık hizmetlerinde 181, 184, 192
savunuculukta 50
sosyal refah sistemlerinde 136
topluluk temelli mekanizmalarda 144
vaka yönetimine yönelik 134

kapsayıcı olma 42, 56

katılım 222

barınak tasarımında 198
çocuk dostu mekanlarda 146
dışlanma vakalarının belirlenmesinde 152
eğitim planlamasında 170
ilkelerde 30, 33
izlemede 75
koordineli müdahalelerde 45
müdahale tartışmalarında 165, 170, 178, 184, 190
personel hakkında geri bildirimlere 51
psiko-sosyal refaha yönelik 102
standartların tartışılmasında 20
şiddet hakkında farkındalık yaratılmasında 88
tespitlerde 63
yardım dağıtım tasarımlarında 207

kayıt

ayrılmış çocukların 120

- çok eşli ailelerin kamplarda 201
- yardımdağıtımlarında 209
- kız çocukları
  - cinsel şiddet 91, 102, 174
  - çocuk dostu mekanların şartları 150
  - ekonomik iyileşme programlarına erişimler 168
  - sömürü riskleri 87
  - su, sanitasyon ve hijyen tesisleri 193
  - yardımdağıtımları 204, 206
  - yeniden bütünleşme ihtiyaçları 98
- karmaşık acil durumlar 220
- konaklama
  - barınaktaki çocuklar için 194
  - engelli insanlar için 155
- koruyucu bakım 118, 123, 141
- korunmasız çocuklar (hassas çocuklar) 222
  - dışlanmalar 152
  - kamplarda belirlenmesi 201
  - tanımlar 34, 132, 136
  - yaralanmalar ve hasar 76, 80, 81, 178, 181
  - çocuk koruma politikaları 50
  - personel yönetimi 49
  - savunuculuk, iletişim ve medya 56
- kurumlar-arası acil durumlarda eğitim ağı (inee)
  - asgari standartlar 171
- küçük çocuklar
  - beslenme 185, 186, 188
  - çocuk dostu mekan şartları 149
  - psiko-sosyal faaliyetler 186
  - sağlık stratejileri 180
  - tehlike riskleri 84
- kültürel konular
  - cinsiyet eşitliği 54
  - hususlar 35
  - koordineli yaklaşım 45
  - şiddet 87, 89, 93
  - ve savunuculuk 50
- lobi, tanıtım faaliyetleri
  - geleceğe yönelik 150, 166, 172,
- misket bombaları sözleşmesi 79, 229
- mülteciler
  - ayrılmış çocuklar 120
  - bkz. yerinden edilmiş kişiler
  - mevzuatı 16, 215
  - tanımı 16

okullar 150
oyunlar 150
ölçme

ayrılmış çocuklara yönelik girişim 123
beslenme müdahaleleri 186
bilgi yönetimi 62
cinsel şiddet stratejileri 95
çocuk adaleti sistemleri 125
çocuk asker müdahaleleri 103
çocuk dostu mekan oluşturulması 149
çocuk işçiliği müdahaleleri 111
dışlanmaya yönelik girişimlerin 154
eşgüdüm 38
eğitim tesisleri 172
fiziksel şiddet stratejileri 84
insan kaynakları 43
kamp yönetimi 202
program yönetimi 58
psiko-sosyal destek 100
sağlık müdahaleleri 181
savunuculuk, iletişim ve medya 54
su, sanitasyon, hijyen müdahaleleri 193
topluluk temelli çocuk koruma mekanizmaları 143
vaka yönetimi 135
yaralanmalar ve tehlike 78
yardım dağıtım etkinliği 118

ötekileştirilmiş çocuklar 56
cinsel şiddet desteği 94
çocuk dostu mekanlar 148
öncelikli hale getirme 60
tespitlerde dahil etme 62-63

personel

ayırıcı olmayan tutumlar 49
cinsiyet eşitliği 42
destek 50
dışlanmış gruplardan 157
engelli personel 49
eşgüdüm mekanizmaları 43
iş ortamı 48
işe alma ve eğitim 25, 40, 46
kendi inanışlarının/değer sistemlerinin farkındalığı 17
refah 50
sosyal çalışma görevlileri ve psikologlar 179, 184, 188
sözleşmelerin feshi 51

personel kapasitesi 48, 137
personel yönetimi 46-47, 48
program değerlendirmeleri 57, 155

refah 224

rafakatsiz çocuklar 114

rekreasyon aktiviteleri 75, 150
risk 224
risk tespiti 224
risk altındaki çocuklar
  ayrılmalarda risk altında olan çocuklar 104
  çocuk işçiliğinin önlenmesinin desteklenmesinde risk altında olan
  dışlanmada risk altında olan çocuklar 155
  izlemede risk altında olan çocuklar 89
  sağlık müdahalelerinde risk altında olan çocuklar 178,, 185, 191
  senaryoların belirlenmesinde risk altında olan çocuklar 142, 202
  tespit raporlarında risk altında olan çocuklar 62, 81, 97
  yaralanmada risk altında olan çocuklar 77, 80, 81
  yaralanmalarda risk altında olan çocuklar 81, 83, 85
  yardımlara erişimde risk altında olan çocuklar 166, 206, 205
çocuklar 110, 111
  şiddet riski altında olan çocuklar 89, 93, 94, 95

sağlık programları 10, 185
  beslenme 188-194
  kötü beslenme 192
sanitasyon
  okullarda 172, 175
  standartlar 191-195
savaşın patlayıcı kalıntıları 225
sevk sistemleri 72, 75, 88
  ayrılmış ve kayıp çocuklara yönelik 116, 117
  barınağa ihtiyacı olan ailelere yönelik 194
  beslenmeye yönelik 182, 187
  cinsel şiddet kurbanlarına yönelik 90
  ekonomik iyileşme müdahaleleri 165, 166
  ektimdeki 171
  hastalıklara yönelik 177, 178
  kamplarda 201
  psiko-sosyal desteğe yönelik 95
  yaralı çocuklara yönelik 82, 85
sınıflandırılmış veri 225
sivil toplum kuruluşları 41
  devlet dışı kurumlar 33
sömürü
  çocuk işçiliği 113-118
  silahlı gruplarda çocuklar 105-112
  kız çocukları 91, 96, 108
sphere projesi 12, 13
sphere projesi el kitabı 13
standart operasyon prosedürleri 137
sürdürülebilirlik 225

şiddet
  ailelerde 87
  belirleme 178
  koruma standartları 27, 88-99

okulların hedeflenmesi 176
şikâyet raporlamaları 144, 201, 203

tanıtım

aile ayrılmalarından kaçınılması konusunda 117, 122
ayrılmış aileler konusunda 115
beslenme konusunda 185
cinsel şiddetin önlenmesi konusunda 89, 186
çocuk işçiliği konusunda 114
çocuk koruma mesaj stratejisi konusunda 55
çocukların silahlı kuvvetlere alınması konusunda 102
eğitim aracılığıyla 171, 176
eşgüdüm konusunda 40, 42
hedefler 48
hijyen uygulamalarında 190, 191
olumlu etkiye yönelik ihtiyaç konusunda 52
risk azaltımı konusunda 76, 77
topluluk temelli mekanizmalarda 142
uyarılar konusunda 56
yardımlarında dağıtımı konusunda 203

temel eylemler 17

tespitler 226

ayrılmış çocuklara yönelik tespitler 120
barınaklara yönelik tespitler 196, 198
cinsel şiddete yönelik tespitler 92-93
çocuk işçiliğine dair tespitler 115
çocuklara yönelik risk tespitleri 75, 138
çok-sektörlülük yönünde tespitler 61
dışlanmış çocukların belirlenmesine yönelik tespitler 155
eğitime yönelik tespitler 170
ekonomik iyileşme programına yönelik tespitler 168
fiziksel şiddete yönelik tespitler 89
kapsayıcı olmaya yönelik tespitler 60-61
sağlık müdahalelerine yönelik tespitler 178, 191
yardımların dağıtılmasına yönelik tespitler 206

tespit ekipleri 60

tespit yorgunluğu 63

topluluk temelli çocuk koruma mekanizmaları 141

dahil olma 40
destekleme 33, 35
kamp yönetimi 201, 203
savunuculuk 52
silahlı gruplar tarafından alınmanın önlenmesi 103
standartlar 140-149
şiddetin önlenmesi 85
yaranmaların önlenmesi 85

uluslararası insan hakları kanunu 16, 227-28

uluslararası insancıl hukuk 227

uluslararası mülteci kanunu 227

vasiler 116
veri toplama 40
    adli şiddetler 83-85
    bilgi yönetimi 40
    çocuk askerler 67
    çocuk işçiliği 114
    dışlanmış gruplardan 158
    ekonomik iyileşme 171
    hatalar 67
    personel eğitimi 65
    şiddet konusunda 90, 97
    yaralanmalar ve risklerin tespiti 83-85
verilerin sınıflandırılması 56

yaşam becerileri 228
yaş tanımları 228
yaşa uygun müdahaleler
    ehil kaybı 82, 179
    sanitasyon 193
yardım 206
yardım çalışanları (bkz. personel)
yeti yitimi 228
    barınaklardaki tesislerde 197
    cinsel şiddetin etkilerinde 92, 93
    çocuk dostu mekanlara erişimde 152
    çocuklara müdahalede 181
    dışlanmışın ele alınmasında 158
    risklerin etkilerinde 79, 82
    tespitlerde bir faktör olarak 59

İNSANİ YARDIM ÇALIŞMALARINDA ÇOCUK KORUMAYA YÖNELİK ASGARİ STANDARTLAR

KALİTELİ BİR ÇOCUK KORUMA MÜDAHALESİ STANDARTLARI

Standart 1
Kordinasyon

Standart 2
İnsan Kaynakları

Standart 3
İletişim, savunuculuk
ve medya

Standart 4
Program döngüsü
yönetimleri

Standart 5
Bilgi yönetimi

Standart 6
Çocuk korumanın
izlenmesi

ÇOCUK KORUMA İHTİYAÇLARINA YÖNELİK STANDARTLAR

Standart 7
Tehlikeler ve yaralanmalar

Standart 8
Fiziksel şiddet ve diğer zararlı uygulamalar

Standart 9
Cinsel şiddet

Standart 10
Psikososyal stres
ve ruhsal bozukluklar

Standart 11
Silahlı kuvvetlerle veya gruplarla ilişkili çocuklar

Standart 12
Çocuk işçiliği

Standart 13
Refakatsiz ve ayrılmış çocuklar

Standart 14
Çocuklara yönelik adalet

VETERLİ ÇOCUK KORUMA STRATEJİLERİNE YÖNELİK STANDARTLAR

Standart 15
Vaka yönetimi

Standart 16
Topluluk temelli mekanizmalar

Standart 17
Çocuk dostu mekanlar

Standart 18
Dışlanmış çocukların korunması

ÇOCUK KORUMANIN DİĞER SEKTÖRLERDE YAYGINLAŞTIRILMASI

Standart 19
Ekonomik iyileşme
ve çocuk koruma

Standart 20
Eğitim ve çocuk koruma

Standart 21
Sağlık ve çocuk koruma

Standart 22
Beslenme ve çocuk koruma

Standart 23
Su, sanitasyon, hijyen
ve çocuk koruma

Standart 24
Barınak ve çocuk koruma

Standart 25
Kamp yönetimi ve çocuk koruma

Standart 26
Dağıtım ve çocuk koruma